T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK BİLİM DALI

İNTERNET ÜZERİNDEN SATIŞI KONU EDİNEN SÖZLEŞMELERİN BELİRLEYİCİ ÖZELLİKLERİ

Meltem ÇEKİRDEK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Sinan Sami AKKURT

Konya 2019

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK BİLİM DALI

İNTERNET ÜZERİNDEN SATIŞI KONU EDİNEN SÖZLEŞMELERİN BELİRLEYİCİ ÖZELLİKLERİ

Meltem ÇEKİRDEK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Sinan Sami AKKURT

Konya 2019

T. C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin		
	Adı Soyadı	Meltem ÇEKİRDEK
	Numarası	174233001022
	Ana Bilim/Bilim Dalı	Özel Hukuk Ana Bilim Dalı / Özel Hukuk Bilim Dalı
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ■ Doktora □
	Tezin Adı	İnternet Üzerinden Satışı Konu Edinen Sözleşmelerin Belirleyici Özellikleri

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin İmzası

(İmza)

T. C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Yüksek Lisans Tezi Kabul Formu

Öğrencinin		
	Adı Soyadı	Meltem ÇEKİRDEK
	Numarası	174233001022
	Ana Bilim/Bilim Dalı	Özel Hukuk Ana Bilim Dalı / Özel Hukuk Bilim Dalı
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ■ Doktora □
	Tez Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Sinan Sami AKKURT
	Tezin Adı	İnternet Üzerinden Satışı Konu Edinen Sözleşmelerin Belirleyici Özellikleri

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan ..... başlıklı bu çalışma ..24.../..12.../2018.. tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/~~oyçokluğu~~ ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Danışman ve Üyeler	İmza
Dr. Öğr. Üyesi Nurşen AYDIN	Üye	
Dr. Öğr. Üyesi Mahmut KİZİR	Üye	
Dr. Öğr. Üyesi Sinan Sami AKKURT	Danışman	

T. C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin		
	Adı Soyadı	Meltem ÇEKİRDEK
	Numarası	174233001022
	Ana Bilim/Bilim Dalı	Özel Hukuk Ana Bilim Dalı / Özel Hukuk Bilim Dalı
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ■ Doktora □
	Tez Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Sinan Sami AKKURT
	Tezin Adı	İnternet Üzerinden Satışı Konu Edinen Sözleşmelerin Belirleyici Özellikleri

ÖZET

Yüksek lisans tezi olarak hazırlanan *"İnternet Üzerinden Satışı Konu Edinen Sözleşmelerin Belirleyici Özellikleri"* adlı bu çalışma, internet üzerinden özellikle web siteleri vasıtası ile kurulan satış sözleşmelerinde taraflar arasında mevcut olan ve satışı konu edinen sözleşmelerin tipe ilişkin özelliklerini, satışı konu edinen sözleşmelerin en belirgin türü olan elektronik satış sözleşmelerini ve internet üzerinden satışı konu edinen sözleşmelerde tüketiciyi koruyan düzenlemeleri incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada elektronik satış sözleşmelerinin kurulması bakımından yaygın olarak kullanılan web sitelerinden örnekler gösterilmiş ve ilgili bölümlerde konu Yargıtay kararları ile desteklenmiştir.

Üç bölümden oluşan çalışmanın ilk bölümünde, internet ve elektronik ticaret kavramları açıklandıktan sonra elektronik sözleşmeler, elektronik sözleşmelerin özellikleri, çeşitleri ve elektronik sözleşmelerin uluslararası ve ulusal mevzuattaki yeri incelenmiştir.

İkinci bölümde, internet üzerinden satışı konu edinen sözleşmelerin tarafları, aracı hizmet sağlayıcı ve hizmet sağlayıcı kavramları hakkında bilgi verilmiş ve taraflar arasındaki sözleşmelerin tipe ilişkin özellikleri her biri bakımından ayrı ayrı tespit edilmeye çalışılmıştır. Bölümde ayrıca internet üzerinden satışı konu edinen sözleşmelerin en yaygın olan türü olan elektronik satış sözleşmeleri, bu sözleşmelerin kurulması, icap ve kabul beyanları, sözleşmenin kurulduğu an, hüküm ve sonuçlarını doğurduğu an, sözleşmenin ifası ve şekli konusunda açıklamalar yapılmıştır.

Üçüncü bölümde ise, internet üzerinden kurulan satış sözleşmelerinin genellikle mesafeli sözleşmeler olması ve tüketiciler ile akdedilmesi nedeniyle, tüketici kavramından bahsedildikten sonra *"İnternet Üzerinden Satışı Konu Edinen Sözleşmelerde Tüketiciyi Koruyan Düzenlemeler"* başlığı altında tüketiciyi bilgilendirme yükümlülüğü, tüketicinin cayma hakkı ve tüketiciyi koruyucu diğer düzenlemeler inceleme konusu yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İnternet, elektronik ticaret, elektronik satış, aracı hizmet sağlayıcı, hizmet sağlayıcı, mesafeli sözleşme, tüketici.

T. C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin		
	Adı Soyadı	Meltem ÇEKİRDEK
	Numarası	174233001022
	Ana Bilim/Bilim Dalı	Özel Hukuk Ana Bilim Dalı / Özel Hukuk Bilim Dalı
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ■ Doktora □
	Tez Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Sinan Sami AKKURT
	Tezin Adı	Defining Characteristics Attributes of Contracts According to Internet Sales

SUMMARY

In this study titled *"Defining Characteristics Attributes of Contracts According to Internet Sales"*, prepared as a master's thesis, aims to examine the legal characteristics of the contracts that exist between the parties in sales contracts established on the internet, especially through web sites, electronic sales contracts which are the most prominent types of sales contracts and the regulations that protect consumers in the internet sales contracts. In the study, examples of the commonly used web sites in terms of establishing electronic sales contracts are given and in the relevant sections the subject is supported by the Supreme Court decisions.

In the first part of the study which consists of three sections, the concepts of internet and electronic commerce have been explained and electronic contracts, characteristics of electronic contracts, types of electronic contracts and the place of electronic contracts in international and national legislation are examined.

In the second part, information about the parties of the contracts dealing with the internet, intermediary service provider and service provider concepts are given and the type-related characteristics of the agreements between the parties are determined separately for each of them. In addition, electronic sales contracts, which are the most common types of contracts dealing with internet sales, the establishment of these contracts, offer and acceptance, the moment the contract is established, the moment when the contract has its effects and consequences and the form and performance of the contract, are explained in the section.

In the third part, since the sales contracts established over the internet are usually distance contracts and concluded with the consumers, after mentioning the concept of the consumer, the obligation to inform the consumer, the right of withdrawal of the consumer and other regulations protecting the consumer are examined under the title of *"Consumer Protection Regulations in Contracts According to Internet Sales"* .

Key Words: Internet, electronic commerce, electronic sale, intermediary service provider, service provider, distance contract, consumer.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI I
YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU II
ÖZET III
SUMMARY V
İÇİNDEKİLER VII
KISALTMALAR XI
GİRİŞ 1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

§ 1. GENEL KAVRAMLAR **3**
I- İNTERNET KAVRAMI 3
A) İNTERNETİN TANIMI 3
B) İNTERNETİN TARİHİ GELİŞİMİ 7
C) İNTERNETİN SAĞLADIĞI HİZMETLER 9
1- Elektronik Posta (E- Posta) 9
2- World Wide Web (www.) 10
3- Usenet ve Telnet 10
4- Dosya Aktarım Protokolü 11
5- İnternet Aktarımlı Sohbet 12
6- Forumlar 12
II- ELEKTRONİK TİCARET KAVRAMI 13
A) ELEKTRONİK TİCARETİN TANIMI VE KAPSAMI 13
B) ELEKTRONİK TİCARETİN TÜRLERİ 16
1- Elektronik Ticarete Konu Edimin İfa Edilme Şekli Bakımından 16
a) Doğrudan Elektronik Ticaret 16
b) Dolaylı Elektronik Ticaret 17
2- Elektronik Ticaretin Tarafları Bakımından 17
a) İşletmeler Arası Elektronik Ticaret (B2B) 17

b) Tüketiciler Arası Elektronik Ticaret (C2C) 18
c) İşletmeler ile Tüketiciler Arası Elektronik Ticaret (B2C)..... 19
d) İşletmeler ile Devlet Arası Elektronik Ticaret (B2G) 21
e) Tüketici ile Devlet Arası Elektronik Ticaret (C2G) 21
C) ELEKTRONİK TİCARETİN ARAÇLARI..... 22
1- Telefon 22
2- Faks 23
3- Televizyon 23
4- Elektronik Ödeme Sistemleri 23
a) Kredi Kartları 24
b) Elektronik Çek 25
c) Elektronik Fon Transferi (EFT) ve Havale 26
d) Elektronik Para 26
e) Sanal Para 28
5- Elektronik Veri Değişimi (EDI) 30
§ 2. ELEKTRONİK SÖZLEŞMELER 31
I- ELEKTRONİK SÖZLEŞME KAVRAMI 31
II- ELEKTRONİK SÖZLEŞMELERİN ÖZELLİKLERİ..... 33
III- ELEKTRONİK SÖZLEŞMELERİN BENZER SÖZLEŞMELERDEN FARKI 39
A) ELEKTRONİK SÖZLEŞMELERİN MESAFELİ SÖZLEŞMELERDEN FARKI 39
B) ELEKTRONİK SÖZLEŞMELERİN MESAFELİ SATIŞ SÖZLEŞMELERİNDEN FARKI 41
IV- ELEKTRONİK SÖZLEŞMELERİN ÇEŞİTLERİ 43
A) MAL SATIMINA YÖNELİK SÖZLEŞMELER 43
B) DİJİTAL ÜRÜN SATIMINA YÖNELİK SÖZLEŞMELER 44
C) HİZMET SUNUMUNA İLİŞKİN SÖZLEŞMELER 45
D) BİLGİ TEMİNİNE YÖNELİK SÖZLEŞMELER 45
V- ELEKTRONİK SÖZLEŞMELERE İLİŞKİN YASAL DÜZENLEMELER 46
A) ULUSLARARASI DÜZENLEMELER 46

1- Birleşmiş Milletler Düzenlemeleri 46
2- Avrupa Birliği Düzenlemeleri 47
B) TÜRK HUKUKUNDAKİ DÜZENLEMELER 49

İKİNCİ BÖLÜM

İNTERNET ÜZERİNDEN SATIŞI KONU EDİNEN SÖZLEŞMELER VE ÖZELLİKLE ELEKTRONİK SATIŞ SÖZLEŞMELERİ

§ 3. BÖLÜMÜN TAKDİMİ VE SINIRLANDIRILMASI 53
§ 4. İNTERNET ÜZERİNDEN SATIŞI KONU EDİNEN SÖZLEŞMELERİN TARAFLARI 55
§ 5. İNTERNET ÜZERİNDEN SATIŞI KONU EDİNEN SÖZLEŞMELERİN TİPE İLİŞKİN ÖZELLİKLERİ 59
I- ARACI HİZMET SAĞLAYICI İLE HİZMET SAĞLAYICI ARASINDAKİ SÖZLEŞMELERİN ÖZELLİKLERİ 59
A) SÖZLEŞMENİN KOMİSYON SÖZLEŞMESİ BAKIMINDAN TAHLİLİ .. 60
B) SÖZLEŞMENİN PAZARLAMACILIK SÖZLEŞMESİ BAKIMINDAN TAHLİLİ 61
C) SÖZLEŞMENİN TEK SATICILIK SÖZLEŞMESİ BAKIMINDAN TAHLİLİ 62
D) SÖZLEŞMENİN ACENTELİK SÖZLEŞMESİ BAKIMINDAN TAHLİLİ . 64
E) SÖZLEŞMENİN SİMSARLIK SÖZLEŞMESİ BAKIMINDAN TAHLİLİ .. 68
II- ARACI HİZMET SAĞLAYICI İLE ALICI ARASINDAKİ SÖZLEŞMELERİN ÖZELLİKLERİ 75
A) SÖZLEŞMENİN KEFALET SÖZLEŞMESİ BAKIMINDAN TAHLİLİ. 76
B) SÖZLEŞMENİN GARANTİ SÖZLEŞMESİ BAKIMINDAN TAHLİLİ. 78
III- ALICI İLE HİZMET SAĞLAYICI ARASINDAKİ SÖZLEŞMELERİN ÖZELLİKLERİ 84
§ 6. İNTERNET ÜZERİNDEN KURULAN ELEKTRONİK SATIŞ SÖZLEŞMELERİ 89
I- ELEKTRONİK SATIŞ SÖZLEŞMELERİNİN KURULMASI 89
A) İCAP VE İCABA DAVET 90
B) KABUL 93

C) İCAP VE KABUL BEYANLARININ GERİ ALINMASI 95
II- ELEKTRONİK SATIŞ SÖZLEŞMELERİNİN KURULDUĞU AN 97
III-ELEKTRONİK SATIŞ SÖZLEŞMELERİNİN HÜKÜM VE SONUÇLARINI DOĞURDUĞU AN 99
IV- ELEKTRONİK SATIŞ SÖZLEŞMELERİNİN İFASI 100
V- ELEKTRONİK SATIŞ SÖZLEŞMELERİNİN ŞEKLİ 102

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İNTERNET ÜZERİNDEN SATIŞI KONU EDİNEN SÖZLEŞMELERDE TÜKETİCİNİN KORUNMASI

§ 7. BÖLÜMÜN TAKDİMİ VE SINIRLANDIRILMASI 106
§ 8. GENEL OLARAK TÜKETİCİ KAVRAMI 107
§ 9. İNTERNET ÜZERİNDEN SATIŞI KONU EDİNEN SÖZLEŞMELERDE TÜKETİCİYİ KORUYAN DÜZENLEMELER 108
I- TÜKETİCİYİ BİLGİLENDİRME YÜKÜMLÜLÜĞÜ 109
II- TÜKETİCİNİN CAYMA HAKKI 114
A) GENEL OLARAK CAYMA HAKKI KAVRAMI VE HUKUKİ NİTELİĞİ 114
B) CAYMA HAKKININ KULLANILMASI VE SÜRESİ 115
C) CAYMA HAKKININ KULLANILAMAYACAĞI HALLER 117
D) CAYMA HAKKININ KULLANILMASININ SONUÇLARI 120
III- DİĞER DÜZENLEMELER 122
SONUÇ 126
KAYNAKÇA 138

KISALTMALAR

ARPA. **:** Advanced Research Projects Agency

ARPANET. **:** Advanced Research Projects Authority Net

AÜHFD. **:** Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

Bkz. **:** Bakınız

BATİDER. **:** Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi

BGE. **:** Entscheidungen des Schweizerischen Bundesgerichtes (İsviçre Federal Mahkemesi Kararları)

C. **:** Cilt

CD. **:** Ceza Dairesi

Çev. **:** Çeviren

DARPA. **:** Defense Advanced Research Projects Agency

Der. **:** Derleyen

DEÜHFD. **:** Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

dn. **:** Dipnot

E. **:** Esas

Ed. **:** Editör

EİK. **:** 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu

ET. **:** Erişim Tarihi

ETDHK. **:** 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun

FTP. **:** File Transfer Protocol

GÜHFD. **:** Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

HD. **:** Hukuk Dairesi

HGK. **:** Hukuk Genel Kurulu

HHFD. **:** Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi

http. **:** Hyper Text Transfer Protocol

IP. **:** Internet Protocol

IRC. **:** Internet Relay Chat

İİBF. **:** İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

İTÜSBD. **:** İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi

İÜHFM. **:** İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası

K. **:** Karar

KOSBED. **:** Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi

KVKK. **:** 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu

m. **:** Madde

MSY. **:** Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği

MÜHF–HAD. **:** Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi - Hukuk Araştırmaları Dergisi

Nmb. **:** Number

p. **:** Page

pp. : page to page

RG. **:** Resmî Gazete

s. **:** Sayfa

S. **:** Sayı

SDÜHFD. **:** Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

SÜHFD. **:** Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

TAAD. **:** Türkiye Adalet Akademisi Dergisi

TBBD. **:** Türkiye Barolar Birliği Dergisi

TBK. **:** 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu

TCP. **:** Transmission Control Protocol

TKHK. **:** 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun

TMK. **:** 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu

TTK. **:** 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu

vb. **:** Ve benzeri

vd. **:** Ve devamı

Vol. **:** Volume

Y. **:** Yıl

YBHD. **:** Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi

YÜHFD. **:** Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

www. **:** World Wide Web

GİRİŞ

Ekonomik, toplumsal ve teknolojik gelişmelere paralel olarak ticari faaliyetler de gelişmiş ve böylece elektronik ticaretin pastadaki payı klasik anlamda ticari faaliyetlere göre artmıştır. Dünyada elektronik ticaret faaliyetlerinin hızla gelişmesi ve yaygınlaşması kaçınılmaz bir hal almıştır. Bunun sonucunda ülkeler arasında işbirliğinin ve uygulamada yeknesaklığın sağlanması amacıyla uluslararası bazı organizasyonlar tarafından bu alanda yeni düzenlemeler yapılmıştır. Ülkemizde de bu gelişmeler ve elektronik ticaretin önemi göz ardı edilmemiş ve 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun gibi elektronik ticaret faaliyetlerine ilişkin yeni yasal düzenlemeler yapılmıştır.

Elektronik ticaret faaliyetleri, işletmeler arasında gerçekleştirilebildiği gibi tüketiciler arasında, işletmeler ile tüketiciler arasında, işletmeler ile devlet arasında ve tüketiciler ile devlet arasında da gerçekleştirilebilir. Bunlardan en yaygın olanı işletmeler ile tüketiciler arasında gerçekleştirilen elektronik ticaret faaliyetleridir. Elektronik ticaret faaliyetlerinin tüm elektronik araçlarla gerçekleştirilmesi mümkündür. Ancak internetin, günlük hayatın ve iş hayatının vazgeçilmez bir parçası haline gelmesiyle, elektronik ticaret faaliyetlerinin büyük çoğunluğu internet vasıtasıyla gerçekleştirilmektedir.

Elektronik ticaret faaliyetlerinin gerçekleştirilmesini sağlayan temel unsur ise elektronik sözleşmelerdir. Elektronik sözleşme, irade beyanlarının elektronik vasıtalarla açıklandığı dolayısıyla sözleşmenin elektronik vasıtalar ile kurulduğu sözleşmeleri ifade eder. İnternet üzerinden kurulan elektronik sözleşmeler, web siteleri vasıtası ile kurulabileceği gibi elektronik posta veya eş zamanlı iletişim kanalları vasıtası ile de kurulabilir. Önceleri yalnızca birkaç işletmenin kullandığı internet üzerinden satış yöntemi, internet üzerinden alışverişin tüketiciye sağladığı kolaylıklar ve satıcıların da internet üzerinden ürün satarak çok daha geniş alıcı kitlelerine ulaşma imkânı elde etmesi sayesinde sıklıkla uygulanan bir yöntem haline gelmiş, çoğu satıcı ürünlerini internet vasıtası ile satışa sunmaya başlamış, bunun

yanında birden çok satıcının ürünlerini satışa sunmaları için sanal pazar yerleri olarak adlandırılan platformlar oluşturan web siteleri de ortaya çıkmıştır.

Alıcının, elektronik posta veya eş zamanlı iletişim kanalları vasıtası ile bir ürün satın alması halinde alıcı ve satıcı arasında tek bir sözleşme ilişkisinden bahsedilir. Taraflar arasında kurulan bu sözleşme elektronik satış sözleşmesi olarak adlandırılır. Ancak alıcının web sitesi üzerinden satışa sunulan bir ürünü satın alması halinde satış sözleşmesinin de web sitesi üzerinden kurulup kurulmamasına göre farklı sözleşme ilişkileri ortaya çıkmaktadır. Bu sözleşme ilişkilerinin hepsi, alıcı ile satıcı arasında kurulacak olan elektronik satış sözleşmesinin gerçekleştirilmesine hizmet etmekte ve alıcı, satıcı ve aracı hizmet sağlayıcı olarak adlandırılan taraflar arasında satışı konu edinen ayrı sözleşmesel ilişkiler meydana getirmektedir.

Çalışmamızda web sitelerinin çalışma yöntemlerine göre bu ilişkiler incelenmiş ve satışı konu edinen bu sözleşmelerin belirleyici özelliklerinden yola çıkılarak tipe ilişkin özellikleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Taraflar arasında kurulan ve satışı konu edinen sözleşmelerin Kanunda düzenlenmiş isimli sözleşmeler ile benzer ve farklı yönleri değerlendirilerek tipe ilişkin özellikleri tespit edilmeye çalışıldığından taraflar arasında kurulan sözleşmelerden doğan hak ve yükümlülükler incelenmemiş, kapsam dışı bırakılmıştır. Bunun yanında taraflar arasındaki satış ilişkisinin gerçekleşmesini sağlayan ve satışı konu edinen sözleşmelerin en belirgini olan elektronik satış sözleşmesi konusu ayrıca incelenmiştir.

Elektronik sözleşme ile mesafeli sözleşme kavramları farklı kavramlar olsa da uygulamada elektronik sözleşmelerin neredeyse tamamının mesafeli sözleşme niteliğinde olması ve internet üzerinden ürün satın alan tüketicilerin korunmasının önem arz etmesi nedeniyle mesafeli sözleşmeler bakımından tüketiciyi koruyan düzenlemelere de değinilmiştir.

Sonuç kısmında ise çalışmanın özünden ve konuya ilişkin çözüm önerilerinden bahsedilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

§ 1. GENEL KAVRAMLAR

I- İNTERNET KAVRAMI

A) İNTERNETİN TANIMI

İnternet, İngilizce karşılığı olan "International Network" (Uluslararası Çalışma Ağı) kelimelerinin ilk hecelerinin birleştirilmesiyle oluşmuş bir kavram olup, birçok bilgisayar ağını TCP. / IP. protokolü ile birbirine bağlayan ve bu bilgisayar ağları arasında bilgi, belge ve dosyaların akışını sağlayan uluslararası bir iletişim ağıdır[1]. Dünya çapında oldukça yaygın olan ve sürekli büyüyen bir iletişim ağı olduğundan internetin bir ağlar ağı olduğu da ifade edilmektedir[2]. Amerika Birleşik Devletleri Yüksek Mahkemesi'nin verdiği bir kararda internet, birbirleri ile bağlı bulunan bilgisayarlardan oluşan uluslararası ağ olarak tanımlanmıştır[3].

Bilgisayar ağları arasındaki iletişimin sağlanması bu ağlar arasında kullanılan ortak bir dil, ortak bir protokol ile mümkündür. TCP. (Transmission Control Protocol) / IP. (Internet Protocol) protokolü, bilgisayarlar ve veri iletme/alma birimleri arasında organizasyon sağlayarak, internet ağı içerisinde yer alan bilgisayarlara veri iletişimi imkânı sağlayan iletişim protokollerinin genel adıdır. Bu protokol IP. ve TCP. olmak üzere iki protokolden oluşur. IP, internete bağlı olan her bilgisayarda bulunması gereken ve internete hangi bilgisayardan girildiğinin tespitini

---

1 **Kaya**, Mine, Elektronik Ortamda (Elektronik Haberleşme- İnternet- Soya Medya) Kişilik Hakkının Korunması, 1. Baskı, Ankara 2015, s. 62-63; **Özdemir Kocasakal**, Hatice, Elektronik Sözleşmelerden Doğan Uyuşmazlıkların Çözümünde Uygulanacak Hukukun ve Yetkili Mahkemenin Tespiti, 1. Bası, İstanbul 2003, s. 13; **Savaş,** Abdurrahman, İnternet Ortamında Yapılan Sözleşmeler ve Bunların Hukuki Sonuçları, Doktora Tezi, Konya 2005, s. 6; **Gezder**, Ümit, Mukayeseli Hukuk Açısından İnternette Akdedilen Sözleşmelerde Tüketicinin Korunması, İstanbul 2004, s.11.

2 **Sarıakçalı,** Turgay, İnternet Üzerinden Akdedilen Sözleşmeler, 1. Baskı, Ankara 2008, s. 26**; Zorlu**, Süheyla, İnternet Yoluyla Kişilik Hakkının İhlali ve Korunması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2010, s.10; **Savaş,** s. 6.

3 **Özdilek,** Ali Osman, İnternet ve Hukuk, 1. Baskı, İstanbul 2002, s. 13; **Sözer,** Bülent, Elektronik Sözleşmeler, 1. Baskı, İstanbul 2002, s.8; **Önder Balaman**, Semiha, Milletlerarası Özel Hukukta Elektronik Sözleşmeler, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta 2016, s. 5.

sağlayan, bilgisayara özgü numaradır. Bu protokollerden IP, bilgisayarlarda bulunan verilerin dijital forma dönüşmesini ve böylece verilerin internet ağında dolaşmasını sağlar. Diğer protokol TCP. ise verilerin algılanmasını, verilerin ağlar arasında iletilmesinden önce paketlenmesini ve bu paketlerin karşı tarafa hatasız bir şekilde ulaştırılmasını sağlayan protokoldür[4].

Ulusal ve uluslararası bilgi ve iletişim ağı olan internet herhangi bir otoriteye herhangi bir merkeze bağlı olmadığı gibi internetin kullanılması da hiçbir kişinin, kuruluşun veya devletin iznine veya denetimine tabi değildir. Ancak pek tabidir ki internette bulunan içeriklere kamu düzeni, genel ahlakın ve genel barışın korunması, suç işlenmesinin önlenmesi gibi nedenlerle müdahale edilmesi veya bu içeriklerin denetlenmesi mümkündür[5].

İnternetin sunduğu olanaklara gelişen teknoloji ile her gün bir yenisi eklenmekte ise de internetin sunduğu temel olanaklar iletişim ve erişim şeklinde iki ana başlık altında toplanabilir. İnternet, dünyanın her yerinden insanların birbirleriyle iletişim kurmasına olanak sağlamaktadır. İnternetin sağladığı iletişim diğer iletişim araçlarına nazaran daha kolay, daha ucuz ve daha hızlıdır. Ayrıca bu iletişim hem yazı hem ses hem de görüntü yoluyla sağlanabilmekte hatta chat denilen çevrimiçi konuşma imkânı ile bu iletişim eş zamanlı olabilmektedir. Bununla birlikte internetin erişim fonksiyonu iletişim fonksiyonundan daha geniş bir alanı ifade eder. Zira internetin erişim fonksiyonu sayesinde kişiler dünya üzerinde bulunan ve erişmek istedikleri herhangi bir bilgiye, kitaba, adrese saniyeler içerisinde erişebilirler.

İnternetin özelliklerinden bahsettikten sonra internetin süjelerinden de kısaca bahsetmek gerekir. Bu süjelerden ilki erişim sağlayıcıdır. Erişim sağlayıcı, 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'un Tanımlar başlıklı 2. maddesinde; *"Kullanıcılarına internet ortamına erişim olanağı sağlayan her türlü*

---

[4] **İnal**, Emrehan, E-Ticaret Hukukundaki Gelişmeler ve İnternette Sözleşmelerin Kurulması, İstanbul 2005, s. 5; **Sarıakçalı,** s. 26; **Oğuz**, Habip, İnternet Ortamında Kişilik Haklarının İhlâli ve Korunması, 2. Baskı, Ankara 2012, s. 28-29; **Zorlu**, s. 10; **Tümerdem**, Murat, İnternette Kişilik Hakkı İhlâlinden Kaynaklanan Manevi Tazminat, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2013, s. 21; **Demir**, Mehmet, Mesafeli Sözleşmelerin İnternet Üzerinden Kurulması, Ankara 2004, s. 130.

[5] **Oğuz,** s. 26-27; **İnal**, E-Ticaret, s. 5; **Sözer**, s. 10; **Özdemir Kocasakal, s**.13.

gerçek[6] *veya tüzel kişi"* olarak tanımlanmıştır. Erişim sağlayıcılar, gerek internet kullanmak isteyen bireysel abonelere gerekse toplu kullanım sağlayıcılara internete bağlanmaları için gerekli olan servis ve hizmetleri sağlayan kişi veya kuruluşlardır. Erişim sağlayıcılara; Superonline, TTNet, Turkcell gibi kurumlar örnek verilebilir[7].

İnternetin bir diğer süjesi yer sağlayıcı olup, yer sağlayıcılar *"Hizmet ve içerikleri barındıran sistemleri sağlayan veya işleten gerçek veya tüzel kişilerdir"* (5651 sayılı Kanun m. 2/1/m). Yer sağlayıcılar[8], internetteki içerikleri kendisine veya başkasına ait olan bir sunucu[9] bilgisayarda yahut veri tabanlarında depolayan fakat genellikle kendisinin işlettiği yazılım programları ve/veya internet siteleri aracılığı ile yayınlayan, kısacası içeriklere yer sağlayan internet süjesidir[10]. Yer sağlayıcılara Facebook, Twitter, Instagram ve Youtube örnek olarak verilebilir[11].

İçerik sağlayıcı ise, *"İnternet ortamı üzerinden kullanıcılara sunulan her türlü bilgi veya veriyi üreten, değiştiren ve sağlayan gerçek veya tüzel kişidir"* (5651 sayılı Kanun m. 2/1/f). Özetle içerik sağlayıcılar[12] internet ortamında sunulan bilgi, belge,

---

6 Her ne kadar 5651 sayılı Kanun ile erişim sağlayıcıların gerçek veya tüzel kişi olabilecekleri belirtilmiş ise de 24.10.2007 tarih ve 26680 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Telekomünikasyon Kurumu Tarafından Erişim Sağlayıcılara ve Yer Sağlayıcılara Faaliyet Belgesi Verilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 4. maddesinde erişim sağlayıcıların yalnızca sermaye şirketleri olabileceği belirtilmiştir.

7 **Akkurt**, Sinan Sami, Sosyal Medyada Gerçekleşen İhlâller Karşısında Kişilik Hakkının Korunması, 1. Baskı, Ankara 2019, s. 265.

8 İnternetin süjesi olan yer sağlayıcı kavramı, KVKK. kapsamında veri sorumlusu olarak nitelendirilebilir. Veri sorumlusu kavramı KVKK. m.3/1,ı'da ; *"Kişisel verilerin işleme amaçlarını ve vasıtalarını belirleyen, veri kayıt sisteminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu olan gerçek veya tüzel kişi"* olarak tanımlanmıştır.

9 Sunucu (server), bir ağ üzerindeki diğer bilgisayarlara hizmet sağlayan ve dijital bilgileri depolayan bir programdır. İnternet ortamında yayınlanan her türlü bilgi sunucu üzerinden yayınlanır. (**Oğuz,** s. 53; **Sarıakçalı,** s. 27).

10 **Akkurt**, Sosyal Medya, s. 122-123.

11 Facebook, twitter, instagram ve youtube gibi sosyal medya sitelerinin yer sağlayıcı olup olmadıkları hususu doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre, internet ortamında hizmet ve içerikleri sağlayan kişiler değil, hizmet ve içerikleri barındıran sistemleri yani hosting hizmeti veren sunucu bilgisayarları sağlayan kişiler yer sağlayıcı olarak nitelendirilebileceğinden bahsedilen bu sosyal medya sitelerinin yer sağlayıcı olarak nitelendirilmesi mümkün değildir. Yargıtay kararıyla da desteklenmiş bir başka görüşe göre ise, bahsedilen sosyal medya siteleri aynı zamanda içerikleri barındıran bir sistem niteliğinde olduğundan ve kullanıcıların oluşturduğu içeriğe yer sağladıklarından ve/veya bunları işlettiklerinden bu sitelerin yer sağlayıcı olarak nitelendirilmesi gerekir (**Akkurt**, Sosyal Medya, s. 123-125). Yer sağlayıcıların tespit edilmesini sağlayan çeşitli internet siteleri için ayrıca bkz., www.who.is , www.whoishostingthis.com .

12 İnternetin süjesi olan içerik sağlayıcı kavramı, KVKK. kapsamında veri işleyen olarak nitelendirilebilir. Veri işleyen kavramı KVKK. m.3/1,ğ'de ; *"Veri sorumlusunun verdiği yetkiye dayanarak onun adına kişisel verileri işleyen gerçek veya tüzel kişi"* olarak tanımlanmıştır.

yazı, resim, fotoğraf, video gibi içerikleri sağlayan, içeriği hazırlayarak internet ortamına yükleyen kişilerdir[13]. Örneğin; web sayfası sahibi, hazırladığı fotoğraf, müzik, metin gibi içerikleri internete yükleyen tüm kişiler, internet sitesindeki herhangi bir haber veya paylaşıma yorum yapan kullanıcılar da içerik sağlayıcıdır[14].

Bir diğer süje olan toplu kullanım sağlayıcı ise, *"Kişilere belli bir yerde ve belli bir süre internet ortamı kullanım olanağı sağlayan"* kimseyi ifade eder (5651 sayılı Kanun m. 2/1/i). Toplu kullanım sağlayıcı, internet ortamını belirli bir yerde ve aynı anda birden çok kişinin özel bir amaç olmaksızın genel amaçlarla, topluca kullanımına sunan gerçek veya tüzel kişiler olarak da tanımlanabilir[15]. Toplu kullanım sağlayıcılar, internetin toplu kullanıma sunulmasının belirli bir ücret karşılığında yapılıp yapılmamasına (ticari amaç taşıyıp taşımamasına) göre ikiye ayrılırlar. Buna göre, ücretsiz internet olanağı sunan kütüphaneler, kara, hava ve deniz taşıtları[16], oteller, eğlence merkezleri, alışveriş merkezleri, çalışanlarına internetten ücretsiz faydalanma imkânı sunan iş yerleri[17] ticari olmayan toplu kullanım sağlayıcılardır. Bu hizmetin belirli bir ücret karşılığında sunulduğu internet kafeler ise ticari toplu kullanım sağlayıcılardır[18].

---

[13] Bu husus Yargıtay 19. CD.'nin 20.09.2017 tarih ve 2015/12260 E., 2017/7086 K. sayılı kararında; "*… sanık bahse konu internet sitesinin editörü ve sorumlusu olup site içerisindeki paylaşımların site kullanıcıları tarafından yüklendiği, sanığın eyleminin üçüncü kişilerin paylaşımlarına yer sağlama hizmeti olduğu dosya arasında bulunan 05.06.2012 tarihli bilirkişi raporu ile anlaşılmıştır. Dolayısıyla sanık, 5651 Sayılı Kanun'un 2/m maddesi bağlamında "yer sağlayıcı"; sitede içerik paylaşımı yapan üçüncü kişiler ise aynı Kanun'un 2/f maddesi uyarınca "içerik sağlayıcı" konumundadırlar."* şeklinde ifade edilmiştir. (Kazancı İçtihat Programı, ET.: 20.02.2019).

[14] Somut olayın özelliğine göre yer sağlayıcıların da içerik sağlayıcı olarak nitelendirilebileceği hususunda bkz., **Akkurt**, Sosyal Medya, s. 198.

[15] **Atamer,** İlker, Toplu İnternet Kullanımı Sağlayanların Hukuki Yükümlülükleri ve Sorumlulukları, s.1, http://www.turkhukuksitesi.com/makale_737.htm (ET.: 22.02.2019).

[16] **Akkurt**, Sosyal Medya, s. 272.

[17] İşverenin çalışanlarına işyerinde toplu internet kullanım olanağı sunması halinde işverenin toplu kullanım sağlayıcı olarak kabul edilmemesi gerektiği yönünde bkz., **Atamer**, s.1.

[18] **Kaya**, Elektronik Ortam, s.248-249.

B) İNTERNETİN TARİHİ GELİŞİMİ

İnternet her ne kadar günümüzde neredeyse her amaçla kullanılsa da aslında internetin keşfi ilk olarak askeri sebeplere dayanmaktadır. 1957 yılında Sovyetler Birliği'nin Sputnik adı verilen uyduyu uzaya göndermesinin ardından, Amerika Birleşik Devletleri Savunma Bakanlığı tarafından bir araştırma ve geliştirme birimi olan ARPA[19] (Advanced Research Project Agency – Gelişmiş Araştırma Projeleri Birimi) kurulmuştur. ARPA tarafından da olası bir savaş halinde haberleşme sistemlerinin zarar görmesi ihtimalinde iletişimin kesintisiz olarak devam etmesini sağlamak amacıyla ARPANET[20] adı verilen ve herhangi bir merkeze bağlı kalmadan çalışabilen böylece ağda bulunan herhangi bir bilgisayarın zarar görmesinden etkilenmeden, ağa bağlı diğer bilgisayar aracılığı ile iletişimi sağlayabilen haberleşme ağı oluşturulmuştur[21].

ARPANET ağının ilk bağlantısı 1969 yılında Los Angeles, Stanford, Santa Barbara, Salt Lake City kentlerinde bulunan bilgisayarlar ile yapılmış ve bu dört merkezde bulunan ana bilgisayarlar arasında bağlantı kurulması ile internetin ilk şekli ortaya çıkmıştır. İlerleyen zamanlarda savunma konusunda araştırmalar yürüten üniversitelerin ve savunma sanayii ile ilgili kuruluşların da katılımıyla ARPANET ağı oldukça genişlemiştir[22]. Daha sonra başlangıçta askeri amaçlar ile tasarlanmış olan bu ağ (ARPANET), 1980'li yıllarda sivil kullanıma açılmış ve Amerika Birleşik Devletleri ordusu ARPANET üzerinden gerçekleştirdiği faaliyetlerini MILNET adı verilen başka bir ağ üzerinden gerçekleştirmeye başlamıştır[23]. Amerika Birleşik

---

19 Birimin adı bazı kaynaklarda ARPA bazı kaynaklarda ise DARPA (Defense Advanced Research Projects Agency- Savunma Amaçlı Gelişmiş Araştırma Projeleri Birimi) şeklinde geçmektedir. Bunun sebebi birimin 1958 yılında ARPA ismiyle kurulmuş olmasıdır. Ancak bu birim daha sonra 1996 yılında DARPA adını almıştır. (**Haksever,** Güneş, İnternet ve Çok-Paydaşlı Yönetişimi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2018, s. 8, dn. 12.) Her iki kavram da aynı birimi ifade etse de yaygın kullanıma uyularak birimin adı ARPA olarak ifade edilmiştir.

20 ARPANET'in hangi amaçla oluşturulduğu ve bu ağın gelişim süreci hakkında detaylı bilgi için bkz., **Lukasik**, Stephen, Why The Arpanet Was Built, IEEE Annals of the History of Computing, Vol. 33, Issue 3, March 2011, p. 4-21, https://ieeexplore.ieee.org/document/5432117 (ET.: 26.02.2019).

21 **Özdilek**, s.19; **Sözer,** s. 9; **İnal**, E-Ticaret, s. 9.

22 **Kaya**, Elektronik Ortam, s.63.

23 **Tümerdem**, s. 26; **Zorlu**, s. 12.

Devletlerinden sonra 1984 yılında İngiltere'de JANET adı verilen dünyadaki ikinci ağ sistemi kurulmuştur[24].

İnternetin sivil kullanıma açılması ve internet kullanımının yaygınlaşması neticesinde 1989 yılında İsviçre'nin CERN adı verilen araştırma merkezinde İngiliz bilim adamı Tim Berners-Lee tarafından World Wide Web (www.) geliştirilmiştir[25]. 1990 yılında da world wide web'in temel dosya aktarım protokolü olan http.'nin (Hyper Text Transfer Protocol) geliştirilmesi sonucu ARPANET tamamıyla ortadan kalkmıştır[26].

Türkiye'de internete yönelik ilk çalışmalar Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) ile Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) tarafından ortak yürütülen TR-NET isimli proje grubu ile başlamıştır. TR-NET proje grubunun çalışmaları neticesinde ülkemizdeki ilk internet bağlantısı 12 Nisan 1993 tarihinde ODTÜ – Washington (Türkiye - Amerika Birleşik Devletleri) arasında kurulmuştur. ODTÜ'den sonra Ege Üniversitesi, Bilkent Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi gibi üniversiteler de çeşitli internet bağlantıları gerçekleştirmişlerdir[27].

Görüldüğü gibi ülkemiz açısından internet gelişimi çok eski tarihlere dayanmasa da, ülkemizde internet kullanımı gerek internetin sağladığı kolaylıklar gerekse gelişen teknolojinin etkisiyle kısa sürede oldukça yaygınlaşmıştır. Küresel Dijital Rapor[28] 2018 yılı istatistiklerine göre Türkiye'de 81.33 milyon nüfusun, 54.33 milyonu (%67'si) internet kullanıcısı iken, 2019 yılı istatistiklerine göre 82.44 milyon nüfusun, 59.36 milyonu (%72'si) internet kullanıcısıdır. Yine bu istatistiklere göre, Türkiye'de insanlar internette günde ortalama 7 saat geçirmektedir. Bununla birlikte 2018 yılında ülkemizde internet üzerinden alışveriş yapan kişi sayısı 31.7

---

[24] **Zorlu**, s. 12.

[25] Bkz., https://home.cern/science/computing/birth-web (ET.: 01.03.2019).

[26] **Tümerdem,** s.26; **Oğuz**, s.27.

[27] **Tümerdem**, s. 27; **Kaya,** Elektronik Ortam, s. 64; **Zorlu,** s. 13; **Oğuz**, s. 28; **Turan**, Mehmet / **Polat**, Fahrettin, E-Ticaret Programcılığı ve E-Ticaretin Türkiye'deki Uygulamaları, Çukurova Üniversitesi İİBF. Dergisi, C. 13, S. 2, 2009, s. 57.

[28] Küresel Dijital Rapor, global sosyal medya ajansları olan We Are Social ve HootSuite'nin her yıl yayınladığı, birçok ülkenin dijital verilerinin yer aldığı ve ülkelere göre insanların interneti, mobil cihazları, sosyal medyayı ve elektronik ticareti nasıl kullandıkları hakkında temel bilgiler, sayısal veriler ve oranlar içeren oldukça önemli bir rapordur.

milyon iken, bu sayı 2019 yılında %2.6'lık bir büyüme kaydederek 39.3 milyon kişiye ulaşmıştır[29].

C) İNTERNETİN SAĞLADIĞI HİZMETLER

İnternetin sunduğu iletişim ve erişim gibi temel fonksiyonların kullanımı internetin sağladığı çeşitli hizmetler ile mümkündür. Bu hizmetler elektronik posta, world wide web, usenet, telnet, dosya aktarım protokolü, internet aktarımlı sohbet ve forumlardır.

1- Elektronik Posta (E- Posta)

İngilizce, electronic mail (e-mail) kavramının karşılığı olan elektronik posta (e-posta) kavramı, internet ağı aracılığı ile elektronik posta hesapları arasındaki mesaj veya dosya değişimi anlamına gelir. Kısacası elektronik posta yoluyla bir e-posta hesabından diğerine mesaj veya dosya gönderilir[30]. Bu sistemden faydalanacak kişilerin bir e-posta adreslerinin bulunması gerekir. Bu e-posta adresleri, e-posta hizmeti sağlayan hotmail, gmail, yahoo gibi sunucular üzerinden elde edilebilir[31]. Elektronik posta, geleneksel posta yöntemine benzer, ancak e-posta yoluyla yazı, ses, resim ya da video dosyalarının da gönderilmesinin mümkün olması, elektronik posta yönteminin geleneksel posta yönteminden çok daha hızlı ve çok daha ucuz olması gibi sebeplerle daha avantajlıdır. E-posta sayesinde her türlü bilgi, belge, resim, ses, video istenilen adrese gönderilebilir ve gönderilen veya alınan hesapta saklanabilir. Gerek kişisel kullanım amacıyla, gerek iş ilişkileri amacıyla gerekse ticari amaçlarla kullanım alanı oldukça yaygın olan e-posta en çok yararlanılan internet hizmetlerinden biridir[32].

---

[29] 2018 yılı raporu için bkz., https://wearesocial.com/blog/2018/01/global-digital-report-2018 ; 2019 yılı raporu için bkz., https://wearesocial.com/global-digital-report-2019 (ET.: 02.03.2019).

[30] **Siller**, Nahide, 6502 Sayılı Tüketici Korunması Hakkındaki Kanun Kapsamında Web Sitesi Vasıtasıyla Sözleşmelerin Kurulması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2017, s. 13.

[31] **İnal**, E-Ticaret, s.11.

[32] **Falcıoğlu**, Mete Özgür, Türk Hukukunda Elektronik Satım Sözleşmesi ve Kuruluşu, Ankara 2004, s. 55; **Küçükpehlivan**, Olcay, Sözleşmelerin İnternet Aracılığı İle Kurulması ve Geçerliliği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2006, s.28 ; **Önder Balaman**, s. 40-41.

2- World Wide Web (www.)

İnternetin en önemli hizmetlerden birisi olan world wide web dilimizde dünya çapında ağ başka bir deyişle dünyayı saran ağ anlamındadır. World wide web, dünyada binlerce bilgisayarda kayıtlı bulunan milyonlarca belgeden oluşan bir bütündür[33]. Günlük kullanımda kısaca web olarak adlandırılan world wide web metin, ses, görüntü, program gibi dosyalar arası aktarım yapılmasını sağlayan ve bunları internet bağlantısı üzerinden bilgisayarlar arasında yollayan bir sistem olarak da tanımlanabilir[34]**.** Web sayesinde gazete okumak, bilimsel araştırmalar yapmak, bir restoranın adresine ulaşmak, alışveriş yapmak kısacası web sitelerinin sağladığı her türlü imkândan yararlanmak mümkündür. Yine world wide web sayesinde aynı sunucuda yüklü bulunan bir belgeden başka bir belgenin çağırılmasına olanak sağladığı gibi farklı bir sunucuda yüklü olan bir belgenin çağırılması da mümkündür. Hatta internet bağlantısı olmak şartıyla herhangi bir sunucuda yüklü olmayan ancak kullanıcının bilgisayarında mevcut olan bir belgeden internet sunucularında yüklü olan başka bir belge de çağırılabilir[35].

Web sayfalarına erişim sağlayabilmek için kullanıcının bilgisayarında web tarayıcılarının bulunması gerekir. Web tarayıcılar sayesinde kullanıcılar web sayfalarına erişim sağlayabilirler. Günümüzde en yaygın kullanılan web tarayıcılar Google Chrome, Internet Explorer ve Mozilla Firefox'tur.

3- Usenet ve Telnet

Usenet, binlerce haber grubunu bünyesinde barındıran ve bu haber gruplarının çeşitli alt gruplara ayrıldığı tartışma platformudur[36]. Usenet sayesinde dünya üzerindeki ağ kullanıcıları birbirlerine çeşitli konularda haberler ve yazılar gönderebilir. Kullanıcının usenet üzerinden bir konuda ileti göndermesi durumunda, bu ileti haber grubundan sorumlu olan işletene gönderilir. Usenet işleteni de kendisine gelen bu iletiyi sorumlusu olduğu haber grubunun amacına ve hukuka uygun olup olmadığı, suç unsuru taşıyıp taşımadığı gibi hususlarda denetler. Bu

[33] **Kaya**, Elektronik Ortam, s. 72.
[34] **Özdilek**, s.72.
[35] **Oğuz**, s. 31.
[36] **Tümerdem,** s. 50; **Kaya**, Elektronik Ortam, s. 74.

denetim sonucunda herhangi bir sorun bulunmadığı tespit edilirse işleten bu iletiyi haber grubunun diğer üyelerine topluca gönderir[37].

Telnet, internet ağı bulunan bir makineye başka bir makineden bağlanmak için geliştirilmiş olan TCP. / IP. tipi bir protokole ve bu bağlanma görevini yapan programlara verilen addır[38]. Telnet ile bir diğer bilgisayara bağlanıldığında, bağlanan bilgisayar, tıpkı bağlanılan bilgisayar veya ağın kullanıcısı gibi işlem görür[39]. Telnet sistemi birçok kullanım alanına sahiptir. Ancak bunların en bilinen ve yaygın olanı kütüphanelerde kaynak taraması yapmak amacıyla kullanımdır.

4- Dosya Aktarım Protokolü

İngilizce karşılığı, File Transfer Protocol (FTP.) olan dosya aktarım protokolü, internet üzerindeki sistemler arasında dosya aktarmak amacıyla kullanılan temel protokole verilen addır. Dosya aktarım protokolü, bir bilgisayardan başka bir bilgisayara bağlanarak bu bilgisayarlar arasındaki dosya aktarımının gerçekleştirilmesini sağlar. Bilgi ve araştırmalara erişimin önemli bir yer aldığı günümüzde büyük boyutlu dosyaların uzak mesafelere kolayca aktarılması dosya aktarım protokolü ile mümkündür[40]. Dosya aktarım protokolü, dosyaların iki kullanıcı arasındaki aktarımından çok, büyük boyutlu dosyaların çok sayıda kullanıcıya dağıtılması amacıyla kullanılır.

Dosya aktarım protokolü, herhangi bir web sayfasından herhangi bir dosyanın seçilip bilgisayara indirilmesi durumunda kendiliğinden devreye girer ve kullanıcı dosya aktarım protokolü sunucusuna yönlendirilir[41]. Dosya aktarım protokolü dosya aktarımı sağlarken, dosyaların depolandığı merkezi bilgisayar ile dosya paylaşımını isteyen bilgisayar arasında sunucu-istemci ilişkisi kurulur[42].

---

37 **Tümerdem**, s. 51; **Kılıç**, Nurettin, İnternet Ortamında Kişilik Haklarına Saldırıdan Doğan Hukuki Sorumluluk, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2018, s. 26.

38 **Kaya**, Elektronik Ortam, s. 73; **Oğuz,** s. 42. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz., Wikipedia Online Encyclopedia, https://tr.wikipedia.org/wiki/Telnet (ET.: 03.03.2019).

39 **Demir**, s. 137.

40 **Kaya**, Elektronik Ortam, s. 73.

41 **Sağlam**, İpek, Elektronik Sözleşmeler, 1. Baskı, İstanbul 2007, s.42; **İnal**, E-Ticaret, s.12.

42 **İnal**, E-Ticaret, s.12.

5- İnternet Aktarımlı Sohbet

İngilizce karşılığı, Internet Relay Chat (IRC.) olan internet aktarımlı sohbet, kişilerin eş zamanlı ve karşılıklı olarak mesaj ile haberleşebildiği platformu ve bunu sağlayan programları ifade eder[43]. İnternet aktarımlı sohbette birisi tarafından gönderilen ileti o anda programda bulunan herkese anında iletilir. Kullanıcılar sohbete genellikle gerçek isimleri ile değil takma isimleri ile katılırlar. Bu sohbet mesaj yoluyla olabileceği gibi, sesli ve görüntülü de olabilir. İnternet aktarımlı sohbet sayesinde kişiler gruplar halinde veya özel olarak birbirleri eş zamanlı ve karşılıklı olarak iletişim kurabilirler.

Günümüzde internetin, teknolojinin ve sosyal medya[44] programlarının kullanımının yaygınlaşması ile internet aktarımlı sohbet (chat) programlarından ziyade Twitter, Facebook, Instagram gibi sosyal medya mecralarının direct message/doğrudan mesaj/direkt mesaj (dm) adı verilen mesajlaşma bölümleri kullanılmaktadır.

6- Forumlar

Forum, internet kullanıcılarının çeşitli konularda fikir alışverişinde bulunmak veya bazı konuları tartışmak üzere bir araya geldikleri platformlardır. Dolayısıyla forumları tartışma veya haberleşme grupları olarak nitelendirmek mümkündür. Kullanıcılar forumlarda konu başlığı açabilir, yorum yazabilir, soru sorabilir ve diğer kullanıcıların iletilerini cevaplandırabilirler.

Forumların e-posta yoluyla da kurulabilmesi mümkün olup bu şekilde kurulan forumlar posta listeleri olarak adlandırılır. Posta listeleri belirli bir konu üzerinde, posta listesine üye kişiler arasında fikir alışverişinde bulunmak amacıyla kurulur. Posta listesinin yöneticisi kişi veya program olabilir. Herhangi bir liste üyesi görüş, düşünce, haber veya görüntülü iletilerini e-posta yoluyla listeye gönderir. Gönderilen

---

[43] **Kılıç**, s. 27; **Siller**, s. 13.

[44] Sosyal medya, internet vasıtası ile kullanıcı sıfatına sahip olan kişilerin fotoğraflarını, videolarını, yazılarını, duygu ve düşüncelerini, yorumlarını, bilgilerini, mesleki faaliyetlerini, mal ve hizmetlerini başka kişiler ve topluluklar veya kamu ile paylaşma olanağına sahip oldukları dijital platformların tümü olarak tanımlanabilir (**Akkurt**, Sosyal Medya, s. 88). Sosyal medyanın tanımına ilişkin çeşitli yaklaşımlar ve sosyal medyanın tarihçesi hakkında detaylı bilgi için ayrıca bkz., **Akkurt**, Sosyal Medya, s. 85-90; **Kaya**, Elektronik Ortam, s. 75-84.

bu posta liste yöneticisinin servisi ile listenin diğer üyelerine aktarılır. Listenin diğer üyeleri de aynı yöntemle cevap verebilir, düşünce belirtebilir, paylaşım yapabilirler[45].

Forumlar ile posta listeleri arasındaki fark, posta listelerinde üyelik olmadan içerik görüntülemek mümkün değilken forumlarda genellikle üye olmadan da içeriklerin görüntülenebilmesidir, dolayısıyla posta listelerine üyelik zorunlu iken forumlarda üyelik zorunlu değildir[46]. Bir diğer fark ise forumlarda, posta listelerinin aksine mesajların bütün üyelere gönderilmemesidir. Forumlarda gönderilen iletiler ağa bağlı olan bir bilgisayarda tutulur ve isteyen kişiler bu iletileri görüntüleyebilirler[47].

II- ELEKTRONİK TİCARET KAVRAMI

A) ELEKTRONİK TİCARETİN TANIMI VE KAPSAMI

Elektronik ticaret mal veya hizmetler ile ilgili üretim, tanıtım, dağıtım, satış ve ödeme gibi işlemlerin elektronik iletişim araç ve yöntemleri aracılığı ile gerçekleştirilmesi[48] olarak tanımlanabileceği gibi elektronik araçlar ile yapılan her türlü ticari iş etkinliği[49] olarak da tanımlanabilir. Elektronik ticaret sayesinde geleneksel ticari metotlardan farklı olarak elektronik araçlar ile ticaret metotları geliştirilmiş ve ticari faaliyetlerin gerçekleştirilmesinde hızlılık ve standardizasyon sağlanarak aynı zamanda iletişim maliyetlerinde de azalma sağlanmıştır[50]. Ülkemizde elektronik ticarete yönelik ilk uygulama 1989 yılında Ege Üniversitesi Bilgisayar Araştırma ve Uygulama Merkezi'nde gerçekleştirilmiştir[51].

---

45 **Oğuz**, s. 39.

46 **Kılıç**, s. 25; **Zorlu**, s. 24.

47 **Zorlu**, s. 25.

48 **Sağlam**, s. 61; **Sözer**, s. 21; **Keskin**, Hatice Gamze, İnternet Ortamında Kurulan Sözleşmeler, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2019, s. 11; **Falcıoğlu**, s. 51.

49 **Ersoy**, Zeynep, Ticaret Noktaları ve Elektronik Ticaret, (Der., Bozkurt, Veysel), Elektronik Ticaret, 1. Baskı, İstanbul 2000, s. 166.

50 **Ritter**, Jeffrey B. / **Gliniecki**, Judith Y., International Electronic Commerce and Administrative Law: The Need for Harmonized National Reforms, Harvard Journal of Law & Technology, Vol. 6, Spring 1993, p. 263.

51 Uygulamanın amacı ve detayları için bkz., **Turan/Polat**, s. 68-69. Ayrıca elektronik ticaretin gelişiminin dönüm noktaları için bkz., **Kirubakaran**, Mahendran / **Loo Puai Keong**, Warren / **Eu Chin**, Ong / **A/L Prafulla Joshi**, Jingyasu, The Evolution of E-commerce: A Case Study on AMAZON, Seminar In Managing Technology And Decision Making, December 2016, p. 3-4,

İnternetin ve diğer elektronik araçların kullanımının yaygınlaşması ve sağladığı faydalar neticesinde elektronik ticaret, ticari işlemlerin gerçekleştirilmesinde oldukça önemli bir araç haline gelmiştir[52]. Artan önemi ve ticari işlemlerdeki bu büyük hacmi nedeniyle elektronik ticaretin çeşitli ulusal ve uluslararası kuruluşlar tarafından farklı tanımları yapılmıştır.

Dünya Ticaret Örgütü'nün (World Trade Organization-WTO) yaptığı tanıma göre elektronik ticaret; mal ve hizmetlerin üretim, reklam, satış ve dağıtımlarının telekomünikasyon ağları yoluyla yapılmasıdır[53].

Birleşmiş Milletler Yönetim, Ticaret ve Ulaştırma İşlemleri Kolaylaştırma Merkezince (CEFACT) yapılan tanıma göre elektronik ticaret; iş, yönetim ve tüketim faaliyetlerinin yürütülmesi için iş bilgilerinin, üreticiler, tüketiciler ve kamu kurumları ile çeşitli diğer organizasyonlar arasında elektronik araçlar üzerinden paylaşılmasıdır[54].

OECD'nin (İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı) 1997 yılında yaptığı tanıma göre elektronik ticaret; ağlar üzerinden sayısal veri haline dönüştürülmüş metin, ses, görüntülerin işlenmesi ve iletilmesine dayanan, hem kuruluşları hem de bireyleri ilgilendiren her türlü ticari işlemdir[55].

Elektronik Ticaret Koordinasyon Kurulu (ETKK) tarafından yapılan tanıma göre ise elektronik ticaret, açık veya kapalı ağlar üzerinden yazı, ses ve görüntü şeklindeki sayısal verilerin işlenmesi, saklanması ve iletilmesi temeline dayanan tüm ticari işlemleri ifade eder[56]. Kuruluşlar tarafından yapılan tanımların yanında 6563

---

https://www.academia.edu/30175817/Evolution_of_E-Commerce_Amazon_case_study (ET.: 04.03.2019).

52 Elektronik ticaretin avantajları ve dezavantajları hakkında detaylı bilgi için bkz., **Ohene-Djan**, James, Electronic Commerce, Study Guide, 2008, p. 14-15, https://london.ac.uk/sites/default/files/study-guides/electronic-commerce.pdf (ET.: 05.03.2019).

53 Bkz., https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/bey4_e.htm (ET.: 05.03.2019).

54 **Doğaner**, Murat, Elektronik Ticaret Türkiye'de Elektronik Ticaretin Gelişimi ve İşletmeden Tüketiciye Elektronik Ticaret Üzerine Bir Araştırma, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2007, s.7; **Doğan**, Merve, Elektronik Ticaretin Gelişim Süreci ve Türkiye'de İşletmeden Tüketiciye (B2C) Elektronik Ticaret Üzerine Bir Araştırma, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2018, s. 4.

55 Bkz., Glossary of Statistical Terms, Electronic Commerce https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=4721 (ET.: 05.03.2019).

56 **Doğaner**, s. 20. Raporun tamamı için ayrıca bkz., **Bozkurt**, s. 199 vd..

sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun (ETDHK.)'un Tanımlar başlıklı 2. maddesinde elektronik ticaret; *"Fiziki olarak karşı karşıya gelmeksizin elektronik ortamda gerçekleştirilen çevrimiçi iktisadi ve ticari her türlü faaliyet"* olarak tanımlanmıştır.

Elektronik ticaret kavramı, elektronik ticarette kullanılan araçlar bakımından dar anlamda elektronik ticaret ve geniş anlamda elektronik ticaret olmak üzere ikili bir ayrıma tabi tutulmaktadır. Geniş anlamda elektronik ticaret kavramı, televizyon, faks, telefon, internet gibi tüm elektronik iletişim araçları ile gerçekleştirilen ticari faaliyetleri ifade eder[57]. Dar anlamda elektronik ticaret kavramı ise internetin ticari işlemlerde kullanılmaya başlanması sonucu elektronik ticaret kavramının ortaya çıktığından hareketle, yalnızca internet ortamında gerçekleştirilen ticari faaliyetleri ifade eder[58].

Elektronik ticaretin kapsamı yalnızca mal ve hizmet satışı ile sınırlı değildir. Elektronik ticaret; mal ve hizmetlerle ilgili reklam, araştırma, taşıma, pazarlama, üretim, sevkiyat, ödeme gibi tüm ekonomik faaliyetleri de kapsar[59]. Özellikle elektronik ticaretin işletmeler arasında, tüketiciler arasında ve işletmeler ile tüketiciler arasında yapılabildiği göz önüne alındığında elektronik ticaretin yalnızca mal ve hizmet satışı ile sınırlandırılamayacağı açıktır. Dolayısıyla mal ve hizmet satışının yanında mal ve hizmetler ile ilgili tüm ekonomik faaliyetlerin de elektronik ticaret kapsamında olduğunun kabulü gerekir[60]. Nitekim yukarıda belirtildiği üzere ulusal ve uluslararası kuruluşlar da elektronik ticaretin tanımını yaparken mal veya hizmetlerin dağıtımı, satışı, pazarlaması gibi tüm ekonomik faaliyetlerin[61] de elektronik ticaret kapsamında olduğunu belirtmişlerdir.

---

57 **İnal**, E-Ticaret, s. 14; **Keskin**, İnternet Ortamı, s. 11; **Falcıoğlu**, s. 50; **Demir**, s.119.

58 **İnal**, E-Ticaret, s. 14; **Falcıoğlu**, s. 50; **Sözer**, s. 21-22; **Keskin**, İnternet Ortamı, s. 11.

59 **Turan / Polat**, s. 59; **Gezder**, s. 8; **Zevkliler**, Aydın/ **Özel**, Çağlar, Tüketicinin Korunması Hukuku, 1. Baskı, Ankara 2016, s. 325; **İnal**, H. Tamer, Tüketici Hukuku, 3. Baskı, Ankara 2014, s. 426.

60 **Özdemir Kocasakal**, s. 9; **Keskin**, İnternet Ortamı, s.13; **Sarıakçalı,** s. 20-21.

61 Bu hususta özellikle Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret Hukuku Komisyonu (UNCITRAL)'nun yapmış olduğu tanım önemlidir. Komisyonun yapmış olduğu tanıma göre elektronik ticaret; "*elektronik ortamda açık ve kapalı ağlar üzerinden yapılan, mal (taşınır-taşınmaz), ve hizmet (bilgi servisleri, danışmanlık, finans, hukuk, sağlık, eğitim, ulaştırma vb.) ticaret sayısal biçime dönüştürülmüş yazılı metin, ses, video görüntülerinin işlenmesi ve iletilmesi,*

Son olarak belirtmek gerekir ki, elektronik ticaret kavramında ayırt edici unsur gerçekleştirilen faaliyetin 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK.) anlamında ticari iş olup olmadığı değil, belirtilen faaliyetlerin hangi araçlar ile gerçekleştirildiğidir. Zira ticari faaliyet niteliği taşımayan tüketiciler arası hukuki işlemler de elektronik ticaretin tanımında belirtilen kapsamda kalmak şartıyla elektronik ticaret olarak kabul edilir[62].

B) ELEKTRONİK TİCARETİN TÜRLERİ

Elektronik ticaretin türlerini iki sınıflandırma içerisinde incelemek gerekir. Bu sınıflandırmanın ilkinde elektronik ticarete konu olan edimin ifasının elektronik ortamda gerçekleşip gerçekleşmemesi dikkate alınırken, ikinci sınıflandırmada elektronik ticaretin tarafları dikkate alınır.

1- Elektronik Ticarete Konu Edimin İfa Edilme Şekli Bakımından

a) Doğrudan Elektronik Ticaret

Doğrudan elektronik ticaret, mal veya hizmeti konu edinen elektronik ticaret işlemlerinin tüm aşamalarının elektronik ortamda gerçekleştirilmesidir[63]. Bu tip elektronik ticaret işlemleri online işlem olarak da adlandırılır[64]. Doğrudan elektronik ticarette reklam, pazarlama, sipariş, sözleşmenin kurulması, edimlerin ifası (ürünün teslimi veya hizmetin yerine getirilmesi) gibi tüm aşamalar elektronik ortamda tamamlanır. Kısacası doğrudan elektronik ticaret, çevrimiçi olarak ifa edilmeye elverişli olan ve maddi olmayan (gayri fiziki) mal veya hizmetleri ifade eder[65]. Belirli konularda bilgi sunulması, dijital ortamda dağıtılabilen veya yüklenebilen

---

ürün tasarımı, üretim, doğrudan tüketiciye pazarlama, üretim izleme, sevkiyat izleme, tanıtım, reklam, bilgilendirme, sipariş verme, sözleşme yapma, banka işlemleri, fon transferi, gümrükleme, ortak tasarım geliştirme ve mühendislik, kamu alımları, elektronik para çıkarma, sayısal imza, e-noterlik, vergilendirme, fikri mülkiyet haklarının transferi, kiralanması vb. işlemlerin tümü"dür. (**Bavafa**, Yashar, Elektronik Ticaret ve E-Sözleşmelerde Tüketicinin Korunması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2014, s. 21.)

62 **İnal**, E-Ticaret, s.14; **Gezder**, s. 8; **Küçükpehlivan**, s. 33; **Doğaner**, s.28; **Doğan**, s.23.

63 **Bucaklı**, Ali Tamer, Elektronik Ticaret, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2007, s. 53; **Demir**, s. 121; **İnal**, E-Ticaret, s. 22.
Rüssmann, Helmut, İnternette Hukuki İşlemler: Hukuki Geçerliliği ve İspat (Alman Hukukuna Göre), (Çev.,Özekes, Muhammet), Uluslararası İnternet Hukuku Sempozyumu, 21-22 Mayıs 2001, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayını, İzmir 2002, s. 326; **Zevkliler/Özel**, s. 325; **Gezder**, s. 106; **İnal**, E-Ticaret, s. 23.

65 **Demir**, s. 121; **Sözer**, s. 21; **İnal**, E-Ticaret, s. 22.

ürünler, dijital forma dönüştürülmüş bir kitabın veya filmin satın alınması, bilgisayar programlarının satışı doğrudan elektronik ticarete örnek verilebilir[66].

b) Dolaylı Elektronik Ticaret

Dolaylı elektronik ticarette ise reklam, pazarlama, sipariş, sözleşmenin kurulması gibi aşamalar elektronik ortamda gerçekleştirilirken edimin ifa aşaması geleneksel yollarla fiziki olarak gerçekleştirilir[67]. Bu tip elektronik ticaret işlemleri offline işlem olarak adlandırılır[68]. Kısacası dolaylı elektronik ticaret mal veya hizmete ilişkin diğer aşamaların çevrimiçi olarak edimin ifası aşamasının ise fiziki olarak gerçekleştiği bir elektronik ticaret şeklidir. İnternet sitelerinden basılı bir kitap veya dergi satın alınması, hizmetin sağlanmasına yönelik maddi malların teslimi[69] dolaylı elektronik ticarete örnek verilebilir.

2- Elektronik Ticaretin Tarafları Bakımından

Elektronik ticaretin işletme, tüketici ve devlet olmak üzere üç temel tarafı bulunmaktadır. Taraflar arasındaki çeşitli ilişkilere göre elektronik ticaretin tarafları bakımından işletmeler arası elektronik ticaret, tüketiciler arası elektronik ticaret, işletmeler ile tüketiciler arası elektronik ticaret, idare ile işletmeler arası elektronik ticaret ve idare ile tüketici arasındaki elektronik ticaret olmak üzere beş türü bulunmaktadır.

a) İşletmeler Arası Elektronik Ticaret (B2B)

İşletmeler arası elektronik ticaret (Business to Business – B2B) alıcı ve satıcı olan işletmelerin mal, hizmet ve bilgi alışverişini elektronik araçlarla ve özellikle internet üzerinden gerçekleştirmelerini ifade eder[70]. İşletmeler arası elektronik ticaret alım ve satım işleri dâhil tüm tedarik süreçlerini de kapsar ve elektronik ticaretin büyük bir bölümünü oluşturur[71]. Üretici, tedarikçi, toptancı, perakendeci, bayii,

---

66 **Sarıakçalı**, s. 38; **Gezder**, s. 108.
67 **Demir**, s. 121; **İnal**, E-Ticaret, s. 22; **Bucaklı**, s. 52.
68 **Rüssmann**, s. 326; **Zevkliler/Özel**, s. 325; **Gezder**, s. 106; **İnal**, E-Ticaret, s. 23.
69 **Keskin**, İnternet Ortamı, s. 17.
70 **Gazioğulları**, Adem, Elektronik Ticaret ve Elektronik Ticaretin Gümrük Mevzuatı Bakımından Değerlendirilmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin 2014, s. 29.
71 **Bucaklı**, s. 54.

dağıtıcı arasında elektronik araçlarla gerçekleştirilen ticari faaliyetlerin hepsi işletmeler arası elektronik ticaret olarak adlandırılır[72].

İşletmeler arası elektronik ticaretin bürokratik işlemlerin azaltılması, tanıtım ve promosyon maliyetlerinin düşmesi, tedarikçi üretici veya toptancı açısından çok daha geniş seçenekler sunması, alıcılara çok daha hızlı ulaşılabilmesi gibi avantajları bulunmaktadır[73]. Türkiye'de işletmeler arası elektronik ticaretin ilk örneği bir beyaz eşya firması olan Arçelik tarafından uygulanmıştır. Firma, bayilerinden alınan siparişlerin çalıştığı pazarlama şirketine internet üzerinden sipariş verilmesini sağlayan bir uygulama geliştirmiş ve böylece elektronik ticaretten faydalanarak satış biriminde oluşan iş yoğunluğunun %25 oranında azalmasını sağlamıştır[74].

b) Tüketiciler Arası Elektronik Ticaret (C2C)

Tüketicilerin ihtiyaç duymadıkları kullanılmamış ürünleri veya ikinci el olarak adlandırılan kullanılmış ürünleri satmaları için oluşturulmuş internet siteleri sayesinde tüketiciler arası elektronik ticaret (Consumer to Consumer - C2C) oldukça yaygınlaşmıştır[75]. Bu tür satışlar internet ortamında açık artırma yoluyla çevrimiçi olarak gerçekleştirilebildiği gibi, internet sayfasında satışa sunulan ürünlerin fiyatına bakarak sipariş vermek veya satıcıya fiyat teklifi göndermek şeklinde çevrimiçi olmadan da gerçekleştirilebilir[76].

Günümüzde tüketiciler arası elektronik ticaretin en yaygın kullanıldığı internet siteleri, "www.ebay.com" [77] ve "www.letgo.com" dur. Bu internet sitelerini işleten şirketler kurdukları altyapı sayesinde alıcı ve satıcıyı buluşturarak tüketiciler arası

---

72 **Özdemir Kocasakal**, s. 28; **Keskin**, İnternet Ortamı, s. 18; **Önder Balaman**, s. 21.
73 **Bavafa**, s. 29; **Gazioğulları**, s. 29.
74 **Doğan**, s. 22.
75 **Özdemir Kocasakal**, s. 33; **Sarıakçalı**, s. 36.
76 **Küçükpehlivan**, s. 34.
77 **Sarıakçalı**, s. 36; **Bone**, Robert, G., Bağlanma (Linking) Toplama (Aggregating) ve Buluş Yapma (Innovating): Websitelerine ve Site İçeriklerine Erişimin Düzenlenmesinde Mülkiyet, Sözleşme ve Haksız Fiil Prensiplerinin Rolü, (Çev., Akkayan Yıldırım, Ayça), Uluslararası İnternet Hukuku Sempozyumu, 21-22 Mayıs 2001, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayını, İzmir 2002, s. 33. ebay hakkında detaylı bilgi için ayrıca bkz., **Neacşu**, Nicoleta Andreea, Consumer Protection In Electronic Commerce, Bulletin of the Transilvania University of Braşov, No:1, Vol. 9, 2016, p. 304.

elektronik ticaret hizmeti sağlarlar[78] ve mal veya hizmet üretmeden yalnızca alıcı ve satıcıyı bir araya getirerek yapılan işlem üzerinden hizmet bedeli olarak komisyon alırlar[79].

c) İşletmeler ile Tüketiciler Arası Elektronik Ticaret (B2C)

İşletmeler ile tüketiciler arası elektronik ticaret (Business to Consumer – B2C), elektronik ticaretin en çok bilinen türü olup, elektronik araçlar kullanılarak tüketicilere mal satımı (sinema bileti, otobüs bileti, kitap, kıyafet, mobilya vb.) veya hizmet sunumu (elektronik ödeme, borsa işlemleri, bankacılık işlemleri vb.) şeklinde gerçekleştirilen ticari faaliyetlerdir[80]. Özellikle sanal mağaza uygulamaları ile işletmelerin birçok ürünü elektronik ortamda tüketicilere sunması mümkün hale gelmiştir. Sanal mağaza uygulaması, işletmelerin mal veya hizmetlerini fiyat ve özelliklerini belirterek, adeta gerçek bir mağaza gibi satışa sunmalarına imkân sağlar. Yine sanal mağaza uygulaması sayesinde mal veya hizmet karşılığında yapılacak ödemeye ilişkin çeşitli alternatifler (eft, havale, kredi kartı ile ödeme, kapıda kredi kartı ile ödeme, kapıda nakit ödeme gibi) sunulur ve tüketicinin elektronik araçlarla satın aldığı mal veya hizmet istediği adrese teslim edilir[81].

İnsanların mağaza gezmek yerine, internet aracılığı ile cep telefonları veya bilgisayarlar üzerinden ve bulundukları yerlerden alışveriş yapma tercihleri, internet üzerinden çok daha fazla ürüne kısa sürede ulaşılabilmesi ve sanal mağazalar arasında fiyat karşılaştırmasının fiziken mağazaları gezip fiyat karşılaştırmaktan çok daha kolay olması gibi sebeplerle internet alışverişi oldukça yaygınlaşmıştır. Bunun sonucunda bazı işletmeler, satış işlemlerini yalnızca internet sitelerinden

---

78 Örneğin, bahsedilen hizmeti sağlayan Letgo isimli internet sitesinin 'Hizmet Koşulları' bölümünde bu husus ; *"Hizmet, kullanıcıların ikinci el mallar da dahil olmak üzere malları ("Ürünler") koyabilecekleri ve bunların ilanlarına göz atabilecekleri bir forum içermektedir. Bu ürünler ve ilanlar tarafımızdan değil, kullanıcılar tarafından sağlanmaktadır. Herhangi bir ürün satmadığımız gibi kullanıma da sunmamaktayız. ürünleri satın almadığımız gibi başka bir şekilde temin etmediğimizi ve ürünler'in herhangi bir şekilde satışını, satın alınmasını veya devrine aracılık etmediğimizi da belirtmek isteriz. Herhangi bir ilan veya ürün ile ilgili olarak ürünün nakliyesi ya da teslimatı, ödemesi de dahil olmak üzere ürünle ilgili herhangi bir işlem ya da devri veya bu gibi ürün veya ilan ile ilgili kullanıcılar arasında çıkacak uyuşmazlıklardan hiç bir şekilde sorumlu ya da mesul değilizdir."* şeklinde açıkça belirtilmiştir. Siteye ilişkin hizmet koşullarının tamamı için bkz., https://tr.letgo.com/tr/terms-and-conditions .

79 **Doğaner**, s. 30; **Bavafa**, s. 30.

80 **Falcıoğlu**, s. 54, **Keskin**, İnternet Ortamı, s.19; **Özdemir Kocasakal**, s. 32.

81 **Bavafa**, s. 30-31; **Gazioğulları**, s.30.

gerçekleştirmekte fiziki satış ve mağazacılık faaliyetleri yapmamaktadır. Bazı işletmeler ise fiziki mağazalarının yanında sanal mağaza da oluşturup mal ve hizmetlerini sunmaktadırlar. Günümüzde birçok mağazanın aynı zamanda internet üzerinden satış yaptığı veya hizmet sunduğu sanal mağazası da mevcuttur[82]. Perakendecilik faaliyeti yapan birçok market dahi yakın zamanda mağazalarının yanında sanal mağazacılık yoluyla internet üzerinden satış yapmaya başlamıştır[83].

Bunun yanında birçok işletmeye sanal mağazacılık imkânı sağlayan internet siteleri de mevcuttur. Sanal (elektronik) pazar yeri olarak adlandırılan bu internet siteleri birçok işletmeye mal ve hizmetlerini sunma ve satma imkânı, tüketicilere de mağaza gezmelerine gerek kalmadan birçok mal ve hizmeti kıyaslayarak bunlar arasından istediklerini seçme imkânı sağlayan sanal ticaret merkezleridir[84]. Elektronik pazar yerlerinde bahsedilen altyapıyı sağlayan bir şirket vardır ve gerek tüketicilere satış yapmak isteyen işletmeler gerekse bu internet sitelerine üye olmak veya bu sitelerden alışveriş yapmak isteyen tüketiciler bahsedilen sanal pazar yeri sahibi şirket ile bir sözleşme[85] imzalarlar. Elektronik pazar yerleri oluşturarak işletmeler ile tüketiciler arası elektronik ticaret faaliyetinin yapıldığı sitelere örnek olarak; www.amazon.com.tr, www.n11.com, www.gittigidiyor.com, www.hepsiburada.com, www.trendyol.com, www.morhipo.com verilebilir.

Elektronik pazar yerleri ve sanal mağazalar; tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin daha ucuz olması, işletmelerin çok geniş tüketici kitlelerine kısa sürede ve kolaylıkla ulaşabilmesi, stok işlemlerinin otomatik programlar sayesinde yürütülmesi, zaman ve işgücü kazancı gibi yönleriyle klasik satış yöntemlerinden daha avantajlıdır. 2017 yılında yapılan bir araştırmada[86] Türkiye'de tüketicilerin

---

82 Örneğin; www.dr.com.tr, www.zara.com.tr, www.vatanbilgisayar.com, www.teknosa.com, www.boyner.com.tr, www.kahvedunyasi.com, shop.samsung.com , www.apple.com , www.kamilkoc.com.tr .

83 Örneğin; www.migros.com.tr , www.celikkayalaronline.com , www.carrefoursa.com.tr .

84 **Özdemir Kocasakal**, s. 31; **Sarıakçalı**, s. 40, dn. 3.

85 Gerek imzalanan sözleşmenin tipe ilişkin özellikleri gerekse taraflar arası [elektronik pazar yeri şirket ile tüketici (alıcı) arasındaki, elektronik pazar yeri şirket ile işletme(satıcı) arasındaki, işletme (satıcı) ile tüketici (alıcı) arasındaki] hukuki ilişkiler tezimizin ikinci bölümünde detaylı olarak incelenecektir.

86 Araştırma; denetim, vergi ve danışmanlık hizmetleri sunan firmalardan oluşan ve 152 ülkede faaliyet gösteren küresel bir ağ olan KPMG tarafından 2017 yılında son 12 ay içinde internetten en

yılda ortalama on beş kez internet alışverişi yaptığı, yapılan alışverişlerin %40'ının yabancı merkezli marka ve satıcıları barındıran internet sitelerinden yapıldığı, internet alışverişlerinin %93'ünün kredi kartı ile yapıldığı, tüketicilerin %45'inin güven duyduğu %25'inin ise en uygun fiyatı sunan sitelerden alışveriş yaptığı, tüketicilerin %56'sının dizüstü bilgisayarlarını %13'ünün akıllı telefonlarını %5'inin ise tabletlerini kullanarak alışveriş yaptığı tespit edilmiştir.

d) İşletmeler ile Devlet Arası Elektronik Ticaret (B2G)

İşletmeler ile devlet arası elektronik ticaret (Business to Government – B2G), işletmelerin elektronik araçlar vasıtası ile kamu kurum ve kuruluşları ile gerçekleştirdikleri elektronik ticaret faaliyetleridir. İhale şartname ilanlarının ve tekliflerinin internet ortamında yapılması, işletmelerin kurumlar vergisi gibi çeşitli yükümlülüklerinin internet aracılığı ile ödenebilmesi[87] bu duruma örnek olarak gösterilebilir[88].

e) Tüketici ile Devlet Arası Elektronik Ticaret (C2G)

Tüketici ile devlet arası elektronik ticaret (Consumer to Government – C2G), tüketicilerin elektronik araçlar vasıtası ile kamu kurum ve kuruluşları ile gerçekleştirdikleri elektronik ticaret faaliyetleri olarak tanımlanabileceği gibi devletin hizmetlerini, tüketiciye elektronik yollarla sunması[89] olarak da tanımlanabilir. Vergi ve harçların e-devlet sistemi aracılığı ile ödenebilmesi, UYAP vatandaş sistemi aracılığıyla dava ve icra dosyaları hakkındaki bilgilerin elektronik ortamdan görüntülenebilmesi, tapu işlemleri sırasında harçların elektronik ortamdan

---

az bir ürün satın almış olan 15-70 yaş arası tüketiciler üzerinde ve internet üzerinden gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın tamamı için bkz., https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/tr/pdf/2017/07/the-truth-about-online-consumers.pdf (ET.: 10.03.2019).

87 Kurumlar vergisi ödemeleri gibi çeşitli ödemelerin internet vasıtasıyla gerçekleştirilmesinde mal satımı veya hizmet sunumu bulunmadığı dolayısıyla bu faaliyetlerin elektronik ticaret kapsamına girmediği düşünülebilirse de yukarıda da bahsedildiği üzere elektronik ticaret yalnızca mal satımı veya hizmet sunumu olarak dar yorumlanmamalıdır. Elektronik ticaret taşıma, pazarlama, üretim, ödeme gibi tüm ekonomik faaliyetleri de kapsar.

88 **Bavafa**, s. 31; **Keskin**, İnternet Ortamı, s.20; **Özdemir Kocasakal**, s.34; **Bucaklı**, s. 55.

89 **Gazioğulları**, s. 31.

ödenebilmesi, Yükseköğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu kredi borcunun elektronik ortamdan ödenebilmesi bu tip elektronik ticaretin örneklerindendir[90].

Her ne kadar tüketici ile devlet arası elektronik ticaret, diğer elektronik ticaret türleri kadar yaygın olmasa da ülkemiz için yeni sayılabilecek ve çok çeşitli imkânlar sunan e-devlet sistemi geliştikçe devletin de elektronik ticaret faaliyetlerine katılımı artacak böylece tüketici ile devlet arası elektronik ticaret yaygınlaşacaktır.

C) ELEKTRONİK TİCARETİN ARAÇLARI

İnternetin kullanımının yaygınlaşması sonucu elektronik ticaret genellikle internet üzerinden yapılsa da elektronik ticareti yalnızca bilgisayar ağları aracılığı ile internet ortamında yapılan ticaret olarak belirtmek[91] doğru değildir[92]. Zira elektronik ticaretin internet dışında da çeşitli araçları bulunmaktadır. Ayrıca her geçen gün ortaya çıkan teknolojik gelişmeler de dikkate alındığında elektronik ticaretin yalnızca internet ortamına hasredilmesi yeni gelişmelerin ve yeni teknolojik araçların elektronik ticaret kapsamı dışında kalmasına neden olacaktır.

Elektronik ticaretin telefon, faks, televizyon, elektronik ödeme sistemleri, elektronik veri değişimi ve internet olmak üzere altı temel aracı bulunmaktadır. Ancak elektronik ticaretin araçlarından en yaygın kullanıma sahip olan internet kavramı, tez konumuzla bağlantılı olarak yukarıda tek başına ayrı bir kavram olarak incelendiğinden[93] bu başlık altında tekrar incelenmeyecektir.

1- Telefon

Elektronik ticaretin en eski aracı telefondur. Telefon aracılığı ile sipariş verilmesi, sipariş alınması, sözlü olarak sözleşme kurulması gibi mal satımına yönelik ticari faaliyetleri gerçekleştirmek mümkün olduğu gibi, çeşitli bankacılık işlemlerinin gerçekleştirilmesi, bilinmeyen numaralar servisi gibi çeşitli hizmetlerden yararlanılması, çeşitli telefon servisleri sayesinde kişilerin hakkında açılmış dava

---

90 **Keskin**, İnternet Ortamı, s. 20; **Doğaner,** s. 29; **Gazioğulları**, s. 31.

91 Elektronik ticaretin yalnızca internet aracılığı ile yapılan ticari faaliyetleri ifade ettiği yönündeki görüşler için bkz., **Özdemir Kocasakal**, s. 12; **Küçükpehlivan**, s. 19; **Kepenek**, Yakup, Ekonomik Yönleriyle Elektronik Ticaret, (Der.,Bozkurt, Veysel), Elektronik Ticaret, 1. Baskı, İstanbul 2000, s. 20; **Gezder**, s. 9.

92 **Sarıakçalı**, s. 21-22; **Falcıoğlu**, s. 55 vd. ; **Savaş**, s. 57; **Bucaklı**, s. 49; **Siller**, s. 4.

93 Bkz., §1, I.

olup olmadığını sorgulayabilmesi gibi hizmet sunumuna yönelik ticari faaliyetlerin gerçekleştirilebilmesi de mümkündür. Özellikle gittikçe yaygınlaşan çağrı merkezi uygulaması ile birçok işletme mal veya hizmetlerini tüketicilere telefon aracılığı ile sunabilmektedir[94].

2- Faks

Faks, fiziken bir arada bulunmayan taraflar arasında yazılı metinlerin hızlı şekilde transferini sağlayan bir elektronik ticaret aracıdır. Faks yoluyla taraflar arasında yazılı sözleşmeler kurulması, sipariş verilmesi ve alınması gibi mal satımına yönelik elektronik ticaret faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi mümkündür.

3- Televizyon

Televizyon elektronik ticaret araçları arasında önemli bir yere sahiptir. Önceleri televizyon tek yönlü bir iletişim aracı iken gelişen teknoloji sayesinde iki yönlü iletişim aracı haline gelmiştir[95]. Televizyonun tek yönlü iletişim aracı olması, televizyonda herhangi bir ürüne ait reklamı veya tanıtımı izleyen tüketicinin bu ürünün siparişini verebilmesi için başka bir elektronik ticaret aracına daha ihtiyaç duymasını ifade etmektedir. Yeni teknolojik gelişmeler sonucu artık bilgisayara gerek kalmadan doğrudan televizyon yoluyla internete bağlanılabilmesi ve özellikle interaktif tv[96] sistemleri sayesinde televizyonun iki yönlü iletişim aracı haline geldiği söylenebilir[97].

4- Elektronik Ödeme Sistemleri

Elektronik ticaretin kapsamının mal satımı veya hizmet sunumuyla sınırlı olmayıp, elektronik araçlarla yapılan ödemelerin de elektronik ticaret faaliyeti kapsamında olduğu yukarıda belirtilmişti[98]. Elektronik ticaretin bir diğer aracı ise ödeme sistemleridir. Elektronik ödeme sistemleri, elektronik para ile veya başkaca

---

94 **Keser**, Aşkın, Küreselleşen Dünyanın Yeni Gerçeği Elektronik Ticaret, (Der.,Bozkurt, Veysel), Elektronik Ticaret, 1. Baskı, İstanbul 2000, s. 103.

95 **Savaş,** s. 59.

96 İnteraktif TV; hem veri alabilmesi hem de veri gönderebilmesi sayesinde mesajlaşma, görüntülü konuşma, uzaktan alışveriş, uzaktan eğitim gibi pek çok interaktif hizmet sağlayan ve abonelerin kendilerine ait şifre ile televizyonları üzerinden sözleşme kurmalarına imkân sağlayan yeni televizyon sistemleridir. (**Savaş**, s. 60; **Keser**, s. 104-105.)

97 **Keskin**, İnternet Ortamı, s. 21-22; **Savaş,** s. 59-60.

98 Bkz., §1, II, A.

elektronik ödeme araçları ile (kredi kartı, elektronik çek, elektronik fon transferi, havale, elektronik para, sanal para gibi) gerçekleştirilen ödeme yöntemlerini ifade eder[99].

a) Kredi Kartları

Elektronik ödeme sistemlerinin en yaygın kullanılanı kredi kartlarıdır. Kredi kartı, 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun Tanımlar başlıklı 3. maddesinde; *"Nakit kullanımı gerekmeksizin mal ve hizmet alımı veya nakit çekme olanağı sağlayan basılı kart veya fiziki varlığı bulunmayan kart numarası"* olarak tanımlanmıştır. Kredi kartları, sağladığı kolaylıklar neticesinde yaygın bir kullanıma sahip olsa da[100] özellikle internet üzerinden yapılan ödemelerde kredi kartı kullanımı birçok tehlikeye neden olabilmektedir. Kredi kartı sahibinin kart bilgilerinin ve kart şifresinin ele geçirilmesi sonucu kredi kartının sahibinin istemi dışında kullanılması ve borçlanılması, kart sahibinin çeşitli şahsi bilgilerinin ele geçirilerek bu bilgilerin hukuka aykırı şekilde kullanılması bu tehlikelerden bazılarıdır.

Bahsedilen tehlikelerin giderek artması sonucu internet üzerinden kredi kartı ile yapılan ödemelerin güvenli hale getirilmesi ihtiyacı doğmuştur. Bunun sonucunda tüm dünyada kabul görmüş olan ve Secure Electronic Transaction (SET) adı verilen bir güvenlik sistemi oluşturulmuştur. Dilimize Güvenli Elektronik İşlemler olarak çevrilebilecek bu sistem hem satıcılara hem de alıcılara çift yönlü bir koruma sağlar. SET sistemi ile ödeme yapılması halinde alıcılar ödemelerini şifrelenmiş yöntemler aracılığı ile güvenli olarak yapmakta ve kredi kartı numaralarının çalınması gibi risklerden korunmaktadır. Satıcılar ise alıcının kendisi tarafından onaylanmış güvenli yöntemlerle ödeme almaktadır[101].

Bu sistemde; kredi kartı sahibi sipariş verirken SET ile ödemeyi seçtikten sonra hangi kredi kartıyla ödeme yapacağını seçer ve kredi kartı ile ödeme yapılmasını

---

[99] **Savaş**, s. 63; **Keskin**, İnternet Ortamı, s. 65.

[100] Bankalar arası kart merkezinin araştırma sonuçlarına göre Türkiye'de 2018 yılının 1. döneminde (Ocak,Şubat,Mart) kredi kartı sayısı 63.427.622 iken bu sayı 2019 yılının 1. döneminde 66.702.384' e yükselmiştir. Araştırmanın tümü için bkz., https://bkm.com.tr/pos-atm-kart-sayilari/ (ET.: 14.03.2019).

[101] **Kabay**, M. E., Identification, Authentication And Authorization On The World Wide Web, 1997, p.17 http://www.mekabay.com/infosecmgmt/iaawww.pdf (ET.: 14.03.2019).

sağlayacak bilgileri girer. Kart sahibinin hangi kredi kartıyla işlem yapacağı ve karta ait bilgiler sistem sayesinde şifrelenerek satıcı veya sağlayıcının bilgisayarına gönderilir. Satıcı veya sağlayıcı da kendisine ait kimlik bilgilerini ve bankasına ait gerekli bilgileri girdikten sonra bu bilgileri şifreleyerek bankanın SET servisine gönderir. Satıcı veya sağlayıcının bankasına ait SET sistemi gelen bu şifreli bilgileri deşifre ettikten sonra kart sahibinin bankasına bilgilerin doğruluğunu teyit ettirir. Bilgilerin doğru olduğu tespit edildikten sonra satıcı veya sağlayıcı sipariş tutarını bankasından tahsil eder, satıcı veya sağlayıcının bankası da alıcının hesabını borçlandırır[102].

b) Elektronik Çek

Elektronik çek, bir kıymetli evrak çeşidi olan çekin unsurlarının elektronik ortamda doldurulması ile oluşur. Elektronik çek keşidecinin hesap numarası, hamilin adı, ödenecek miktar ve para birimi gibi unsurları içerir. Elektronik çek vasıtası ile ödeme yapacak olan taraf bu bilgileri doldurduktan sonra çeki elektronik imza ile imzalar ve ödemeyi yapacağı karşı tarafa gönderir. Karşı taraf çeki kendi bankasına gönderdikten sonra bu banka, muhatap banka ile iletişime geçer ve çekin karşılığı ilgili hesaptan alıcının bankasına oradan da alıcının hesabına gönderilir[103].

Burada değinilmesi gereken husus elektronik çekin, Türk Hukukunda geçerli olarak kabul edilip edilemeyeceğidir. Zira bir kambiyo senedi olan çekin taşıması gereken zorunlu unsurlar TTK. madde 780'de tek tek sayılmıştır. Buna göre çekin hukuken geçerli olabilmesi için taşıması zorunlu unsurlardan biri de düzenleyenin imzasıdır. Elektronik çek bu unsurların tümünü taşır ancak niteliği gereği elektronik çekin ıslak imza ile imzalanması mümkün olmayıp, elektronik çek elektronik imza ile imzalanır. Ancak TTK.'nın Güvenli Elektronik İmza başlıklı 1526. maddesinde; poliçe, bono, çek, makbuz senedi, varant ve kambiyo senetlerine benzeyen senetlerin güvenli elektronik imza ile düzenlenemeyeceği açıkça hüküm altına alınmıştır. Bu

[102] **Keser Berber**, Leyla, İnternet Üzerinden Yapılan İşlemlerde Elektronik Para ve Dijital İmza, Ankara 2002, s. 56; **Sarıakçalı,** s. 108-109; **Savaş**, s. 64, dn. 149; **Bozkurt Yüksel**, Armağan Ebru, Elektronik Para, Sanal Para, Bitcoin ve Linden Doları'na Hukuki Bir Bakış, İÜHFM, C.LXXIII, S.2, Y.2015, s.178.

[103] **Sözer**, s. 143; **Keser Berber**, s. 53.

sebeple elektronik çeklerin Türk Hukuku açısından çek niteliği taşımadığının kabulü gerekir.

c) Elektronik Fon Transferi (EFT) ve Havale

Elektronik fon transferi ve havale kısaca elektronik ortamda internet aracılığı ile hesaplar arası para aktarılması işlemidir. Elektronik fon transferi, herhangi bir banka hesabında bulunan paranın bu hesaptan başka bir bankadaki hesaba internet aracılığı ile elektronik ortamda gönderilmesini[104] sağlayan elektronik ödeme sistemidir. Bu sistem Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) tarafından 1 Nisan 1992 tarihinden itibaren kullanıma açılmıştır[105].

Havale ise bir banka hesabından, yine aynı bankadaki başka hesaba yapılan para aktarımını ifade eder. Anlaşılacağı üzere elektronik fon transferi ile havale birbirinden farklı kavramlardır. Elektronik fon transferinde bir banka hesabında bulunan paranın bu hesaptan başka bir bankadaki hesaba internet aracılığı ile elektronik ortamda gönderilmesi söz konusu iken havale yönteminde aynı bankadaki farklı hesaplar arasında para gönderimi söz konusu olur.

d) Elektronik Para

Elektronik para, fiziki herhangi bir varlığı olmayan ancak para yerine geçen, değeri önceden ödenmiş dijital ödeme vasıtasıdır[106]. Ayrıca elektronik para, 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun'un Tanımlar başlıklı 3. maddesinde; *"Elektronik para ihraç eden kuruluş tarafından kabul edilen fon karşılığı ihraç edilen, elektronik olarak saklanan, çeşitli ödeme işlemlerini gerçekleştirmek için kullanılan ve elektronik para ihraç eden kuruluşlar haricindeki gerçek ve tüzel kişiler tarafından da ödeme aracı olarak kabul edilen parasal değer"* olarak tanımlanmıştır.

Avrupa Merkez Bankası'nın 1998 tarihli Elektronik Para Raporu'nda yaptığı tanıma göre ise elektronik para; *"Teknik bir cihazda parasal değerin, banka*

[104] **Sözer**, s. 141-142.
[105] **Gazioğulları**, s. 37.
[106] **Keser Berber**, s.48-49; **Keskin**, İnternet Ortamı, s. 68; **Savaş**, s. 66.

hesaplarını işleme dahil etmeden elektronik olarak depolanmasını sağlayan ön ödemeli bir taşıyıcı araçtır"[107].

Elektronik ticarette en yaygın kullanılan ödeme sistemi kredi kartları olsa da özellikle küçük miktarlı ödemelerde işlem maliyetinin yüksek olması gibi sebeplerle farklı ödeme araçları arayışına girilmiştir. Bu arayış sonucunda ortaya çıkan ödeme aracı olan elektronik para ödeme işlemi gerçekleştirilirken ilgili bankadan bir izin alınması veya herhangi bir kontrol ya da sorgu yapılmasına ihtiyaç duyulmadan doğrudan alıcıya ödeme yapılmasını sağlamaktadır[108]. Elektronik para alınırken, bu paranın karşılığı elektronik paranın alındığı bankaya önceden nakit olarak yatırılır. Daha sonra bu elektronik para bir akıllı karta veya elektronik para sahibinin bilgisayarındaki sabit diske kaydedilir[109]. Elektronik para kaydedildiği yere göre kart sistemi veya bilgisayarlar arası aktarım sistemleri ile kullanılarak ödemeler gerçekleştirilir.

Belirtmek gerekir ki, elektronik para karşılığı para birimi olarak kabul edilmiş para ile ödenerek alınan dijital ödeme vasıtası olup, yeni bir para birimi olarak kabul edilemez. Zira elektronik paranın yeni bir para birimi olarak kabul edilebilmesi için, devlet veya yetkili kıldığı bir kamu otoritesi tarafından tedavüle çıkarılması ve ödemelerde kabulünün zorunlu olması gerekir[110]. Ancak kullanımı giderek yaygınlaşan elektronik paranın ihracının ve kullanımının, güvenli bir elektronik para sistemi kullanılmasının denetimi zorunludur. Belirtilen bu hususlara ilişkin olarak 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Kanunu'nun Merkez Bankası'nın temel görev ve yetkilerinin düzenlendiği 4. maddesinde, *"Türk lirasının hacim ve tedavülünü düzenlemek, ödeme ve menkul kıymet transferi ve mutabakat sistemleri kurmak, kurulmuş ve kurulacak sistemlerin kesintisiz işlemesini ve gözetimini sağlamak ve gereken düzenlemeleri yapmak, ödemeler için elektronik ortam da dahil olmak üzere kullanılacak yöntemleri ve araçları belirlemek"* Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası'nın temel görevi olarak belirtilmiştir.

---

[107] European Central Bank, Report on Electronic Money, August 1998, p. 7, https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/emoneyen.pdf (ET.: 16.03.2019).
[108] **Keser Berber**, s. 47; **Sözer**, s. 148; **Sarıakçalı**, s. 112.
[109] **Savaş**, s. 66; **Gazioğulları**, s. 39; **Bozkurt Yüksel**, s. 189.
[110] **Sözer**, s. 151; **Sarıakçalı**, s. 110.

e) Sanal Para

Avrupa Merkez Bankası'nın 2012 yılında yaptığı tanıma göre sanal para; *"Genellikle geliştiricileri tarafından kontrol edilen ve belirli bir sanal topluluğun üyeleri tarafından benimsenip kullanılan, düzenlenmemiş/regüle edilmemiş, dijital paradır"*[111]. Avrupa Merkez Bankası'nın 2015 yılında revize edilen tanımına göre sanal para; *"Herhangi bir merkez bankası, kredi kuruluşu veya e-para kuruluşu tarafından ihraç edilmediği halde, bazı durumlarda paranın yerine kullanılabilen bir değerin dijital temsilidir"*[112]. Avrupa Bankacılık Otoritesi'nin 2014 yılında yaptığı tanıma göre ise sanal para; *"Bir merkez bankası veya kamu otoritesi tarafından ihraç edilmediği halde, doğal olarak veya yasal kişiler tarafından ödeme, transfer, saklama ve elektronik transfer şekli için kabul gören, karşılığının olması da şart olmayan değerin dijital temsilidir"*[113].

Tüm bu tanımlardan yola çıkarak sanal para; kanuni herhangi bir düzenlemesi olmayan, özel kişilerin ortaya çıkardığı ve belli bir sanal çevre içerisinde kabul gören dijital para olarak tanımlanabilir. Sanal para, elektronik paranın bir alt çeşididir. Ancak elektronik para ile sanal para arasında belirgin farklar vardır. Örneğin, elektronik paranın hesap birimi Euro, Dolar, Türk Lirası gibi yasal olarak da tedavülü bulunan para birimleri iken sanal paranın para birimleri Bitcoin gibi yasal olarak tedavülü bulunmayan para birimleridir. Elektronik para, dünya çapında herkes tarafından kabul görmekte iken sanal para onu oluşturan belirli bir sanal bir topluluk içerisinde kabul görmektedir. Elektronik paranın kanuni düzenlemesi mevcut iken sanal para birimlerinin kanuni düzenlemesi bulunmamaktadır[114].

Sanal para birimleri üç ana grupta incelenebilir. Bunlardan ilki kapalı sistem sanal para birimi olarak adlandırılan sanal paradır. Bu sanal para biriminin gerçek hayatla hiçbir bağlantısı olmayıp yalnızca sanal ortamda ve oyun içinde

---

[111] European Central Bank, Virtual Currency Schemes, October 2012, p.13, https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/virtualcurrencyschemes201210en.pdf (ET.: 16.03.2019).

[112] European Central Bank, Virtual Currency Schemes – A Further Analysis, February 2015, p. 4, https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/virtualcurrencyschemesen.pdf (ET.: 16.03.2019).

[113] European Banking Authority, EBA Opinion on 'Virtual Currencies', July 2014, p. 5, https://eba.europa.eu/documents/10180/657547/EBA-Op-2014-08+Opinion+on+Virtual+Currencies.pdf (ET.: 16.03.2019).

[114] **Bozkurt Yüksel**, s.197.

kullanılabilir[115]. İkincisi tek yönlü kullanılabilen sanal para birimidir ki bu sanal para ile gerçek hayattaki ürünler de alınabilir. Zira bu para biriminde gerçek para ile sanal bir para satın alınması söz konusudur[116]. Üçüncü grup sanal para birimi iki yönlü kullanılabilen sanal para birimidir. İki yönlü sanal para ile hem sanal ortamda hem de gerçek hayatta ürün ve hizmetlerin alınması mümkündür[117] ayrıca iki yönlü sanal para birimi sayesinde kullanıcılar kendi para birimlerini sanal para birimine dönüştürebildiği gibi, isterlerse sanal para birimini de tekrar gerçek para birimine dönüştürebilirler[118].

İki yönlü sanal para biriminin en bilinen örneği Bitcoin'dir. Bitcoin, şifreleme yöntemine dayanan kriptolu bir dijital para birimidir. Bitcoin ağı, 2008 yılında Satoshi Nakamoto takma ismiyle yazılan "Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System (Bitcoin: Uçtan Uca Elektronik Ödeme Sistemi)"[119] isimli makaleyle dünyaya duyurulduktan sonra 2009 yılında çalışmaya başlamıştır[120]. Bitcoin kullanmak için cüzdan (wallet) adı verilen Bitcoin programlarından herhangi bir tanesini bilgisayara veya akıllı telefona yüklemek yeterlidir. Bitcoin cüzdanları sayesinde Bitcoinler saklanır ve kişilerin Bitcoinleri üzerinde işlem yapması ve böylece de Bitcoin alıp satmaları mümkün hale gelir[121].

Bitcoin herhangi bir şirket, kişi veya kuruma ait olmadığından Bitcoin'in herhangi bir yönetim merkezi de bulunmamaktadır. Herhangi bir gerçek para birimine bağlı olmadığı için hiçbir ülkenin ekonomik durumundan da etkilenmez[122]. Bitcoin'in Euro, Dolar, Türk Lirası gibi yasal olarak da tedavülü bulunan para birimleri ile takas edilmesi mümkün olduğu gibi, kullanıcıların ürün satımı veya hizmet sunumu için birbirlerine Bitcoin göndermeleri mümkündür.

---

[115] **Keskin**, İnternet Ortamı, s. 69; **Bozkurt Yüksel**, s. 198.
[116] **Keskin**, İnternet Ortamı, s. 69; **Bozkurt Yüksel**, s. 198.
[117] **Keskin**, İnternet Ortamı, s. 69.
[118] **Bozkurt Yüksel**, s. 198-199.
[119] Makale için bkz., https://bitcoin.org/bitcoin.pdf?source=post_page (ET.: 20.03.2019).
[120] **Çarkacıoğlu**, Abdurrahman, Kripto-Para Bitcoin, Sermaye Piyasası Kurulu Araştırma Raporu 2016, s. 15, http://www.spk.gov.tr/SiteApps/Yayin/YayinGoster/1130 (ET.: 20.03.2019).
[121] Bkz., https://bitcoin.org/tr/nasil-calisir (ET.: 21.03.2019).
[122] **Çarkacıoğlu**, s. 12; **Bozkurt Yüksel**, s. 200.

Bitcoin dünyanın her yerine herhangi bir işlem ücreti olmadan hızlıca transfer sağlayabilmesi[123], kriptolu sistemi sayesinde kullanıcıya yüksek güvenlik sağlaması, herhangi bir yer ve zaman sınırlaması olmadan kullanılabilmesi gibi sebeplerle oldukça yaygın kullanılmaktadır.

5- Elektronik Veri Değişimi (EDI)

Elektronik veri değişimi (Electronic Data Interchange- EDI), birbirleriyle ticari ilişkisi bulunan iki işletme arasında tamamen bilgisayar ağları aracılığıyla gerçekleştirilen ve bu işletmeler arasında bilgi ve belge değişimini sağlayan sistemdir. Bu sistemde bütün işlemler bilgisayarlar arasında yürütülmektedir[124]. Sistemin işleyişinde insan faktörü yalnızca taraflar arasındaki formatların belirlenmesinde ve edimlerin ifası aşamasında mevcuttur[125]. Elektronik veri değişimi sisteminin kullanılması için, bu sistemi kullanacak taraflar arasında bir çerçeve sözleşmenin[126] yapılması zorunludur[127]. Bu sözleşmede taraflar arasında bilgi ve belge değişimini sağlayacak olan bilgisayar sistemlerinin işleyişi, teknik ve hukuki çerçevesi belirlenir[128].

Elektronik veri değişim sistemi ile, işletmenin stoklarının bilgisayar sistemi üzerinden otomatik olarak kontrol edilmesi, mal veya hizmet siparişinin stok durumuna göre otomatik olarak verilmesi, verilen siparişin karşı tarafın bilgisayarında algılanması ve alınan siparişin otomatik olarak işleme koyulması, fatura irsaliye gibi ticari belgelerin düzenlenmesi insan faktörü olmadan bilgisayar

---

[123] Örneğin, 2013 yılında 194.993 Bitcoin (yaklaşık 147 Milyon Dolar) transfer edilmiş ve bu işlem hiçbir işlem masrafı alınmadan gerçekleştirilmiştir. (**Çarkacıoğlu**, s. 15).

[124] **Küçükpehlivan**, s. 20; **Önder Balaman**, s. 43; **Hill**, Jennifer E., The Future of Electronic Contracts in International Sales: Gaps and Natural Remedies under the Unted Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, Northwestern Journal of Technology and Intellectual Property, Vol. 2, Nmb. 1, Fall 2003, p.8.

[125] **Zöhre**, Nuran, Elektronik Sözleşme, s. 3, http://www.turkhukuksitesi.com/makale_782.htm (ET.: 23.03.2019); **Sözer**, s. 90.

[126] Bu sözleşmenin asıl adı 'Trading Partner Agreement' olup, Türkçe karşılığı ise 'Ticaret Ortaklığı Sözleşmesi'dir. Elektronik veri değişimi birçok kuruluş tarafından kullanıldığı için önceden hazırlanmış birçok standart sözleşme mevcuttur.

[127] Bahsedilen bu sözleşmenin hukuki niteliğinin hizmet sözleşmesi olduğu yönünde bkz.,**Sağlam**, s.92.

[128] **Özdemir Kocasakal**, s. 29; **Keskin**, İnternet Ortamı, s. 24; **Savaş**, s. 62; **Önder Balaman,** s. 44; **Zöhre**, s. 3.

sistemleri ile otomatik olarak gerçekleştirilir[129]. Bu sistem genellikle alışveriş merkezleri veya çeşitli mal satımı yapan büyük mağazalar tarafından sipariş talimatı verilmesi amacıyla kullanılır[130].

§ 2. ELEKTRONİK SÖZLEŞMELER

I- ELEKTRONİK SÖZLEŞME KAVRAMI

Sözleşme kavramı, hem en az iki tarafın belirli bir hukuki sonucu doğurmaya yönelik olan karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanları ile kurulan hukuki işlemi hem de bu hukuki işlem ile kurulan hukuki ilişkiyi (sözleşmesel ilişki) ifade eder [131]. Türk Borçlar Kanunu'nun 1. maddesinde de sözleşmelerin, tarafların iradelerini karşılıklı ve birbirine uygun olarak açıklamalarıyla kurulacağı açıkça belirtilmiştir.

Sözleşmenin kurulabilmesi için irade beyanlarının karşılıklı ve birbirine uygun olarak açıklanması ve bu irade beyanlarının sözleşmenin esaslı noktalarını kapsaması yeterlidir[132]. Türk Hukuku bakımından önemli husus irade beyanının karşı tarafa varması olup, irade beyanlarının belirli bir şekilde açıklanması zorunluluğu bulunmamaktadır. Bu nedenle sözleşmelerin elektronik araçlar ile kurulabileceği konusunda herhangi bir tereddüt yoktur[133].

Elektronik araçlar ile kurulan sözleşmelerin klasik Borçlar Hukuku sözleşmelerinden herhangi bir farkı olmasa da, bu şekilde kurulan sözleşmeleri karşılamak üzere çeşitli kavramlar ortaya çıkmıştır. Doktrinde elektronik iletişim araçları kullanılarak kurulan sözleşmeleri ifade etmek için genel kabul gören kavram elektronik sözleşme kavramıdır. Ancak elektronik iletişim araçları ile kurulan bu sözleşmelerin klasik Borçlar Hukuku sözleşmesi olmasına rağmen sırf elektronik

---

[129] **Özdemir Kocasakal**, s. 30; **Keskin**, İnternet Ortamı, s. 22-23; **Sağlam**, s. 91; **Sözer**, s. 90; **Küçükpehlivan**, s. 21; **Falcıoğlu**, s. 60.

[130] **Hill**, s. 8.

[131] **Eren**, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 16. Baskı, Ankara 2014, s. 200; **Kılıçoğlu**, Ahmet M., Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 18. Bası, Ankara 2014, s. 53; **Oğuzman**, Kemal/ **Öz**, Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. I, 14. Bası, İstanbul 2016, s. 42-43; **Ayan**, Mehmet, Borçlar Hukuku (Genel Hükümler), 11. Baskı, Ankara 2016, s. 151; **Akkurt**, Sinan Sami/ **Erdoğan**, Kemal/ **Tokat**, Hüseyin, Borçlar Hukuku, 2. Baskı, Ankara 2019, s. 91.

[132] **Eren**, s. 231; **Kılıçoğlu**, s. 57; **Akıncı,** Şahin, Borçlar Hukuku Bilgisi Genel Hükümler, 7. Baskı, Konya 2013, s. 74.

[133] **Sarıakçalı**, s. 39; **Bayram**, Aziz Erman, Güncel Gelişmeler Işığında Elektronik Sözleşmelerin Kurulması, TBBD., Y. 28, S. 119, 2015, s. 333-334.

ortamda kurulması sebebiyle yeni bir sözleşme türü olarak nitelendirilmemesi gerektiği görüşünde olan yazarlar da mevcuttur[134].

Elektronik sözleşme, tarafların karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarını elektronik iletişim araçları yardımıyla açıklamaları ile kurulan sözleşme olarak tanımlanabileceği gibi elektronik işlemleri yerine getirmek için elektronik araçlar vasıtasıyla iletişim kuran gerçek veya tüzel kişiler arasında kurulan anlaşmalar olarak da tanımlanabilir[135]. Burada önemli olan husus tarafların iradelerini elektronik araçlar ile açıklamaları, sözleşmenin elektronik araç ve yöntemler kullanılarak kurulmasıdır. Erişim sağlayıcı ile kullanıcı arasında yapılan sözleşmeler, web sayfalarının tasarlanmasını konu edinen sözleşmeler gibi elektronik iletişimi veya elektronik ortamı konu edinen sözleşmelerin elektronik sözleşmelerle karıştırılmaması gerekir. Bu tip sözleşmeler elektronik sözleşme olarak kabul edilmezler[136].

Elektronik sözleşmelerin Borçlar Hukuku anlamında klasik sözleşmelerden tek farkı kuruluş yöntemidir. Elektronik sözleşmeler klasik yöntemlerden farklı olarak elektronik araçlarla kurulurlar. Dolayısıyla elektronik sözleşmeler aslında sözleşmenin kuruluş biçimini ifade eder. Bahsedilen bu fark dışında elektronik sözleşmeler, Borçlar Hukukunun sözleşmelere ilişkin esaslarına tabidir, bu sebeple Borçlar Hukukunun sözleşmelere ilişkin kuruluş, konu, geçerlilik, ehliyet, ifa, sona erme gibi hükümleri aykırılık teşkil etmediği sürece elektronik sözleşmeler için de aynen uygulanır[137].

Elektronik iletişim araçlarından hangilerinin elektronik sözleşme kapsamına girdiği hususunda doktrinde görüş birliği bulunmamaktadır. Bir görüşe göre yalnızca internet aracılığı ile kurulan sözleşmeler elektronik sözleşme kapsamındadır[138]. Bir

---

134 **Özdemir Kocasakal**, s. 37; **Falcıoğlu**, s. 62; **İnal**, E-Ticaret, s. 93.

135 **Kilian**, Wolfgang, Dijital İletişim ve Sözleşme Hukuku, (Çev., Akkayan Yıldırım, Ayça), Uluslararası İnternet Hukuku Sempozyumu, 21-22 Mayıs 2001, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayını, İzmir 2002, s. 161; **Can**, Mustafa, Elektronik Sözleşmeler, Ankara 2004, s. 7; **Zevkliler/Özel**, s. 327.

136 **Falcıoğlu**, s. 62-63; **Sözer**, s.89; **Sağlam**, s. 72.

137 **Uyumaz**, Alper, Elektronik Sözleşmelerin Web Siteleri Aracılığıyla Kurulması ve Bu Sözleşmelerin İfası, DEÜHFD., Özel Sayı, C. 9 , 2007, s. 908; **Keskin**, İnternet Ortamı, s. 35; **Küçükpehlivan**, s. 48; **Önder Balaman**, s. 27; **Bayram**, s. 334; **Falcıoğlu**, s. 62.

138 **Sağlam**, s. 71; **Keskin**, İnternet Ortamı, s. 34.

başka görüşe göre elektronik veri değişimi ve elektronik posta yoluyla kurulan sözleşmeler elektronik sözleşme kapsamında olmayıp gerçek anlamda elektronik sözleşme yalnızca web siteleri üzerinden kurulan elektronik sözleşmelerdir[139]. Diğer bir görüşe göre ise bütün elektronik iletişim araçları ile kurulan sözleşmeler elektronik sözleşme kapsamına girer[140].

Kanaatimizce de elektronik sözleşme kavramı, tüm elektronik araçlar ile kurulan sözleşmeleri kapsamakla birlikte elektronik sözleşmelerin kurulmasında en yaygın kullanılan araç internet olup, elektronik sözleşmelerin büyük bir kısmı web siteleri aracılığı ile kurulmaktadır[141].

II- ELEKTRONİK SÖZLEŞMELERİN ÖZELLİKLERİ

Elektronik sözleşmelerin özellikleri belirtilirken en başta bu sözleşmelerin hazırlar arasında yapılan bir sözleşme mi yoksa hazır olmayanlar arasında yapılan bir sözleşme mi olduğunun tespiti gerekir. Zira sözleşmenin kurulma anı ile hüküm ve sonuçlarını doğurma anı buna göre belirlenecektir. Hazırlar arasında yapılan bir sözleşmede, taraflar arasında kesintisiz bir iletişim mevcuttur ve sözleşmenin kurulmasına yönelik öneri (icap) yapıldığı anda karşı tarafın bunu öğrenmesi mümkündür. Burada bahsedilen hazır kavramı, icap yapıldığı anda bu icabı öğrenebilecek durumda olmayı ifade eder dolayısıyla tarafların yer itibarıyla aynı yerde olmaları şart olmayıp iletişimin kesintisiz sağlanması yeterlidir. Bu sözleşmelerde icap yapıldığı anda karşı tarafça bunun kabul edilmesi gerekir (TBK. m.4). Dolayısıyla hazırlar arası yapılan sözleşmelerde sözleşmelerin kurulma anı ile hüküm ve sonuçlarını doğurmaya başladığı an aynıdır[142]. Hazır olmayanlar arasında yapılan sözleşmelerde ise, karşı taraf ile kesintisiz bir iletişim sağlanması mümkün değildir. Sözleşmenin karşı tarafı ile aynı yerde bulunma ve irade beyanlarını kesintisiz olarak doğrudan iletme imkânı yoktur. Hazır olmayanlar arasında yapılan

---

[139] **Sözer**, s. 92.

[140] **Falcıoğlu**, s. 61; **Savaş,** s. 46; **Uzun Kazmacı,** Özge, İnternet Ortamında Kurulan Mesafeli Sözleşmelerde Tüketicinin Korunması, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Prof. Dr. Cevdet Yavuz'a Armağan, Özel Sayı, C. 22, S. 3, III. Cilt, İstanbul 2016, s. 2792.

[141] **Uyumaz**, s. 910; **Sağlam**, s. 96; **Savaş**, s. 169.

[142] **Sağlam**, s. 73; **Keskin**, İnternet Ortamı, s. 35; **Akıncı**, s. 75-76; **Falcıoğlu**, s. 132; **Oğuzman/Öz**, s. 73-74.

sözleşmelerde taraflardan birinin sözleşmenin kurulmasına yönelik icap beyanından sonra karşı tarafın kabul beyanında bulunması gerekir. İşte bu kabul beyanının icapta bulunan tarafa ulaştığı anda sözleşme kurulur. Ancak sözleşme, kabul beyanının gönderildiği andan itibaren hüküm ve sonuçlarını doğurmaya başlar[143].

Yabancı hukuk bakımından elektronik sözleşmelerin hazırlar arasında yapılan bir sözleşme olup olmadığı hususu tartışmalıdır. Elektronik sözleşmelerin her durumda hazır olmayanlar arasında yapıldığını savunan yazarlar olduğu gibi, bu sözleşmelerin hazırlar arasında yapılan bir sözleşme olduğunu kabul eden yazarlar da mevcuttur[144].

Elektronik sözleşmeler, elektronik iletişim araçlarının kullanılması sonucunda tarafların fiziken bir araya gelmeden sözleşme kurmasını sağlamaktadır. Bu sebeple başlangıçta elektronik sözleşmelerin hazır olmayanlar arasında kurulduğu düşünülebilir ancak bütün elektronik sözleşmelerin hazır olmayanlar arasında yapılan bir sözleşme olduğunu belirtmek doğru olmaz. Kullanılan elektronik iletişim araçlarına göre bu husus farklılık göstermektedir.

Elektronik sözleşmelerin telefon aracılığı ile kurulması halinde hazırlar arasında yapılan bir sözleşmeden bahsedilir. Zira taraflar arasındaki iletişim kesintisiz olarak gerçekleşir. Taraflar birbirlerinin beyanlarını araya hiçbir zaman dilimi girmeden öğrenme ve anında cevap verme imkânına sahiptirler. Elektronik sözleşmelerin telgraf, teleks ve faks yoluyla kurulması halinde ise hazır olmayanlar arasında yapılan bir sözleşmeden bahsedilecektir[145]. Bu tip sözleşmelerde icap beyanı karşı tarafa derhal iletilmekte ise de karşı tarafın bu beyanı öğrenmesi ve kendi kabul beyanını iletmesi hemen gerçekleşmez[146]. Elektronik posta aracılığı ile kurulan sözleşmelerin ise hazır olmayanlar arası yapılan bir sözleşme olduğu

---

[143] **Sağlam**, s. 73; **Keskin**, İnternet Ortamı, s. 35; **Akıncı**, s. 75-76; **Falcıoğlu**, s. 133; **Oğuzman/Öz**, s. 75; **Özdemir Kocasakal**, s. 41.

[144] **Sözer**, s. 109; **Sağlam**, s. 75; **Gümgüm**, Behice Bengi, Elektronik Sözleşmelerin Tüketicinin Korunması Açısından Değerlendirilmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2010, s. 22.

[145] **Oğuzman/Öz,** s. 61; **Sağlam**, s. 75.

[146] Kocayusufpaşaoğlu ve Tekinay'a göre, taraflardan birinin faks veya teleks ile icabını derhal karşı tarafa göndermesi mümkündür. Kabulde bulunacak olan tarafın da gerekli teknik imkânlara sahip olması sonucu derhal beyanda bulunma imkânı var ise bu araçlar ile kurulan sözleşmelerin de hazırlar arasında yapılan sözleşme olarak kabul edilmesi gerekir. (**Sağlam**, s. 75, dn. 145; **Gümgüm**, s. 23.)

hususunda doktrinde görüş birliği vardır[147]. Elektronik posta yoluyla iletilen irade beyanları hızlıca gönderilse de farklı zamanlarda iletilmiş olacağından kesintisiz bir iletişimden bahsedilemez[148].

İnternet aracılığı ile kurulan sözleşmeler açısından da çeşitli ayrımlar yapmak gerekir. Eş zamanlı iletişim kanalları kullanılarak kurulan sözleşmelerin hazırlar arasında yapılan sözleşme olduğunun kabulü gerekir[149]. Örneğin, internet aracılığı ile gerçekleştirilen eş zamanlı telefon konuşmaları veya video konferans görüşmeleri bu şekildedir[150]. İnternet üzerinden gerçekleştirilen mesajlaşmalarda ise bu husus tarafların çevrimiçi olup olmadığına göre değişiklik gösterecektir. Tarafların çevrimiçi olarak kesintisiz iletişim kurma imkânına sahip olduğu chat yoluyla sözleşme kurulması halinde hazırlar arasında yapılan bir sözleşmeden bahsedilirken, tarafların çevrimiçi olmadan internet üzerinden mesajlaşarak kurdukları sözleşmeler bakımından hazır olmayanlar arasında yapılan bir sözleşmeden bahsedilir. Zira böyle bir durumda kesintisiz bir iletişimden bahsedilemez ve karşı tarafın ilgili beyanları öğrenmesi için araya bir zaman dilimi girer[151]. Durumu örneklemek gerekirse günümüzde en çok kullanılan konuşma ve mesajlaşma uygulaması olan Whatsapp üzerinden yapılan mesajlaşmalarda tarafların her ikisinin de çevrimiçi olduğu hallerde hazırlar arası bir iletişimden bahsedilirken, taraflardan birinin çevrimdışı olduğu hallerde gönderilen beyan doğrudan karşı tarafa ulaşsa da karşı tarafın bu beyanı anında öğrenmemesi nedeniyle hazır olmayanlar arası bir iletişimden bahsedilir. Zira böyle bir durumda taraflar arasındaki irade beyanları araya zaman girerek iletilmekte ve taraflar arasındaki iletişimin kesintisiz olduğundan bahsedilememektedir.

Web sayfaları aracılığı ile kurulan sözleşmeler açısından belirtmek gerekir ki bütün web sayfaları, üzerinden irade beyanında bulunmaya elverişli değildir.

---

147 Elektronik posta yoluyla kurulan sözleşmeler hazır olmayanlar arasında yapılan bir sözleşme olsa da somut olayın özelliklerine göre tarafların bilgisayar başında bekleyerek veya başkaca bir yolla eş zamanlı iletişim kurması söz konusu ise hazırlar arasında kurulan bir sözleşmeden bahsedilebileceği görüşü için bkz., **Özdilek**, s. 32; **Demir**, s. 225; **Yıldırım**, Abdulkerim, Mesafeli Sözleşmelerde Tüketicinin Korunması, 1. Baskı, İstanbul 2009, s. 124, dn. 295.

148 **Demir**, s. 176; **İnal**, E-Ticaret, s. 108; **Sağlam**, s. 93; **Sarıakçalı**, s. 43.

149 **Oğuzman/Öz,** s. 61.

150 **İnal**, E-Ticaret, s.118; **Özdemir Kocasakal**, s. 73; **Demir**, s.222.

151 **Demir**, s. 223.

Örneğin, web sayfası reklam amaçlı oluşturulmuştur veya web sayfasında öneri şeklinde irade beyanları olmakla birlikte karşı tarafın irade beyanlarının farklı elektronik araçlarla gönderilmesi öngörülmüş olabilir[152]. Web sayfaları üzerinden irade beyanında bulunulması mümkün ise etkileşimli web sayfalarından, mümkün değil ise etkileşimsiz web sayfalarından bahsedilir[153].

İnternet aracılığı ile web sayfaları üzerinden kurulan sözleşmelerde tarafların beyanlarının birbirlerine ulaşması genellikle eş zamanlı olarak gerçekleşse de tarafların doğrudan bir iletişim içinde bulunduklarından bahsedilemez. Ayrıca web sayfası üzerinden kurulan elektronik sözleşmelerde genellikle önceden hazırlanmış olan sözleşme şartlarının kabul edildiğini gösteren kabul butonuna basılması ile sözleşme kurulmaktadır. Bu sebeple web sayfaları aracılığı ile kurulan elektronik sözleşmelerde, tarafların sözleşme üzerinde müzakere etme veya sözleşme bedeli hakkında pazarlık yapma imkânı yoktur[154]. Açıklanan sebeplerle internet aracılığı ile web sayfaları üzerinden kurulan sözleşmeler açısından hazır olmayanlar arasında yapılan bir sözleşmeden bahsedilir[155].

Elektronik sözleşmelerin bir diğer özelliği katılmalı (iltihaki) sözleşme olmalarıdır. Katılmalı sözleşmeler, sözleşme şartlarının önceden hazırlanmış olduğu ve karşı tarafın sözleşmenin içeriğini ve şartlarını hiçbir şekilde müzakere etme veya değiştirme olanağının olmadığı sözleşmelerdir[156]. Sözleşmenin taraflarından biri sunulan sözleşmeyi ya bu şartlarla kabul edecektir ya da etmeyecektir. Bu tanımdan hareketle web sayfaları aracılığı ile kurulan sözleşmelerin katılmalı sözleşmeler olduğu söylenebilir. Ancak web sayfası aracılığı ile kurulan sözleşmede taraflara sözleşmenin şartları üzerinde tartışma, bazı hususlarda karar verme, soru sorabilme imkânı verilen hallerde bu sözleşmeler katılmalı sözleşme olarak nitelendirilemez[157].

---

[152] **İnal**, E-Ticaret, s. 114.

[153] **Falcıoğlu**, s. 191-192; **Bayram**, s. 357.

[154] **İnal**, E-Ticaret, s. 115; **Sözer**, s. 92-93; **Sağlam**, s. 96.

[155] **Gezder**, s. 115; **Özdemir Kocasakal**, s. 74; **Yıldırım**, s. 124; **Demir**, s. 223; **Falcıoğlu**, s. 219; **Keskin**, İnternet Ortamı, s. 54; **İnal**, E-Ticaret, s. 115-116; **Bayram**, s. 357.

[156] **Turan**, Gamze, Elektronik Sözleşmeler ve Elektronik Sözleşmelere Uygulanacak Hukukun Tespiti, TBBD., S.77, 2008, s. 95; **Uyumaz**, s. 915; **Savaş**, s. 87.

[157] **Keskin**, İnternet Ortamı, s. 36; **Sağlam**, s. 81. Savaş'a göre, web sayfası aracılığıyla kurulan sözleşmelerin bazı hükümlerinin sözleşmeye katılan tarafça değiştirilebilmesi mümkün olmakla birlikte bu değişiklikler de web sitesini hazırlayan kişinin önceden belirlemiş olduğu ve karşı

Bu sebeple tüm elektronik sözleşmelerin katılmalı sözleşme olduğunu söylemek mümkün değildir.

Günümüzde ticari hayatın hızlı ilerleyişinin doğal bir sonucu olarak pek çok mal ve hizmet seri biçimde üretilmekte, alıcılara sunulmakta ve bu şekilde binlerce sözleşme kurulmaktadır. Mal satan veya hizmet sunan kişiler de farklı taraflarla farklı sözleşmeler yapmak yerine taraflarla şartları önceden hazırlanmış, genellikle matbu olan sözleşmeler hazırlamaktadırlar. Bu sözleşme tiplerine en çok bankacılık ve sigortacılık işlemlerinde, taşıma şirketleri ile yapılan sözleşmelerde rastlanır. Doktrinde bu standart sözleşmelere genel işlem şartları adı verilmektedir[158]. Genel işlem şartları, sözleşme yapılırken sözleşmeyi düzenleyen tarafın ileride birçok benzer sözleşmede kullanmak amacıyla tek başına hazırladığı ve karşı tarafa sunduğu sözleşme hükümleridir (TBK. m.20). Genel işlem şartlarının geçerli olabilmesi için bu şartların her iki tarafça kabul edilmesi şarttır. Bir başka söyleyişle hem önceden sözleşmeyi hazırlayan tarafın hem de sözleşme şartlarını müzakere imkânı olmayan tarafın bu şartları kabul etmesi gerekir[159]. Aksi takdirde genel işlem şartları yazılmamış sayılır[160].

Bir sözleşmede yer alan hükümlerin genel işlem şartı olduğunu söyleyebilmek için üç unsurun varlığı zorunludur. Bunlardan ilki taraflardan birinin bu sözleşme şartlarını önceden ve tek başına hazırlamış olması, ikincisi bu hükümlerin ileride çok sayıdaki benzer sözleşmede kullanmak için hazırlanmış olması, üçüncüsü hazırlanan hükümlerin sözleşmenin karşı tarafı ile görüşülmeden, karşı tarafa tartışma olanağı sunulmadan hazırlanmasıdır[161].

Genel işlem şartları ile katılmalı sözleşmeler birbirine oldukça benzer ancak bu iki kavram birbirinden farklıdır. Her şeyden önce genel işlem şartları adından da

---

tarafa bu şekilde sunduğu seçenekler arasından seçim yapmak şeklinde gerçekleştiğinden bu durum elektronik sözleşmelerin iltihaki sözleşme olarak nitelendirilmelerine engel değildir (**Savaş**, s. 90-91).

158 **Sağlam**, s. 77; **Gümgüm**, s. 24; **Ataoğlu**, Sinem, Türk Borçlar Kanunu'na Göre Genel İşlem Koşulları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2017, s. 12.

159 **Savaş**, s. 88; **Akıncı**, s. 112; **Eren**, s. 217.

160 **Akkurt/Erdoğan/Tokat**, s. 154.

161 **Mülazımoğlu**, Mehmet, Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlar ve Genel İşlem Koşullarının Denetimi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta 2014, s. 46 vd.; **Ataoğlu,** s. 13; **Kılıçoğlu**, s. 122-123; **Eren**, s. 218-219.

anlaşılacağı üzere sözleşme içerisinde yer alan belirli hükümleri ifade ederken, katılmalı sözleşmeler içeriğinin genel işlem şartları taşıdığı sözleşme tiplerini ifade eder. Dolayısıyla katılmalı sözleşmeler, genel işlem şartları içeren sözleşmelerin bir türünü oluşturur[162]. Sözleşmenin tüm hükümlerinin bir tarafça önceden hazırlandığı hallerde katılmalı sözleşmelerden bahsedilirken, sözleşmenin yalnızca bazı hükümlerinin genel işlem şartları içermesi halinde katılmalı sözleşmelerden bahsedilemez[163].

Genel işlem koşulları ile katılmalı sözleşmeler nitelikleri açısından da farklılık gösterirler. Genel işlem koşulları her ne kadar bir tarafın önceden tek başına, karşı taraf ile müzakere etmeden hazırladığı sözleşme hükümleri olsa da sözleşmenin ifa yeri, ödeme koşulları, tarafların adresi, ifa tarihi gibi bazı konularda taraflara kısıtlı da olsa müzakere etme veya karşılıklı karar verme imkânı tanınır. Oysaki katılmalı sözleşmelerde taraflar sözleşmenin şartları üzerinde hiçbir şekilde müzakere edemezler. Bu tip bir sözleşmenin tarafı olmak isteyen kimseye sözleşmeyi olduğu gibi kabul etme veya sözleşme yapmayı reddetme dışında hiçbir serbesti tanınmaz[164]. Genel işlem koşullarının tartışılması bakımından hukuken bir engel yoktur ancak katılmalı sözleşmelerin tartışılması genellikle hukuken sınırlandırılır[165]. İnternet aracılığı ile web sayfası üzerinden kurulan sözleşmelerde, sözleşmeyi hazırlayan tarafın önceden belirleyerek karşı tarafa sunduğu alternatifler arasından birinin seçilmesi halinde sözleşmenin katılmalı sözleşme mi yoksa genel işlem şartları içeren bir sözleşme mi olduğu konusunda doktrinde farklı görüşler mevcuttur. Sağlam'a göre, sözleşmenin karşı tarafına çok az bile olsa serbesti tanınmışsa

---

[162] Bu husus Türk Borçlar Kanunu'nun Genel İşlem Koşulları'nı düzenleyen 20. maddesinin gerekçesinde; *"...Önceden hazırlanan tipik sözleşme koşulları için genel işlem koşulları terimi kullanılmakta; bu tür sözleşmelere, "tip sözleşme", "kitle sözleşme", "katılmalı sözleşme" ya da "formüler sözleşme" denilmektedir..."* şeklinde ifade edilmiştir. Gerekçe için bkz., https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/kanunmaddeleri?pkanunlarno=60358&pkanunnumarasi=6098 (ET.: 15.04.2019).

[163] **Oğuzman/Öz**, s. 26; **Savaş,** s. 89. Kocayusufpaşaoğlu'na göre ise, nasıl genel işlem şartları taraflar arasındaki sözleşmenin sadece bir veya birkaç hükmünü etkilemekle yetinebiliyorsa, bunu parallel olarak iltihaki (katılmalı) sözleşme nitelemesi, yalnız sözleşmenin genel işlem şartlarından etkilenen, yani karşı tarafa dayatılan bölümü için geçerli olmak üzere kullanılabilir (**Mülazımoğlu**, s. 40, naklen).

[164] **Eren**, s. 214; **Gümgüm**, s. 25; **Uyumaz**, s. 915; **Küçükpehlivan**, s. 92, dn. 189; **Sözer,** s. 113-114; **Uzun Kazmacı**, s. 2798.

[165] **Sağlam**, s. 79; **Savaş**, s. 89.

örneğin karşı taraf ödeme şekilleri konusunda kendisine sunulan alternatiflerden birini seçebiliyorsa burada katılmalı sözleşme kavramından değil, genel işlem şartları kavramından bahsetmek gerekir[166]. Savaş'a göre ise sözleşmenin karşı tarafına ödeme ve teslim seçenekleri gibi belirli alternatifler arasından seçim yapma şansı tanınması halinde bu seçenekler yine sözleşmeyi hazırlayan tarafından sınırlı olarak karşı tarafa sunulduğu için bir serbestiden bahsedilemez, zira karşı taraf yalnızca bu alternatiflerden birini seçebilecektir. Dolayısıyla böyle bir durum bu sözleşmelerin katılmalı sözleşme olarak nitelendirilmesine engel değildir[167].

III- ELEKTRONİK SÖZLEŞMELERİN BENZER SÖZLEŞMELERDEN FARKI

Elektronik sözleşme kavramı genellikle, birbirleri ile de sıkça karıştırılan, mesafeli sözleşme ve mesafeli satış sözleşmesi kavramları ile karıştırılmaktadır. Bu kavramların farklı nitelikleri olması ve farklı sözleşme türlerini ifade etmesi nedeniyle birbirlerinin yerine kullanılmaları doğru değildir. Bu sebeple elektronik sözleşmeler ile mesafeli sözleşmelerin ve elektronik sözleşmeler ile mesafeli satış sözleşmelerinin farklarından ve bu kavramların ayırt edici özelliklerinden bahsetmek gerekir.

A) ELEKTRONİK SÖZLEŞMELERİN MESAFELİ SÖZLEŞMELERDEN FARKI

Mesafeli sözleşmeler, sözleşmenin kurulma şekli ile alakalı bir kavram olup[168], 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un (TKHK.) 48. maddesinde; *"Satıcı veya sağlayıcı ile tüketicinin eş zamanlı fiziksel varlığı olmaksızın, mal veya hizmetlerin uzaktan pazarlanmasına yönelik olarak oluşturulmuş bir sistem çerçevesinde, taraflar arasında sözleşmenin kurulduğu ana kadar ve kurulduğu an da dâhil olmak üzere uzaktan iletişim araçlarının kullanılması suretiyle kurulan sözleşmeler"* şeklinde tanımlanmıştır[169] (TKHK. m. 48). Bir sözleşmenin mesafeli

[166] **Sağlam**, s. 80-81.
[167] **Savaş**, s. 90-91.
[168] **Karakocalı**, Ahmet / **Kurşun**, Ali Suphi, Tüketici Hukuku, 1. Bası, İstanbul 2015, s.158; **Zevkliler/ Özel**, s. 322; **Yıldırım**, s. 56-57.
[169] Mesafeli sözleşmeler, 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 9/A maddesinde*; "Yazılı, görsel, telefon ve elektronik ortamda veya diğer iletişim araçları kullanılarak ve*

sözleşme olarak adlandırılabilmesi için, sözleşmenin taraflarından birinin tüketici[170] olması, tarafların fiziken karşı karşıya gelmemesi, sözleşmenin -görüşme aşamaları da dahil olmak üzere- uzaktan iletişim araçları[171] vasıtası ile kurulması ve mal veya hizmetlerin uzaktan pazarlanmasını sağlayan bir sistemin olması gerekir[172].

Elektronik sözleşmeler kimi zaman mesafeli sözleşmeler ile aynı anlamda kullanılmaktadır. Oysa elektronik sözleşmeler ile mesafeli sözleşmeler birbirinden farklı kavramlardır. Mesafeli sözleşme kavramı, Tüketici Hukukuna özgü bir kavramdır. Elektronik sözleşmeler açısından ise böyle bir sınırlama yoktur. Elektronik sözleşmeler tüketici ile satıcı veya sağlayıcı arasında kurulabildiği gibi işletmeler arasında da kurulabilir. Ancak mesafeli sözleşmeler ile elektronik sözleşmeler arasındaki tek fark sözleşmenin bir tarafının tüketici olup olmaması değildir. Doktrinde işletmeler ile tüketiciler arasında kurulan elektronik sözleşmelerin mesafeli sözleşme olduğu görüşünde olan[173] yazarlar olduğu gibi, elektronik sözleşmelerin tüketici ile satıcı veya sağlayıcı arasında kurulması halinde bu sözleşmenin doğrudan mesafeli sözleşme olduğundan bahsedilemeyeceği görüşünde olan yazarlar da vardır[174]. Bizim de katıldığımız bu görüşe göre tarafların sözleşme görüşmelerini yüzyüze yaptıktan sonra sözleşmenin fiziken bir araya

---

tüketicilerle karşı karşıya gelinmeksizin yapılan ve malın veya hizmetin tüketiciye anında veya sonradan teslimi veya ifası kararlaştırılan sözleşmeler" olarak tanımlanmakta idi. Doktrinde Avrupa Birliği Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği'nin mesafeli sözleşmeleri tanımlayan 2. maddesi de dikkate alınarak mal veya hizmetlerin organize bir sürüm sistemi çerçevesinde tüketiciye sunulması gerektiği ifade edilmekte idi. Yine 4077 sayılı Kanundaki tanım sözleşmenin müzakere aşamasında tarafların bir araya gelmemeleri hususunda bir düzenleme bulunmaması sebebiyle de eleştirilmekte idi (**İnal**, E-Ticaret, s. 168; **Sarıakçalı**, s. 143-144, s. 146; **Uzun Kazmacı**, s. 2794; **Demir**, s. 35; **Yıldırım**, s. 69). Bu sebeple yeni Kanun ile mesafeli sözleşmelerin tanımına eski kanun döneminde eksikliği eleştirilen bu iki unsurun eklenmesi oldukça isabetli olmuştur.

[170] Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un, Tanımlar başlıklı 3. maddesine göre tüketici; *"Bir mal veya hizmeti ticari veya mesleki olmayan amaçlarla edinen, kullanan veya yararlanan gerçek ya da tüzel kişiyi"* ifade eder.

[171] Uzaktan iletişim araçları, Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği'nin Tanımlar başlıklı 4. maddesinde;" *Mektup, katalog, telefon, faks, radyo, televizyon, elektronik posta mesajı, kısa mesaj, internet gibi fiziksel olarak karşı karşıya gelinmeksizin sözleşme kurulmasına imkân veren her türlü araç veya ortam"* olarak tanımlanmıştır.

[172] **Tang**, Soop-Tzi, The Statutory Right of Withdrawal in E-Commerce Comparative Study of European Law and Swiss Law, Master Thesis, Neuchâtel-Swiss 2015, p. 8.

[173] Tüketiciler ile kurulan elektronik sözleşmelerin mesafeli sözleşme olduğu görüşü için bkz., **Falcıoğlu,** s. 77; **Gezder**, s. 50-51; **Göçer**, Ahmet Alpaslan, Tüketicinin Korunması Kapsamında Mesafeli Sözleşmeler, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale 2005, s. 36; **Savaş**, s. 91.

[174] **İnal**, E-Ticaret, s. 170; **Uzun Kazmacı**, s. 2796; **Keskin**, İnternet Ortamı, s. 84.

gelmeden elektronik araçlar vasıtasıyla kurulması halinde elektronik sözleşmeden bahsetmek mümkün iken mesafeli sözleşmeden bahsedilemeyecektir[175]. Zira mesafeli sözleşmelerde tarafların sözleşme görüşmeleri aşamasında da fiziken bir araya gelmemeleri şartı aranır[176]. Oysa elektronik sözleşmelerde böyle bir şart yoktur. Tarafların sözleşme görüşmeleri aşamasında bir araya gelmeleri daha sonra kurulacak sözleşmenin elektronik sözleşme olmasını engellemez.

B) ELEKTRONİK SÖZLEŞMELERİN MESAFELİ SATIŞ SÖZLEŞMELERİNDEN FARKI

Satış sözleşmesi, alıcı tarafından satış bedelinin ödenmesi karşılığında, satıcının satılan şeyi alıcıya devrini borçlandığı, tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmedir[177]. Satış sözleşmesi TBK. m. 207'de; *"Satıcının, satılanın zilyetlik ve mülkiyetini alıcıya devretme, alıcının ise buna karşılık bir bedel ödeme borcunu üstlendiği sözleşme"* şeklinde tanımlanmıştır. Satış sözleşmesinin esaslı unsurları; satılan, satış bedeli ve bu ikisinin karşılıklı olarak değiştirileceği hususunda tarafların anlaşmasıdır[178].

Mesafeli satış sözleşmesi ise, alıcının malı teslim alabilmesi için satılanın bir yerden başka bir yere gönderilmesi hususunda tarafların anlaştıkları

---

[175] **İnal**, E-Ticaret, s. 170; **Uzun Kazmacı**, s. 2795; **Şermet**, Beyza, 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Mesafeli Satım Sözleşmeleri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2018, s. 58. Bu husus ayrıca 6502 sayılı Kanun'un 48. madde gerekçesinde; *"...Bu tanım aynı zamanda tüketicinin sadece mal veya hizmetler hakkında bilgi toplamak amacıyla bir satıcı veya sağlayıcının işyerini ziyaret etmesinin ardından uzaktan bir iletişim aracı vasıtasıyla sözleşmeyi müzakere ettiği ve kurduğu durumları da kapsar. Bu durumun tam tersine satıcı veya sağlayıcının işyerinde müzakere edildikten sonra uzaktan bir iletişim aracı kullanılarak kurulan bir sözleşme mesafeli sözleşme olarak kabul edilmez. Bir sözleşme uzaktan iletişim araçlarıyla başlatılırsa, fakat sonunda satıcı veya sağlayıcının işyerinde kurulursa bu da mesafeli sözleşme olarak kabul edilmez."* şeklinde ifade edilmiştir. (6502 sayılı Kanun'un gerekçesi için bkz.,https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/kanunmaddeleri?pkanunlarno=131054&pkanunnumarasi=6502 (ET.: 17.04.2019).

[176] **Zevkliler/Özel**, s. 322.

[177] **Gümüş**, Mustafa Alper, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Cilt I, 3. Bası, İstanbul 2013, s. 16; **Aydoğdu,** Murat/**Kahveci,** Nalan, Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 2. Baskı, Ankara 2014, s. 49; **Yavuz,** Cevdet/**Acar,** Faruk/**Özen,** Burak, Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 10. Baskı, İstanbul 2014, s. 51.

[178] **Aral,** Fahrettin/ **Ayrancı**, Hasan, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 11. Baskı, Ankara 2015, s. 67; **Remzi**, Mehmet/ **Aydın,** Sezer, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 6. Bası, İstanbul 2014, s. 44; **Tandoğan**, Haluk, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri Cilt I, 6. Basım, İstanbul 2008, s. 78; **Akkurt/Erdoğan/Tokat**, s. 405.

sözleşmelerdir[179]. Mesafeli satış sözleşmelerinde satıcı, satılanı üçüncü bir kişi veya kurum vasıtası ile satılanın bulunduğu yerden başka bir yere göndermeyi veya satılanı alıcının yerleşim yerinde teslim etmeyi alıcıya taahhüt eder. Kısacası mesafeli satış sözleşmelerinde satılanın alıcıya teslimi için ifa yerinden başka bir yere nakledilmesi söz konusudur[180].

Mesafeli satış sözleşmeleri, mesafeli sözleşmelerin aksine Tüketici Hukukuna özgü bir kavram olmadığı gibi, sözleşmenin kurulma şekli ile değil ifa şekli ile alakalı bir kavramdır[181]. Ayrıca mesafeli sözleşmelerden farklı olarak, mesafeli satış sözleşmelerinde tarafların fiziken bir araya gelmelerinde bir engel yoktur ve tarafların bu sözleşmeyi uzaktan iletişim araçları ile kurmaları da gerekmez. Taraflar fiziken bir araya gelerek bir satış sözleşmesi kurabilirler. İşte bu satış sözleşmesinde tarafların satılanın bir yerden başka bir yere nakledilmesi hususunda anlaşmaları halinde mesafeli satış sözleşmesinden bahsedilecektir.

Mesafeli satış sözleşmelerine ilişkin Borçlar Kanununda doğrudan bir düzenleme yoktur. Ancak satış sözleşmesine ilişkin hükümlerin bazılarında mesafeli satış sözleşmesine ilişkin ifadeler yer almaktadır. Örneğin, TBK. madde 208'de *"Satıcı alıcının isteği üzerine satılanı ifa yerinden başka bir yere gönderirse…"* ifadesiyle, madde 211'de *"...satılanın ifa yerinden başka yere taşınması gerektiğinde…"* ifadesiyle, madde 226'da *" Başka yerden gönderilen satılanın…"* ifadesiyle mesafeli satış sözleşmesini yorumlamamıza imkân verecek düzenlemelere yer verilmiştir.

Elektronik sözleşmelerde, özellikle web sayfaları aracılığı ile kurulan sözleşmelerde alıcı evinden, iş yerinden kısacası bulunduğu yerden bir mal satın alır ve satın almış olduğu malın da genellikle kendi bulunduğu yere teslim edilmesini ister. Bu sebeple web sayfaları aracılığı ile kurulan sözleşmelerde taraflar satılanın, alıcının sözleşme kurulurken belirttiği yere teslim edilmesi hususunda anlaşırlar. Bunun sonucunda ya taşıma masraflarını satıcı karşılayarak satılanı alıcının belirttiği

[179] **Sağlam**, s. 85; **Şermet**, s. 56; **Uzun Kazmacı**, s. 2793, dn. 5.
[180] **Zevkliler/Özel**, s. 321; **Sağlam**, s. 85.
[181] **Aral/Ayrancı**, s. 87; **İnal**, E-Ticaret, s. 169; **Sağlam**, s. 83-85; **Keskin**, İnternet Ortamı, s. 84; **Şermet**, s. 57.

yerde teslim eder ya da masrafları alıcı karşılayarak satılanın ifa yerinden kendi belirttiği yere gönderilmesini ister. Her iki durumda da satılanın bulunduğu yerden, başka bir yere nakli söz konusu olacağından mesafeli satış sözleşmesinden bahsedilecektir[182]. Doktrinde elektronik sözleşmelerin bir mesafeli satış sözleşmesi olduğu görüşü mevcut olsa da[183] bütün elektronik sözleşmelerde durum böyle değildir. Örneğin e-posta aracılığı ile kurulan bir sözleşme sonucu alıcı, satılanı gidip satıcının bulunduğu yerden teslim alabilir. Böyle bir durumda e-posta yoluyla kurulan sözleşme elektronik sözleşme niteliği taşırken, bu sözleşmenin mesafeli satış sözleşmesi olduğundan bahsedilemez.

Elektronik sözleşmeler sözleşmenin elektronik araçlar vasıtası ile kurulmasını ifade ettiği gibi yalnızca satım sözleşmelerini de kapsamaz. Mesafeli satış sözleşmeleri ise yalnızca satış sözleşmeleri ile ilgili bir kavram olup, sözleşmenin kurulması ile değil sözleşme sonucunda satılan malın ifa yerinden bir başka yere gönderilmesi ile ilgili bir kavramdır.

IV- ELEKTRONİK SÖZLEŞMELERİN ÇEŞİTLERİ

Elektronik sözleşmelerin çeşitleri, mal satımına yönelik sözleşmeler, dijital ürün satımına yönelik sözleşmeler, hizmet sunumuna ilişkin sözleşmeler ve bilgi teminine yönelik sözleşmeler olmak üzere dört tanedir.

A) MAL SATIMINA YÖNELİK SÖZLEŞMELER

Elektronik sözleşmelerin en yaygın çeşidi mal satımına yönelik sözleşmelerdir[184]. Mal satımına yönelik elektronik sözleşmelerde malın belirli bir bedel (semen) karşılığında satılması söz konusudur. Mal satımına yönelik elektronik sözleşmelerde ifade edilen mal kavramı yalnızca taşınır malları ifade eder. Taşınır mal, maddi varlığı olup olmadığına bakılmaksızın ekonomik değeri bulunan ve taşınmaz mal kapsamına girmeyen her türlü madde, enerji, doğal güç ve değeri ifade eder. Kanunun özellikle şekil şartı aradığı satış sözleşmelerinin elektronik sözleşme

[182] **Sağlam**, s. 87.
[183] **Sözer**, s. 116; **Sağlam**, s. 82; **Gümgüm**, s. 26.
[184] **Sağlam**, s. 96; **Gümgüm**, s. 17; **Siller**, s. 33.

olarak gerçekleştirilmesi mümkün değildir. Bu sebeple örneğin, taşınmaz mal satışı elektronik sözleşme yoluyla gerçekleştirilemez[185].

Mal satımına yönelik yapılan bu sözleşme bir elektronik sözleşme olsa da satıcının borcunu ifası klasik yöntemlerle, fiili yollardan yapılmaktadır. Buna karşılık alıcı semen ödeme borcunu elektronik yöntemlerle (kredi kartı ile ödeme, havale, eft gibi) gerçekleştirir[186].

Mal satımına yönelik elektronik sözleşmeler yeni bir sözleşme türü olmayıp satış sözleşmesinin elektronik sözleşme biçiminde kurulmasını ifade eder. Bu sebeple bu tür sözleşmelere Borçlar Kanununun satış sözleşmesine ilişkin 207 vd. maddeleri, bu maddelerde hüküm bulunmayan hallerde ise Borçlar Kanununun genel hükümleri uygulanır[187].

B) DİJİTAL ÜRÜN SATIMINA YÖNELİK SÖZLEŞMELER

Dijital ürün satımına yönelik sözleşmeler makalelerin, kitapların, filmlerin, yazılım programlarının elektronik ortamdan kişinin bilgisayarına indirilmesi yöntemi ile kurulur[188]. Dijital ortamda varlığı bulunan her türlü unsur dijital ürün satımına yönelik sözleşmenin konusunu oluşturabilir[189].

Dijital ürün satımına yönelik sözleşmelerde, sözleşmenin gerek kuruluş gerekse ifa aşamaları elektronik ortamda gerçekleştirilir. Kısacası sözleşmenin her iki tarafı da edimlerini elektronik ortamda yerine getirirler. Bu sözleşmelerde satıcı borcunu, sözleşmeye konu ürünün alıcının bilgisayarına "download" [190] edilmesini temin ederek ifa ederken, alıcı semen ödeme borcunu elektronik ödeme yöntemleri yoluyla gerçekleştirir[191].

---

[185] **Savaş**, s. 98; **Sözer**, s. 23; **Sağlam**, s. 96; **Saraman**, Deniz, İnternet Üzerinden Akdedilen Sözleşmelerde Tüketicinin Korunması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2012, s. 26.
[186] **Uyumaz**, s. 909; **Sözer,** s. 23; **Savaş**, s. 100; **Turan**, Elektronik Sözleşmeler, s. 93.
[187] **Küçükpehlivan**, s. 30; **Gümgüm**, s. 17; **Sözer,** s. 23.
[188] **Uyumaz**, s. 909; **Turan**, Elektronik Sözleşmeler, s. 93; **Savaş**, s. 101.
[189] **Sözer**, s. 26; **Gümgüm**, s. 19.
[190] Download, internette bulunan veri ve dosyaların kişinin bilgisayarına transfer edilmesi işlemi olup Türkçeye indirme işlemi olarak çevirilebilir. Bkz., https://www.eticaret.com/e-ticaret-sozlugu/indirme- download-nedir/ (ET.: 22.04.2019).
[191] **Saraman**, s. 27-28; **Sözer**, s. 26; **Sağlam**, s. 106.

C) HİZMET SUNUMUNA İLİŞKİN SÖZLEŞMELER

Hizmet kavramı, satışa konu olabilen malların veya elektronik ortamda kullanılmak üzere hazırlanan soyut eşyaların temin edilmesi veya sunulması haricindeki bedenî ve fikrî faaliyetlerin ücret veya başkaca bir menfaat karşılığı gerçekleştirilmesini ifade eder[192].

Hizmet sunumuna ilişkin sözleşmeler taraflardan birinin hizmet sunumunu, diğer tarafın da karşılığında ücret veya başkaca bir menfaat sağlamayı borçlandığı sözleşmelerdir. Elektronik ortamdan otobüs bileti veya tiyatro bileti temini, otel rezervasyonu yapılması, internet üzerinden gerçekleştirilen eğitim programları, bankacılık hizmetleri hizmet sunumuna ilişkin sözleşmeler kapsamındadır[193].

Hizmet sunumuna ilişkin sözleşmelerde hizmet taahhüdünde bulunan taraf edimini fiziksel yollarla ifa edebileceği gibi dijital yollarla da ifa edebilir. Örneğin, elektronik ortamdan yapılan otel rezervasyonunda, otele giriş sağlayacak belgelerin acenta tarafından müşteriye fiziken teslim edilmesi veya elektronik ortamdan alınan otobüs biletinin firma tarafından yolculuktan önce hizmet sağlanan kişiye gönderilmesi halinde hizmet taahhüt eden edimini fiziksel yollarla ifa etmiş olacaktır. Elektronik ortamdan yapılan otel rezervasyonunda rezervasyona ilişkin belgelerin fiziken teslimi yerine hizmet sağlanan kişiye referans numarasının verilmesi ve kişinin otele girişini doğrudan bu numara ile sağlaması, internet veya telefon bankacılığı aracılığıyla kredi ve ödeme işlemlerinin gerçekleştirilmesi hallerinde ise edim dijital yollarla ifa edilmiş olacaktır[194].

D) BİLGİ TEMİNİNE YÖNELİK SÖZLEŞMELER

Bilgi teminine yönelik sözleşmelerde yalnızca bir taraf, diğer tarafa düzenli olarak veya tek defaya mahsus olarak belli bir konuda bilgi iletir. Buna karşılık bilgi teminine yönelik sözleşmelerde kullanıcı taraf herhangi bir taahhüt altına girmez[195]. Bilgi teminine yönelik sözleşmelere örnek olarak hava durumu raporlarının, döviz

---

[192] **Akkurt**, Sinan Sami, Elektronik Ortamda Hizmet Sunumu ve Buna İlişkin Sözleşmelerin Hukuki Özellikleri, AÜHFD., C. 60, S. 1, 2011, s. 24

[193] **Uyumaz**, s. 909; **Turan**, Elektronik Sözleşmeler, s. 93; **Gümgüm**, s. 20; **Özdilek**, s. 29.

[194] **Akkurt**, Elektronik Ortam, s. 28; **Savaş**, s. 106; **Sözer**, s. 24; **Sağlam**, s. 102; **Küçükpehlivan**, s. 31-32.

[195] **Uyumaz,** s. 909; **Siller**, s. 37.

kuru bilgilerinin, güncel haberlerin, günlük gazetelerin, otobüs tarifelerinin, kütüphane kataloglarının sunulduğu web sayfaları verilebilir. Bahsedilen bu gibi bilgiler genellikle ücretsiz ve herkese açık olan web sayfalarından yayınlanmaktadır[196].

Hizmet sunumuna ilişkin sözleşmeler ile bilgi teminine yönelik sözleşmeler birbirlerine oldukça benzerler. Bu iki sözleşme arasındaki temel fark ücret unsurudur. Hizmet sunumuna ilişkin sözleşmelerde bahsedildiği üzere ücret zorunlu unsur iken bilgi teminine yönelik sözleşmelerde ücret zorunlu unsur olmayıp bu tip sözleşmeler genellikle ücretsizdir[197].

V- ELEKTRONİK SÖZLEŞMELERE İLİŞKİN YASAL DÜZENLEMELER

A) ULUSLARARASI DÜZENLEMELER

1- Birleşmiş Milletler Düzenlemeleri

Elektronik sözleşmeler ile ilgili olarak Birleşmiş Milletler düzenlemelerinin temeli Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret Hukuku Komisyonu (UNCITRAL[198]) tarafından hazırlanmış olan Elektronik Ticaret Model Kanunu[199]'dur. Kanunun hazırlık çalışmaları 1993 yılında başlamış olup, Kanun 16 Aralık 1996 tarihinde komisyon genel kurulu tarafından kabul edilmiştir[200]. Bu kanunun amacı, elektronik ticaret ve elektronik sözleşmeler bakımından uluslararası çeşitli kuralların oluşturulması yoluyla ülkelerin hukuk sistemleri arasında uyum sağlanması ve elektronik haberleşme yöntemlerinin teşvik edilmesidir[201].

Elektronik Ticaret Model Kanunu'nda elektronik sözleşmelerin tanımı yapılmamıştır ancak Kanun'un 11. maddesinde sözleşmenin kurulması aşamasında

---

196 **Gümgüm**, s. 21; **Saraman**, s. 28; **Sözer**, s. 25; **Zöhre**, s. 5.
197 **Savaş**, s. 107; **Sağlam**, s 104; **Siller**, s. 38.
198 UNCITRAL hakkında detaylı bilgi için bkz., Wikipedia Online Encyclopedia, https://en.wikipedia.org/wiki/United_Nations_Commission_on_International_Trade_Law (ET.: 28.04.2019).
199 Kanunun orjinal metni için bkz., https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/19-04970_ebook.pdf (ET.: 28.04.2019).
200 **Küçükpehlivan,** s. 16, dn. 35; **Keskin**, Fırat, Avrupa Birliği Hukukunda Elektronik Ticaret ve Türkiye'deki Gelişmeler, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2008, s. 30.
201 **Falcıoğlu**, s. 63; **Keskin**, Elektronik Ticaret, s. 30.

taraflarca aksi kararlaştırmadıkça icabın ve kabulün veri mesajları ile ifade edilebileceği belirtilmiştir. Veri mesajı kavramı ise, elektronik iletişim yöntemlerinin tamamını ifade etmektedir. Dolayısıyla açık bir tanım yapılmasa da Elektronik Ticaret Model Kanunu'nda elektronik sözleşmelerin elektronik iletişim yöntemleri ile kurulan sözleşmeler olarak ifade edildiği söylenebilir[202]. Yine bu Kanunla birlikte, elektronik sözleşmelerin tanınmasına ve geçerliliğine ilişkin gerekli kurallar belirlenmiştir[203].

2- Avrupa Birliği Düzenlemeleri

Avrupa Birliği, elektronik sözleşme ve elektronik ticaretin hızlı gelişimi ve bu konulara ilişkin hukuki düzenlemelerin mevcut olmaması sonucu çeşitli düzenlemeler hazırlayarak üye ülkelerin ulusal hukuk düzenlemelerinin bu düzenlemeler etrafında uyumlulaştırılmasını hedeflemiştir. Avrupa Birliği bu düzenlemeler ile bazı ülkelerde mevcut olan ulusal hukuk düzenlemelerini uyumlu hale getirmenin yanında asıl amaç olarak yeknesak hukuk kuralları oluşturmayı hedeflemiştir[204].

Avrupa Birliği'nin bu amaçla oluşturduğu düzenlemelerden biri İç Pazarda, Bilgi Toplumu Hizmetlerinin Özellikle Elektronik Ticaretin Belirli Hukuki Yönlerine İlişkin Yönergesi Tasarısı'dır. Bu tasarı Avrupa Birliği Parlamentosu ve Konseyi'nin 8 Haziran 2000 tarihinde, 2000/31/EC sayılı Elektronik Ticaret Yönergesi[205] olarak yürürlüğe girmiştir.

Yönergede, elektronik hizmetlere ilişkin hükümlerin uyumlaştırılmasına ilişkin düzenlemeler yapılmış ve özellikle bilgi toplumu hizmetleri kavramı üzerinde durulmuştur[206]. Elektronik Ticaret Yönergesi'nin asıl amacı, üye devletlerin yeknesak düzenlemeler yapmasını teşvik ederek bilgi toplumu hizmetlerinin serbest

---

202 **Falcıoğlu**, s. 63-65.
203 **Önder Balaman,** s. 13.
204 **Sağlam**, s. 51-52; **Kilian**, s.164-165.
205 Yönergenin orjinal metni için bkz. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32000L0031&from=EN (ET.:29.04.2019)
206 **Keskin**, Elektronik Ticaret, s. 38; **Sağlam**, s. 52.

dolaşımını temin edecek bir hukuki altyapı oluşturmak ve internet üzerinden gerçekleştirilen elektronik ticaretin hukuksal boyutunu düzenlemektir[207].

Yönergenin 9. maddesinde, üye ülkelerin hukuk sistemlerinde, elektronik araçlar kullanılarak kurulan sözleşmelerin yapılmasına imkân verecekleri ve elektronik sözleşme kullanımını engelleyecek uygulamalardan kaçınacakları belirtilmiştir. Bununla birlikte elektronik sözleşme kavramı ilk kez Elektronik Ticaret Yönergesi'nde kullanılmış ancak bu yönergede elektronik sözleşmenin tanımına yer verilmemiştir[208]. Yönergede yer alan çeşitli düzenlemelerden yola çıkarak elektronik sözleşmenin bilgi toplumu hizmetlerini konu alan ve elektronik iletişim yöntemleri aracılığı ile kurulan sözleşme tanımlanması mümkündür[209].

Elektronik Ticaret Yönergesi'nin başlangıç kısmında bilgi toplumu hizmetlerinin geniş ekonomik faaliyet alanlarını kapsadığı belirtilmiştir[210]. Ayrıca Yönergenin Tanımlar başlıklı 2. maddesinin atfıyla bilgi toplumu hizmetleri çeşitli yönergelerde; *"Kullacının bireysel talebi üzerine ve elektronik vasıtalar ile, kural olarak bir karşılık elde etmek amacıyla, uzaktan sağlanan her türlü hizmet"* olarak tanımlanmıştır[211]. Buradan hareketle Elektronik Ticaret Yönergesi anlamında bir elektronik sözleşmeden bahsedebilmek için sözleşmenin hizmet alan kişinin talebi üzerine, elektronik vasıtalarla, ücret karşılığı ve mesafeli olarak yapılması gerektiği söylenebilir.

Avrupa Birliği'nin elektronik sözleşmeler ile ilgili düzenlemelerinden bir diğeri, 13 Aralık 1999 tarihli ve 1999/93/EC sayılı Elektronik İmza Yönergesi[212]'dir. Yönergenin amacı, Yönerge'nin 1. maddesinde, elektronik imzaların kullanımını kolaylaştırmak ve hukuken tanınmalarına katkıda bulunmak olarak belirtilmiştir. Yönergede elektronik sözleşmelerin kurulması, geçerliliği ve ifasına ilişkin hükümler bulunmamakta; elektronik sözleşmelerin kurulmasında imza konusu, sertifika hizmet

[207] **Önder Balaman**, s. 13; **Kilian**, s. 167**; İnal**, E-Ticaret, s. 42.
[208] **Kilian**, s. 161.
[209] **Falcıoğlu**, s. 67; **Bayram**, s. 336.
[210] **Falcıoğlu,** s. 67.
[211] **İnal**, E-Ticaret, s. 43; **Önder Balaman**, s. 13, dn. 37; **Bayram**, s. 336.
[212] Yönergenin orijinal metni için bkz.,https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31999L0093&qid=1566642154419&from=EN (ET.: 02.05.2019).

sağlayıcıları, sertifika hizmet sağlayıcıların gözetimi ve elektronik imza sertifikaları ile ilgili çeşitli düzenlemeler yer almaktadır[213].

Elektronik sözleşmeler bakımından bahsedilmesi gereken diğer düzenleme Avrupa Birliği Parlamentosu ve Konseyi'nin 20 Mayıs 1997 tarih ve 97/7/EC sayılı Mesafeli Sürüm Yoluyla Kurulan Sözleşmelerde Tüketicinin Korunmasına İlişkin Yönerge[214]'dir[215]. Yönergesinin konusu, tüketiciler ile satıcı ve sağlayıcılar arasında uzaktan kurulan mesafeli sözleşmelerle ilgili üye devletlerin hukuki kurallarını uyumlu hale getirerek, mesafeli sözleşmeler konusunda üye devletlerin hukuk kuralları arasında bir yeknesaklık sağlanmasıdır[216].

Yönergenin 2. maddesinde mesafeli sözleşmeler, *" Sözleşmenin kurulmasına kadar ve kurulması anı da dâhil olmak üzere, sadece bir veya birden fazla uzaktan iletişim aracı kullanılarak, sağlayıcıya ait organize bir uzaktan satış veya hizmet tedariki sistemi çerçevesinde, sağlayıcı ile tüketici arasında mal veya hizmetlere ilişkin kurulan sözleşmeler"* olarak tanımlanmıştır. Asıl amacı tüketicinin korunması olan yönergede bu amaçla çeşitli düzenlemeler belirtilmekle birlikte bunlardan en önemli ikisi tüketicinin bilgilendirilmesine ve tüketiciye tanınan geri alma hakkına ilişkindir[217].

B) TÜRK HUKUKUNDAKİ DÜZENLEMELER

Türk Hukukunda elektronik sözleşmeleri doğrudan düzenleyen bir mevzuat bulunmamaktadır. Bu durum elektronik sözleşmelerin günümüzdeki yeri ve yaygın kullanımı karşısında büyük bir eksikliktir. Bununla birlikte Türk Hukukunda niteliğine uygun düştüğü ölçüde elektronik sözleşmeler için de uygulanması mümkün olan bazı düzenlemeler mevcuttur.

---

[213] **Keskin**, Elektronik Ticaret, s. 40; **İnal**, E-Ticaret, s. 64; **Bayram**, s. 335-336; **Sağlam**, s. 55.

[214] Yönergenin orjinal metni için bkz., https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/ ?uri=CELEX:3197L0007&from=EN (ET.: 02.05.2019).

[215] Yönerge ile ilgili detaylı bilgi için bkz., **Erten**, Alev, Türk ve Alman Hukukunda Mesafeli Sözleşmeler (Avrupa Topluluğu Mesafeli Sözleşmeler Direktifi İle Karşılaştırılmalı Olarak), Ankara 2009, s. 15-64.

[216] **Demir**, s. 57; **Yıldırım**, s. 9.

[217] **İnal**, E-Ticaret, s. 75; **Keskin**, Elektronik Ticaret, s. 40.

Doğrudan elektronik sözleşmelere ilişkin hüküm içermemekle birlikte niteliğine uygun düştüğü ölçüde elektronik sözleşmeler için de uygulanacak hükümler içeren en önemli yasal düzenleme 6098 sayılı Borçlar Kanunu'dur. Yukarıda da belirtildiği üzere elektronik sözleşmeler yeni bir sözleşme türü değil, aslında elektronik araç ve yöntemlerle kurulan klasik anlamda Borçlar Hukuku sözleşmeleri olduğundan, 6098 sayılı Borçlar Kanunu'nun sözleşmelere ilişkin hükümleri elektronik sözleşmelere niteliğine uygun düştüğü ölçüde uygulanır. Bunun yanında Borçlar Kanununun 4. maddesinde telefon, bilgisayar gibi iletişim sağlayabilen araçlarla doğrudan iletişim sırasında yapılan önerinin hazırlar arasında yapılmış sayılacağı, 15. maddesinde güvenli elektronik imzanın el yazısıyla atılmış imzanın bütün hukuki sonuçlarını doğuracağı hüküm altına alınmıştır. Bu hükümler de elektronik sözleşmeler açısından uygulama alanı bulan hükümlerdir.

Avrupa Birliği uyum sürecinin bir parçası olarak ülkemizde 23.10.2014 tarihli ve 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun kabul edilmiştir[218]. Bu Kanun, hukukumuzda elektronik ticarete ve (elektronik sözleşmeler de genellikle elektronik ticaret kapsamında yapıldığından) elektronik sözleşmelere ilişkin en kapsamlı düzenlemedir[219]. Kanunda ticari iletişim, hizmet sağlayıcı ve aracı hizmet sağlayıcıların sorumlulukları, elektronik iletişim araçlarıyla yapılan sözleşmeler ile elektronik ticarete ilişkin bilgi verme yükümlülükleri ve uygulanacak yaptırımlar detaylı olarak düzenlenmiştir (6563 sayılı Kanun m. 1).

Türk Hukukunda elektronik sözleşmeler ile ilgili bir diğer mevzuat 07.11.2013 tarihli ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'dur. Kanunun amacı, Kanunun 1. maddesinde; *"Kamu yararına uygun olarak tüketicinin sağlık ve güvenliği ile ekonomik çıkarlarını koruyucu, zararlarını tazmin edici, çevresel tehlikelerden korunmasını sağlayıcı, tüketiciyi aydınlatıcı ve bilinçlendirici önlemleri almak, tüketicilerin kendilerini koruyucu girişimlerini özendirmek ve bu konulardaki politikaların oluşturulmasında gönüllü örgütlenmeleri teşvik etmeye ilişkin hususları düzenlemek"* olarak belirtilmiştir. Kanun her türlü tüketici işlemini ve tüketiciye

[218] Bu husus 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un genel gerekçesinde de belirtilmiştir. 6563 sayılı Kanun'un genel gerekçesi için bkz., http://www2.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0488.pdf (ET.: 17.05.2019).

[219] **Önder Balaman**, s. 30; **Bayram**, s. 339.

yönelik uygulamaları kapsar (TKHK m. 2). Her ne kadar anılan Kanunda da elektronik sözleşmelere ilişkin doğrudan bir hüküm bulunmasa da elektronik sözleşmelerin yalnızca işletmeler arasında değil, tüketiciler ile işletmeler arasında veya doğrudan tüketiciler arasında yapıldığı göz önünde bulundurulduğunda bu tip elektronik sözleşmelere 6502 sayılı Kanun hükümleri niteliğine uygun düştüğü ölçüde uygulanacaktır.

Elektronik sözleşmelerin kurulmasında kullanılan ve el yazısıyla atılan imzanın hüküm ve sonuçlarını doğuran elektronik imza, elektronik sözleşmeler bakımından önemlidir. Elektronik imzanın hukuki yapısını, elektronik sertifika hizmet sağlayıcılarının faaliyetlerini ve elektronik imzanın kullanımı ile ilgili işlemleri düzenlemek amacıyla 15.01.2004 tarihli ve 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu[220] (EİK.) kabul edilmiştir (EİK. m. 2). Elektronik sözleşmelerin imzalanması hususunda da 5070 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanması gerekir.

Belirtilen Kanunların yanında elektronik sözleşmeler konusunda uygulama alanı bulabilecek çeşitli düzenlemeler içeren yönetmelikler de mevcuttur. Bunlardan biri Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği (MSY.) [221]'dir. Yönetmelik, mesafeli sözleşmelere ilişkin uygulama usul ve esaslarını düzenlemektedir (m. 1). Elektronik sözleşmelerin mesafeli sözleşme niteliğinde olması halinde gerek TKHK.'nın mesafeli sözleşmelere ilişkin hükümleri gerekse Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği hükümleri elektronik sözleşmeler için de uygulanacaktır.

Elektronik Ticarette Hizmet Sağlayıcı ve Aracı Hizmet Sağlayıcıları Hakkında Yönetmelik[222]'te de elektronik sözleşmelere uygulanabilecek çeşitli düzenlemeler mevcuttur. Yönetmeliğin amacı, Yönetmeliğin 1. maddesinde; *"Hizmet sağlayıcı ve aracı hizmet sağlayıcıların elektronik ticaret işlemlerinin yapıldığı ağ üzerinde bulundurmakla yükümlü oldukları genel bilgiler ile sözleşme öncesinde ve sipariş*

[220] Bu Kanun gerek Avrupa Birliği Elektronik İmza Yönergesi gerekse bu yönergeyi iç hukuklarına uygulamış bazı ülkelerin iç hukuk düzenlemeleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Bu husus 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'nun genel gerekçesinde de belirtilmiştir. 5070 sayılı Kanun'un genel gerekçesi için bkz., https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss333m.htm (ET.: 17.05.2019).

[221] RG. 27.11.2014, S.29188.

[222] RG. 26.08.2015, S. 29457.

sürecinde alıcılara sunmaları gereken bilgilere ve elektronik ticaret ile ilgili diğer uygulamalara ilişkin usul ve esasları düzenlemek" olarak belirtilmiştir.

Yönetmeliğin kapsamı ise, hizmet sağlayıcı ve aracı hizmet sağlayıcıların ağ üzerinde mal veya hizmet satışına ilişkin sözleşme ve siparişlerdeki bilgi verme yükümlülükleri ile elektronik ticaretle ilgili diğer tedbirler olup, bu yönetmelik münhasıran elektronik posta, telefon araması, kısa mesaj veya elektronik ortamda doğrudan iletişime imkân veren benzeri bireysel iletişim araçlarıyla yapılan sözleşmeler bakımından uygulanmaz (m.2). Dolayısıyla bu yönetmelik hükümleri bütün elektronik sözleşmeler için değil, genellikle web sayfaları aracılığı ile kurulan elektronik sözleşmeler için uygulama alanı bulur.

İKİNCİ BÖLÜM

İNTERNET ÜZERİNDEN SATIŞI KONU EDİNEN SÖZLEŞMELER VE ÖZELLİKLE ELEKTRONİK SATIŞ SÖZLEŞMELERİ

§ 3. BÖLÜMÜN TAKDİMİ VE SINIRLANDIRILMASI

Elektronik sözleşmelerin tüm elektronik iletişim araçları ile kurulması mümkündür. Bununla birlikte elektronik sözleşmelerin kurulmasında en yaygın kullanılan araç internettir. İnternet aracılığı ile kurulan pek çok sözleşme türü karşımıza çıkar, bunlardan en yaygın olanı da internet üzerinden kurulan satış sözleşmeleridir.

Günümüzde internet üzerinden kurulan satış sözleşmelerinin yaygınlaşması alışveriş siteleri olarak adlandırabileceğimiz birçok web sitesini ortaya çıkarmıştır. İnternet üzerinden alışveriş yapma imkânı sağlayan ilk web sitesi 1994 yılında Amerika'da faaliyet göstermeye başlayan ve sonrasında da dünyaya açılan www.amazon.com isimli web sitesidir[1]. Amazon'un ardından internet üzerinden alışveriş daha hızlı bir gelişme göstermiş ve internet üzerinden satış yapılan birçok web sitesi daha kurulmuştur. Yalnızca internet üzerinden ürün satışı yapan internet sitelerinin yanında fiziken satış yapan mağazalar da aynı zamanda web siteleri üzerinden satış yapmaya başlamışlardır.

Gelişen internet alışverişi alıcıya, gezme zahmeti olmadan oturduğu yerden alışveriş yaparak zamandan tasarruf sağlamak, kolaylıkla fiyat kıyaslaması yapabilmek, bulunduğu yerde satışı olmayan ürünleri internet üzerinden satın alabilmek, ödemeyi kredi kartı gibi elektronik yöntemlerle gerçekleştirebilmek, satın alınan ürünü kısa sürede teslim alabilmek gibi çeşitli imkânlar sunmuştur. Tüm bu gelişmelere paralel olarak internet üzerinden alışveriş yapılmasını sağlayan web siteleri önceleri yalnız kendilerine ait ürünleri satarken daha sonra sanal alışveriş merkezleri olarak nitelendirilebilecek ölçüde birçok mağazayı kendi bünyesinde toplamış ve bu mağazaların ürünlerini de kendi web sitesinde satışa sunmaya

[1] http://www.hurriyet.com.tr/gundem/internette-acilan-ilk-alisveris-siteleri-ne-zaman-faaliyete-basladi-4101597 ; https://www.miva.com/blog/the-history-of-ecommerce-how-did-it-all-begin. Amazon hakkında detaylı bilgi için ayrıca bkz., Wikipedia Online Encyclopedia, https://tr.wikipedia.org/wiki/Amazon_(şirket) (ET.: 23.05.2019).

başlamıştır. İnternet üzerinden alışveriş imkânı sağlayan web sitelerinin kimi kendi ürünleriyle beraber bünyesinde topladığı mağazaların ürünlerini satışa sunarken kimi yalnızca başka mağazaları bünyesinde birleştirerek bunlara ait ürünleri satışa sunmaktadır.

Alıcının, yalnızca kendi ürünlerini satışa sunan bir web sitesi üzerinden herhangi bir mal satın alması hali ile alıcının internet üzerinden elektronik posta veya eş zamanlı iletişim kanalları vasıtasıyla satıcıdan herhangi bir ürün satın alması halinde, tarafları satıcı ve alıcı olan iki taraflı bir satış sözleşmesi kurulmuş olur. Bununla birlikte alıcının, sanal pazar yeri olarak adlandırılabilecek web sitelerinde ürünlerini satışa sunan satıcılardan herhangi birinden mal satın alması durumunda; ortada alıcı, web sitesi üzerinden ürünlerini satan/satışa sunan satıcı ve adeta bir sanal alışveriş merkezi oluşturarak satıcıların ürünlerini satmalarına/satışa sunmalarına imkân sağlayan web sitelerini işleten kişi olmak üzere üç taraf vardır. Dolayısıyla taraflar arasında ayrı ayrı incelenmesi gereken üç ayrı hukuki ilişki mevcuttur. Ancak bu üç ilişki de aslında taraflar arasındaki sözleşmelere dayanan ilişkilerdir ve satışı konu edinmektedir.

Çalışmanın *"İnternet Üzerinden Satışı Konu Edinen Sözleşmeler ve Özellikle Elektronik Satış Sözleşmeleri"* başlıklı bu bölümünde internet üzerinden satışı konu edinen sözleşmelerin tarafları açıklandıktan sonra sırasıyla; satıcı ile web sitesi işleten kişi arasındaki, alıcı ile web sitesi işleten kişi arasındaki ve alıcı ile satıcı arasındaki sözleşmesel ilişkilerin tipe ilişkin özellikleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Taraflar arasındaki sözleşmelerin özellikleri tespit edildikten sonra internet üzerinden satışı konu edinen sözleşmelerden ilk akla gelen ve gerek web siteleri ile gerekse elektronik posta ve eş zamanlı iletişim kanalları ile kurulan elektronik sözleşmeler bakımından, alıcı ile satıcı arasında mevcut olan elektronik satış sözleşmeleri konusu üzerinde ayrıca durulmuştur. İnternet üzerinden taşınmaz mal satımının mümkün olmaması sebebiyle, bu bölümde yalnızca taşınır mal satımından bahsedilmiş ayrıca taraflar arasında satışı konu edinen sözleşmesel ilişkilerin özellikleri incelendiğinden satış sözleşmesinin türleri olan örnek üzerine satış, beğenme koşuluyla satış, kısmi

ödemeli satış, ard arda teslimli satış ve açık artırma yoluyla satış kavramlarına değinilmemiştir.

§ 4. İNTERNET ÜZERİNDEN SATIŞI KONU EDİNEN SÖZLEŞMELERİN TARAFLARI

İnternet üzerinden satışı konu edinen sözleşmelerin tarafları bu sözleşmelerin kurulmalarını sağlayan araçlara göre değişiklik gösterir. Elektronik satış sözleşmeleri konusunda açıklanacağı üzere elektronik satış sözleşmelerinin elektronik posta, web siteleri veya eş zamanlı iletişim kanalları vasıtası ile kurulması mümkündür. İnternet üzerinden elektronik posta ve eş zamanlı iletişim kanalları vasıtasıyla kurulan satış sözleşmelerinde sözleşmenin alıcı ve satıcı olmak üzere iki tarafı vardır. İnternet üzerinden web sitesi vasıtasıyla kurulan satış sözleşmelerinin taraflarını ise ikili bir ayrıma tabi tutarak incelemek daha doğru olur. Gerçek veya tüzel kişilerin doğrudan kendi işlettikleri web siteleri üzerinden yalnızca kendi ürünlerini veya satın aldıkları başka satıcılara ait ürünleri satışa sunmaları[2] halinde ortaya çıkan satış sözleşmelerinin de alıcı ve satıcı olarak iki tarafı vardır.

Ancak günümüzde internet üzerinden alışverişin yaygınlaşması ve sanal pazar yeri[3] adı verilen ve kişi veya kurumların bu pazar yerinde mağaza açmasını, ilan vermesini, mal veya hizmetlerini geniş alıcı kitlelerine sunmasını ve bu sayede alıcı ve satıcının internet ortamında bir araya gelmesini sağlayarak satıcılara ait mal veya hizmetlerin alıcılara sunulmasında aracılık faaliyeti gösteren web siteleri[4] oldukça yaygınlaşmıştır. Bu web siteleri üzerinden herhangi bir mal satın alınması halinde ise alıcı ve satıcı bakımından bir satış sözleşmesi mevcut olsa da sanal pazar yeri imkânı sağlayan kişi (aracı hizmet sağlayıcı) ile alıcı ve satıcı (hizmet sağlayıcı) arasında da

---

2 Örneğin, https://shop.mango.com/tr; https://www.ipekyol.com.tr/; https://www.twist.com.tr/; https://www.zara.com/tr/; https://www.adidas.com.tr/tr; https://www.nike.com/tr/; https://www.ikramdunyasi.com/; https://www.samsung.com/tr/; https://www.apple.com/tr/ .

3 Sanal pazar yeri platformlarının en bilinen örnekleri Morhipo, Sahibinden, Hepsiburada, GittiGidiyor, n11, Amazon, Trendyol'dur.

4 **Demirbaş**, Harun, 6563 Sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun Kapsamında Hizmet Sağlayıcıları ve Aracı Hizmet Sağlayıcılarının Yükümlülükleri, 1. Baskı, Ankara 2015, s. 26; http://eticaretcagi.com/2017/05/05/satici-alicilarin-bulusma-noktasi-online-pazar-yerleri/ (ET.: 27.05.2019).

satışı konu edinen sözleşme ilişkisi mevcuttur. Dolayısıyla böyle bir durumda alıcı, hizmet sağlayıcı ve aracı hizmet sağlayıcı[5] olmak üzere üç taraf vardır.

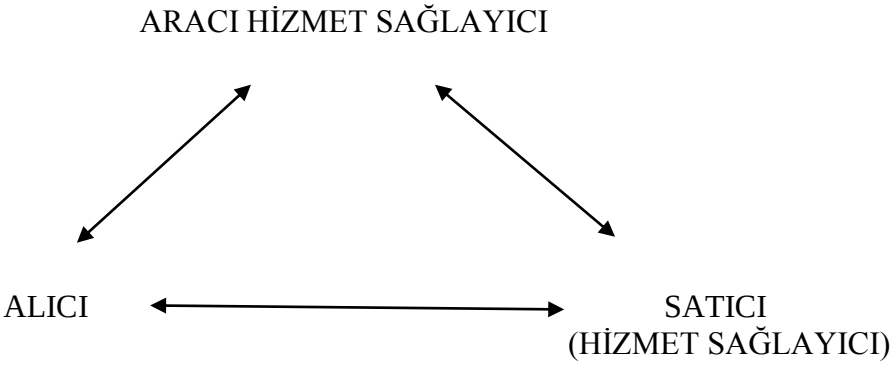

İnternet üzerinden oluşturdukları sanal pazar yerleri sayesinde, elektronik ticaret ortamı sağlayarak satıcıların web sitesi üzerinden ürünlerini satışa sunmalarına ve bu sayede alıcıların satışa sunulan ürünleri bu web siteleri üzerinden veya fiziken satın almalarına olanak sağlayan gerçek veya tüzel kişiler aracı hizmet sağlayıcı olarak adlandırılır[6]. Aracı hizmet sağlayıcılar kısaca web sitesini işleten ve bu sayede başkalarına ait iktisadi ve ticari faaliyetlerin yapılması için elektronik ticaret ortamını sağlayan gerçek ve tüzel kişilerdir (ETDHK. m. 2/1,d).

Satışın veya satışa ilişkin reklam, pazarlama, tanıtım gibi faaliyetlerin elektronik ortamda gerçekleştirilmesi halinde ise satıcı, hizmet sağlayıcı olarak adlandırılır[7]. Hizmet sağlayıcı, 6563 sayılı ETDHK.'nın Tanımlar başlıklı 2. maddesinde; *"Elektronik ticaret faaliyetinde bulunan gerçek ya da tüzel kişiler"* olarak tanımlanmıştır. Hizmet sağlayıcılar aracı hizmet sağlayıcı ile arasındaki sözleşme ilişkisine dayanarak aracı hizmet sağlayıcının sağladığı platformda (web sitelerinde) oluşturdukları hesap üzerinden veya kendilerine ait web siteleri üzerinden çeşitli ürünleri satışa arz eden ve/veya satan kişidir[8]. Alıcı ise hizmet

---

5 Bu kavramlara ilişkin tanımları içeren sözleşme örnekleri için bkz.; https://www.n11.com/genel/kullanim-sozlesmesi-61305; https://www.trendyol.com/s/alici-uyelik-sozlesmesi; https://yardim.gittigidiyor.net/s/article/gittigidiyor-kullanici-sozlesmesi.

6 **Demirbaş**, s. 26; **Hamamcıoğlu**, Esra, Elektronik Ticaretin Hukuksal Boyutu, KOSBED., S. 35, 2018, s. 50; **Korkmaz**, Ezgi / **Yavuzer**, M. Fatih, 6563 Sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'a İlişkin Değerlendirme, GSI Articletter, Part 1, 2015, s. 10 (https://www.goksusafiisik.av.tr/Articletter/2015_Summer/GSI_Articletter_2015_Summer_Article1.pdf)

7 **Korkmaz/Yavuzer**, s. 9.

8 **Demirbaş,** s. 25; **Hamamcıoğlu**, s. 50.

sağlayıcı tarafından elektronik ortamda web sitesi üzerinden satışa sunulan ürün veya ürünleri satın alan kişidir.

İnternet vasıtası ile web siteleri üzerinden satış yapılmasının temelinde iki farklı çalışma yöntemi mevcuttur. Bunlardan ilki yeniden satıcılık/merchant yöntemi olup, bu yöntemde satıcılar (tedarikçiler) ürünlerini toptan bir şekilde, internet üzerinden satış yapan web sitelerini işleten kişiye satmakta, bu web sitelerini işleten kişi de bu ürünleri kendi depolarında saklayarak web sitesi üzerinden sipariş verilmesi halinde kendi ad ve hesabına alıcılara satmaktadırlar[9]. Bu yöntemde alıcı ile yapılan sözleşmenin tarafı doğrudan web sitesini işleten gerçek veya tüzel kişilerdir. Bu yöntemin kullanıldığı web sitesi üzerinden satışlarda, başkalarının iktisadi ve ticari faaliyetleri için elektronik ticaret ortamı sağlanmasından bahsedilemeyeceği için aracı hizmet sağlayıcı kavramından da bahsedilemez. Bu şekilde satış yapan web siteleri elektronik ticaret faaliyetinde bulunan hizmet sağlayıcı olarak adlandırılabilir. İkinci yöntem ise platform sağlama/marketplace yöntemi olup, bu yöntemde ise web sitesini işleten kişiler genellikle belirli bir komisyon karşılığında alıcı ve satıcıların bir araya gelebileceği bir platform (sanal pazar yeri) oluştururlar[10] ve satıcılar doğrudan bu platform üzerinden alıcılar ile satış sözleşmesi kurarlar. Sanal pazar yeri sağlayan web sitesini işleten kişi yalnızca sözleşmenin kurulması için bir platform hazırlar, hiçbir şekilde alıcı ve satıcı arasındaki sözleşmenin tarafı değildir[11]. Bu şekilde satış yapan web siteleri ise aracı hizmet sağlayıcı olarak adlandırılabilir.

Aracı hizmet sağlayıcıların işlettikleri her web sitesi üzerinden satış yapılması mümkün değildir. Hizmet sağlayıcıların web sitesi üzerinden ilanlar aracılığıyla ürünlerini satışa arz ettikleri ancak satış sözleşmesinin web sitesi üzerinden kurulmasının mümkün olmadığı ve alıcının hizmet sağlayıcıya aracı hizmet sağlayıcının işlettiği web sitesi üzerindeki ilanlar aracılığıyla ulaşarak sözleşmenin fiziken kurulduğu sanal pazar yerleri de mevcuttur. Bu tür web siteleri yalnızca

---

[9] **Hamamcıoğlu**, s. 52, dn. 15; **Baş**, Kadir, Online Platformların Acentelik Niteliği ve Bu Platformlar Özelinde Türk Ticaret Kanunu'nun Acenteliğe İlişkin Hükümlerinin Uygulanması, BATİDER., C.33, S.4, 2017, 119.

[10] **Baş**, s. 120.

[11] **Baş**, s. 120.

alıcıların ilanlar yoluyla ürünlerini satışa sunan satıcılara ulaşmasını sağlarlar ve satış web siteleri üzerinden gerçekleşmez. Bu şekilde hizmet sunan web sitelerini işleten aracı hizmet sağlayıcılar reklam temelli bir gelir politikası izleyerek genellikle hizmet sağlayıcılardan herhangi bir komisyon almazlar.

Amazon, Hepsiburada, Trendyol, Morhipo gibi bazı web siteleri hem yeniden satıcılık yöntemi ile hem de platform sağlama yöntemi ile çalışmaktadır[12]. Bu web sitelerinde satıcının doğrudan web sitesini işleten kişi olması halinde yeniden satıcılık yönteminden, satıcının hizmet sağlayıcılar olması halinde ise platform sağlama yönteminden ve aracı hizmet sağlayıcı kavramından bahsedilir[13]. Ülkemizde faaliyet gösteren GittiGidiyor[14], n11[15] gibi web siteleri platform sağlama yöntemi ile çalışan online platformlara; Boyner, İkramdünyası gibi web siteleri ise yeniden satıcılık yöntemi ile çalışan online platformlara örnek olarak gösterilebilir. Sanal pazar yerleri üzerinden yalnızca ilanlar vasıtası ile ürünlerin satışa arz edildiği ve satış sözleşmesinin fiziken kurulduğu web sitelerine ise Letgo[16], Arabam, Tasit, Hürriyetemlak, Sahibinden[17] gibi web siteleri örnek olarak gösterilebilir.

---

[12] Örneğin, Hepsiburada isimli web sitesinin İş Ortağı Portalı'nda ürünlerini bu web sitesi üzerinden satmak isteyen satıcılar için ; *"Tedarikçi olmak, ürününüzü Hepsiburada'ya satmak istiyorsanız lütfen tıklayınız."* ve "*Hepsiburada.com platformunda satıcı olmak ve ürününüzü direkt olarak müşterilere satmak istiyorsanız lütfen tıklayınız."* seçenekleri sunulmaktadır. bkz., https://b2b.hepsiburada.com/login.aspx?ReturnUrl=%2f.

[13] Örnek olarak Trendyol isimli web sitesinin Üyelik Sözleşmesi'nin 3.4. maddesinde yer alan; *"Açık Pazar butiklerinde, bir diğer deyişle DSM'nin Platform'da yer alan herhangi bir ürün veya hizmetin satıcısı konumunda olmaması durumunda DSM 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun uyarınca yalnızca "aracı hizmet sağlayıcı" ve 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun uyarınca "yer sağlayıcı" konumundadır."* düzenlemesi gösterilebilir. Sözleşme için bkz., https://www.trendyol.com/s/alici-uyelik-sozlesmesi .

[14] Örnek olarak GittiGidiyor isimli web sitesinin Kullanıcı Sözleşmesi'nin 3. maddesinde yer alan; *"GittiGidiyor, sizlere internet üzerinden ürün ve/veya hizmet satma ve/veya satın alma imkânı sunan sanal bir pazaryeri sağlamaktadır. GittiGidiyor, bu sitede listelenen ürün ve/veya hizmetlerin sahibi veya satıcısı değildir."* düzenlemesi gösterilebilir. Sözleşme için bkz., https://www.gittigidiyor.com/agreement/user_agreement_37.html .

[15] Örnek olarak n11 isimli web sitesinin Üyelik Sözleşmesi'nin 4.4. maddesinde yer alan; *"Üye, Websitesi üzerinden herhangi bir Satıcı'dan yapacağı alımlarda akdedilecek mesafeli satış sözleşmelerinde Satıcı'nın satıcı taraf, kendisinin ise alıcı taraf olduğunu; DP'nin bahsi geçen mesafeli satış sözleşmesi ilişkisinde taraf olmadığını; dolayısıyla da kendisine karşı sadece Satıcı'nın yürürlükteki tüketici hukuku mevzuatı ve sair mevzuat kapsamında her anlamda bizzat sorumlu olduğunu kabul ve beyan eder."* düzenlemesi gösterilebilir. Sözleşme için bkz., https://www.n11.com/genel/kullanim-sozlesmesi-61305 .

[16] Örnek olarak Letgo isimli web sitesinin Şartlar ve Koşullar başlıklı Üyelik Sözleşmesi'nin 3. maddesinde yer alan; *"Hizmet, kullanıcıların ikinci el mallar da dahil olmak üzere malları*

§ 5. İNTERNET ÜZERİNDEN SATIŞI KONU EDİNEN SÖZLEŞMELERİN TİPE İLİŞKİN ÖZELLİKLERİ

I- ARACI HİZMET SAĞLAYICI İLE HİZMET SAĞLAYICI ARASINDAKİ SÖZLEŞMELERİN ÖZELLİKLERİ

Aracı hizmet sağlayıcılar ile aracı hizmet sağlayıcıların sanal pazar yerleri sağlamak amacıyla işlettikleri web siteleri vasıtası ile elektronik ticaret faaliyeti yürüten hizmet sağlayıcılar arasında genellikle 'Satıcı Üyelik Sözleşmesi'[18] veya 'Satıcı İş Ortaklığı'[19] sözleşmesi adı altında çeşitli sözleşmeler yapılmaktadır. Taraflar arasındaki bu sözleşmelerin satışı konu edinen sözleşmeler olduğu hususunda bir tereddüt bulunmamakla birlikte bu sözleşmelerin tipe ilişkin özelliklerinin belirlenmesi sözleşmeye uygulanacak hükümlerin tespiti açısından önem taşır. Bu sebeple bu başlık altında aracı hizmet sağlayıcı ile hizmet sağlayıcı arasındaki sözleşmelerin tipe ilişkin özelliklerinin tespiti amacıyla satışı konu edinen sözleşmeler tek tek değerlendirilecektir.

Belirtmek gerekir ki aracı hizmet sağlayıcı ile hizmet sağlayıcı arasındaki sözleşmelerin tipe ilişkin özellikleri incelenirken yalnızca web siteleri üzerinden platform sağlama yöntemi ile yapılan satışlar inceleme konusu olabilir. Yukarıda da bahsedildiği üzere diğer elektronik araçlar vasıtası ile yapılan satışlarda veya web siteleri vasıtasıyla yeniden satıcılık yöntemi ile yapılan satışlarda aracı hizmet sağlayıcı kavramından bahsedilemez.

("Ürünler") koyabilecekleri ve bunların ilanlarına göz atabilecekleri bir forum içermektedir. Bu Ürünler ve ilanlar tarafımızdan değil, kullanıcılar tarafından sağlanmaktadır. Herhangi bir Ürün satmadığımız gibi kullanıma da sunmamaktayız." düzenlemesi gösterilebilir. Sözleşme için bkz., https://tr.letgo.com/tr/terms_app .

17 Sahibinden isimli web sitesinde satıcıların ürünlerini ilanlar vasıtası ile satışa arz etmeleri ve alıcının satıcıya ulaşması mümkün olduğu gibi bu web sitesinde platform sağlama yöntemi ile web sitesi üzerinden ürün satın alınması da mümkündür. Bu web sitesinde herhangi bir ürün ararken alışveriş seçenekleri filtresinden *"yüzyüze görüşerek"* seçeneğinin seçilmesi halinde satışa sunulan ancak web sitesi üzerinden satılması mümkün olmayan ürünler listelenirken, *"kredi kartıyla"* seçeneğinin seçilmesi halinde web sitesi üzerinden satın alınması mümkün olan ürünler listelenir. Örneğin bkz., https://www.sahibinden.com/yazili-basili-urunler-koleksiyon.

18 Hepsiburada isimli web sitesinin Satıcı Üyelik Sözleşmesi için bkz., https://www.coursehero.com/file/22990865/MARKETPLACE_S%C3%96ZLE%C5%9EMES%C4%B0-2/ .

19 Yoresel isimli web sitesinin Satıcı İş Ortaklığı Sözleşmesi için bkz., https://www.yoresel.com/satici-is-_ortakligi-sozlesmesi ; n11 isimli web sitesinin Satıcı İş Ortaklığı Sözleşmesi için bkz., http://www.kulturmedya.com/n11.pdf .

A) SÖZLEŞMENİN KOMİSYON SÖZLEŞMESİ BAKIMINDAN TAHLİLİ

Komisyon sözleşmesi[20] TBK. m. 532'de; *"Komisyoncunun ücret karşılığında, kendi adına ve vekalet verenin hesabına kıymetli evrak ve taşınırların alım veya satımını üstlendiği sözleşme"* olarak tanımlanmıştır. 5957 sayılı Sebze ve Meyveler İle Yeterli Arz ve Talep Derinliği Bulunan Diğer Malların Ticaretinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un Tanımlar başlıklı 2. maddesinde ise komisyoncu; *"Malların toptan satışı amacıyla kendi adına ve başkası hesabına komisyon esası üzerinden çalışan meslek mensupları"* olarak tanımlanmıştır. Aynı Kanun'a göre komisyoncuların görevi, alıcı ve satıcı arasında aracılık etmek, onların haklarını gözetmek, mesleki bilgi ve deneyimlerine dayanarak piyasanın durumu hakkında en doğru bilgileri aktarmak ve piyasanın oluşumuna katkı sağlamaktır (5957 sayılı Kanun m. 5/3).

Platform sağlama yönteminde aracı hizmet sağlayıcının, özellikle ürünlerin satışını da elektronik ortamda gerçekleştiren hizmet sağlayıcıdan genellikle belirli bir komisyon alarak karşılığında ona sanal pazar yeri sağlaması ve ürünlerini geniş alıcı kitlelerine sunma imkânı tanıması nedeniyle ilk olarak bu sözleşmenin komisyon sözleşmesi olduğu düşünülebilir. Ancak komisyon sözleşmesi dolaylı temsil ilişkisinin tipik bir örneğidir ve komisyoncu kendi adına ve vekalet veren hesabına hareket eder (TBK. m. 532). Komisyonculuk faaliyetini yürüten komisyoncu açısından komisyoncu ile üçüncü kişi arasında mevcut olan dış ilişki ve komisyoncu ile vekalet veren arasındaki iç ilişki olmak üzere iki farklı hukuki ilişki mevcuttur[21]. İç ilişki komisyon sözleşmesine tabi iken, dış ilişki genel hükümlere tabidir[22]. Komisyoncu kendi adına hareket ettiği için üçüncü kişilerle yapılan sözleşmenin

---

[20] Komisyon sözleşmesi esas olarak TBK. da düzenlenmiş olup, TBK. 532-545. maddelerde alım satım komisyonculuğuna ilişkin ayrıntılı hükümlere yer verilmiştir. Diğer işlere ilişkin komisyonculuk faaliyetleri ise TBK. m. 546/2 gereği alım satım komisyonculuğuna ilişkin hükümlere tabi olacaktır. Ayrıca komisyonculuğun bir türü olan taşıma işleri komisyonculuğu da TTK. da düzenlenmiştir. Ancak satışı konu edinen sözleşme türlerinden bahsedildiği için bu başlıkta yalnızca alım satım komisyonculuğuna ilişkin açıklamalar yer almaktadır.

[21] **Hızır**, Fatma, Türk Borçlar Kanunu Kapsamında Alım ve Satım Komisyoncusunun Temsil Yetkisi, AÜHFD., C.65, S.4, 2016, s. 2879.

[22] **Deniz Çakmaklı**, Hande, Alım veya Satım Konusunda Komisyon Sözleşmesi, 1. Baskı, Ankara 2018, s. 41; **Hızır**, s. 2881.

tarafı olup kendisi üzerinde doğan hak ve borçları iç ilişkide vekalet verene devreder[23]. Bu sebeple de komisyoncunun üçüncü kişiyle yaptığı alım veya satım işlemlerinden doğan hak ve borçlar komisyoncuya aittir zira vekalet veren ile üçüncü kişi arasında herhangi bir hukuki ilişki yoktur. Aracı hizmet sağlayıcı ise alıcı ile hizmet sağlayıcı arasında yapılan sözleşmenin hiçbir şekilde tarafı değildir. Dolayısıyla bu sözleşmenin bir komisyon sözleşmesi olduğu söylenemez.

B) SÖZLEŞMENİN PAZARLAMACILIK SÖZLEŞMESİ BAKIMINDAN TAHLİLİ

Pazarlamacılık sözleşmesi, pazarlamacının bir ticari işletme sahibi işveren hesabına işletmesinin dışında sürekli olarak her türlü işlemin yapılmasına aracılık etmeyi veya işveren ile arasında yazılı bir anlaşma varsa bu anlaşmada belirtilen işlemleri yapmayı, işletme sahibi işverenin de pazarlamacının bu faaliyetleri karşısında ücret ödemeyi üstlendiği sözleşmedir (TBK. m. 448). Pazarlamacılık sözleşmesi sayesinde işveren, işletmesindeki mal ve hizmetlerin işletme merkezi dışındaki yerlerde müşterilere tanıtımını ve satılmasını sağlar[24].

Aracı hizmet sağlayıcının en belirgin özelliği de hizmet sağlayıcının ürünlerini satması için sanal pazar yerleri oluşturmak ve bu sayede hizmet sağlayıcının ürünlerinin reklamını, tanıtımını ve satışını yapmasına aracılık etmektir. Bu yönüyle aracı hizmet sağlayıcının faaliyetleri pazarlamacının faaliyetleri ile benzerlik gösterse de belirtildiği üzere pazarlamacılık sözleşmesinin söz konusu olabilmesi için pazarlamacının bir ticari işletme sahibi işveren hesabına hareket etmesi gerekir. Bu husus TTK. m. 448'de *'bir ticari işletme sahibi işveren hesabına'* ifadesi ile açıkça

---

[23] **Yavuz/Acar/Özen**, s. 1286; **Hızır**, s. 2870. Bu husus ayrıca Yargıtay 13. HD.'nin 28.03.1996 tarih ve 1996/2616 E., 1996/3067 K. sayılı kararında; *"BK.nun 416 maddesi hükmü gereğince alım ve satım komisyoncusu kendi namına ve başkası hesabına alım satımı üstlenen kimsedir. Bu durumda komisyoncu alım satım sözleşmesinin tarafıdır. Komisyon ilişkisi komisyoncu ile müvekkili arasındaki iç ilişkidir. Dış ilişki yönünden komisyoncu davalı Tarık Fırat'ın davalı olma ehliyeti vardır. Farklı bir anlatımla BK.nun 416 maddesi gereğince komisyoncu akit tarafların arasında aracılık icra eden tellal gibi olmayıp alım ve satımı müvekkili hesabına fakat kendi namına yapar ve bu surette akdin bizzat tarafını oluşturur."* şeklinde ifade edilmiştir (Kazancı İçtihat Programı, ET.: 02.06.2019).

[24] **Remzi/Aydın**, s. 257; **Topuz**, Murat, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Uyarınca Pazarlamacılık Sözleşmesi, MÜHF-HAD., C. 19, S. 1, Y. 2013, s. 295; **Tuncay**, A. Can, Pazarlamacılık (Ticari Gezgin) Sözleşmesi ve Düşündürdükleri, Çimento İşveren Dergisi, C.26, S.2, 2012, s.5.

belirtilmiştir. Hizmet sağlayıcıların ticari işletme sahibi olmaması durumunda pazarlamacılık sözleşmesinden bahsedilemeyecektir.

Hizmet sağlayıcıların ticari işletme sahibi olduğu hallerde ise, aracı hizmet sağlayıcı ile hizmet sağlayıcı arasında bir hizmet sözleşmesinin ve bağlılık ilişkisinin bulunmaması nedeniyle bu sözleşmenin pazarlamacılık sözleşmesi olduğundan bahsedilemez. Zira pazarlamacılık sözleşmesinin temel unsurlarından biri bağımlılık unsuru olup bağımlılık, pazarlamacının faaliyetlerini işverenin talimatlarına uygun olarak onun denetim ve gözetimi altında yerine getirmesini ifade eder[25]. Pazarlamacılık sözleşmesi hizmet sözleşmesinin özel bir türüdür[26] ve pazarlamacı da işletme dışında işveren tacir adına faaliyet gösteren ve tacire hizmet sözleşmesi ile bağlı olan bir tacir yardımcısıdır[27]. Bahsedilen nitelikler nedeniyle taraflar arasındaki bu sözleşme, pazarlamacılık sözleşmesinden ayrılmaktadır.

C) SÖZLEŞMENİN TEK SATICILIK SÖZLEŞMESİ BAKIMINDAN TAHLİLİ

Aracı hizmet sağlayıcı ile hizmet sağlayıcı arasındaki sözleşmenin tipe ilişkin özelliklerinin belirlenmesi açısından değerlendirilmesi gereken bir diğer sözleşme türü tek satıcılık sözleşmesidir. Tek satıcılık sözleşmesi kanunlarda düzenlenmemiş ve uygulamanın ihtiyaçları doğrultusunda ortaya çıkmış bir sözleşmedir. Tek satıcılık sözleşmesi doktrinde ve Yargıtay kararlarında tanımlanmıştır. Buna göre tek satıcılık sözleşmesi, yapımcı ile tek satıcı arasındaki hukuki ilişkileri düzenleyen ve yapımcının ürünlerinin tamamını veya bir kısmını belirli bir bölgede tekel hakkına sahip olarak satmak üzere bedeli karşılığında tek satıcıya göndermeyi, tek satıcının da sözleşme konusu malları kendi adına ve hesabına satarak gönderilen malların sürümünü arttırmak için faaliyette bulunmayı üstlendiği sözleşmedir[28].

---

[25] **Koç**, Derviş, Pazarlamacılık Sözleşmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2014, s. 12; **Topçuoğlu**, Metin, Yeni Tacir Yardımcısı Pazarlamacı, SDÜHFD., C. 1, S.2, Y. 2011, s. 37; **Arkan**, Sabih, Ticarî İşletme Hukuku, 22. Bası, Ankara 2016, s. 190; **Zengin**, İbrahim Çağrı, Pazarlamacılık Sözleşmesi,1. Baskı, İstanbul 2013, s. 22-23.

[26] **Topuz**, s. 299; **Zevkliler,** Aydın/**Gökyayla,** K. Emre, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 17. Bası, Ankara 2017, s. 453; **Zengin**, s. 6.

[27] **Zengin**, s. 46; **Remzi/Aydın**, s. 257; **Topuz**, s. 295-296; **Koç**, s. 7; **Akdeniz**, Umut, Pazarlamacılık Sözleşmesi, GÜHFD., C.17, S. 4, Y. 2013, s. 4.

[28] **Kaya**, Gaye, Tek Satıcılık Sözleşmesi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya 2018, s. 2; **Poroy**, Reha/ **Yasaman**, Hamdi, Ticari

Tek satıcılık sözleşmesi, yapımcının daha geniş bölgelerde ürün satarak daha yoğun pazarlama faaliyetlerinde bulunmasına olanak sağlar. Ancak tek satıcının bu faaliyetleri gerçekleştirmesi, yapımcının ürünlerini satmak üzere bedel karşılığı tek satıcıya göndermesi ile mümkündür[29]. Tek satıcılık sözleşmesinde tek satıcı sözleşmede belirlenmiş olan fiyat ve miktardaki malı yapımcıdan satın almakla, yapımcı da belirli bir bölgede yalnızca sözleşmenin tarafı olan tek satıcıya bu ürünleri satmakla ve teslim etmekle yükümlüdür[30]. Platform sağlama yönteminde ise hizmet sağlayıcının ürünlerini aracı hizmet sağlayıcıya göndermesi gibi bir durum söz konusu değildir. Bu yöntemde aracı hizmet sağlayıcının web sitesi üzerinden aldığı siparişler, online bir panel üzerinden hizmet sağlayıcıya bildirilir. Hizmet sağlayıcı da siparişe konu ürünleri adı, soyadı ve adresi belirtilen alıcıya gönderir veya alıcı web sitesi üzerinden satıcı ile iletişime geçerek ürünü fiziken satın alır. Ayrıca tek satıcılık sözleşmesinde tek satıcı, kendi adına ve hesabına hareket ederek sözleşme kapsamında yapımcıdan satın aldığı malları kendi nam ve hesabına satar[31]. Platform sağlama yönteminde ise böyle bir durum söz konusu olmayıp, ürünlerin satışını yapan aracı hizmet sağlayıcı değil, bizzat hizmet sağlayıcının kendisidir. Dolayısıyla taraflar arasındaki sözleşmenin tek satıcılık sözleşmesi olduğu söylenemez.

İşletme Hukuku, 15. Bası, İstanbul 2015, s. 279-280; **Arslan**, Aziz Serkan, Tek Satıcılık Sözleşmelerinin Rekabet Kanunu Çerçevesinde Değerlendirilmesi ve Muafiyete Aykırı Tek Satıcılık Sözleşmelerine Uygulanacak Usul Hükümleri, GÜHFD., C.7, S.1-2, Y.2008, s. 5. Ayrıca bkz., Yargıtay 11. HD.'nin 25.06.1992 tarih ve 1990/8223 E., 1992/7964 K. sayılı kararı, Yargıtay 19. HD.'nin 03.11.2003 tarih ve 2003/1710 E., 2003/10859 K. sayılı kararı, Yargıtay 19. HD.'nin 28.09.2016 tarih ve 2016/5707 E., 2016/12723 K. sayılı kararı (Kazancı İçtihat Programı, ET.: 10.06.2019).

29 **Poroy/Yasaman**, s. 286; **Yavuz/Acar/Özen,** s. 35; **Arslan**, s. 5; **Sanrı**, Peren, Türk ve Avrupa Birliği Rekabet Hukuku Kuralları Çerçevesinde Tek Satıcılık Sözleşmesi, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2009, s. 14.

30 **Poroy/Yasaman**, s. 283.

31 **Arslan**, s. 6; **Kaya**, Tek Satıcılık, s. 3-4; **Sanrı**, s. 21. Bu husus ayrıca Yargıtay 19. HD.'nin 03.11.2003 tarih ve 2003/1710 E., 2003/10859 K. sayılı kararında; *"Ne var ki tek satıcı, acenteden farklı olarak, işletme sahibi tarafından imal edilen malları kendi nam ve hesabına satın alarak kendisine tanınan tekel bölgesi içerisinde, kendi nam ve hesabına satar. Bu anlamda tek satıcının yapımcıyı temsil etme hakkı ve yetkisi yoktur. Bir başka anlatımla tek satıcı yapımcının hesabına faaliyette bulunamaz."* şeklinde ifade edilmiştir (Kazancı İçtihat Programı, ET.: 14.06.2019).

D) SÖZLEŞMENİN ACENTELİK SÖZLEŞMESİ BAKIMINDAN TAHLİLİ

Acente, TTK. m. 102'de; *"Ticari mümessil, ticari vekil, satış memuru veya işletmenin çalışanı gibi işletmeye bağlı bir hukuki konuma sahip olmaksızın, bir sözleşmeye dayanarak, belirli bir yer veya bölge içinde sürekli olarak ticari bir işletmeyi ilgilendiren sözleşmelerde aracılık etmeyi veya bunları o tacir adına yapmayı meslek edinen kimse"* olarak tanımlanmıştır.

Aracı hizmet sağlayıcı ile hizmet sağlayıcı arasındaki sözleşmenin satışı konu edinen bir diğer sözleşme türü olan acentelik sözleşmesinin bazı unsurlarını taşıdığı söylenebilir. Bu sebeple aracı hizmet sağlayıcı ile hizmet sağlayıcı arasındaki sözleşmenin tipe ilişkin özellikleri belirlenirken acentelik sözleşmesinin unsurlarının ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekir. Acentelik sözleşmesinin unsurlarını değerlendirmeden önce ilk olarak belirtmek gerekir ki acentelik sözleşmesinin söz konusu olabilmesi için sözleşmenin taraflarının tacir ve tacir adına faaliyette bulunacak olan acente olması gerekir. Hizmet sağlayıcıların her zaman tacir olması söz konusu değildir. Tacir olmayan bir esnaf işletmesi veya tüketiciler de hizmet sağlayıcı olarak aracı hizmet sağlayıcının imkân sağladığı platform üzerinden elektronik ticaret faaliyetinde bulunabilir[32]. Dolayısıyla aracı hizmet sağlayıcı ile hizmet sağlayıcı arasındaki sözleşmenin acentelik sözleşmesi niteliği taşıması ancak hizmet sağlayıcının tacir olması halinde düşünülebilir.

Acente kavramının unsurlarından ilki bağımsızlıktır. Buradaki bağımsızlık kavramı ile kastedilen acentenin çalışma süre ve usullerini serbestçe belirlemesi, tacirin gözetim ve denetimi altında olmamasıdır[33]. Acente, tacirden yürüttüğü işin

---

[32] eBay.com veya letgo.com üzerinden kullanmadıkları ürünleri satışa sunan tüketicilerin gerçekleştirdiği tüketiciler arası elektronik ticaret faaliyetleri bu duruma örnek olarak gösterilebilir.

[33] **Kayıhan**, Şaban, Türk Hukukunda Acentelik Sözleşmesi, Ankara 2011, s.37. Bu husus ayrıca Yargıtay 22. HD.'nin 24.06.2013 tarih ve 2013/14755 E., 2013/15294 K. sayılı kararında; *"Acentenin tanımından da anlaşılacağı üzere en önemli unsuru ticari mümessil, ticari vekil, satış memuru veya hizmetli gibi tacire bağımlı olmamasıdır. Acente kendi faaliyet düzenini, çalışma saatlerini ve zamanını serbestçe tayin edebiliyorsa bağımsız sayılır. Acente, bağımsızlık ilkesi gereği, kural olarak işletmenin masraflarını ve rizikosunu bizzat taşımalı, kendi personelini kendisi tayin etmeli, kendi firmasına dair antetli kağıtları kullanmalı, kendi ticari defterlerini tutmalı, müşterilerini kendisi seçmeli kısaca kendi ticari işletmesini bağımsız bir tacir sıfatıyla*

görülmesi ile çeşitli talimatlar alabilir; ancak bu durum acentenin çalışma düzenine müdahale teşkil etmediği sürece onun bağımsızlık niteliğini etkilemez[34]. Aracı hizmet sağlayıcı ile hizmet sağlayıcı arasındaki sözleşmenin bağımsızlık unsuru taşıdığı açıkça ortadadır. Zira aracı hizmet sağlayıcılar satışa aracılık ettikleri web sitelerini işletirken hizmet sağlayıcıya bağlı olmayıp aksine onlardan daha güçlü konumdadırlar.

Acente kavramının bir diğer unsuru ise sürekliliktir. Acentenin tacir ile olan ilişkisi süreklilik arz eder[35]. Ancak süreklilik kavramı acentelik ilişkisinin ömür boyu süreceği şeklinde anlaşılmamalıdır. Burada önemli olan acentelik ilişkisinin devam etme niyetiyle kurulmuş olmasıdır[36]. Acentelik sözleşmesinin, sözleşmenin kurulmasından kısa süre sonra feshedilmesi süreklilik unsurunu ortadan kaldırmaz zira önemli olan sözleşmenin fiili süresi değil tarafların sözleşme yaparken sözleşmeye uzun süre devam etme amacı taşımalarıdır[37]. Aracı hizmet sağlayıcı ile hizmet sağlayıcı arasındaki sözleşme bakımından, süreklilik unsuru ise satış sözleşmesinin de web sitesi üzerinden yapılıp yapılmamasına göre değişiklik gösterir. Aracı hizmet sağlayıcının işlettiği web sitesi üzerinden satış yapan hizmet sağlayıcı bakımından süreklilik unsurunun mevcut olduğu söylenebilir. Bu hizmet sağlayıcılar genellikle sanal pazar yerinde ürünlerinin devamlı bir şekilde satışa sunulmasını arzu ederler ve genellikle web sitesinde sunulan ürünlerin stoğu tükendikçe ilgili ürünler ile ilgili yeniden stok sağlarlar. Dolayısıyla taraflar arasındaki bu sözleşme genellikle yalnızca tek bir ürüne veya tek bir satışa özgü değildir. Hepsiburada, Trendyol, Amazon gibi web siteleri üzerinden yapılan satışlar

---

işletmelidir. Bu sebeple müvekkili acenteye faaliyet ve çalışma düzenine dair olarak idari nitelikli emir ve talimat veremez." şeklinde ifade edilmiştir (Kazancı İçtihat Programı, ET.: 14.06.2019).

[34] **Aydın**, Hüseyin, Taşıma İşleri Komisyonculuğu Sözleşmesine Acentelik Sözleşmesi Hükümlerinin Uygulanması, 1. Baskı, Ankara 2019, s. 82; **Ünal Göker**, Selcan, Acentelik Sözleşmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2015, s. 5; **Köker**, Nilüfer, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Acentelik Sözleşmesinin Sona Ermesi ve Sona Ermenin Sonuçları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2015, s. 7; **Arkan**, s. 205; **Mutlu**, Arif Koray, Acentelik Sözleşmesinde Tarafların Hakları ve Borçları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya 2012; s. 8; **Korun,** Yusuf, Acentenin Hak ve Borçları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2013, s.10.

[35] **Kayar,** İsmail, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Hukuku, 5. Baskı, Ankara 2018, s. 269; **Çelik**, Aytekin, Ticaret Hukuku, 7. Baskı, Ankara 2017, s. 95.

[36] **Aydın**, s. 86; **Korun**, s. 10.

[37] **Arkan**, s. 208; **Aydın**, s. 87; **Ünal Göker**, s. 10; **Mutlu**, s. 9.

bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Ancak aracı hizmet sağlayıcının işlettiği web sitesinde ürünlerini ilanlar yoluyla tanıtarak satmak istediğini belirten ve ürünlerin satışını fiziken yapan hizmet sağlayıcılar bakımından süreklilik unsurunun varlığından bahsetmek zordur. Bu hizmet sağlayıcılar genellikle tacir olmayıp herhangi bir ürün de üretmezler ve genellikle ellerinde bulunan kullanılmış veya kullanılmamış ürünleri web sitesinde ilanlar aracılığı ile satışa arz ederler. Letgo, Dolap[38], ModaCruz[39] gibi web siteleri aracılığı ile yapılan satışlar bu duruma örnek olarak gösterilebilir.

Acentelik ilişkisinden söz edebilmek için başkası namına aracılık veya sözleşme yapan kişinin bunu meslek edinmiş olması gerekmektedir. Acentenin bu unsuru TTK. m. 102'de *'meslek edinen kimse'* ifadesi ile vurgulanmıştır. Acentenin, acentelik faaliyetlerini meslek edinmesi, acentenin süreklilik unsurunun doğal bir sonucudur[40]. Aracı hizmet sağlayıcılar web sitesi üzerinde sanal pazar yeri kurarak bu web sitelerini işletmeyi meslek edinmiş kimselerdir. Başkaca yan faaliyetlerde bulunsalar da bu kişilerin asıl faaliyet konusu[41] hizmet sağlayıcıların alıcılar ile yapacağı satış sözleşmelerine kurdukları sanal pazar yerleri sayesinde aracılık etmektir. Bu sebeple taraflar arasındaki bu sözleşmenin acenteliğin unsurlarından olan meslek edinme unsurunu ve tacirin sözleşmelerine aracılık etme unsurunu da taşıdıkları söylenebilir.

---

[38] Örnek olarak Dolap isimli web sitesinin Kullanıcı Sözleşmesi'nin 5.11. maddesinde yer alan; *"Kullanıcı şahsen kullanmış olmadığı, ikinci el olmayan hiçbir ürünü, Platform üzerinde satamaz. Bu durumun tespiti halinde, üyelik askıya alınabilir ve/veya üyelik sonlandırılabilir."* düzenlemesi gösterilebilir. Sözleşme için bkz., https://dolap.com/kullanici-sozlesmesi .

[39] Örnek olarak ModaCruz isimli web sitesinin Kullanıcı Sözleşmesi'nin 2. maddesinde yer alan; ***"****Kullanıcı'nın kendi kişisel kullanımı için, bir üçüncü kişi satıcıdan satın aldığı/üçüncü kişiden edindiği, Site'nin konseptine uygun olarak "kendi kişisel dolabında" yer alan, ancak etiketini çıkarma ve kullanma fırsatı bulamadığı ürünler de ikinci el kategorisinde yer alan ürünler oldukları için, Kullanılmış/Kişisel ürün tanımı kapsamında yer almaktadır. Ancak Kullanıcı'nın üçüncü kişi satıcılar/tedarikçilerden satın alarak veya üçüncü kişilerden edinerek, sadece ticaret amacıyla elinde bulundurduğu ürünler, ikinci el ürün sayılamayacağından, Kullanılmış/Kişisel ürün tanımı kapsamında da yer almayacak, bu tarz ürünlerin Site üzerinde satılmaya çalışılması Site kurallarına ve Kullanıcı Sözleşmesi'ne aykırılık oluşturacaktır."* düzenlemesi gösterilebilir. Sözleşme için bkz., https://www.modacruz.com/kullanim-kosullari .

[40] **Kayıhan**, s. 41; **Arkan**, s. 208; **Mutlu**, s. 11; **Cengiz**, Ali, Acente Kavramı ve Acentelik Sözleşmesinden Doğan Hak ve Borçları, HHFD., C.1, S.2, Y. 2011, s. 146.

[41] Kaldı ki acenteliğin asıl meslek olarak yapılması ile yan meslek olarak yapılması arasında acentelik sözleşmesi hükümleri bakımından herhangi bir fark yoktur (**Kayıhan**, s. 41-42; **Arkan**, s. 208; **Aydın**, s. 88).

Acenteliğin unsurları bakımından değinilmesi gereken bir diğer husus acentenin belirli bir yer veya bölgede sahip olduğu tekel hakkıdır. Acentenin faaliyet göstereceği bölge, tacir ile yapılan sözleşmede belirlenir[42]. Tacir aynı zamanda ve aynı yer veya bölge içinde aynı ticaret dalı ile ilgili olarak birden fazla acente atayamaz (TTK. m. 104). Dolayısıyla acentenin faaliyet gösterdiği yer ve bölgede kural olarak tekel hakkı vardır. Acenteye tekel hakkının tanınmasının acentelik sözleşmesinin zorunlu bir unsuru olup-olmadığı doktrinde tartışmalı olmakla birlikte[43] acentenin tekel hakkı taraflar arasında yapılan yazılı bir sözleşme ile ortadan kaldırılabilir (TTK. m. 104).

Aracı hizmet sağlayıcılar yalnızca bir hizmet sağlayıcı için faaliyet göstermezler. Aynı şekilde hizmet sağlayıcılar da aynı ürünü farklı aracı hizmet sağlayıcıların işlettiği web siteleri üzerinden satışa sunar ve/veya satarlar. Böyle bir durumda acenteye (aracı hizmet sağlayıcıya) belirli bir yer veya bölgede tekel hakkı tanındığından bahsedilemez. Ancak acenteye tanınan tekel hakkının yalnızca yer veya bölge gibi coğrafi bir alanı ifade etmesi şart olmayıp, TTK. m. 113/2'de yer alan *'Acenteye belli bir bölge veya müşteri çevresi bırakılmışsa'* ifadesinden ve TTK. m. 123'te yer alan *'yalnızca acenteye bırakılmış olan bölgeye veya müşteri çevresine'* ifadesinden anlaşılacağı üzere acentenin faaliyet göstereceği müşteri çevresinin belirlenmesi de acentenin tekel hakkı kapsamındadır[44]. Aracı hizmet sağlayıcılara belirli bir bölgede tekel hakkı tanınması işin niteliği gereği mümkün olmadığı gibi, belirli bir müşteri çevresinde tekel hakkına sahip olması da mümkün değildir. Bir görüşe göre[45], aracı hizmet sağlayıcıların (online platformların) faaliyetlerinin internet ile sınırlı olması nedeniyle aracı hizmet sağlayıcıya belirli bir müşteri çevresinde tekel hakkı tanındığının ve acentelik sözleşmesinin bu unsurunun aracı hizmet sağlayıcılar bakımından gerçekleştiğinin kabul edilmesi gerekir.

---

42 **Köker,** s. 8; **Cengiz**, s. 155; **Kayar**, s. 269.

43 Acenteye tekel hakkı tanınmasının taraflarca yazılı olarak aksinin kararlaştırılabilmesi nedeniyle acentelik sözleşmesinin zorunlu bir unsuru olmadığı yönünde bkz., **Arkan**, s. 210. Bu unsurun aksinin taraflarca yazılı olarak kararlaştırıldığı hallerde dahi acentenin belirli bir yer veya bölgede faaliyette bulunmasının acentelik ilişkisi için önemli bir unsur olduğu dolayısıyla tekel hakkının acentelik sözleşmesinin zorunlu bir unsuru sayılması gerektiği yönünde bkz., **Kayıhan**, s. 39-40.

44 **Baş**, s. 132; **Korun**, s. 45; **Cengiz**, s. 150.

45 Bkz., **Baş**, s. 132-133.

Kanaatimizce aracı hizmet sağlayıcının faaliyetlerini yalnızca internet ortamında gerçekleştirmesi nedeniyle, aracı hizmet sağlayıcının belirli bir müşteri çevresinde tekel hakkına sahip olma şartının gerçekleştiğinin kabulü mümkün değildir. Aracı hizmet sağlayıcının faaliyetlerini internet ortamı üzerinden gerçekleştirmesi nedeniyle internete erişebilen herkesin aracı hizmet sağlayıcının faaliyetlerinden faydalanması mümkündür. Alıcılar bakımından herhangi bir sınırlama yapılmasının mümkün olmaması nedeniyle 'belirli' bir müşteri çevresinden bahsedilmesi de mümkün olmayacaktır. Dolayısıyla acentelik sözleşmesinin zorunlu bir unsuru olup-olmadığı hususunda tartışma olmakla birlikte, temel unsurlarından biri olduğu konusunda şüphe olmayan acentenin tekel hakkına sahip olması unsurunun aracı hizmet sağlayıcılar ile hizmet sağlayıcılar arasındaki sözleşme bakımından mevcut olduğu söylenemez.

Kanaatimizce aracı hizmet sağlayıcı ile hizmet sağlayıcı arasındaki sözleşme, acentelik sözleşmesinin bazı unsurlarını taşısa da açıklanan bu sebeplerle bu sözleşmenin acentelik sözleşmesi olduğundan bahsedilemez.

E) SÖZLEŞMENİN SİMSARLIK SÖZLEŞMESİ BAKIMINDAN TAHLİLİ

Aracı hizmet sağlayıcı ile hizmet sağlayıcı arasındaki hukuki ilişki bakımından son olarak değerlendirilmesi gereken sözleşme türü simsarlık sözleşmesidir. Simsarlık[46] sözleşmesi TBK. m. 520'de; *"Simsarın taraflar arasında bir sözleşme kurulması imkânının hazırlanmasını veya kurulmasına aracılık etmeyi üstlendiği ve bu sözleşmenin kurulması hâlinde ücrete hak kazandığı sözleşme"* olarak tanımlanmıştır. Simsarlık sözleşmesi vekalet sözleşmesinin bir çeşidi olup, vekalete ilişkin hükümler niteliğine uygun düştüğü ölçüde simsarlık sözleşmeleri için de uygulanır (TBK. m. 520/2). Simsarlık sözleşmesinin tarafları simsar ile onu aracı tayin eden iş sahibidir[47]. Kanundaki tanımdan hareketle simsarlığın fırsat gösterici

[46] Simsarlık, 818 sayılı eski TBK'da tellallık ismiyle olarak düzenlenmekte idi. 6762 sayılı eski TTK döneminde de ticari işler tellallığına ilişkin çeşitli hükümler yer almakta idi. 6102 sayılı yeni TTK'da ticari işler tellallığına ilişkin bu hükümler kaldırılmış ayrıca 6098 sayılı yeni TBK'da da tellallık ifadesi kaldırılarak simsarlık ifadesi kullanılmıştır (**Koç**, s. 27; **Tuncay**, s. 7; **Akdeniz**, s. 16).

[47] **Gümüş**, Mustafa Alper, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Cilt II, 3. Bası, İstanbul 2014, s. 208; **Helvacı,** İlhan, Hukukî Mütalaalar, Cilt II, 1. Baskı, İstanbul 2017, s. 386; **Çelik**, s. 94.

simsar ve aracı simsar olmak üzere iki türü olduğu söylenebilir. Fırsat gösterici simsar sözleşme kurulmasına imkân sağlamak için bulduğu kişileri iş sahibine bildirerek, iş sahibinin bu kişilerle irtibata geçmesine olanak sağlar. Taşınmaz mal satımına yönelik faaliyet gösteren simsarlar genellikle fırsat gösterici simsarlardır. Aracı simsar ise tarafları bir araya getirerek sözleşme görüşmeleri yapılmasını sağlayarak sözleşmenin kurulmasına aracılık eder[48].

Simsarın asıl amacı, birbirlerini tanımayan veya farklı yerlerde bulunan tarafların bir araya gelerek sözleşme yapmalarına aracılık etmek, onlara sözleşme yapma imkânı sağlamaktır[49]. Aracı hizmet sağlayıcıların oluşturdukları sanal pazar yerleri sayesinde herhangi bir yerde bulunan hizmet sağlayıcıların Türkiye'de hatta dünya üzerinde internet kullanan alıcılara ulaşmasına ve ürünlerini web sitesi üzerinden veya fiziken onlara satmasına ve bu sayede alıcı ve satıcı arasında satış sözleşmesinin kurulmasına aracılık etmesi yönüyle, aracı hizmet sağlayıcıların faaliyetleri simsarın faaliyetleri ile benzerlik göstermektedir.

Simsarlık sözleşmesinden bahsedebilmek için taraflar arasında bu ilişkinin rızai bir sözleşme ile kurulmuş olması gerekir[50]. Simsar ile vekalet veren arasındaki sözleşme genel hükümlere göre kurulur ve herhangi bir şekle tabi değildir[51]. Ancak taşınmaz mal satımına yönelik faaliyet gösteren simsarlar ile vekalet veren arasındaki simsarlık sözleşmesinin yazılı olarak yapılması geçerlilik koşuludur (TBK. m. 520/3). O halde aracı hizmet sağlayıcılar ile hizmet sağlayıcılar arasındaki sözleşmenin bir simsarlık sözleşmesi olduğunun kabulü halinde özellikle taşınmaz

---

[48] **Gümüş**, Cilt II, s. 206. Fırsat gösterici simsarlık ve aracı simsarlık konusunda detaylı bilgi için bkz., **Öcal Apaydın**, Bahar, İsviçre ve Türk Hukukunda Aracı Simsarlık Sözleşmesi Bakımından Çifte Simsarlık Faaliyeti Yürütülmesinin Hüküm ve Sonuçları, YBHD., S. 2018/2, Y. 3, s. 148-154.

[49] **Yavuz/Acar/Özen**, s. 1312. Ayrıca bkz., Yargıtay HGK.'nın 07.03.2018 tarih ve 2017/13-555 E., 2018/442 K. sayılı kararı (Kazancı İçtihat Programı, ET.: 19.06.2019).

[50] **Yavuz/Acar/Özen**, s. 1310; **Rezmi/Aydın**, s. 347; **Bozkurt,** Tamer, Türk Hukukunda ve Uygulamada Telâllık, Ankara 2007, s. 127.

[51] **Erzurumluoğlu**, Erzan, Sözleşmeler Hukuku, 7. Baskı, Ankara 2017, s. 208-209; **Kayar**, s. 275; **Gümüş**, Cilt II, s. 209; **Yavuz/Acar/Özen**, s. 1310; **Poroy**/ **Yasaman**, s. 299; **Helvacı**, s. 387; **Bozkurt**, s. 128.

mal satımına yönelik sözleşmelere aracılık eden aracı hizmet sağlayıcılar[52] ile hizmet sağlayıcılar arasındaki sözleşmenin yazılı olarak yapılması şarttır.

Simsarın faaliyeti, sözleşme kurmak isteyen tarafları bir araya getirmek ve sözleşmenin kurulması için uygun bir ortam hazırlamaktır[53]. Simsarın faaliyeti hukuki işleme yönelik değil, maddi edime yöneliktir. Dolayısıyla simsar, sözleşmenin kurulması bakımından yalnızca aracı olup hiçbir şekilde sözleşmenin tarafı olamaz[54]. Daha önce bahsedildiği üzere aracı hizmet sağlayıcılar da hizmet sağlayıcılar ile alıcılar arasında kurulan sözleşmenin hiçbir şekilde tarafı değildirler. Taraflar arasındaki sözleşme bu yönüyle de simsarlık sözleşmesi ile benzerlik göstermektedir.

Simsarlık sözleşmesinin temel unsurlarından bir tanesi iş sahibinin simsara ödediği ücrettir. Simsarın ücret talep edebilmesi için simsarın yürüttüğü faaliyet sonucunda sözleşmenin kurulması gerekir[55] (TBK. m. 521). Simsarın ücrete hak

---

[52] Bu tür aracı hizmet sağlayıcıların işlettikleri web sitelerinin en bilinen örneği, hürriyetemlak.com'dur. Bu web sitesinde hizmet sağlayıcılar taşınmazlara ilişkin ilanlarını yayınlamakta, alıcılar da web sitesi üzerinden hizmet sağlayıcı ile iletişime geçerek taşınmaz mal satımını fiziken gerçekleştirmektedirler. Nitekim taşınmaz mal satımının web sitesi üzerinden gerçekleştirilmesi de mümkün değildir.

[53] Yargıtay HGK.'nın 07.03.2018 tarih ve 2017/13-555 E., 2018/442 K. sayılı kararında gerek simsarın faaliyeti gerekse simsarlık sözleşmesinin önemi şu şekilde ifade edilmiştir; *"Bir akdin yapılması için tarafların birbirleriyle buluşmaları lazımdır. Fakat bu buluşma her zaman kolay bir şekilde olmaz; hatta çoğu zaman bazı zorluklarla karşılaşılabilir. Mesela taraf olacakların birbirlerini tanımamaları, ayrı ayrı mahallerde bulunmaları, aynı dili konuşmamaları gibi sebepler onların birbirini bulmalarına ve sözleşmeyi yapmalarına mani olabilir. İşte çeşitli sebeplerden ötürü bir araya gelemeyen kimseleri birbirlerine yaklaştırmak hususunda aracılık yapmayı kendilerine meslek edinen şahıslardan müteşekkil bir sınıf olup, eski zamanlardan beri mevcuttur. Zamanımızda iş aleminin zaruri kıldığı ihtisaslaşma ve iş bölümü dolayısıyla tellallık mesleği ticaret hayatının vazgeçilmez bir unsuru hâline gelmiştir."*(Kazancı İçtihat Programı, ET.: 01.07.2019).

[54] **Remzi/Aydın**, s. 348; **Bozkurt**, s. 104.

[55] Ancak taraflarca simsarlık sözleşmesinde, simsarlık faaliyeti sonucunda aracılık edilen sözleşmenin kurulmaması halinde de simsarın ücrete hak kazanacağının kararlaştırılması mümkündür (**Helvacı**, s. 387). Bu husus ayrıca Yargıtay 13. HD.'nin 27.09.2018 tarih ve 2018/4439 E., 2018/8475 K. sayılı kararında; *"T.B.K.'nun 520. maddesi gereği, simsarlık sözleşmesi, simsarın taraflar arasında bir sözleşme kurulması imkânının hazırlanmasını veya kurulmasına aracılık etmeyi üstlendiği ve bu sözleşmenin kurulması hâlinde ücrete hak kazandığı sözleşmedir. Simsar, ancak yaptığı faaliyet sonucunda sözleşme kurulursa ücrete hak kazanır. (TBK.521) Simsarın ücret isteyebilmesi için simsarın çalışmasının sözleşmenin yapılmasına neden olması gerekir. Ne var ki T.B.K'nun bu maddelerindeki düzenleme kamu düzenine dair olmadığı için taraflar bunun aksini kararlaştırabilirler."* şeklinde ifade edilmiştir (Kazancı İçtihat Programı, ET.: 01.07.2019).

kazanabilmesi için ayrıca kurulan sözleşmenin hukuken geçerli olması[56], iş sahibinin kurulmasını istediği sözleşmeye uygun bir sözleşme olması[57], simsarın faaliyeti ile sözleşmenin kurulması arasında nedensellik bağı bulunması[58] gerekir. Belirtmek gerekir ki simsarın ücret hakkı, aracılık ettiği sözleşmenin ifasına bağlı değildir[59]. Bu sebeple sözleşmenin belirtilen şartlara uygun olarak kurulmasından sonra tarafların sözleşmeden doğan edimlerini ifa etmemeleri veya sözleşmeden dönmeleri iş sahibine simsara ödenmiş olan ücretin iadesini talep etme hakkı vermez[60].

Bu noktada belirli bir komisyon karşılığı faaliyet gösteren aracı hizmet sağlayıcılar ve hizmet sağlayıcılar arasındaki sözleşmeler ile hizmet sağlayıcıdan komisyon almadan faaliyet gösteren aracı hizmet sağlayıcılar ve hizmet sağlayıcılar arasındaki sözleşmeler bakımından ayrı ayrı değerlendirme yapmak gerekir.

Aracı hizmet sağlayıcıların işlettikleri web sitesi üzerinden satış yapılmasının mümkün olduğu ve satış sözleşmesinin web sitesi üzerinden kurulduğu hallerde aracı hizmet sağlayıcılar hizmet sağlayıcıların web sitesi üzerinden yaptığı satış karşılığında ücret olarak belirli bir komisyon[61] almaktadır. Bu durum simsarın faaliyeti neticesinde aracılık ettiği sözleşmenin kurulduğu hallerde ücrete hak kazanmasını ifade eder. Dolayısıyla belirli bir komisyon karşılığı faaliyet gösteren aracı hizmet sağlayıcılar ile hizmet sağlayıcılar arasındaki sözleşmeler yukarıda bahsedildiği üzere simsarlık sözleşmesinin diğer unsurlarını da taşıdığından simsarlık sözleşmesi olarak nitelendirilebilir.

Hizmet sağlayıcıların web sitesi üzerinden ilanlar aracılığıyla ürünlerini satışa arz ettikleri ancak satış sözleşmesinin web sitesi üzerinden kurulmasının mümkün

---

56 **Bozkurt,** s. 222; **Gül**, Neytullah, Simsarın Ücret Hakkı, AÜHFD., C.65, S.4, 2016, s. 2799.

57 **Arkan**, s. 197; **Remzi/Aydın**, s. 352. Bozkurt'a göre bu şartın çok katı yorumlanmaması gerekir. Yazara göre burada önemli olan iş sahibinin ekonomik olarak elde etmek istediği amacın gerçekleşip gerçekleşmediğidir. Simsarın kurulmasına aracılık ettiği sözleşme, iş sahibinin arzu ettiği sözleşmeden daha kötü koşullara sahipse bu durumda simsarın ücrete hak kazanamaması gerekir (**Bozkurt**, s. 224-225).

58 **Bozkurt**, s. 232; **Gül**, s. 2804.

59 **Yavuz/Acar/Özen**, s. 1316; **Gümüş**, Cilt II, s. 216.

60 **Arkan**, s. 198; **Bozkurt**, s. 236.

61 Çeşitli web sitelerinin satıcılardan aldığı 2019 yılı komisyon oranları için bkz., https://www.gittigidiyor.com/satici-bilgi-merkezi/ilk-defa-satis-yapmak/ucretler-ve-komisyonlar.html;https://www.dopigo.com/hepsiburada-komisyon-oranlari-degisti-guncel-komisyon-oranlari-neler/;https://www.dopigo.com/trendyol-2019-komisyon-oranlari/; https://www.dopigo.com/n11-com-2019-komisyon-oranlari/ .

olmadığı web sitelerinde ise aracı hizmet sağlayıcılar reklam temelli bir gelir politikası izleyerek hizmet sağlayıcılardan herhangi bir komisyon almamaktadırlar. Bu tür sanal pazar yerlerinin kurulduğu web sitelerini işleten aracı hizmet sağlayıcılar, hizmet sağlayıcılardan komisyon almasalar da hizmet sağlayıcıların satış yapmaları için ilanların oldukça önemli olması nedeniyle reklamlardan sağladıkları gelirlerin yanında genellikle 'uygulama içi satın almalar' başlığı altında ilanların öne çıkarak hizmet sağlayıcının daha çok alıcıya daha kısa sürede ulaşmasını sağlayan ve '*doping*'[62] veya '*turbo*'[63] gibi çeşitli isimlerle adlandırılan ücretli özellikler ile veya belirli bir ilandan sonraki ilanlar için ücret alarak[64] ücret kazanmaktadırlar[65]. Ancak bu ücretli özelliklerin isteğe bağlı olması ve aracı hizmet sağlayıcının aracılık faaliyeti neticesinde değil, ilanları öne çıkarması veya hizmet sağlayıcıya ek seçenekler sunması neticesinde ödenmesi sebebiyle aracı hizmet sağlayıcı ile hizmet sağlayıcı arasındaki bu tür sözleşmeler bakımından simsarlık sözleşmesinin ücret unsurunun varlığından bahsedilemez. Dolayısıyla bu tür sözleşmelerin simsarlık sözleşmesi olduğu söylenemez.

Aracı hizmet sağlayıcıların komisyon almadan faaliyet göstermesi halinde aracı hizmet sağlayıcılar ile hizmet sağlayıcılar arasındaki sözleşmeler, ücret unsuru dışında simsarlık sözleşmesine ilişkin diğer unsurları bünyesinde barındırırlar. Bu

---

62 Örneğin bkz., https://tr.letgo.com/tr/help .

63 Örneğin bkz., https://www.arabam.com/turbolar; https://ilan.hurriyetemlak.com/turbo-one-cikarma-secenekleri .

64 Örneğin, Arabam isimli web sitesi yılda 3 adet ücretsiz ilan hakkı tanırken (bkz., https://www.arabam.com/ikinci-el-araba-ucretsiz-ilan-ver) , Tasit isimli web sitesi tüm kullanım süresi boyunca 2 adet ücretsiz ilan hakkı vermektedir (bkz., https://www.tasit.com/yardim/ilan-verme). Sahibinden isimli web sitesinde ise aylık ve yıllık ücretsiz ilan sayıları satılan veya satışa sunulan ürünün kategorisine göre değişiklik göstermektedir. (bkz.,https://yardim.sahibinden.com/hc/tr/articles/115004672373-Ka%C3%A7-Adet-%C3%9Ccretsiz-%C4%B0lan-Verebilirim-).

65 Örnek olarak Tasit isimli web sitesinin Kullanıcı Sözleşmesi'nin 8. maddesinde yer alan;*"KULLANICILAR, www.tasit.com içinde ürünlerini tanıtmak için kendilerine özel olarak hazırlanan sayfaları ve ön plan alanlarını kurabilirler. Bu tip hizmetleri tercih eden KULLANICILAR, bununla ilgili ayrıştırılmış ücretleri tam ve eksiksiz olarak ödemek mecburiyetindedirler."* düzenlemesi ve 9. maddesinde yer alan; *"Aksi belirtilmediği takdirde, TASIT.COM ücretli hizmetler/servisler karşılığı alınacak ücretler Türk Lirası olarak hesaplanacak ve elektronik ödeme yöntemleri kullanılarak tahsil edilecektir. Söz konusu ücretli hizmet/servislerin KULLANICI tarafından faydalanılmaya başlaması ücretin (kredi kartı, posta çeki, kontör, banka havalesi, eft gibi vasıtalarla) tam ve eksiksiz olarak ödenmesi koşuluna bağlıdır."* düzenlemesi gösterilebilir. Sözleşme için bkz., https://www.tasit.com/kullanici-sozlesmesi .

sebeple bu sözleşmeler eksik sözleşme olarak nitelendirilebilir. Eksik sözleşmeler, kanunda düzenlenmiş olan isimli sözleşmelerin bir veya birkaç unsurunu taşımayan sözleşmeler için kullanılan bir kavramdır[66]. Bir sözleşmenin eksik sözleşme olarak nitelendirilebilmesi için kanunda düzenlenmiş sözleşmenin bir veya birkaç unsurunu içermeyen bu sözleşmenin kanunda düzenlenmemiş bir sözleşme türü olması gerekir[67]. Örneğin, yüklenicinin eserin bedelini almadan işgörme edimini ifa etmesi halinde eksik sözleşmeden bahsedilir. Zira eser sözleşmesinin zorunlu unsurlarından biri işsahibinin eser karşılığında yükleniciye bir bedel ödemesidir[68]. Ancak kira bedeli olmadan akdedilen kira sözleşmesi eksik sözleşme olarak nitelendirilemez zira böyle bir sözleşme kullanım ödüncü sözleşmesi olarak kanunda düzenlenmiştir[69].

Eksik sözleşme kavramı doktrinde yalnızca bazı yazarlar tarafından kabul görmüş bir kavramdır. Bu sözleşmelerin temelinin İsviçre Federal Mahkemesi'nin ücretin kararlaştırılmadığı kira sözleşmesini eksik sözleşme olarak nitelendirdiği bir kararına[70] dayanması ve Federal Mahkeme'nin eleştirileri dikkate alması sonucu daha sonraki tarihli bir kararında[71] bu görüşünden dönerek kira sözleşmesine ilişkin bedelin hâkim tarafından belirlenmesi görüşünü benimsemesi[72] ayrıca eksik sözleşmelerin karma sözleşmeler[73] ile karıştırılma ihtimali nedeniyle eksik sözleşme kavramı doktrinde eleştirilmektedir[74].

Aracı hizmet sağlayıcıların komisyon almadan faaliyet göstermesi halinde aracı hizmet sağlayıcılar ile hizmet sağlayıcılar arasındaki sözleşmelerin doktrinde kabul edilmiş bir kavram olan kendisine özgü yapısı olan (sui generis) sözleşme türleri

---

66 **Aydoğu/Kahveci**, s. 42; **Zevkliler/Gökyayla**, s. 22; **Gümüş**, Cilt I, s. 11.
67 **Aydoğu/Kahveci**, s. 42; **Zevkliler/Gökyayla**, s. 22; **Gümüş**, Cilt I, s. 11.
68 **Aydoğdu/Kahveci**, s. 749; **Erzurumluoğlu**, s. 176; **Remzi/Aydın**, s. 276.
69 **Aydoğu/Kahveci**, s. 42; **Zevkliler/Gökyayla**, s. 22; **Gümüş**, Cilt I, s. 11.
70 BGE. 100 II 330.
71 BGE. 119 II 347.
72 Kararlar ile ilgili detaylı bilgi için bkz., **Nomer**, Haluk Nami, Sözleşmedeki Esaslı Bir Nokta, Özellikle Karşılıklı Borç Doğuran Akitlerde İvazın Miktarı Belirlenmeksizin Sözleşme Kurulabilir Mi?, Yaşar Üniversitesi Elektronik Dergisi, Prof. Dr. Aydın Zevkliler'e Armağan, C.8, Özel Sayı, 2013, s. 2059-2060.
73 Karma sözleşmeler, Kanunda düzenlenmiş olan çeşitli sözleşme türlerine ilişkin unsurların kanunda öngörülmeyen bir biçimde bir araya getirilmesi suretiyle oluşturulan sözleşmelerdir. Karma sözleşmeler, unsurlarını barındırdığı sözleşme türlerinden ayrı ve bağımsız bir niteliğe sahiptir. (**Ayan**, s. 161; **Tandoğan**, s. 12; **Yavuz/Acar/Özen**, s. 25; **Zevkliler/Gökyayla**, s. 18; **Akkurt/Erdoğan/Tokat**, s. 399).
74 **Aydoğu/Kahveci**, s. 42; **Zevkliler/Gökyayla**, s. 22.

bakımından da değerlendirilmesi gerekir. Kendisine özgü yapısı olan sözleşmeler, unsurları kısmen veya tamamen kanunda düzenlenmiş olan sözleşme türlerinde bulunmayan ve kendilerine özgü unsurlar içeren sözleşmelerdir[75]. Bu sözleşmeler aynı zamanda gerçek anlamda yeni oluşumlar gösteren sözleşmelerdir[76] ve bu tür sözleşmelerin ortaya çıkma sebebi teknolojik gelişmelere paralel olarak ortaya çıkan ihtiyaçlardır[77].

Bu tür sözleşmeler dürüstlük kuralı ve mevcut teamüllere göre yorumlanır ve tamamlanırlar. Ayrıca bu sözleşmelerden doğacak uyuşmazlıklarda niteliklerine uygun düştükleri ölçüde Borçlar Kanununda düzenlenmiş isimli sözleşme türlerinden bu sözleşmeye benzeyen sözleşmelere ilişkin hükümler kıyas yoluyla uygulanır. Uyuşmazlıkların bu yolla çözülememesi halinde bu tür sözleşmelere Borçlar Kanununun genel hükümleri uygulanır. Bazı durumlarda ise TMK. m. 1 gereği hakimin hukuk oluşturarak bir sonuca varacağı kabul edilir[78].

Kanaatimizce, isimsiz sözleşmelerin türleri bakımından eksik sözleşme olarak yeni bir nitelendirme yapmak kavram karmaşasına yol açabileceği gibi aracı hizmet sağlayıcı ile hizmet sağlayıcı arasında belirli bir komisyon alınmadan yapılan sözleşmeler internetin ve elektronik ticaretin niteliği gereği kendilerine özgü unsurlar da içerdiğinden ve bu sözleşmelerden doğacak uyuşmazlıklarda simsarlık sözleşmesi hükümlerinin kıyasen uygulanması gerektiğinden bu tür sözleşmelerin kendisine özgü yapısı olan sözleşmeler olarak nitelendirilmesi daha doğru olur.

Açıklanan tüm bu sebepler ile belirli bir komisyon karşılığında faaliyet gösteren aracı hizmet sağlayıcı ile hizmet sağlayıcı arasındaki sözleşmeler simsarlık sözleşmesi olarak nitelendirilirken, komisyon almadan faaliyet gösteren aracı hizmet sağlayıcı ve hizmet sağlayıcı arasındaki sözleşmeler kendisine özgü yapısı olan (sui generis) bir özel hukuk sözleşmesi olarak nitelendirilebilir[79].

---

75 **Aral/Ayrancı**, s. 56; **Remzi/Aydın**, s. 29; **Yavuz/Acar/Özen**, s. 29.

76 **Gümüş**, Cilt I, s. 9; **Aral/Ayrancı**, s. 56.

77 **Ayan**, s. 160.

78 **Zevkliler/Gökyayla**, s. 12; **Ayan**, s. 161; **Aydoğdu/Kahveci**, s. 24-25; **Tandoğan**, s. 13; **Akkurt/Erdoğan/Tokat**, s. 398; **Remzi/Aydın**, s. 29.

79 sahibinden.com gibi hizmet sağlayıcıların hem komisyon ödemeden ilanlar aracılığıyla ürünlerini satışa sunabildikleri hem de komisyon ödeyerek web sitesi üzerinden satış yapabildikleri sanal

II- ARACI HİZMET SAĞLAYICI İLE ALICI ARASINDAKİ SÖZLEŞMELERİN ÖZELLİKLERİ

Aracı hizmet sağlayıcı ile alıcı arasındaki sözleşmelerin ikiye ayrılarak incelenmesi gerekir. Aracı hizmet sağlayıcının, hizmet sağlayıcıya yalnızca ilanlar vasıtası ile ürünlerini satışa arz etmek için sanal pazar yeri sağladığı hallerde satış sözleşmesi fiziken alıcı ile hizmet sağlayıcı arasında kurulur ve bu tür aracı hizmet sağlayıcıların (satış sözleşmesinin işlettikleri web sitesi vasıtasıyla kurulmamasından dolayı) taraflar arasında kurulan satış sözleşmesinin ifa edilmemesinden dolayı herhangi bir sorumluluğu yoktur. Bu tür web sitelerinde aracı hizmet sağlayıcı ile alıcı arasında kurulan sözleşmeler alıcının bu web sitesindeki hizmetlerden yararlanma şartlarını düzenleyen abonelik sözleşmesi benzeri bir üyelik sözleşmesidir[80].

Aracı hizmet sağlayıcıların işlettikleri web siteleri üzerinden satış yapılmasının mümkün olduğu hallerde ise aracı hizmet sağlayıcılar alıcının ürünü iade etmek ve bedel iadesi almak istemesi halinde bu taleplerin yerine getirilmesini sağlamakla yükümlüdür. Zira alıcının, web sitesi üzerinden herhangi bir ürün satın alması halinde alıcı web sitesindeki hizmet sağlayıcıları genellikle bilmemekte, onların ürün kalitesi, çalışma prensipleri hakkında fikir sahibi olmamaktadır. Alıcının buna rağmen bu hizmet sağlayıcılardan ürün almasının altında yatan sebep hizmet sağlayıcılara sanal pazar yeri sağlayan aracı hizmet sağlayıcılara duyduğu güvendir. Örneğin alıcı Trendyol üzerinden herhangi bir ürün satın alırken bu ürünün Trendyol

---

pazar yerlerini sağlayan aracı hizmet sağlayıcılar ile hizmet sağlayıcılar arasındaki sözleşme, taraflar arasında akdedilen sözleşmenin özelliğine göre simsarlık sözleşmesi veya kendisine özgü yapısı olan sözleşme olarak nitelendirilebilir.

80 Örnek olarak Sahibinden isimli web sitesinin Üyelik Sözleşmesi'nin 3. maddesinde yer alan; *"İşbu "Üyelik Sözleşmesi"nin konusu, "Portal"da sunulan "Hizmetler"in, bu "Hizmetler"den yararlanma şartları ile tarafların hak ve yükümlülüklerinin tespitidir. "Üyelik Sözleşmesi" ve ekleri ile "Portal" içerisinde yer alan kullanıma, üyeliğe ve "Hizmetler"e ilişkin "SAHİBİNDEN" tarafından yapılan tüm uyarı, bildirim, uygulama ve açıklama gibi beyanlar kapsam dâhilindedir. "Kullanıcı", işbu "Üyelik Sözleşmesi" hükümlerini kabul etmekle, "Portal" içinde yer alan kullanıma, üyeliğe ve hizmetlere ilişkin "SAHİBİNDEN" tarafından açıklanan her türlü beyana uygun davranacağını kabul ve taahhüt etmektedir."* düzenlemesi ve Tasit isimli web sitesinin Kullanıcı Sözleşmesi'nin 2. maddesinde yer alan; *"İşbu sözleşmenin konusu, TASIT.COM tarafından sağlanan bu hizmetlerin KULLANICILAR tarafından yararlanılmasına ilişkin şart ve koşulların belirlenmesi, tarafların hak ve yükümlülüklerinin tespitidir."* düzenlemesi gösterilebilir (Sözleşme örnekleri için bkz., https://www.sahibinden.com/sozlesmeler/bireysel-uyelik-sozlesmesi-0; https://www.tasit.com/kullanici-sozlesmesi).

garantisi kapsamında olduğunu düşünerek alır. Dolayısıyla aracı hizmet sağlayıcı ile alıcı arasındaki sözleşmelerin teminat borcu doğuran sözleşmelerden olduğu düşünülebilir. Bu sebeple web sitesi üzerinden ürün satışının mümkün olduğu hallerde bu web sitesini işleten aracı hizmet sağlayıcı ile web sitesi üzerinden ürün satın alan alıcı arasındaki hukuki ilişki bakımından değerlendirilmesi gereken iki tür sözleşme mevcuttur. Bu sözleşmeler kefalet sözleşmesi ve garanti sözleşmesidir.

A) SÖZLEŞMENİN KEFALET SÖZLEŞMESİ BAKIMINDAN TAHLİLİ

Kefalet sözleşmesi TBK. m. 581'de; *" Kefilin alacaklıya karşı, borçlunun borcunu ifa etmemesinin sonuçlarından kişisel olarak sorumlu olmayı üstlendiği sözleşmedir."* şeklinde tanımlanmıştır. Kefalet sözleşmesi tanımından da anlaşılacağı üzere tek tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir[81]. Zira bu sözleşme ile alacaklı herhangi bir borç altına girmeden menfaat elde ederken, kefil bu sözleşme ile borç altına girmektedir[82]. Kefalet sözleşmesinde kefil, asıl borçlunun borcunu ifa etmemesi halinde bu borçtan kişisel olarak sorumlu olmayı alacaklıya taahhüt eder[83]. Kefalet sözleşmesinde kefilin üstlendiği borcun para ile belirlenebilen bir borç olması gerekir[84]. Kefalet sözleşmesinin temelinde bulunan, borçlu ile alacaklı arasındaki borcun hukuki nedeni önem teşkil etmez. Haksız fiilden, sebepsiz zenginleşmeden veya kanundan doğan her türlü borç için kefil olunabilir[85].

Kefilin borcu fer'i bir borçtur dolayısıyla ancak asıl borcun (alıcı ile hizmet sağlayıcı arasındaki sözleşmeden kaynaklanan borcun) mevcut olması halinde geçerlidir. Kefalet sözleşmesi ile güvence altına alınmış olan asıl borç yoksa veya

---

81 **Zevkliler/Gökyayla**, s.666; **Yavuz/Acar/Özen**, s.1406; **Remzi/Aydın**, s.382; **Akkurt/Erdoğan/ Tokat**, s. 544.

82 **Akıntürk,** Turgut/ **Ateş**, Derya, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Özel Borç İlişkileri, 26. Baskı, İstanbul 2017, s. 329; **Aral/Ayrancı**, s. 465.

83 **Canpolat**, Ferhat/ **Topuz**, Seçkin, Kefalet İle Garanti Ayırımının Önemi ve Ayırımda Kullanılacak Kıstaslar, TBBD., S. 78, 2008, s. 55; **Turan**, Gamze, Garanti ve Kefalet Sözleşmeleri Arasındaki Farklar ve Banka Kredi Kartı Sözleşmelerindeki Şahsi Teminatın Niteliği, TBBD., S.66, s. 28; **Aral/Ayrancı**, s. 465; **Akıntürk/Ateş**, s. 329.

84 **Canpolat/Topuz**, s. 55; **Gümüş**, Cilt II, s. 321-322; **Güç,** Selda, Kefalet Sözleşmesinin Temel Özellikleri, Çeşitleri ve Benzer Hukuki İlişkilerden Farkı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2015, s. 19.

85 **Remzi/Aydın**, s.379; **Yavuz/Acar/Özen**, s.1397; **Zevkliler/Gökyayla**, s.663-664; **Aydoğdu/ Kahveci** s. 801.

herhangi bir sebeple geçersiz ise kefalet borcu da yoktur[86]. Yine asıl borcun herhangi bir sebeple sona ermesi halinde kefalet borcu da sona erer[87]. Hizmet sağlayıcının alıcı ile arasındaki satış sözleşmesinden doğan borcunun herhangi bir sebeple geçersiz olması veya (alıcının ürün kendisine teslim edilmeden siparşini iptal etmesinde olduğu gibi) mevcut olmaması halinde hizmet sağlayıcıya sanal pazar yeri sağlayan aracı hizmet sağlayıcının alıcıya karşı herhangi bir sorumluluğu olmadığı açıktır. Dolayısıyla taraflar arasındaki sözleşme bu yönüyle kefalet sözleşmesi ile benzerlik gösterir.

Asıl borcu ödeyen kefil, yaptığı ödeme oranında alacaklıya halef olarak alacaklının haklarını kullanabilir ve kefalet nedeniyle ödediği borcu, borçluya rücu edebilir[88]. Ancak kefilin rücu hakkını kullanabilmesi için borcu ödediğini borçluya bildirmesi gerekir. Kefilin bu bildirimde bulunmaması sonucu kefilin ödeme yaptığını bilmeyen veya bilmesi gerekmeyen borçlunun alacaklıya borcu tekrar ödemesi durumunda kefil, borçluya rücu hakkını kaybeder (TBK. m. 597).

Kefalet sözleşmesi Kanunda sıkı şekil şartlarına tabi tutulmuştur. Kefalet sözleşmesi yazılı olarak yapılmadıkça geçerli olmaz. Kefalet sözleşmesinin geçerli olabilmesi için ayrıca kefilin sorumlu olduğu miktarın ve kefalet tarihinin de kefilin el yazısıyla yazılması gerekir (TBK. m. 583/1). Belirtilen bu şekil şartlarını taşımayan kefalet sözleşmeleri geçersizdir[89]. Kefalet sözleşmesinde sonradan yapılan

---

86 **Akkurt/Erdoğan/Tokat**, s. 542.

87 **Zevkliler/Gökyayla**, s. 665; **Akıntürk/Ateş**, s. 329; **Aral/Ayrancı**, s. 466; **Helvacı**, s. 367; **Güç**, s. 12; **Canpolat/Topuz**, s. 56; **Turan**, Garanti ve Kefalet, s. 31; **Güç**, s. 12; **Yavuz/Acar/Özen**, s. 1404.

88 **Zevkliler/Gökyayla**, s. 698; **Akıntürk/Ateş**, s. 344; **Aral/Ayrancı**, s. 470.

89 **Aral/Ayrancı**, s. 477; **Aydoğdu/Kahveci**, s. 808; **Güç**, s. 62. Bu husus Yargıtay 13. HD.'nin 15.10.2004 tarih ve 2004/12253 E., 2004/14567 K. sayılı kararında; *"B.K.484. maddesi gereğince kefaletin geçerli olabilmesi için sözleşmenin yazılı şekilde yapılması ve kefilin sorumlu olacağı muayyen miktarın (limitin) gösterilmesi zorunludur. Aksi halde sözleşme geçersizdir. Alacaklının kefalet limiti gösterilmeyen sözleşmeye dayanarak kefilden talepte bulunması mümkün değildir. Somut olayda davacı, Banka ile dava dışı N. B. arasında imzalanan 13.3.1997 tarihli kredi kartı sözleşmesinde davalı M. G.ın müteselsil kefil olduğu anlaşılmaktadır. Bu husus tarafların ve mahkemenin de kabulündedir. Sözleşmede borçlunun kullanacağı kredi limiti gösterilmediği gibi kefilin sorumlu tutulacağı bir miktarda gösterilmemiştir. Bu durumda yukarıda açıklanan yasa hüküm gereğince davalı kefilden talepte bulunulması mümkün değildir. Mahkemece davanın reddine karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçe ile davanın kısmen kabulüne karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup, bozma nedenidir."* şeklinde ; Yargıtay 13. HD.'nin 23.06.2003 tarih ve 2003/2543 E., 2003/8151 K. sayılı kararında ise; *"Borçlar Kanununun 484. maddesi ile, 12.4.1944 tarihli, 1943/14 esas, 1944/13karar sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme kararına göre, kefilin*

ve kefilin sorumluluğunu artıran değişikliklerin de kefalet sözleşmesinin kurulmasındaki şekil şartlarına uygun olarak yapılması gerekir (TBK. m. 583/3).

Elektronik İmza Kanunu madde 5 gereği, banka teminat mektupları dışındaki teminat sözleşmelerinin güvenli elektronik imza ile imzalanması mümkün değildir. Bu sebeple aracı hizmet sağlayıcı ile alıcı arasındaki sözleşmenin kefalet sözleşmesi için aranan şekil şartını sağladığı söylenemez. Zira aracı hizmet sağlayıcı ile alıcı arasında 'Üyelik Sözleşmesi' veya 'Kullanıcı Sözleşmesi' adı altında kurulan sözleşmeler işin niteliği gereği elektronik ortam üzerinden kurulan sözleşmelerdir. Taraflar bir araya gelmeden elektronik araçlar vasıtası ile kurulan bu sözleşmelerin kefilin el yazısıyla imzalanması da mümkün değildir. Alıcının web sitesine üye olmadan herhangi bir ürün alması da mümkün olup böyle bir durumda aracı hizmet sağlayıcı ile alıcı arasında yazılı bir sözleşmeden dahi bahsedilemeyecektir. Kanunun aradığı emredici şekil şartlarını taşımaması nedeniyle aracı hizmet sağlayıcı ile alıcı arasındaki sözleşme kefalet sözleşmesi olarak adlandırılamaz.

B) SÖZLEŞMENİN GARANTİ SÖZLEŞMESİ BAKIMINDAN TAHLİLİ

Garanti sözleşmesi, Borçlar Kanunu veya başkaca bir Kanunda özel olarak düzenlenmemekle birlikte tıpkı kefalet sözleşmesi gibi şahsi teminat sağlayan sözleşmelerdendir. Yerleşik Yargıtay kararlarında garanti sözleşmelerinin TBK. m. 128'de düzenlenen 'üçüncü kişinin fiilini üstlenme' hukuki müessesini ifade ettiği açıkça belirtilmiştir[90].

ödeyeceği muayyen bir miktarın gösterilmesi kefaletin geçerlilik koşullarındandır. Davacının kefil olduğu dosyada yer alan kredili satış sözleşmesinde kefilin sorumlu olduğu muayyen miktar belirtilmemiştir. Bu nedenle kefaletin geçerliliğinden söz edilemez. Az yukarıda belirtilen yasa hükmü ile içtihadı birleştirme kararı gereğince bu hususun mahkemece resen gözetilmesi gerekli olup, davanın bu gerekçeyle kabulüne karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde reddedilmiş olması usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirir." şeklinde ifade edilmiştir (Kazancı İçtihat Programı, ET.: 18.07.2019).

90 Bu husus Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu'nun 20.04.2018 tarih ve 2017/4 E., 2018/5 K. sayılı kararında; *"Mülga 818 S. BK'nın 110 ve yürürlükte olan 6098 S. TBK'nın 128. maddelerinde yer alan "Üçüncü Kişinin Fiilini Taahhüt/Üstlenme" düzenlemenin "GARANTİ AKTİ/SÖZLEŞMESİ"olarak tanımlandığı gerek doktrinde, gerekse Yargıtay uygulamalarında tam kabul görmüştür. Söz gelimi Yargıtay İBHGK'nın 3.12.1967 T. ve 1966/16 E. 1967/7 K. sayılı kararında "Bir kimse, asıl borçlunun İleri sürebileceği itirazlara bakılmaksızın borcun yerine getirilmemesinden doğan zararın tazminini kabul etmesi halinde, o kimse garanti veren durumundadır. Üçüncü şahsın fiilini garanti eden, yani bu şahsın bir şey yapacağım başkasına vaat eden şahıs müstakil bir taahhüt altına girmiş olup, o şeyin yerine getirilmemesi halinde müspet ve karşılık mahiyette zarar ve ziyan tediyesine mecburdur", Yargıtay 12.HD'nin*

Garanti sözleşmesi, garanti veren tarafın garanti alanı belirli bir hareket tarzına yöneltmek amacıyla garanti alanın belirli bir davranışa girmesinden veya garanti alanın borç ilişkisine girdiği üçüncü kişinin edimini yerine getirmemesinden doğacak tehlikeleri[91] kısmen veya tamamen üzerine almayı üstlendiği sözleşme[92] olarak tanımlanabileceği gibi garanti veren kimsenin, garanti konusu olayın gerçekleşmesi halinde belirli bir miktar parayı garanti alana ödemeyi taahhüt ettiği sözleşme[93] olarak da tanımlanabilir. Garanti konusu olay, edimi garanti edilen kişinin garanti alana borçlandığı edimi tam veya gereği gibi ifa edememesini ifade eder[94].

Garanti sözleşmesinin iki türü vardır. Bunlardan ilki kefalet benzeri veya teminatı amaçlayan garanti sözleşmesidir. Bu sözleşme türünde, garanti alan ile edimi garanti edilen kişi arasında bir borç ilişkisi mevcuttur. Garanti veren, borçlunun bu borç ilişkisinden doğan edimlerini hiç veya gereği gibi yerine getirmemesi halinde doğacak tehlikeyi üstlenir. Saf garanti sözleşmesinde ise böyle bir borç ilişkisi mevcut olmayıp garanti verenin garanti alanı bir hareket tarzında bulunmaya, bir teşebbüse girişmeye sevk etmesi söz konusudur. Garanti veren bu halde garanti alanı teşvik ettiği hareket tarzından doğacak tehlikeleri üstlenir. Garanti sözleşmesinin temel özelliği olarak her iki sözleşme türünde de garanti veren garanti alanın uğrayabileceği zararları tazmin etmeyi taahhüt etmektedir[95].

Garanti sözleşmesi tek tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir. Bu sözleşme sonucunda garanti veren garanti alanın belirli bir davranışı veya üçüncü kişinin

---

25.12.2007 T. ve 2007/23659 - 24159 sayılı kararında ".. .Borçlar Kanunu'nun 110.maddesindeki "Başkasının fiilini taahhüt" başlığı altında düzenlenmiş olan garanti sözleşmesi herhangi bir şekle tabi tutulmadığı gibi...", Yargıtay 19.HD'nin 10.11.2014 T. 2013/19331 E. - 2014/15934 K. sayılı kararında "818 sayılı BK.nun 110. maddesindeki (6098 sayılı TBK. 128.) Başkasının fiilini taahhüt" başlığı altında düzenlenmiş olan garanti sözleşmesi..." şeklindeki ifadelerden de anlaşılacağı şekilde, BK/TBK'da "üçüncü kişinin fiilini taahhüt" olarak tanımlanan hukuki işlemin, aslında bir garanti sözleşmesi olduğu Yargıtay tarafından da oybirliğiyle kabul edilmektedir." şeklinde ifade edilmiştir (Kazancı İçtihat Programı, ET.: 18.07.2019). Garanti sözleşmesinin üçüncü kişinin fiilini üstlenme müessesesi ile bağlantılı olmadığı yönünde bkz., **Gümüş**, Cilt II, s. 506.

91 Bu anlamda tehlike (risk-riziko), gelecekte ortaya çıkıp çıkmayacağı belli olmayan, ortaya çıktığında ise ekonomik açıdan zarar oluşturacak olaylardır (**Ulutaş Çelik**, Esra, Garanti Sözleşmeleri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2014, s. 15; **Gümüş**, Cilt II, s. 501).

92 **Erzurumluoğlu,** s. 233; **Yavuz/Acar/Özen**, s. 1476; **Turan**, Garanti ve Kefalet, s. 28.

93 **Canpolat/Topuz**, s. 56; **Gümüş**, Cilt II, s. 501; **Turan**, Garanti ve Kefalet, s. 28-29.

94 **Canpolat/Topuz**, s. 57.

95 **Turan**, Garanti ve Kefalet, s. 29; **Ulutaş Çelik**, s. 9; **Aral/Ayrancı**, s. 469; **Gümüş**, Cilt II, s. 508-509.

edimini yerine getirmemesi halinde uğrayacağı zararı tazmin etmek yükümlülüğü altına girerken, garanti alanın herhangi bir yükümlülüğü yoktur[96]. Garanti sözleşmesinin, fer'i nitelikte olan kefalet sözleşmesinden en önemli farkı bağımsız nitelikte olmasıdır. Garanti sözleşmesi sonucunda garanti verenin taahhüdü temelde yatan borç ilişkisinden tamamen bağımsız olup, temeldeki borç ilişkisinin varlığına ve geçerliliğine bağlı değildir[97]. Dolayısıyla temeldeki borç ilişkisi sona ermiş olsa bile garanti verenin sorumluluğu sona ermez. Ancak temeldeki borç ilişkisinin asıl borçlunun edimini ifa etmesi veya borcu ödemesi gibi sebeplerle sona ermesi halinde garanti verenin sorumluluğu da sona erer[98].

Garanti sözleşmesi kural olarak herhangi bir şekle tabi değildir. Ancak garanti verenin gerçek kişi olması halinde bu sözleşmeler TBK. m. 603'te yer alan; *"Kefaletin şekline, kefil olma ehliyetine ve eşin rızasına ilişkin hükümler, gerçek kişilerce, kişisel güvence verilmesine ilişkin olarak başka ad altında yapılan diğer sözleşmelere de uygulanır."* hükmü gereği kefalet sözleşmesinin tabi olduğu şekil şartlarına tabi olacaktır. Garanti verenin tüzel kişi olması halinde ise garanti sözleşmeleri bakımından herhangi bir şekil şartı yoktur. Aracı hizmet sağlayıcılar gerçek kişi olabildikleri gibi tüzel kişi de olabilirler (ETDHK. m. 2/1,d). Aracı hizmet sağlayıcının gerçek kişi olması halinde -tıpkı kefalet sözleşmesi gibi- kanunun aradığı şekil şartını taşımadığından aracı hizmet sağlayıcı ile alıcı arasındaki sözleşmenin garanti sözleşmesi olduğu kabul edilemez. Dolayısıyla aracı

---

[96] **Yavuz/Acar/Özen**, s. 1481; **Turan**, Garanti ve Kefalet, s. 36. Ayrıca bkz., Yargıtay 11. HD.'nin 27.11.1979 tarih ve 1979/5075 E., 1979/5456 K. sayılı kararı (Kazancı İçtihat Programı, ET.: 21.07.2019).

[97] **Ulutaş Çelik**, s. 13-14; **Aral/Ayrancı**, s. 470. Bu husus Yargıtay 13. HD.'nin 04.04.2003 tarih ve 2002/12569 E., 2003/3985 K. sayılı kararında; *"Garanti sözleşmesi kefalet sözleşmesinden de farklıdır. Garanti sözleşmesi feri nitelikte olmayan bir sözleşme olup, garanti veren işin tehlikesini (riskini) feri olmayan bağımsız bir taahhütle kısmen veya tamamen üzerine almaktadır. Kefalet de ise, kefil asıl borçluya ait bütün deflileri alacaklıya karşı dermeyan etmek hakkına haizdir. (BK. mad. 497) Halbuki kefalette kefilin borcunun fer'i nitelikte bulunmasına karşı garanti veren kimsenin borcu fer'i olmayıp bağımsızdır. Bu nedenle kefalet aktinden kaynaklanan sorumluluk alacaklı ile üçüncü kişi arasındaki borç ilişkisi hukuken geçerli olduğu sürece devam eder. Asıl borç her hangi bir nedenle sakıt olunca kefil borçtan kurtulur. (BK. mad. 492) Garanti sözleşmesinde ise üçüncü kişinin yükümü sona ermez. Edim geçerli bir borç ilişkisine vücut vermese veya borç ilişkisi sona erse bile garanti veren sorumludur. Bu nedenle somut olayda gayrımenkullerin devrini taahhüt eden üçüncü kişi ile davacı arasındaki asıl sözleşme şekil şartına uyulmadığı için geçersiz olsa dahi bundan bağımsız olarak davacı ile davalı arasında yapılan garanti sözleşmesi geçerlidir."* şeklinde ifade edilmiştir (Kazancı İçtihat Programı, ET.: 21.07.2019).

[98] **Turan**, Garanti ve Kefalet, s. 32; **Gümüş**, Cilt II, s. 511; **Yavuz/Acar/Özen**, s. 1480.

hizmet sağlayıcı ile alıcı arasındaki sözleşmenin garanti sözleşmesi bakımından değerlendirilmesi yalnızca aracı hizmet sağlayıcının tüzel kişi olduğu hallerde mümkündür.

Kefalet sözleşmesinden farklı olarak, garanti veren alacaklıya yaptığı ödemeler nispetinde asıl borçluya rücu etme hakkına sahip değildir[99]. Alıcının web sitesi

[99] Kefalet sözleşmesi ile garanti sözleşmesi arasındaki farkların detaylı olarak açıklandığı Yargıtay HGK'nın 04.07.2001 tarih ve 2001/19-534 E., 2001/583 K. sayılı kararında bu farklar; *"Dava konusu uyuşmazlığın çözümü, taraflar arasındaki sözleşme ilişkisinin kefalet sözleşmesi mi, yoksa garanti sözleşmesi mi olduğu noktasında toplanmaktadır. Zira, yerel mahkeme bu ilişkiyi kefalet olarak nitelendirirken, Özel Daire ilişkinin garanti sözleşmesi niteliğinde olduğunu benimsemektedir. Somut olaya girilmeden önce, her iki sözleşmenin nitelikleri ve farkları üzerinde durulmalıdır. Kişisel (şahsi) teminat sözleşmelerinin alt kavramlarını oluşturan kefalet ve garanti sözleşmelerinin temel amaçları, esas itibariyle asıl borç ilişkisinin tarafı olmayan üçüncü kişilerce, alacaklıya şahsi teminat (güvence) verilmesidir. Her iki sözleşme de temel amaçları itibari ile aynı hedefe yönelmekle birlikte, gerek doktrinde; gerekse bu konudaki uygulamanın öncüsü niteliğindeki 11.6.1969 gün ve 1969/4-6 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı'ndaki belirlemelere göre, şu ana farkları bulunmaktadır. Öncelikle kefalet sözleşmesi, BK.nun 484. maddesi hükmü uyarınca, geçerliliği yazılı şekle tabi olması ve ayrıca bu sözleşmede kefilin sorumlu olacağı belirli bir miktar gösterilmesi gerektiği halde, BK.nun 110. maddesindeki "Başkasının Fiilini Taahhüt" başlığı altında düzenlenmiş olan garanti sözleşmesi herhangi bir şekle tabi tutulmadığı gibi, verilen garantinin belli bir limite bağlanmış olması da öngörülmemiştir. Öte yandan, kefalette, BK.nun 497. maddesi hükmü uyarınca kefil, borçluya ait defileri alacaklıya karşı ileri sürebilme hakkına sahipken, garanti akdinde teminat veren kişiye bu hak tanınmış değildir. Bunların dışında kefil kefaletten doğan borcunu ödedikten sonra BK.nun 496. maddesi hükmü uyarınca asıl borçluya yasadan ötürü dönme (rücu) hakkı bulunduğu halde, garanti sözleşmesinde teminat verene bu hak tanınmış değildir. Nihayet, BK.nun 492. maddesi gereğince kefalette, kefilin sorumluluğu asıl borcun geçerli oluşuna ve devamına bağlı iken, bir tür üçüncü kişinin fiilini taahhüt niteliğini taşıyan garanti sözleşmesindeki bağımsızlık ilkesi gereğince bu koşullara tabi tutulmamıştır. Bu farklı hüküm ve sonuçlardan anlaşılacağı üzere, garanti veren kişinin sorumluluğu, kefalet veren kimsenin sorumluluğundan çok daha ağır koşullara tabi tutulmuştur. Bu nedenle sözleşmenin niteliğinin tespit ve yorumunda teminat veren kimsenin iradesi de bu yönden titizlikle değerlendirilmelidir. İşte bu nedenledir ki, doktrinde ve uygulamada (11.6.1969 gün ve 1969/4-6 sayılı İBK) her iki sözleşmenin birbirinden ayırt edilebilmesi için çeşitli kıstaslar belirlenmiştir. Bu kıstaslardan ilk gurubu yardımcı olarak belirlenen kıstaslardır ki, bunlar ana hatları itibariyle; sözleşmede kullanılan deyimler, üstlenilen rizikonun niteliği, borçlu yerine ifa veya tazminat ödeme yükümlülüğü, para borcunun tekeffülü veya bir fiilin tekeffülü gibi kriterlerdir. Bunlar, aşağıda belirtilecek ana kıstasların yanında kullanılması mümkün olan feri nitelikteki kriterlerdir. Yine doktrin ve anılan İBK.da belirlenmiş olan ana kıstaslara gelince; bunlardan ilki, asli-feri yükümlülük kriteridir. Buna göre, garanti veren bağımsız bir borç altına girmekte olup, bu yükümlülüğün bir başka borç ile ilgisi yoktur. Kefalette ise; asıl olan bir başka borcun (temel ilişki) olması verilen teminat ile o borcun ödenmesinin sağlanmasıdır. Doktrine göre de, bir başka borç ilişkisine yollamada bulunulması ferilik karinesini teşkil eder. Ana Kıstaslardan ikincisi, yükümlülüğün kapsam ve niteliği teşkil eder. Buna göre, asıl borçlu gibi yükümlülük altına girme amacını taşıyan sözleşme kefalet, asıl borçlunun borcunu aşabilecek, bir başka deyimle, lehine taahhüt altına girilen alacaklının hiçbir şekilde zarara uğramayacağını temine yönelik sözleşme ise, garanti sözleşmesi olarak nitelendirilmesi gerekmektedir. Ana kıstaslardan bir diğeri ise, menfaat kıstası olup, buna göre kefalet ilişkisinde kefalet verenin bu ilişkide bir yararlanma amacı olmadığı halde; garanti sözleşmesinde ilke olarak, böyle bir teminat verenin yararı olduğudur. Nihayet, ana kıstaslardan bir diğeri ise, kişiye yönelik teminat verme kıstası olup buna göre teminatın bir kişi gözönüne*

üzerinden aldığı herhangi bir ürünü iade etmek istemesi halinde aracı hizmet sağlayıcıların ürün bedelini alıcıya iade etmesi bakımından iki sistem mevcuttur. Bazı aracı hizmet sağlayıcılar tüm alıcıların ödediği ürün bedelini kendi hesaplarında biriktirirler ve belirli periyotlarda (örneğin her ay sonu gibi) bu hesaptan hizmet sağlayıcının hak ettiği satış bedelini hizmet sağlayıcıya gönderirler[100]. Bu sistemde alıcının ürünü iade ederek bedelini geri almak istemesi halinde aracı hizmet sağlayıcı ürün bedelini doğrudan alıcıya iade eder ancak bu bedeli hesap dönemlerinde hizmet sağlayıcıya göndereceği miktardan düşer.

Güvenli Elektronik Ticaret Sistemi[101] veya Sıfır Risk Sistemi[102] gibi çeşitli şekillerde adlandırılan diğer sistemde alıcı web sitesi üzerinden herhangi bir ürün satın aldığında alıcıların yaptıkları ödemeler aracı hizmet sağlayıcının bu web sitesi üzerinden ürün bedellerini topladığı bir hesapta (havuz hesabında[103]) birikir. Alıcı ürün eline ulaştığında ürünün istediği niteliklere sahip olup olmadığını inceledikten sonra ürünü sözleşmede belirtilen süreler içinde sistem üzerinden onaylarsa bu halde ürün bedeli hizmet sağlayıcının hesabına gönderilir. Alıcının ürünü iade etmek istediği durumlarda ise alıcı sistem üzerinden onay vermediğini belirterek ürünü gönderen hizmet sağlayıcıya geri gönderir ve aracı hizmet sağlayıcı da alıcının

---

tutularak verilmesi kefalete işaret olacak, böyle değil de objektif olarak belli bir sonucun gerçekleşmesi amacına yönelik olarak verilmesi halinde, garanti sözleşmesinin amaçlandığı kabul edilecektir (Bütün bu açıklamalar için bkz. Prof. Dr. S. Reisoğlu, Türk Hukukunda ve Bankacılık Uygulamasında Kefalet, Ank. 1992 sh. 78 vd., Prof. Dr. H. Tandoğan, Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, C. II 3. Bası, Ank. 1987, Sh. 818 vd., Prof. Dr. K. Tunçomağ, Türk Borçlar Hukuku, İst. 1997 Cilt I, Sh. 980 vd., Dr. H: Becker, İsviçre Medeni Kanun Şerhi, Borçlar Kanunu, Genel Hükümler, Madde 111). Bu şekilde iki sözleşme türü farkları ile kıstasları belirlendikten sonra, bu kriterlerin dava konusu sözleşmeye uygulanarak, niteliğinin saptanması gerekmektedir." şeklinde ifade edilmiştir (Kazancı İçtihat Programı, ET.: 05.08.2019).

[100] Örnek olarak bkz., https://partnerakademi.trendyol.com/mp/sikca-sorulan-sorular/#urun-tutari ;

[101] Sistem hakkında detaylı bilgi için bkz., https://yardim.sahibinden.com/hc/tr/articles/115004680174-G%C3%BCvenli-Al%C4%B1%C5%9Fveri%C5%9F-Platformunu-Neden-Kullanmal%C4%B1y%C4%B1m-; https://blog.kmk.net.tr/get-sistemi-nedir .

[102] Sistem hakkında detaylı bilgi için bkz., https://yardim.gittigidiyor.net/s/article/alicilar-icin-sifir-risk-sistemi .

[103] Örnek olarak Gittigidiyor isimli web sitesinin Ücret İadesi başlıklı; *"GittiGidiyor havuz hesabı nedir? Havuz hesabı, GittiGidiyor'da yaptığınız tüm ödemelerin ilk önce aktarıldığı güvenli hesaptır. Bir ürüne ödeme yaptığınızda paranız önce GittiGidiyor'un yönettiği güvenli havuz hesabına aktarılır. Ürünü teslim alıp onay verdiğinizde havuz hesabında tutulan paranız GittiGidiyor tarafından satıcının hesabına aktarılır. Üründe sorun çıkarsa havuz hesabında bekletilen paranız, satıcıya aktarılmaz; kartınıza/hesabınıza iade edilir. Böylece paranız ve alışverişiniz %100 güvence altında olur."* açıklaması gösterilebilir. Bkz., https://yardim.gittigidiyor.net/s/article/alicilar-icin-sifir-risk-sistemi .

ödediği bedeli bu havuzdan alıcıya iade eder. Alıcının sözleşmede belirtilen süreler içinde ürünü onaylaması veya hiçbir işlem yapmaması halinde ürün bedeli satıcıya gönderilir. Alıcının bu halde de ürünü iade ederek bedelini talep etme hakkı vardır. Ancak böyle bir durumda aracı hizmet sağlayıcının hizmet sağlayıcıya gönderdiği bedelin hizmet sağlayıcı tarafından alıcıya iade edilmek üzere havuz hesabına geri yatırılması gerekir[104]. İlk sistemin uygulandığı web sitelerinde aracı hizmet sağlayıcı, alıcıya yaptığı bedel iadesini hizmet sağlayıcıya rücu etmiş olacaktır. Ancak ikinci sistemin uygulandığı web sitelerinde aracı hizmet sağlayıcıların hizmet sağlayıcılara rücu ettiği söylenemez. Zira ikinci sistemin uygulandığı web sitelerinde alıcının ödediği bedel, havuz hesabından alıcıya geri iade edilir. Açıklanan sebeplerle aracı hizmet sağlayıcının tüzel kişi olduğu hallerde ise garanti verenin bazı hallerde alacaklıya yaptığı ödemeler nispetinde asıl borçluya rücu etme hakkına sahip olması nedeniyle bu sözleşmelerin garanti sözleşmesi olduğundan bahsedilemez.

Aracı hizmet sağlayıcı yalnızca sağladığı güvence kapsamında havuz hesabından veya hizmet sağlayıcı ile iletişim kurarak alıcıya bedel iadesi yapılmasını sağlayabilir. Bunun dışında hizmet sağlayıcıların edimini ifa etmemesi halinde doğacak zarar tehlikesini garanti etmesi gibi bir durum söz konusu değildir. Aracı hizmet sağlayıcı ile alıcı arasındaki sözleşmeler elektronik ticaretin işleyişi ve işin niteliği gereği ayrıca yukarıda açıklanan tüm bu sebeplerle kendisine özgü yapısı olan (sui generis) bir özel hukuk sözleşmesi olarak nitelendirilebilir.

[104] Örnek olarak Gittigidiyor isimli web sitesinin Ücret İadesi başlıklı; *"Ürün bedeli ne zaman iade edilir? Satıcı, iade ürünü teslim alıp Hesabım sayfasından iade onayı verdiği zaman ürün bedeli ödeme yaptığınız karta iade edilir. İade kargo bilgileri sisteme girildikten sonra, satıcının iade onayı vermesi için 3 iş günü süresi vardır. Satıcının üç iş günü içinde iade onayını vermediği durumda GittiGidiyor otomatik olarak satıcıya hatırlatma mesajı gönderek son 24 saatlik süreci başlatır. Eğer bu süre içinde de satıcı iade onayı vermezse iadeniz otomatik olarak yapılır."* ve *"Ürüne ödeme onayı verdikten sonra ürün iadesi nasıl yapılır? Ödeme onayı verdikten ve ürün bedeli satıcıya aktarıldıktan sonra ürünü iade etmek isterseniz yine Hesabım-Aldıklarım sayfasındaki İadeyi Başlat butonuna tıklayarak iade talebinizi oluşturun. İade talebinizi oluşturduktan sonda 72 saat içinde ürünü satıcıya iade edebilirsiniz. Ödeme onayı verilen bir ürünün iadesi sırasında GittiGidiyor, satıcıdan ürün bedelini GittiGidiyor havuz hesabına geri yatırmasını ister. Ürün bedeli GittiGidiyor havuz hesabına ulaştıktan sonra iade tutarı kartınıza aktarılır."* açıklamaları gösterilebilir. Bkz., https://yardim.gittigidiyor.net/s/article/ucret-iadesi.

III- ALICI İLE HİZMET SAĞLAYICI ARASINDAKİ SÖZLEŞMELERİN ÖZELLİKLERİ

Alıcının aracı hizmet sağlayıcıların sanal pazar yeri sağladıkları web sitesi üzerinden hizmet sağlayıcıların satışa arz ettikleri bir ürünü veya hizmet sağlayıcıların kendi işlettikleri web siteleri üzerinden doğrudan satışa sundukları bir ürünü satın alması halinde hizmet sağlayıcı ile alıcı arasında kurulan sözleşme bir satış sözleşmesidir. Alıcının, aracı hizmet sağlayıcıların sanal pazar yeri sağladıkları web sitesi üzerinden hizmet sağlayıcıların satışa arz ettikleri bir ürünü satın almasının mümkün olmadığı ve satış sözleşmesinin alıcının hizmet sağlayıcıya web sitesi üzerinden ulaşması ve tarafların fiziken bir araya gelmeleri sonrasında kurulduğu hallerde de klasik anlamda bir satış sözleşmesinden bahsedilir[105]. Taraflar arasındaki sözleşmenin özelliklerinin belirlenmesi amacıyla satış sözleşmeninin özelliklerinden bahsetmek gerekir.

Satış sözleşmesi yukarıda da belirtildiği üzere[106], alıcı tarafından satış bedelinin ödenmesi karşılığında, satıcının satılan şeyi alıcıya kesin olarak devrini borçlandığı bir sözleşmedir. Satış sözleşmesi iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerdendir[107]. Bunun anlamı satıcının da alıcının da hem borçlu hem de alacaklı durumunda olmasıdır. Satıcı, satılanın mülkiyet ve zilyetliğini alıcıya devretmek hususunda borçlu iken satış bedelini istemek hususunda alacaklı konumundadır. Alıcı ise, satış bedelini satıcıya ödemek hususunda borçlu, satılanın mülkiyet ve zilyetliğinin devredilmesini satıcıdan istemek hususunda alacaklıdır[108].

Satış sözleşmesinin kurulabilmesi için, bütün sözleşme türlerinde olduğu gibi, tarafların sözleşmenin esaslı unsurları üzerinde anlaşmaları şarttır (TBK. m.2). Satış sözleşmesinin esaslı unsurları, satılan şey (satış sözleşmesinin konusu), satış bedeli (semen) ve alıcı ile satıcının belirlenen satış bedeli karşılığında satılanın mülkiyet ve zilyetliğinin devredileceği hususunda karşılıklı olarak anlaşmasıdır[109]. Satış

---

[105] letgo.com veya arabam.com gibi web sitelerinden bulunan ürünlerin satın alınması bu yolla gerçekleşmektedir.
[106] Bkz., §2, III, B.
[107] **Akıncı**, s. 65; **Eren**, s. 211; **Oğuzman/Öz**, s. 45.
[108] **Akıntürk/Ateş**, s. 229; **Akkurt/Erdoğan/Tokat**, s. 404.
[109] **Akıntürk/Ateş**, s. 230-231; **Aral/ Ayrancı**, s. 67; **Remzi/Aydın**, s. 44.

sözleşmesinin konusunu malvarlığı değeri taşıyan her şey oluşturabilir. Maddi varlığı bulunan şeylerin yanısıra maddi varlığı bulunmayan şeyler de malvarlığı değeri taşıdığı sürece satış sözleşmesine konu olabilirler[110]. Örneğin; enerjinin, doğal gazın, alacak hakkının, ticaret unvanın, müşteri çevresinin, patent hakkının satış sözleşmesine konu olması mümkündür[111]. Ayrıca satışa konu şeyin satış sözleşmesinin kurulduğu anda mevcut olması da şart değildir. İleride doğacak veya varlık kazanacak şeyler de satış sözleşmesinin konusu olabilirler[112].

Satış sözleşmesinde satış bedelinin mutlaka bir miktar para olarak belirlenmesi gerekir. Eğer mal karşılığında bedel olarak para değil, başkaca bir şeyin zilyetlik ve mülkiyetinin devri taahhüt ediliyorsa satış sözleşmesinden değil, mal değişim (trampa) sözleşmesinden bahsedilir[113]. Satış bedelinin (semenin) para birimi bakımından ülke parası ile ödenmesi kural olmakla birlikte, taraflarca ülke parasının yanında başkaca bir para birimiyle ödeme yapılması da kararlaştırılabilir. Böyle bir durumda sözleşmede aynen ödeme veya bu anlama gelen bir ifade bulunmadıkça borç, ödeme günündeki rayiç üzerinden ülke parasıyla da ödenebilir (TBK. m.99). Satış bedelinin miktarı ise taraflar arasında serbestçe kararlaştırılabilir. Ancak tarafların satış bedelini miktar olarak belirlemeleri şart olmayıp, satış bedelinin belirlenebilir olması yeterlidir[114] (TBK. m. 207/3). Alıcının satış bedelini belirtmeden malı alacağını kesin olarak bildirmesi halinde satış, ifa yeri ve zamanındaki ortalama piyasa fiyatı üzerinden yapılmış sayılır (TBK. m. 233).

Satış sözleşmesinin esaslı unsurlarından sonuncusu tarafların anlaşmasıdır. Anlaşma, alıcının satış bedelini ödemeyi satıcının da satılanın mülkiyet ve zilyetliğini devretmeyi kabul etmesi ile gerçekleşir. Tarafların anlaşmaları satışa konu şeyin niteliğine göre şekil şartına bağlı olabilir. Örneğin bir kitabın satışı

---

[110] **Yavuz/Acar/Özen**, s.56-57; **Akkurt/Erdoğan/Tokat**, s.405; **Erzurumluoğlu**, s. 33; **Aral/Ayrancı**, s.73.

[111] **Gümüş**, Cilt I, s. 22-23; **Akıntürk/Ateş**, s. 230; **Tandoğan**, s. 79; **Zevkliler/Gökyayla**, s. 34.

[112] **Gümüş**, Cilt I, s. 23; **Erzurumluoğlu**, s. 33; **Tandoğan**, s. 79.

[113] **Zevkliler/Gökyayla**, s. 36; **Yavuz/Acar/Özen,** s. 59; **Akkurt/Erdoğan/Tokat**, s. 407.

[114] Satış bedelinin belirlenebilir olmasının taşınır mal satımı açısından geçerli olduğu, taşınmaz mal satımlarında bedelin belirlenebilir olmasının yeterli olmadığı ve bedelin belirtilmesi gerektiği veya en azından taşınmaz mal satım sözleşmesi kurulurken resmi senette bedelin belirlenmesini sağlayacak objektif kriterlerin belirtilmesi gerektiği yönünde bkz., **Erzurumluoğlu**, s. 34; **Remzi/Aydın**, s. 46; **Tandoğan**, s. 92; **Zevkliler/Gökyayla**, s. 39.

konusunda tarafların anlaşmaları herhangi bir şekle tabi değilken, bir taşınmazın satışını konu edinen satış sözleşmesinin resmi şekilde yapılması gerekir.

Yarar, satış sözleşmesinin yapılmasından satışa konu şeyin teslimine kadar geçen sürede satılan şeyde kendiliğinden veya normal bir emek karşılığında meydana gelen artışlar, satılan şeyden elde edilen ürünler (semereler[115])dir[116]. Hasar ise, satış sözleşmesinin yapılmasından satışa konu şeyin teslimine kadar geçen sürede satışa konu şeyin satıcının kusuru olmaksızın yok olması veya kötüleşmesidir. Satışa konu şeyde meydana gelen hasar sonucu satış konusu şey alıcıya hiç ya da gereği gibi teslim edilemez[117]. Satış sözleşmelerinde yarar ve hasar kural olarak, taşınır satışlarında zilyetliğin devri, taşınmaz satışlarında ise tescil[118] anına kadar satıcıya aittir (TBK. m. 208/1). Taşınır mal satışlarında satıcı zilyetliği devretmek istemesine rağmen alıcı zilyetliği devir almayarak temerrüde düşerse satıcı üzerine düşeni yapmış olmasına rağmen alıcının temerrüdü nedeniyle yarar ve hasara satıcının katlanması hakkaniyete uygun olmaz. Bu nedenle taşınır mal satışlarında, alıcı satılanın zilyetliğini devralmada temerrüde düşerse zilyetliğin devri gerçekleşmiş gibi satılan şeyin yarar ve hasarı alıcıya geçer (TBK. m. 208/2).

Alıcının talebi üzerine, satılanın ifa yerinden bir başka yere gönderildiği mesafeli satış sözleşmelerinde ise satıcının satılanı alıcıya göndermek üzere taşıyıcıya teslim ettiği anda yarar ve hasar alıcıya geçer (TBK. m. 208/3). Ancak burada belirtmek gerekir ki, mesafeli satış sözleşmelerinde yarar ve hasarın, satılan şeyin taşıyıcıya teslim edildiği anda alıcıya geçebilmesi için taşıma işini yapan kimsenin, satıcının emir ve talimatları altında çalışmayan, satıcıdan bağımsız birisi

---

[115] Semere kavramı TMK. m. 685'te; *"Dönemsel olarak elde edilen doğal veya hukukî ürünler ile bir şeyin özgülendiği amaca göre o şeyden elde edilmesi uygun görülen diğer verimler"* olarak tanımlanmıştır.

[116] **Akkurt/Erdoğan/Tokat**, s. 415; **Aral/Ayrancı**, s. 88; **Tandoğan**, s. 105; **Remzi/Aydın**, s. 48; **Yavuz/Acar/Özen**, s. 67.

[117] **Aral/Ayrancı**, s. 83; **Tandoğan**, s. 106; **Remzi/Aydın**, s. 48; **Yavuz/Acar/Özen**, s. 70.

[118] Kanunda taşınmaz mal satışlarında tescil anından bahsedilmesinin doğal bir sonucu olarak anılan madde hükmü, tapuya kayıtlı olan taşınmazlar bakımından uygulanabilecektir. Tapuya kayıtlı olmayan taşınmazlarda yarar ve hasarın geçişi taşınır mallar için getirilmiş kurala göre belirlenir. Dolayısıyla tapuya kayıtlı olmayan taşınmazlarda yarar ve hasar tapusuz taşınmazın zilyetliğinin devri anına kadar satıcıya aittir (**Sarıaslan**, Damla, Satım Sözleşmesinde Hasarın Geçişi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2014, s. 117).

olması şarttır[119]. Aksi halde satıcı malı taşıyıcıya teslim etse de malın taşınması sırasında meydana gelecek yarar ve hasarlar satıcıya aittir[120]. Yine bu madde hükmünün geçerli olabilmesi için satılanın ifa yerinden başka bir yere gönderilmesinin, alıcının isteği üzerine gerçekleşmiş olması gerekir. Alıcının herhangi bir isteği olmadan satılanın gönderilmesi durumunda yarar ve hasar alıcıya geçmeyecektir.

Yarar ve hasarın geçişine ilişkin genel kural TBK. m. 208/1'de belirtilmiş olmasına rağmen bu kuralın bazı istisnalarının olduğu yine aynı maddede belirtilmiştir. Buna göre, Kanundan, durumun gereğinden veya sözleşmede öngörülen özel koşullardan doğan ayrık haller bu kuralın istisnasını oluşturur. Kanundan doğan istisnalar alıcının temerrüdüne (TBK. m. 208/2), mesafeli satış sözleşmelerine (TBK. m.208/3) ve aşağıda açıklanacağı üzere taşınmaz mal satışlarında yarar ve hasarın geçişine (TBK. m. 245) ilişkin istisnalardır. Durumun gereğinden doğan istisnalar, Kanunda tanımlanmamış olmakla birlikte, hasara satıcının katlanmasını gerektiren haklı durumları ifade eder[121]. Satıcının henüz malik olmadığı bir malı satmış olması, malın teslim edilmesinin satıcı yararına geciktirilmesi, seçimlik borçlarda satıcının seçim hakkını kullanmasından önce edimin hasara uğraması, aynı malın birden çok kişiye satılması hali durumun gereğinden doğan istisnalara örnek gösterilebilir[122]. Satış sözleşmesinde yarar ve hasarın geçişini düzenleyen TBK. m. 208/1 hükmü emredici bir hüküm olmayıp yarar ve hasarın geçişi konusunda taraflarca bahsedilen hükmün aksi kararlaştırılabilir. Böyle bir durumda ise yarar ve hasarın geçişi konusunda sözleşmeden doğan istisnalar söz konusu olacaktır.

---

[119] **Zevkliler/Gökyayla**, s. 47; **Yavuz/Acar/Özen,** s. 73; **Gümüş**, Cilt I, s. 36; **Aydoğdu/Kahveci**, s. 70.

[120] **Remzi/Aydın**, s. 53; **Korkmaz,** Yakup, Türk Borçlar Kanununa Göre Satış Sözleşmesinde Hasarın Geçişi, SÜHFD., C.23, S.1, Y. 2015, s. 249.

[121] **Korkmaz**, s. 249; **Aral/Ayrancı**, s. 86; **Sarıaslan**, s. 69.

[122] **Korkmaz**, s. 249-250; **Akıntürk/Ateş**, s. 233; **Tandoğan**, s. 111-112. Sayılan bu örneklerin eski Borçlar Kanunu döneminde madde 183 gereği geçerli olduğu ancak yeni TBK. madde 208 gereği sayılan bu hallerin durumun gereğinden doğan istisnalara örnek olarak gösterilmesinin bir anlam ifade etmeyeceği ve bu hallerde yarar ve hasarın geçişinin TBK m. 208'de belirtilen genel kurala göre belirleneceği görüşü için bkz., **Sarıaslan**, s. 114-115; **Gümüş**, Cilt I, s. 40.

Taşınmaz mal satışına ilişkin sözleşmelerde yarar ve hasarın geçişi TBK. m. 208'deki genel kuraldan ayrı olarak düzenlenmiş ve yarar ve hasarın tescil anından itibaren alıcıya geçeceği kuralına bir istisna getirilmiştir[123]. Taşınmaz mal satışlarında, taşınmaz alıcı adına tescil edildikten sonra yazılı şekilde yapılan bir sözleşme ile taşınmazın teslim alınması için bir süre belirlenen hallerde taşınmazın yarar ve hasarı (tescil yapılmış olmasına rağmen) malın teslimi anına kadar satıcıya ait olacaktır (TBK. m. 245).

Hizmet sağlayıcı ile alıcı arasındaki satış sözleşmesinin web sitesi üzerinden gerçekleşmesi halinde ise bu sözleşme elektronik vasıtalar ile kurulmuş bir sözleşme olduğu için elektronik satış sözleşmesi[124] olarak adlandırılır[125]. Alıcının elektronik posta veya eş zamanlı iletişim kanalları vasıtası ile hizmet sağlayıcıdan herhangi bir ürün satın alması halinde de taraflar arasındaki sözleşme elektronik satış sözleşmesi olarak adlandırılır. Elektronik satış sözleşmeleri konusunda açıklanacağı üzere[126] elektronik satış sözleşmeleri satış sözleşmesine ilişkin hükümlere tabidir. Dolayısıyla yukarıda bahsedilen satış sözleşmesine ilişkin hükümler elektronik satış sözleşmeleri için de uygulanır.

Belirtmek gerekir ki hürriyetemlak.com, tasit.com, arabam.com, sahibinden.com gibi bazı web sitelerinde taşınmaz mal veya araçları ilanlar aracılığıyla satışa arz eden kişiler taşınmaz veya araç satımına ilişkin reklam ve tanıtım faaliyetlerini elektronik araçlarla gerçekleştirerek elektronik ticaret faaliyetinde bulunmaları sebebiyle hizmet sağlayıcı olarak adlandırılsalar da bu kişiler genellikle galericilik veya emlakçılık faaliyeti yürüten kişiler olup, malın maliki olmamaları nedeniyle alıcı ile fiziken yapılan sözleşmenin de tarafı değillerdir. Böyle durumlarda satış sözleşmesinin tarafları hizmet sağlayıcı ve alıcı değil, doğrudan satıcı (malik) ve alıcıdır. Bahsedilen hizmet sağlayıcılar ile aracı hizmet sağlayıcılar arasındaki sözleşme yukarıda yapılan açıklamalara tabi olmakla

[123] **Sarıaslan**, s. 117; **Remzi/Aydın**, s. 52; **Korkmaz**, s. 245.
[124] Elektronik satış sözleşmeleri bir sonraki bölümde detaylı olarak inceleneceğinden bu başlık altında elektronik satış sözleşmelerine ilişkin açıklamalara yer verilmemiştir.
[125] **Falcıoğlu**, s. 100; **Sözer**, s.89; **Sağlam**, s. 72; **Önder Balaman**, s. 33.
[126] Bkz., §6, I.

birlikte bu hizmet sağlayıcılar ile alıcılar arasında herhangi bir sözleşme ilişkisinden bahsedilemez.

Sözleşmenin elektronik posta, web sitesi ve eş zamanlı iletişim kanalları vasıtası ile kurulduğu hallerde genellikle sözleşme kurulurken alıcı ürünün teslim edilmesini istediği adresi belirtir ve taraflar satılanın, alıcının belirttiği yere teslim edilmesi hususunda anlaşırlar. Daha sonra ürün, alıcıya teslim edilmek üzere bir yerden başka bir yere nakledilir. Bu şekilde kurulan elektronik satış sözleşmeleri aynı zamanda bir mesafeli satış sözleşmesidir[127]. Ancak uygulamada pek karşılaşılmasa da tarafların elektronik vasıtalarla kurdukları sözleşme sonrası alıcının satılanı gidip bulunduğu yerden alması halinde bu sözleşme mesafeli satış sözleşmesi niteliğine haiz olmayacaktır. Aynı şekilde tarafların fiziken bir araya gelmeleri neticesinde kurulan satış sözleşmeleri de genellikle satılanı alıcının sözleşmenin kurulduğu yerden alması nedeniyle mesafeli satış sözleşmesi niteliği taşımasa da, tarafların sözleşmenin kurulmasının ardından satılanın alıcının belirttiği yere nakledilmesi hususunda da anlaşmaları halinde bu sözleşme de mesafeli satış sözleşmesi niteliğine haiz olacaktır.

§ 6. İNTERNET ÜZERİNDEN KURULAN ELEKTRONİK SATIŞ SÖZLEŞMELERİ

I- ELEKTRONİK SATIŞ SÖZLEŞMELERİNİN KURULMASI

Elektronik satış sözleşmeleri, elektronik sözleşmelerin mal satımını konu edinen bir türü olup, Borçlar Hukuku anlamında klasik satış sözleşmelerinin elektronik vasıtalar ile kurulmasını ifade eder. Elektronik satış sözleşmelerinin kurulması, sözleşmelerin kurulmasına ilişkin genel hükümlere tabidir[128]. Genel hükümlere göre bir sözleşmenin kurulabilmesi için tarafların karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanında bulunmaları gerekir (TBK. m. 1/1). Elektronik satış sözleşmesinde satış sözleşmesinin temel unsuru olan alıcının satış bedelini ödemesi,

[127] **Sağlam**, s. 85; **Şermet**, s. 7.

[128] **Yılmaz**, Süleyman, İnternet Aracılığı İle Yapılan Satım Sözleşmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2000, s. 37; **Küçükpehlivan,** s. 48; **Savaş**, s. 44; **Sağlam**, s. 72; **Özdemir Kocasakal**, s. 37; **Turan**, Elektronik Sözleşmeler, s. 92; **Demir**, s. 144; **Sarıakçalı**, s. 39.

karşılığında satıcının da satılanın zilyetliğini ve mülkiyetini alıcıya geçirmesi hususundaki anlaşmaya yönelik karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanları elektronik araçlar vasıtası ile açıklanır[129]. Tarafların karşılıklı ve birbirine uygun bu irade beyanlarını açıklamaları ile sözleşme kurulmuş olur. Malın teslimi veya bedelin ödenmesi sözleşmenin kuruluş aşaması ile değil, ifa aşaması ile ilgili hususlardır.

Sözleşmenin kurulabilmesi için tarafların açıklamaları gereken bu irade beyanları icap ve kabul beyanlarıdır (TBK. m. 3-10). Tarafların irade beyanlarından zaman itibarı ile önce yapılanı icap sonra yapılanı ise kabul olarak adlandırılır[130].

A) İCAP VE İCABA DAVET

İcap, bir sözleşmenin kurulması teklifini içeren ve bu amaçla karşı tarafa (muhataba) iletilen muhatap tarafından kabul edilmesi halinde de sözleşmenin kurulmasını sağlayan varması gerekli, tek taraflı ve bağlayıcı nitelikte bir irade beyanıdır[131]. İcap beyanı sözlü, yazılı veya fiili olarak yapılabilir, herhangi bir şekle tabi değildir[132]. Ancak sözleşmenin geçerliliğinin herhangi bir şekle tabi olması halinde bu sözleşmenin kurulması amacıyla yapılacak olan icabın da bu şekil şartına uygun olarak yapılması gerekir[133]. Örneğin taşınmaz satımına yönelik sözleşmelerde irade beyanlarının da resmi şekilde tapu sicil memuru önünde yapılması gerekir[134]. İcabın belirli bir veya birkaç kişiye yapılması şart olmayıp sayısı veya kimliği belirsiz kişilere de icap beyanında bulunmak mümkündür. Bu tür icaplar herkese açık öneri olarak adlandırılır[135] ve TBK. m. 8/2'de; *"Fiyatını göstererek mal sergilenmesi veya tarife, fiyat listesi ya da benzerlerinin gönderilmesi, aksi açıkça ve kolaylıkla anlaşılmadıkça öneri sayılır."* şeklinde ifade edilmiştir. İcabın varması gerekli bir irade beyanı olması sonucu bu beyanın karşı tarafa ulaşması gerekir. Burada ulaşma

---

[129] **Can**, s. 78.
[130] **Yılmaz**, s. 39; **Turan**, Elektronik Sözleşmeler, s. 95; **Gümgüm**, s. 31; **Akıntürk/Ateş**, s. 23; **Sarıakçalı**, s. 44; **Savaş**, s. 128; **Oğuzman/Öz**, s. 50; **Bayram**, s. 350.
[131] **Akıncı,** s. 66; **Kılıçoğlu**, s. 55; **Oğuzman/Öz**, s. 51; **Eren**, s. 243-244; **Sözer**, s. 31; **Özdemir Kocasakal**, s. 54.
[132] **Sağlam**, s. 114; **Oğuzman/Öz**, s. 56; **Şahin**, Turan, Elektronik Sözleşmelerin Kuruluşuna İlişkin İrade Beyanları ve Bu Beyanların Geri Alınması, TBBD., S. 95; 2011, s. 353.
[133] **Ayan**, s. 166; **Akkurt/Erdoğan/Tokat**, s. 102.
[134] **Savaş**, s. 130; **Akıncı**, s. 67; **Eren**, s. 246.
[135] **Akıntürk/Ateş**, s. 24; **Küçükpehlivan**, s. 63; **Yıldırım**, s. 112; **Önder Balaman**, s. 48.

ile kastedilen muhatabın icap beyanını öğrenmesi değil, icap beyanının muhatabın hakimiyet alanına ulaşmasıdır[136].

İcabın en önemli özelliği sözleşmenin bütün esaslı unsurlarını ihtiva etmesidir[137]. İrade beyanının sözleşmenin esaslı unsurlarından birini veya birkaçını içermemesi halinde icap değil, icaba davet söz konusu olur[138]. İcaba davet, beyan sahibinin karşı tarafı icapta bulunmaya sevk etmek amacıyla yaptığı irade beyanıdır. İcaba davette bulunan taraf karşı tarafın icapta bulunmasını ve kabul beyanıyla son sözün kendisine ait olmasını istemektedir[139].

İrade beyanının icap mı yoksa icaba davet mi olduğu hususunda taraflar arasında anlaşmazlık olması halinde konunun güven teorisine[140] göre çözülmesi gerekir. Böyle bir durumda beyanın içeriği, beyanın yapıldığı zamandaki hal ve şartlar değerlendirilerek beyanda bulunan kişinin gerçek arzusu belirlenmelidir[141].

Elektronik satış sözleşmelerinde elektronik araçlar vasıtası ile yapılan irade beyanları bakımından ikili bir inceleme yapmak gerekir. Elektronik satış sözleşmesinin elektronik posta ve eş zamanlı iletişim kanalları vasıtasıyla kurulması halinde satıcının teklifinin, sözleşmenin tüm esaslı unsurlarını içermesi ve alıcının kabul beyanı ile sözleşmenin kurulmasını sağlayan bir beyan olması halinde bu teklifin icap olduğundan bahsedilir. Dolayısıyla elektronik satış sözleşmelerinin elektronik posta ve eş zamanlı iletişim kanalları vasıtası ile kurulması halinde beyanın içeriği, beyanın yapıldığı hal ve şartlara göre nitelendirme yapılır[142]. Ancak web sitesi üzerinden yapılan satışlarda satıcının ürünlerini fiyatlarını belirterek sergilemesi ve satışa sunması halinde bu irade beyanının icap mı yoksa icaba davet

---

136 **Akıncı**, s. 67; **Eren**, s. 244; **Sözer**, s. 31; **Gümgüm**, s. 31; **Şahin**, s. 352.

137 **Sağlam**, s. 114; **Sözer**, s. 33; **Akıncı**, s. 66; **Akıntürk/Ateş**, s. 24; **Kılıçoğlu**, s. 56; **Özdemir Kocasakal**, s. 54; **Can**, s. 22-23; **Bayram**, s. 349.

138 **Oğuzman/Öz,** s. 56; **Eren**, s. 246; **Sarıakçalı,** s. 44; **Özdemir Kocasakal**, s. 54; **Sağlam**, s. 114, **Yıldırım**, s. 113-114; **Şahin**, s. 353.

139 **Kılıçoğlu**, s. 58; **Oğuzman/Öz**, s. 51; **Savaş,** s. 129; **Akıncı**, s. 68.

140 Güven teorisi, dürüstlük kuralları, hukuki güven ilkesi ve hakkaniyet düşüncesi çerçevesinde aynı hal ve şartlarda bulunan makul ve dürüst bir üçüncü kişi yerine, ilişkinin tarafı olan makul ve dürüst muhatabın göz önünde tutulması ve taraf iradelerinin buna göre belirlenmesini amaçlamaktadır (**Eren**, s. 152-158; **Ayan**, s. 200; **Akıntürk/Ateş**, s. 46).

141 **Gümgüm**, s. 34; **Sarıakçalı**, s. 44; **Savaş**, s. 129; **Sağlam**, s. 115; **Eren**, s. 247; **Oğuzman/Öz**, s. 52.

142 **Sarıakçalı**, s. 48; **İnal**, E-Ticaret, s. 126; **Yılmaz**, s. 43-44; **Gümgüm**, s. 36.

mi sayılacağı hususunda doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır[143]. Bir görüşe göre[144], satıcının web sitesi üzerinden ürünlerini fiyatlarını da belirterek satışa sunması halinde alıcının anında sipariş verme imkânı bulunması ve TBK. m. 8/1 gereği bu durumun fiyatını göstererek mal sergilenmesi kapsamında sayılması neticesinde, web sitesinde 'stoklarla sınırlıdır' veya 'bağlayıcı değildir' gibi ifadelere yer verilmediği sürece satıcının ürünlerini bu şekilde sergilemesinin icap olarak nitelendirilmesi gerekir. Bu görüşe göre, web sitesi üzerinden ürünlerini satışa sunan satıcı, satış sözleşmesinin tüm esaslı unsurlarını kendisi belirlemektedir ve alıcının bu sözleşme şartlarına müdahale imkânı olmamakla alıcının yaptığı tek şey ürünü almak istediğinde karşısına çıkan formda satıcının istediği bilgileri girmektir. Alıcının bu satış sözleşmesinde belirlediği şey teslim yeri, ödeme şekli gibi sözleşmenin esaslı olmayan unsurlarıdır. Diğer bir görüşe göre[145], satıcının web sitesinde ürünlerini fiyatlarını da belirterek satışa sunması halinde icap değil icaba davet beyanından bahsedilir. Böyle bir durumda alıcının sergilenen malı almak hususunda satıcıya bildirdiği irade beyanı ise icaptır. Satıcının web sitesi üzerinde ürünleri fiyatlarını belirterek satışa sunmasının/sergilemesinin icap olarak kabul edilmesi işin niteliği gereği de mümkün değildir. Örneğin satıcının ürünleri bu şekilde sergilemesinin bir icap olduğunun kabulü halinde alıcının web sitesine girerek ürünü satın almak istemesi kabul beyanı olacak ve sözleşme kurulmuş olacaktır. Böyle bir durumda da satıcı sergilediği ürün stoklarında bulunmasa bile satış sözleşmesinin kurulmuş olması nedeniyle ürünü temin etmek yükümlülüğü

---

[143] Belirtmek gerekir ki satıcının yalnızca ürünlerini ilanlar vasıtası ile tanıttığı ve bu web sitesi üzerinden satışın mümkün olmadığı hallerde icaptan değil, icaba davetten bahsetmek gerekir. Zira böyle bir durumda alıcının beyanının kabul beyanı olarak nitelendirilmesi ve bu beyan ile sözleşmenin kurulduğunun söylenmesi mümkün değildir. Aksine icaba davet sayılan bu ilanları gören alıcı sözleşme kurmak amacıyla satıcıya icap beyanında bulunur ve satıcının kabul beyanı ile sözleşme kurulur. Ancak bu halde satıcı ile alıcı arasında kurulan satış sözleşmesi elektronik satış sözleşmesi olarak nitelendirilemez (**Sağlam,** s. 117; **Bozbel,** Savaş, İnternet Üzerinden Yapılan Hukuki İşlemler ve Bu Konudaki 97/7 Sayılı AB Yönergesi ile Almanya ve İsviçre'deki Düzenlemeler, s. 14, http://www.turkhukuksitesi.com/makale_40.htm; **Savaş**, s. 145-146).

[144] **Sözer**, s. 96; **Özdilek**, s. 30-31; **Falcıoğlu**, s. 196; **Küçükpehlivan**, s. 65; **Eren**, s. 249; **Sağlam**, s. 118; **Özdemir Kocasakal**, s. 62-63; **Turan**, Elektronik Sözleşmeler, s. 98; **Savaş**, s. 145-146.

[145] **Yılmaz**, s. 42-43; **Rüssman**, s. 333; **Demir**, s. 216; **Oğuzman/Öz**, s. 54; **Turan**, Elektronik Sözleşmeler, s. 97; **Savaş**, s. 138-140; **Saraman**, s. 62; **Özsunay**, Ergun, Uluslararası Çalışmaların ve Bazı Ulusal Düzenlemelerin Işığında Elektronik Ticaret ve E-Sözleşmelerin Temel Sorunları,Uluslararası İnternet Hukuku Sempozyumu, 21-22 Mayıs 2001, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayını, İzmir 2002, s. 130.

altına girecektir. Hiç kimse böyle bir riske girmek istemeyeceğinden bağlayıcı bir icapta bulunma arzusu olduğunun kabulü de mümkün olmaz.

Bir diğer görüşe göre ise, satıcının web sitesi üzerinden fiyat belirterek ürünlerini satışa sunması halinde genel geçer bir belirleme yapmak mümkün olmayıp, satıcının beyanının icap mı yoksa icaba davet mi olduğu hususunun belirlenmesinde her bir somut olay bakımından ayrı ayrı değerlendirme yapılmalı ve güven teorisi çerçevesinde alıcının bu web sitesinde yer alan açıklamalara verdiği anlam incelenmelidir[146].

Kanaatimizce satıcı web sitesi üzerinden ürünlerini sergilerken ürüne ilişkin özellikler, ürünün teslim şekli, teslim süresi, fiyatı gibi tüm özelliklerini belirterek satışa sunuyorsa ve alıcının ürünü satın almak istemesi halinde yalnızca 'satın al' veya 'sepete ekle' gibi seçeneklere tıklaması ve satış formunda gerekli alanları doldurması (kabul beyanı) sayesinde sözleşme kurulabiliyorsa -TBK. m. 8/2'de yer alan fiyatının gösterilerek mal sergilenmesi halinde aksinin açıkça ve kolayca anlaşılmadığı hallerde bu beyanın icap kabul edileceği hükmü de göz önünde bulundurularak- burada satıcının bağlanma iradesinin olduğundan ve icap beyanının varlığından söz etmek gerekir. Ancak web sitesinde ürüne ilişkin bilgiler yeterli olarak belirtilmemişse ve web sitesinde satıcının beyanları sözleşmenin esaslı unsurlarını içermiyorsa veya web sitesinde yapılan bu teklifin bağlayıcı olmadığı yönünde ibareler mevcutsa satıcının doğrudan sözleşme yapma iradesinden bahsedilemeyeceğinden icaba davetin varlığından söz etmek gerekir.

B) KABUL

Kabul, karşı tarafın yaptığı icap beyanına uygun olarak muhatap tarafından yapılan ve sözleşmenin kurulması sonucunu doğuran, varması gerekli tek taraflı bir irade beyanıdır[147]. Kabul beyanının sözleşmenin kurulmasını sağlaması için icaba uygun olması gerekir. Muhatabın yaptığı kabul beyanının icaba uygun olmaması

[146] **Sarıakçalı**, s. 50-52; **İnal**, E-Ticaret, s. 130-131; **Yıldırım**, s. 118; **Bayram**, s. 359.
[147] **Küçükpehlivan**, s. 73; **Şahin**, s. 357; **Eren**, s. 254; **Önder Balaman**, s. 55; **Yılmaz**, s. 44; **Can**, s. 39.

halinde bu beyan yeni bir icap beyanı veya mevcut icap beyanının reddi olarak adlandırılabilir[148].

Kabul beyanı da tıpkı icap beyanı gibi herhangi bir şekle tabi olmamakla birlikte sözleşmenin geçerliliğinin herhangi bir şekle tabi olması halinde kabul beyanının bu şekil şartına uygun olarak yapılması gerekir[149]. Muhatap, icaba mutlaka bir cevap vermek zorunda değildir. Muhatabın sessiz kalması kural olarak onun icabı reddettiği anlamına gelir[150]. Ancak Kanun bazı hallerde muhatabın sessiz kalmasını kabul olarak nitelendirmektedir. Buna göre; *"Öneren, kanun veya işin özelliği ya da durumun gereği açık bir kabulü beklemek zorunda değilse, öneri uygun bir sürede reddedilmediği takdirde, sözleşme kurulmuş sayılır."* (TBK. m. 6).

Elektronik satış sözleşmelerinin kuruluşunda yapılan kabul beyanlarının klasik satış sözleşmelerinde yapılan kabul beyanlarından herhangi bir farkı bulunmamaktadır[151]. Önemli olan husus icap konusunda yapılan açıklamalar çerçevesinde hangi beyanın icap hangi beyanın kabul beyanı olduğunun tespitidir. Satıcının yaptığı elektronik icap beyanına karşı alıcının yaptığı elektronik kabul beyanı veya alıcının yaptığı elektronik icap beyanına karşı satıcının yaptığı elektronik kabul beyanı ile elektronik satış sözleşmesi kurulmuş olur.

Elektronik satış sözleşmelerinde kabul beyanı; sözleşmenin elektronik posta vasıtası ile kurulması halinde elektronik posta mesajının karşı tarafa gönderilmesi suretiyle[152], eş zamanlı iletişim kanalları vasıtası ile kurulması halinde ise sözleşme hazırlar arasında kurulan bir sözleşme niteliği taşıdığı için kabul beyanının sesli görüşmelerde sesli olarak bildirilmesi, yazılı görüşmelerde ise kabul beyanını içeren mesajın karşı tarafa gönderilmesi suretiyle[153] açıklanır.

İnternet üzerinden web siteleri vasıtası ile kurulan elektronik satış sözleşmelerinde ise web sitesinde ürünlerin sergilenmesinin icap olarak kabul

---

148 **Akıncı**, s. 71; **Akkurt/Erdoğan/Tokat**, s. 109; **Akıntürk/Ateş**, s. 28; **Şahin**, s. 357; **Turan**, Elektronik Sözleşmeler, s. 96; **Kılıçoğlu**, s. 68; **Önder Balaman**, s. 56; **Özdemir Kocasakal**, s. 75.

149 **Akıncı**, s. 72; **Şahin**, s. 358; **Eren**, s. 258; **Oğuzman/Öz**, s. 65-66; **Can**, s. 40.

150 **Akıntürk/Ateş**, s. 28; **Küçükpehlivan**, s. 74; **Eren**, s. 256; **Oğuzman/Öz**, s. 66-67.

151 **Sarıakçalı**, s. 53; **Küçükpehlivan**, s. 75; **İnal**, E-Ticaret, s. 133.

152 **Turan**, Elektronik Sözleşmeler, s. 97; **Önder Balaman**, s. 57; **Yılmaz,** s. 45.

153 **İnal**, E-Ticaret, s. 134; **Savaş**, s. 183; **Gümgüm**, s. 41; **Yılmaz**, s. 45.

edilmesi halinde, muhatabın web sitesi üzerinden yapılan icap beyanına karşılık kendisine sunulan matbu formları doldurarak '*kabul ediyorum*' seçeneğine tıklaması ile[154] veya kabul beyanını açık bir şekilde klavye ile yazarak '*gönder*' tuşuna basması suretiyle kabul beyanı açıklanmış olur[155]. Bu beyanların icaba davet olarak kabul edilmesi halinde ise kabul beyanı, alıcının icap beyanına karşılık web sitesi üzerinden ürünlerini satışa sunan satıcının kabul beyanının alıcının ekranında belirmek üzere web sitesi üzerinden gönderilmesi suretiyle açıklanmış olur[156].

C) İCAP VE KABUL BEYANLARININ GERİ ALINMASI

Borçlar Kanununda icap ve kabul beyanlarının geri alınması mümkün kılınmıştır. İcap veya kabul beyanının geri alınmasına ilişkin beyan, ancak muhataba icap veya kabul beyanından daha önce veya en geç bu beyanlar ile aynı anda vardığı takdirde mümkündür (TBK. m. 9). İcap veya kabule ilişkin geri alma beyanı karşı tarafa icap veya kabul beyanından daha sonra ulaşmasına rağmen bu beyanlardan daha önce öğrenilmişse yine geçerli olacaktır[157].

İcap ve kabul beyanlarının geri alınması bakımından sözleşmenin hazırlar arasında kurulup kurulmadığına göre ikili bir ayrım yapmak gerekir. Hazırlar arasında kurulan bir sözleşme bakımından icap ve kabul beyanlarının geri alınması mümkün değildir[158]. Zira hazırlar arasında kurulan sözleşmelerde muhatap icap veya kabul beyanını anında öğrendiğinden geri alma beyanının daha önce öğrenilmesi mümkün değildir. Bu sebeple eş zamanlı iletişim kanalları ile kurulan elektronik satış sözleşmelerinde icap ve kabul beyanlarının geri alınması söz konusu olmaz.

---

[154] Daha önceden hazırlanmış ve web sitesi üzerinden ilan edilen genel şartların altında yer alan 'kabul ediyorum' seçeneğine tıklanması yoluyla kurulan sözleşmeler click-wrap sözleşmeler olarak adlandırılmaktadır. Click-wrap kelimesi tıklama yoluyla kabul anlamındadır. Bu tür sözleşmeler genellikle yazılım lisansı sözleşmelerinde kullanılır (**Savaş**, s. 133-134; **Önder Balaman**, s. 93, dn. 287; **Özdemir Kocasakal**, s. 76; **Turan**, Elektronik Sözleşmeler, s. 101).

[155] **Savaş,** s. 182-183; **Uyumaz**, s. 919; **Özdemir Kocasakal**, s. 76; **Önder Balaman**, s. 57; **Demir**, s. 228.

[156] **İnal**, E-Ticaret, s. 134; **Gümgüm**, s. 41; **Şahin**, s. 366.

[157] **Uyumaz**, s. 920; **Önder Balaman**, s. 59; **Küçükpehlivan**, s. 78; **Akıncı**, s. 73; **Kılıçoğlu**, s. 71; **Eren**, s. 260; **Oğuzman/Öz**, s. 58; **Can**, s. 41.

[158] **Sarıakçalı**, s. 53; **Şahin**, s. 368; **Özdemir Kocasakal**, s. 77; **Savaş**, s. 184; **Eren**, s. 259; **Oğuzman/Öz**, s. 58.

Hazır olmayanlar arasında kurulan sözleşmelerde ise icap ve kabul beyanının geri alınması mümkündür[159]. Örneğin elektronik posta yoluyla kurulan bir elektronik satış sözleşmesinde icap beyanını içeren posta gönderildikten sonra fakat henüz muhatap tarafından okunmadan önce[160] geri alma beyanını içeren bir elektronik postanın da gönderilmesi ve muhatabın önce geri alma beyanını içeren elektronik postayı okuması halinde icap beyanı geri alınmış olacaktır[161]. Başka bir örnek olarak elektronik posta ile gönderilen bir icap beyanı sistemden görülmeden önce muhataba bu beyanın geri alındığının telefon yoluyla veya yüz yüze bildirilmesi halinde de icap beyanı geri alınmış olacaktır[162].

Elektronik satış sözleşmelerinin web siteleri vasıtası ile kurulması halinde de hazır olmayanlar arasında kurulan bir sözleşmenin söz konusu olacağı daha önce belirtilmişti. Ancak bu sözleşmenin hazır olmayanlar arasında kurulan bir sözleşme olması bu yolla kurulan elektronik satış sözleşmelerinde icap ve kabul beyanının her zaman geri alınabileceği anlamına gelmez. Bu web siteleri nitelikleri gereği icap veya kabul beyanını otomatik olarak ve anında karşı tarafa ilettiğinden beyanların geri alınması mümkün olmaz[163]. Örneğin, web siteleri vasıtası ile ürünlerin sergilenmesinin icap kabul edilmesi halinde satıcının icap beyanı web sitesine girildiği anda öğrenilmiş olacağından bu beyanın geri alınması mümkün olmamakla birlikte, alıcının kabul beyanı da sistem üzerinden anında karşı tarafça algılanıp işleme alındığından kabul beyanının geri alınması da mümkün olmayacaktır[164]. Web siteleri vasıtası ile ürünlerin sergilenmesinin icaba davet olarak kabul edilmesi halinde de beyanda bulunan taraflar değişiklik göstermesine rağmen bu beyanların

---

[159] **Oğuzman/Öz**, s. 58; **Eren**, s. 259; **Ayan**, s. 169; **Şahin**, s. 367; **Önder Balaman**, s. 59.

[160] Elektronik posta yoluyla yapılan icap veya kabul beyanlarının TBK. m. 9'da belirtilen sebeplerle geri alınması işin niteliği ve elektronik posta sisteminin işleyişi gereği mümkün değildir. Zira daha önce yapılmaları nedeniyle icap ve kabul beyanları muhataba (elektronik posta sisteminde meydana gelen aksaklık ve arıza gibi durumlar haricinde) her zaman geri alma beyanından önce ulaşacaktır. Elektronik posta yoluyla yapılan icap ve kabul beyanlarının geri alınması ancak geri alma beyanının daha sonra ulaşmasına rağmen icap veya kabul beyanından daha önce öğrenilmesi halinde mümkündür (**Falcıoğlu**, s. 140-141; **Sağlam**, s. 140).

[161] **Sarıakçalı**, s. 54; **Şahin**, s. 369; **Gümgüm**, s. 45; **Özdemir Kocasakal**, s. 78; **Önder Balaman**, s. 60; **Kılıçoğlu**, s. 71; **Sözer**, s. 39, dn. 50.

[162] **Sarıakçalı**, s. 55; **Şahin**, s. 369; **Gümgüm**, s. 46; **Özdemir Kocasakal**, s. 78; **Savaş**, s. 186; **Sözer**, s. 39, dn. 50; **Özsunay**, s. 132.

[163] **Şahin**, s. 368; **Gezder,** s. 125.

[164] **Uyuma**z, s. 920-921; **Gümgüm**, s. 45; **Falcıoğlu**, s. 202; **Demir,** s. 186.

geri alınması bakımından aynı esaslar geçerli olacaktır[165]. Belirtmek gerekir ki web siteleri üzerinden yapılan satışlarda tüketicilerin korunması amacı ile genellikle siparişe ilişkin her bir adımdan sonra alıcıya siparişe devam etmek isteyip istemediği sorulmakta böylece beyanda bulunmadan ve sözleşme kurulmadan önce tüketicinin bu beyanları göndermesine emin olması sağlanmaktadır[166].

II- ELEKTRONİK SATIŞ SÖZLEŞMELERİNİN KURULDUĞU AN

Elektronik satış sözleşmesinin kurulmasında kullanılan araçlar, elektronik sözleşmelerin kurulmasında kullanılan araçlardan farklı değildir. Ancak elektronik satış sözleşmelerinin internet üzerinden kurulması elektronik posta, web siteleri ve eş zamanlı iletişim kanalları ile mümkündür[167]. Dolayısıyla elektronik satış sözleşmelerinin internet üzerinden kurulması halinde elektronik veri değişimi, telefon, faks, teleks gibi araçların kullanılması mümkün değildir[168]. İnternet vasıtası ile kurulan elektronik satış sözleşmelerinin kurulma anının elektronik posta, web siteleri ve eş zamanlı iletişim kanalları bakımından ayrı ayrı incelenmesi gerekir.

Elektronik posta vasıtası ile kurulan satış sözleşmeleri daha önce bahsedildiği üzere hazır olmayanlar arasında kurulan sözleşmelerdir. Hazır olmayanlar arasındaki sözleşmelerin kurulma anına ilişkin olarak Borçlar Kanununda herhangi bir düzenleme yoktur. Doktrinde kabul edilen görüşe göre hazır olmayanlar arasında

---

[165] **Uyumaz**, s. 921.

[166] **Sarıakçalı**, s. 54; **Gümgüm**, s. 45.

[167] Elektronik satış sözleşmelerinin internetin gelişmesi ile paralel olarak kullanımı oldukça yaygınlaşan sosyal medya siteleri aracılığı ile kurulması da mümkündür. Sosyal medya siteleri taraflar arasında web siteleri vasıtası ile sözleşme kurulmasını sağlayabildiği gibi elektronik postaya benzer nitelikte sayılabilecek mesajların gönderilmesi sayesinde veya eş zamanlı iletişim kanalları sayesinde sözleşme kurulmasını sağlayabilir. Aslında sosyal medya siteleri vasıtası ile kurulan satış sözleşmelerinin kendilerine özgü bir niteliği olmayıp sosyal medya sitelerinde kişilerin kendilerine ait profil sayfaları üzerinden çeşitli ürünlerin fotoğrafını, özelliklerini ve fiyatlarını belirterek satışa sunmaları halinde icap ve kabul beyanlarının gönderildiği elektronik araçlara göre bir nitelendirme yapılır. Sosyal medya sitelerinde kişilerin çeşitli ürünleri satış amacıyla sergilemesi halinde bu durumun icap mı yoksa icaba davet mi olduğu konusunda web siteleri aracılığı ile gönderilen icap ve kabule ilişkin açıklamalar uygun düştüğü ölçüde geçerli olacaktır. Taraflar arasındaki satış sözleşmesinin satıcının profilinde bulunan bir link üzerinden web sitesi vasıtası ile kurulması halinde web siteleri vasıtası ile kurulan sözleşmelere ilişkin açıklamalar, sosyal medya sitelerinin sunduğu mesajlaşma imkânı sayesinde mesajlaşarak kurulması halinde elektronik posta vasıtası ile kurulan sözleşmelere ilişkin açıklamalar,sosyal medya profilleri üzerinden edindikleri telefon numaraları sayesinde eş zamanlı iletişim kanalları vasıtası ile kurulması halinde ise eş zamanlı iletişim kanalları vasıtası ile kurulan sözleşmelere ilişkin açıklamalar geçerli olacaktır (**Keskin**, İnternet Ortamı, s. 60-61; **Bayram**, s. 363).

[168] **Falcıoğlu**, s. 236.

kurulan sözleşmeler bakımından ulaşma (varma) teorisi geçerlidir[169]. Ulaşma teorisine göre sözleşme, kabul beyanının icabı yapan tarafa ulaşması ile kurulur bu açıdan kabul beyanının, icapta bulunan tarafın hakimiyet alanına ulaşmış olması yeterli olup, icapta bulunanın bu beyanı öğrenmesi şart değildir[170]. Elektronik posta kullanıcılarının hakimiyet alanı kullanıcının sahibi olduğu elektronik posta kutusudur[171]. Dolayısıyla icap beyanının elektronik posta vasıtası ile açıklandığı durumlarda kabul beyanını içeren elektronik postanın icapta bulunan tarafın elektronik posta kutusuna ulaştığı anda sözleşme kurulmuş sayılacaktır.

Doktrinde kabul beyanını içeren elektronik postanın karşı tarafın elektronik posta kutusuna ulaşması ile sözleşme kurulmasının kişilere sürekli olarak elektronik posta kutusunu kontrol etme yükümlülüğü yükleyeceği ve bu sebeple durumun yumuşatılması gerektiği görüşünde olan yazarlar vardır. Bu görüşe göre, sözleşmenin kurulması için hukuksal iş ve işlemlerinde kullanmak üzere elektronik posta adresini daha önce herhangi bir şekilde bildirmiş olan elektronik posta kullanıcısına (genellikle tacirlere) gönderilen kabul beyanının ulaşması yeterli iken, kullanıcının (genellikle tüketicilerin) tamamen özel amaçlarla kullanmak için bildirdiği elektronik posta adresine gönderilen kabul beyanlarının ulaşması değil, fiilen öğrenilmesi gerekmektedir[172].

Web siteleri vasıtasıyla kurulan satış sözleşmeleri de hazır olmayanlar arasında kurulan sözleşmeler olduğundan bu sözleşmelerin kurulma anı ulaşma teorisine göre belirlenecektir. Bu sebeple web sitesi üzerinden ürünlerin sergilenmesi icap olarak kabul edilirse sözleşme, alıcının kabul beyanının satıcıya ulaşmasıyla, web sitesi üzerinden ürünlerin sergilenmesi icaba davet olarak kabul edilirse, satıcının kabul beyanının alıcının bilgisayarına kaydedilerek ekranda belirmesiyle kurulmuş olacaktır[173].

---

[169] Hazır olmayanlar arasında sözleşmenin kurulma anına ilişkin gönderme, açıklama, öğrenme ve varma teorileri hakkında bkz., **Eren**, s. 261; **Küçükpehlivan**, s. 79-82.

[170] **Yılmaz**, s. 48-49; **Uyumaz**, s. 923; **Falcıoğlu**, 166; **Küçükpehlivan**, s. 83**; Sarıakçalı**, s. 55; **Akıncı**, s. 75-76; **Kılıçoğlu,** s. 74; **Oğuzman/Öz**, s. 75; **Eren**, s. 262.

[171] **Falcıoğlu**, s. 166; **İnal**, E-Ticaret, s. 109-110.

[172] **Demir**, s. 180; **İnal**, E-Ticaret, s. 111-112; **Sağlam**, s. 130-131; **Özdemir Kocasakal**, s. 83-85; **Özsunay**, s. 131.

[173] **Şahin**, s. 366; **İnal**, E-Ticaret, s. 134; **Özdemir Kocasakal**, s. 85.

Web sitesi aracılığıyla gönderilen kabul beyanı, beyanın icapta bulunan tarafın hakimiyet alanına girmesi ve onun bu beyanı öğrenme imkânı elde etmesi ile ulaşmış sayılır[174]. Her ne kadar web sitelerinde kabul beyanının gönderilme anı ile muhataba ulaşma anı eş zamanlı olsa da bazı durumlarda web sitesinin özellikleri veya teknik aksaklıklar nedeniyle kabul beyanında bulunma anı ile bu beyanın karşı tarafa ulaşma anı aynı olmayabilir[175]. Web siteleri vasıtasıyla kurulan satış sözleşmelerinde sözleşmenin kurulma anı açısından ulaşma teorisi geçerli olduğundan sözleşmenin kurulma anı kabul beyanının gönderildiği an değil, karşı tarafa ulaştığı andır.

Eş zamanlı iletişim kanalları vasıtası ile kurulan satış sözleşmeleri ise hazırlar arasında kurulan sözleşmelerdir ve bu sözleşmelerde taraflar arasında kesintisiz bir iletişim mevcuttur. Hazırlar arasındaki sözleşmelerin kurulma anı, kabul beyanının hazır olan muhataba bildirildiği andır[176]. Dolayısıyla eş zamanlı iletişim kanalları vasıtası ile kurulan elektronik satış sözleşmeleri kabul beyanının bu kanallar vasıtası ile karşı tarafa bildirildiği anda kurulmuş olur[177].

III-ELEKTRONİK SATIŞ SÖZLEŞMELERİNİN HÜKÜM VE SONUÇLARINI DOĞURDUĞU AN

Bir sözleşmenin hüküm ve sonuçlarını doğurmaya başladığı an, sözleşmenin hak ve borçlar doğurmaya başladığı anı ifade eder[178]. Sözleşmenin hüküm ve sonuçlarını doğurduğu anın tespiti hazır olmayanlar arasındaki sözleşmeler ve hazırlar arasındaki sözleşmeler bakımından farklılık gösterir. Hazırlar arasında kurulan sözleşmeler, sözleşmenin kurulduğu anda hüküm ve sonuçlarını doğurmaya başlar[179]. Borçlar Kanununda hazır olmayanlar arasındaki sözleşmelerde sözleşmenin hüküm ve sonuçlarını doğurması bakımından gönderme teorisi kabul edilmiştir[180]. Buna göre hazır olmayanlar arasındaki sözleşmeler kabul beyanının karşı tarafa

---

[174] **Bayram**, s. 360; **Falcıoğlu**, s. 220; **İnal**, E-Ticaret, s. 117; **Keskin**, İnternet Ortamı, s. 55.
[175] **Özdemir Kocasakal**, s. 85; **Sarıakçalı**, s.57.
[176] **Uyumaz**, s. 923; **Küçükpehlivan**, s. 82; **Özdemir Kocasakal**, s. 81; **Sözer**, s. 55-56; **Oğuzman/Öz**, s. 74; **Akıncı**, s. 75.
[177] **Yılmaz**, s. 47; **Savaş**, s. 191; **Şahin**, s. 366; **Kılıçoğlu**, s. 72.
[178] **Yılmaz**, s. 49.
[179] **Şahin**, s. 333; **Sözer**, s. 55-56; **Sarıakçalı**, s. 55; **Kılıçoğlu**, s. 76; **Oğuzman/Öz**, s. 74; **Gezder**, s. 121.
[180] **Yılmaz**, s. 50; **Falcıoğlu**, s. 185; **Akıncı**, s. 76; **Eren**, s. 262; **Özsunay**, s. 127.

gönderildiği anda hüküm ve sonuçlarını doğurur[181] (BK. m. 11). Dolayısıyla hazır olmayanlar arasındaki sözleşmeler kabul beyanının karşı tarafa varması ile kurulmasına rağmen, hüküm ve sonuçlarını geçmişe etkili olarak kabul beyanının karşı tarafa gönderildiği andan itibaren doğurur[182].

Elektronik posta vasıtası ile kurulan satış sözleşmeleri kabul beyanının icapta bulunan tarafın elektronik posta kutusuna gönderildiği anda, web siteleri vasıtası ile kurulan satış sözleşmeleri kabul beyanının sistem üzerinden icapta bulunan tarafa gönderildiği anda hüküm ve sonuçlarını doğurmaya başlar[183]. Eş zamanlı iletişim kanalları vasıtası ile kurulan satış sözleşmeleri ise kabul beyanının icapta bulunan tarafa bildirildiği anda, yani sözleşme kurulduğu anda, hüküm ve sonuçlarını doğurmaya başlar[184].

IV- ELEKTRONİK SATIŞ SÖZLEŞMELERİNİN İFASI

İfa kavramı Borçlar Kanunu'nda tanımlanmamıştır. Doktrinde ise ifa kavramı, tarafların sözleşmeden doğan edimlerini tam ve doğru şekilde yerine getirmesi ve bunun sonucunda sözleşmeden doğan borcun sona erdirilmesi olarak tanımlanmaktadır[185]. Borcun tam ve doğru şekilde ifası ise, tarafların sözleşmeden doğan edimlerini yer, zaman, miktar ve işin niteliğine uygun olarak yerine getirilmesini ifade eder[186]. İnternet aracılığı ile kurulan elektronik satış sözleşmelerinde satıcının ve alıcının edimlerinin ayrı ayrı incelenmesi gerekir.

Elektronik satış sözleşmelerinde satıcının edimi malın temini ve alıcıya teslimidir. Satıcının bu edimini ifası doğrudan elektronik ticaret veya dolaylı elektronik ticarette farklılık gösterir. Dolaylı elektronik ticaret faaliyetlerinde edimlerin ifası fiziksel olarak yerine getirilirken, doğrudan elektronik ticarette edimlerin ifası elektronik ortamda yerine getirilir. Edimlerin fiziksel olarak ifa edilmesinden dolayı, dolaylı elektronik ticarette satıcının ifası Borçlar Hukukunun

---

[181] **Şahin**, s. 333; **Sözer**, s. 56; **Sarıakçalı**, s. 55; **Demir**, s. 243; **Eren**, s. 262.
[182] **Küçükpehlivan**, s. 83; **Falcıoğlu**, s. 185; **Can**, s. 43; **Oğuzman/Öz**, s. 75.
[183] **Yılmaz**, s. 51; **Falcıoğlu**, s. 232; **Kılıçoğlu**, s. 76; **Sözer**, s. 100; **Keskin**, İnternet Ortamı, s. 57.
[184] **Küçükpehlivan**, s. 85; **Şahin**, s. 351; **Demir**, s. 242; **Keskin**, İnternet Ortamı, s. 60; **Gezder**, s. 121.
[185] **Eren**, s. 906; **Akıncı**, s. 201; **Oğuzman/Öz**, s. 251.
[186] **Eren**, s. 906; **Keskin**, İnternet Ortamı, s. 61.

ifaya ilişkin genel hükümlerine tabidir[187]. Bu sebeple dolaylı elektronik ticaret faaliyetlerinin söz konusu olduğu elektronik satış sözleşmelerinin ifa yeri aslında parça borçları bakımından TBK. m. 89/2 gereği malın bulunduğu yer, cins borçları bakımından ise TBK. m. 89/3 gereği borçlunun yerleşim yeridir. Ancak böyle bir durumun kabulü alıcının, internet üzerinden elektronik satış sözleşmesi akdettikten sonra satılanı gidip satıcının ikametgahından veya malın bulunduğu yerden teslim almasını gerektirir ki böyle bir durum birbirlerini tanımayan ve birbirlerine uzak yerlerde bulunan tarafların akdettikleri elektronik satış sözleşmelerinin ruhuna ve niteliğine aykırılık teşkil eder[188]. Bu sebeple elektronik satış sözleşmelerinin neredeyse tamamında tarafların satılanın, alıcının adresinde teslimi konusunda anlaşmaktadırlar. Böyle bir anlaşma mevcut olmasa bile işin niteliği gereği elektronik satış sözleşmesi ile satın alınan bir malın alıcının adresinde teslim edilmesi gerektiğinin kabulü gerekir[189]. Ancak tek başına böyle bir kabul yeterli olmayıp, günümüzde elektronik satış sözleşmelerinin bu denli yaygınlaşması karşısında bu hususta emredici bir düzenleme yapılması da gerekmektedir[190].

Elektronik satış sözleşmelerinin doğrudan elektronik ticaret faaliyetleri ile gerçekleştirilmesi ancak müzik, film, kitap, bilgisayar programları gibi dijital ürünlerin satışına yönelik sözleşmelerde mümkündür. Dijital ürün satışını konu edinen elektronik satış sözleşmelerinde satıcı, dijital veriyi alıcının bilgisayarına göndermekle edimini ifa etmiş olacaktır[191]. Bu tür sözleşmelerde ifa yeri TBK. m. 89/3 gereği borçlunun yerleşim yeridir. Ancak doktrinde doğrudan elektronik ticaret faaliyetlerinin kullanıldığı sözleşmelerde dijital ürün, bilgi ve hizmet teminine ilişkin edimlerin ifa yerinin, bu üründen yararlanacak olan kişinin (alıcının) kullanımına sunulduğu, alıcının bilgisayarının bulunduğu yer olduğu kabul edilmektedir[192]. Fakat bilgisayarın fiziken bulunduğu yerin ifa yeri olarak kabul edilmesi özellikle uluslararası hukuk bakımından taraflar arasındaki öngörülebilirliği ve güvenilirliği zedeleyebilir. Bu sebeple veri mesajlarına ilişkin ifa yerinin tespitinde bazı karineler

[187] **Uyumaz**, s. 925; **Özdemir Kocasakal**, s. 103; **Sözer**, s. 152; **Sarıakçalı**, s. 99.
[188] **Gümgüm**, s. 62; **Gezder**, s. 266; **Keskin**, İnternet Ortamı, s. 63; **Sarıakçalı**, s. 102.
[189] **Gezder**, s. 267; **Uyumaz**, s. 926; **Sarıakçalı**, s. 103.
[190] **Gezder**, s. 267; **Gümgüm**, s. 63.
[191] **Keskin**, İnternet Ortamı, s. 64; **Turan**, Elektronik Sözleşmeler, s. 104.
[192] **Uyumaz**, s. 925; **Özdemir Kocasakal**, s. 104-105; **Sözer**, s. 156-157.

kabul edilmiştir[193]. UNCITRAL tarafından hazırlanan Elektronik Ticaret Model Kanunu[194] madde 15/4'te taraflarca aksi kararlaştırılmadığı sürece tarafların işyeri mevcutsa bir veri mesajının gönderenin işyerinden gönderilmiş ve alıcının işyerinden alınmış sayılacağı, tarafların işyeri mevcut değilse bu hususta tarafların mutad meskeninin esas alınması gerektiği belirtilmiştir[195]. Bu düzenlemeler çerçevesinde doğrudan elektronik ticaret faaliyetlerinin kullanıldığı sözleşmelerde mal veya hizmet teminine yönelik edimlerin -aksi ispatlanmadığı sürece- bunlardan yararlanacak olan kişinin tacir olması halinde işyerinde, tacir olmaması halinde de yerleşim yerinde ifa edilmiş sayılması doğru olacaktır[196].

Elektronik satış sözleşmelerinde alıcının edimi satıcıya satış konusu şeyin karşılığında genellikle bir para borcunun ödenmesidir[197]. Para borçlarının ifa yeri, taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça, TBK. m. 89 gereği alacaklının ödeme zamanındaki yerleşim yeridir. Alıcı bu edimini klasik ödeme yöntemlerini (nakit ödeme, çek gibi) kullanarak ifa edebileceği gibi genellikle internet ortamında kurulan sözleşmelerin niteliği gereği elektronik ödeme sistemlerini[198] kullanarak ifa eder[199]. Elektronik satış sözleşmelerinde en yaygın kullanılan ödeme sistemi özel bir donanım gerektirmemesi ve kullanım kolaylığı nedeniyle kredi kartlarıdır[200]. Bunun yanında banka havalesi veya elektronik fon transferi (EFT) yoluyla alacaklının (satıcının) banka hesabına ödeme yapması da oldukça yaygın kullanılan bir yöntemdir.

V- ELEKTRONİK SATIŞ SÖZLEŞMELERİNİN ŞEKLİ

Hukuki anlamda şekil, tarafların iradelerini açıklamak üzere kullandıkları dış kalıp, biçim veya araç olarak tanımlanabilir[201]. Taraflar irade beyanlarını yazılı, sözlü

---

[193] **Uyumaz**, s. 926; **Özdemir Kocasakal**, s. 105.

[194] Elektronik Ticaret Model Kanunu'nun orjinal metni için bkz., UNCITRAL Model Law on Electronic Commerce with Guide to Enactment 1996, https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/electcom/05-89450_Ebook.pdf (ET.: 01.09.2019).

[195] **Özdemir Kocasakal**, s. 106; **Keskin**, İnternet Ortamı, s. 63-64.

[196] **Özdemir Kocasakal**, s. 106; **Keskin**, İnternet Ortamı, s. 64; **Turan**, Elektronik Sözleşmeler, s. 103; **Uyumaz**, s. 926; **Bavafa**, s. 68.

[197] **Sarıakçalı**, s. 104; **Keskin**, İnternet Ortamı, s. 65.

[198] Elektronik ödeme sistemleri ile ilgili açıklamalar için bkz., §1, II, C, 4.

[199] **Keskin**, İnternet Ortamı, s. 65; **Özdemir Kocasakal**, s. 110-111; **Sözer**, s. 129; **Sarıakçalı**, s. 99.

[200] **Özdemir Kocasakal**, s. 112; **Sarıakçalı**, s. 106.

[201] **Eren**, s. 264; **Ayan**, s. 174; **Sağlam**, s. 145; **Önder Balaman**, s. 63; **Küçükpehlivan**, s. 102.

veya resmi şekillerde ortaya koyabilirler. Borçlar Hukuku açısından esas olan şekil serbestisi ilkesidir[202]. Bu durum TBK. m. 12'de; *"Sözleşmelerin geçerliliği, kanunda aksi öngörülmedikçe, hiçbir şekle bağlı değildir."* şeklinde ifade edilmiştir. Sözleşme özgürlüğü ilkesi gereği kural olarak tarafların hiçbir şekle tabi olmaksızın yazılı, sözlü veya resmi şekilde sözleşme yapmaları mümkündür. Kural şekil serbestisi olmakla birlikte, kanun bazı sözleşme türleri için belirli şekil şartları öngörmektedir. Kanunda öngörülen şekil şartı geçerlilik şartı olabileceği gibi ispat şartı da olabilir[203]. TBK. m. 12/2'de yer alan; *"Kanunda sözleşmeler için öngörülen şekil, kural olarak geçerlilik şeklidir. Öngörülen şekle uyulmaksızın kurulan sözleşmeler hüküm doğurmaz."* hükmü gereği kanunda aksi belirtilmedikçe kanunun öngördüğü şekil şartı, geçerlilik şartıdır ve bu şarta uyulmadan yapılan sözleşmeler geçersiz olacaktır. İspat şartına ilişkin bir düzenleme Borçlar Kanununda mevcut olmayıp, 6100 sayılı HMK.'da ispat şartına ilişkin çeşitli hükümler mevcuttur[204]. İspat şartına ilişkin düzenlemeler genellikle usul hukukuna ilişkin olup bu şarta uyulmaması sözleşmeyi geçersiz kılmaz, yalnızca bu şart uyulmadan yapılan sözleşmelerin varlığının başkaca delillerle ispatlanması gerekir[205]. Ayrıca kanunda herhangi bir şekil şartı öngörülmese de taraflar bir sözleşmenin şekle tabi olacağını kararlaştırmışlarsa sözleşmenin bu şekle uygun olarak yapılması zorunludur. Aksi takdirde sözleşme tarafları bağlamaz (TBK. m. 17/1).

Borçlar Hukukunda öngörülen şekil şartları tarafların menfaatlerini korumayı amaçlar[206]. Şeklin, sözleşmeye kesinlik kazandırmak, taraf iradelerine açıklık getirmek, sözleşmenin ispatı hususunda kolaylık sağlamak ve tarafları düşünmeye sevk ederek dikkatsiz davranmaktan kaçınmalarını sağlamak gibi yararlarının

[202] **Eren**, s. 267; **Akıncı**, s. 84-85; **Oğuzman/Öz**, s. 139.
[203] **Sözer**, s. 119.
[204] Örnek olarak HMK. m. 200'de yer alan; *"Bir hakkın doğumu, düşürülmesi, devri, değiştirilmesi yenilen-mesi, ertelenmesi, ikrarı ve itfası amacıyla yapılan hukuki işlemlerin, yapıldıkları zamanki miktar veya değerleri ikibinbeşyüz Türk Lirasını geçtiği takdirde senetle ispat olunması gerekir. Bu hukuki işlemlerin miktar veya değeri ödeme veya borçtan kurtarma gibi bir nedenle ikibinbeşyüz (2019 yılı için üçbinaltıyüzaltmış) Türk Lirasından aşağı düşse bile senetsiz ispat olunamaz."* hükmü gösterilebilir.
[205] **Küçükpehlivan**, s. 105; **Eren**, s. 271; **Sağlam**, s. 146.
[206] **Oğuzman/Öz**, s. 140; **Küçükpehlivan**, s. 104.

yanında, sözleşmenin yapılmasını güçleştirmesi, geciktirmesi ve kimi durumlarda pahalı olması gibi zararları da vardır[207].

Elektronik satış sözleşmelerine, klasik anlamda satış sözleşmelerine ilişkin hükümler uygulanacağından, tıpkı klasik anlamdaki satış sözleşmelerinde olduğu gibi elektronik satış sözleşmelerinde de herhangi bir şekil şartı yoktur. Elektronik satış sözleşmeleri sözlü olarak kurulabileceği gibi yazılı olarak da kurulabilir. Ancak bu durum taşınır mal satışına ilişkin sözleşmeler açısından geçerli olup, internet üzerinden taşınmaz mal satımının mümkün olmadığını ve elektronik satış sözleşmelerinin yalnızca taşınırlar bakımından mümkün olduğunu da hatırlatmak gerekir. Bununla birlikte usul hukuku kuralları gereği satış bedelinin üçbinaltıyüzaltmış Türk Lirasını aşması halinde bu sözleşmeden doğan alacak ve borçlar ancak yazılı belge ile ispat edilebilir[208] (HMK. m. 200).

Elektronik satış sözleşmesinin taraflarının TBK. m. 17 gereği sözleşme için yazılı şekil şartı öngörmeleri halinde internet üzerinden elektronik posta, web siteleri ve eş zamanlı iletişim kanalları vasıtası ile kurulan satış sözleşmelerinin geçerli olabilmesi için tarafların bağlanma iradelerini gösteren imzalarının elektronik metinlerde yer alması gerekir[209]. Klasik satış sözleşmelerindeki imza unsuru, elektronik satış sözleşmelerinde elektronik imza ile sağlanır[210]. 5070 sayılı EİK.'nın Tanımlar başlıklı 3. maddesinde elektronik imza[211]; *"Başka bir elektronik veriye eklenen veya elektronik veriyle mantıksal bağlantısı bulunan ve kimlik doğrulama amacıyla kullanılan elektronik veri"* olarak tanımlanmıştır. Elektronik imza, elektronik ortamda hazırlanan metinler için el yazısı ile atılmış olan imzanın sahip olduğu özellikleri sağlamaya çalışan bir yöntem olarak da tanımlanmaktadır[212].

[207] **Akıncı**, s. 77-78; **Eren**, s. 264-266.
[208] **Yılmaz**, s. 81; **Eren**, s. 271.
[209] **Keser Berber**, s. 126; **Keskin**, İnternet Ortamı, s. 72; **Sağlam**, s. 153.
[210] **Küçükpehlivan**, s. 110.
[211] Savaş'a göre, Elektronik İmza Kanunu esas itibarıyla dijital imzayı düzenlemekte olup burada bahsedilen elektronik imza kavramından anlaşılması gereken dijital imzadır. Bu sebeple Kanunun adının da Elektronik İmza Kanunu değil, Dijital İmza Kanunu olması daha uygundur. (**Savaş**, s. 215).
[212] **Keser Berber**, s. 126-127; **Küçükpehlivan**, s. 112; **Sağlam**, s. 156.

Güvenli elektronik imza[213] ile gönderilip saklanabilen metinlerin yazılı şekil şartını yerine getirdiği TBK. m. 14/2'de açıkça belirtilmiştir. Ayrıca TBK. m. 15/1'de ve EİK. m. 5/1'de güvenli elektronik imzanın el yazısıyla atılmış bir imzanın bütün hukuki sonuçlarını doğurduğu hüküm altına alınmıştır. Elektronik imza konusunda yapılan bu yasal düzenlemeler neticesinde hukukumuzda güvenli elektronik imza, elle atılan imzaya eş değer olarak kabul edilmektedir[214]. Bunun sonucu olarak da yazılı şekil şartının arandığı sözleşmelerin internet üzerinden akdedilmesi mümkündür[215]. Dolayısıyla elektronik satış sözleşmeleri herhangi bir şekle tabi olmasa da tarafların sözleşme için yazılı şekil şartı öngörmeleri halinde sözleşmenin bu şekle uygun olarak yapılması ve güvenli elektronik imza ile imzalanması gerekmektedir.

[213] Güvenli elektronik imza, elektronik imza kavramının çeşitlerinden biri olup, elektronik ortamda oluşturulan ve elektronik ortam üzerinden gönderilen belgelerin şifrelenmesi esasına dayanmaktadır. Güvenli elektronik imza, el yazısı ile atılan imzanın işlevini yerine getiren ve elektronik metni gönderen ve alan kişilerin doğrulanarak işlemin taraflarının kesin tespitini sağlayan, metnin içeriğinin imzalayan taraf bakımından onaylandığını ve bu onaydan sonra herhangi bir değişikliğe uğramadan karşı tarafa gönderildiğini gösteren elektronik verileri ifade eder (**Keskin**, İnternet Ortamı, s. 74; **Keser Berber**, s. 136; **Sarıakçalı**, s. 66; **Sözer**, s. 127; **İnal**, Tüketici Hukuku, s. 435, **Pekcanıtez**, Hakan, Elektronik Ticaretin Türk İspat Hukukuna Getirdiği Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Uluslararası İnternet Hukuku Sempozyumu, 21-22 Mayıs 2001, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayını, İzmir 2002, s. 395-396).

[214] **Önder Balaman**, s. 63; **Keskin**, İnternet Ortamı, s. 75.

[215] **Sarıakçalı**, s. 62.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İNTERNET ÜZERİNDEN SATIŞI KONU EDİNEN SÖZLEŞMELERDE TÜKETİCİNİN KORUNMASI

§ 7. BÖLÜMÜN TAKDİMİ VE SINIRLANDIRILMASI

Elektronik ticaret faaliyetlerinin büyük çoğunluğunu işletmeden tüketiciye elektronik ticaret (B2C) faaliyetleri oluşturur. Elektronik ticaretin temeli olan elektronik sözleşmeler de uygulamada genellikle bir tarafın tüketici diğer tarafın satıcı olduğu web siteleri vasıtası ile kurulan elektronik satış sözleşmeleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Tüketicinin satıcı veya sağlayıcı karşısında zayıf konumda olduğu ve bu sebeple korunması gerektiği gerek Türk Hukukunda gerekse Uluslararası Hukukta kabul edilen bir gerçektir.

Satıcı karşısında zayıf konumda olan tüketicinin elektronik sözleşmelerde hileli ve aldatıcı davranışlarla karşı karşıya kalma ihtimali çok daha yüksektir. Bu sebeple tarafların iradelerini elektronik araçlar vasıtası ile açıkladıkları elektronik sözleşmelerde tüketicinin korunması önem arz eder. Hukukumuzda elektronik araçlarla ve özellikle internet üzerinden kurulan mesafeli sözleşmelerde tüketicinin korunması amacıyla 2013 yılında 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ve 2014 yılında Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği yürürlüğe girmiştir. Bunun yanında internet üzerinden kurulan sözleşmelere ilişkin düzenlemeler içeren ve 2014 yılında kabul edilen 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'da taraflarının tüketici olup olmadığına bakılmaksızın elektronik sözleşmelere ilişkin önemli düzenlemeler içermektedir.

Çalışmanın *"İnternet Üzerinden Satışı Konu Edinen Sözleşmelerde Tüketicinin Korunması"* başlıklı bu bölümünde elektronik satış sözleşmelerinin genellikle tüketici ve satıcı arasında kurulması ve internet üzerinden kurulan elektronik satış sözleşmelerinin taraflarından birinin tüketici olduğu durumlarda bu sözleşmelerin neredeyse tamamının mesafeli sözleşme niteliğinde olması nedeniyle tüketiciyi korumak amacıyla getirilen Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ve Mesafeli

Sözleşmeler Yönetmeliği ile Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'da yer alan düzenlemelere yer verilmiştir.

§ 8. GENEL OLARAK TÜKETİCİ KAVRAMI

Tüketici kavramı, ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişileri ifade eder (TKHK. m. 3). Tüketici kavramının tespitinde tüketicinin sözleşme ile gerçekleştirmek istediği amaç dikkate alınmalıdır[1]. Gerçek veya tüzel bir kişi, çeşitli mal veya hizmetleri bir bedel karşılığında satın alarak kişisel ihtiyaçları için kullandığı takdirde tüketici olarak kabul edilecektir[2]. Dolayısıyla gerçek veya tüzel kişinin tüketici olarak nitelendirilebilmesi için mal veya hizmetleri ticari veya mesleki olmayan amaçlarla satın almış olması gerekir[3]. Satın aldığı mal veya hizmetleri kendi kullanımı ve yararlanması için değil, ticari faaliyetlerinde kullanmak için mesleki amaçlarla satın alan kişi tüketici olarak kabul edilemez[4]. Ticari veya mesleki olmayan amaç kavramı gerçek kişiler bakımından kişisel veya ailevi ihtiyaçların karşılanması olarak, tüzel kişiler bakımından ise tüzel kişiliğin kuruluş amacına uygun olan olağan ve zorunlu ihtiyaçların karşılanması olarak ifade edilebilir[5].

4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da 4822 sayılı Kanun ile değişiklik yapılmadan önce tüketici kavramı; *"Bir mal veya hizmeti özel amaçlarla satın alarak nihai olarak kullanan veya tüketen gerçek veya tüzel kişi"* olarak tanımlanmaktaydı. Değişiklikten sonra 4077 sayılı Kanunda tüketici kavramı; *"Bir mal veya hizmeti ticari veya mesleki olmayan amaçlarla edinen, kullanan veya yararlanan gerçek ya da tüzel kişi"* olarak tanımlanmıştır. Bu tanım ile mal veya

---

1 **Karakocalı/Kurşun**, s. 20; **İnal**, E-Ticaret, s. 174; **Saraman**, s. 88; **Gümgüm**, s. 14.

2 **Karakocalı/Kurşun**, s. 20; **Siller**, s. 19; **İnal**, Tüketici Hukuku, s. 501.

3 **Bavafa**, s. 86; **Yılmaz**, s. 65; **Siller**, s. 20; **Saraman**, s. 88; **Akkurt/Erdoğan/Tokat**, s. 438.

4 **Bavafa**, s. 86; **Aslan**, İ. Yılmaz, Tüketici Hukuku Dersleri, 6. Baskı, Bursa 2016, s. 3; **İnal**, Tüketici Hukuku, s. 282. Bu husus Yargıtay 13. HD.'nin 03.03.2003 tarih ve 2003/13209 E., 2003/2079 K. sayılı kararında; *"4077 sayılı Tüketicinin koruması hakkındaki kanunun 3. maddesi; malı "ticaret konusu taşınır eşya", tüketiciyi de " bir mal veya hizmeti özel amaçlarla satın alarak nihai olarak kullanan veya tüketen gerçek veya tüzel kişi" olarak tanımlamıştır. Uyuşmazlıktaki satıma konu olan cihaz nihai tüketim amacıyla değil, meslek ve sanat icrası ile kar temin etmek amacına yöneliktir. Bu itibarla taraflar arasındaki uyuşmazlığın çözümünde 4077 sayılı kanunun uygulama olanağı bulunmamaktadır."* şeklinde ifade edilmiştir (Kazancı İçtihat Programı, ET.: 09.09.2019).

5 **Karakocalı/Kurşun**, s. 27.

hizmetin nihai olarak kullanılması veya tüketilmesi unsuru isabetli olarak kaldırılmış ve tüketici kavramının kapsamı genişletilmiştir[6]. Zira malı kullanacak veya hizmetten yararlanacak olan kişi genellikle tüketici olsa da tüketicinin yakınları da olabilir[7]. Örneğin aile bireylerinin kullanımı için hediye olarak bir mobilya alan kişi nihai kullanıcı olmasa bile tüketici olarak kabul edilecektir. Önemli olan nihai kullanım değil, mal veya hizmetin edinilmesinde mesleki ve ticari amaç güdülmemesidir.

6502 sayılı TKHK.'da ise tüketici kavramının tanımı tekrar değiştirilmiş ve tüketici kavramı; *"Ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişi"* olarak tanımlanmıştır. Yapılan bu değişiklik tüketicinin sözleşme yapmadan önce korunmasının yanında sözleşme yaptıktan sonra da korunması ihtiyacından kaynaklanmaktadır[8]. Zira yeni Kanundaki tanımda, eski Kanunda yer alan *"edinen, kullanan veya yararlanan"* ifadesi çıkartılmış ve *"hareket eden"* ifadesi kullanılmıştır. Yeni tanımda yer alan bu ifadenin tüketicinin bir mal veya hizmeti edinmesinin, kullanmasının veya yararlanmasının yanında sözleşme yapmadan önce ve sonra haklı olarak bekleyeceği çeşitli hizmetleri alma gibi bazı unsurları barındırdığı söylenebilir[9].

§9. İNTERNET ÜZERİNDEN SATIŞI KONU EDİNEN SÖZLEŞMELERDE TÜKETİCİYİ KORUYAN DÜZENLEMELER

İnternet üzerinden satışı konu edinen sözleşmelerde tüketiciyi koruyucu düzenlemeler, mesafeli sözleşmelere ilişkin düzenlemeler içinde yer almaktadır. Mesafeli sözleşme ve elektronik sözleşme kavramları birbirinden farklı kavramlar olsa da[10], elektronik sözleşmelere ilişkin tüketiciyi koruyucu düzenlemeler bulunmaması sebebiyle, kanaatimizce elektronik sözleşmelerde taraflardan birinin tüketici olması durumunda kıyasen mesafeli sözleşmelere ilişkin koruyucu

6 **Yıldırım**, s. 80; **Karakocalı/Kurşun**, s. 26; **İnal**, Tüketici Hukuku, s. 282-283.
7 **Yıldırım**, s. 80.
8 **Aslan**, s. 4.
9 **Aslan**, s. 2; **Siller**, s. 20-21.
10 Bkz., §2, III, A.

hükümlerin uygulanması gerekeceğinden, internet üzerinden akdedilen mesafeli sözleşmelere ilişkin tüketiciyi koruyan düzenlemelere değinmekte fayda vardır.

Mesafeli sözleşmelerde tüketicinin aldatılma ihtimali klasik sözleşmelere göre çok daha yüksektir zira elektronik satış sözleşmesinin tarafı olan tüketici satın alacağı malın içeriği, kalitesi, miktarı gibi konularda yalnızca satıcının yaptığı tanıtım, bilgilendirme ve reklam faaliyetleri ile sınırlı olarak bilgi sahibidir ve satıcıya karşı zayıf konumdadır[11]. Tüm bu sebeplerle tüketicinin aldatıcı davranışlara, sipariş, ödeme, teslim gibi hususlarda doğabilecek tehlikelere karşı korunması gerekir[12]. Mesafeli sözleşmelerde tüketicinin korunması amacıyla çeşitli hükümler getirilmiştir. Bu hükümler tüketicinin bilgilendirilmesi, tüketicinin cayma hakkı ve tüketiciyi koruyucu diğer düzenlemeler olarak üçe ayrılabilir.

I- TÜKETİCİYİ BİLGİLENDİRME YÜKÜMLÜLÜĞÜ

Tüketicinin internet üzerinden uzaktan iletişim araçları vasıtası ile elektronik satış sözleşmesi akdetmesi halinde satın aldığı malı yakından inceleme ve satıcıyı görme fırsatı olmadığından sözleşme konusu hakkında yeterli bilgiye sahip olmama ihtimali yüksektir. Tüketicinin sahip olduğu haklar, satın almayı düşündüğü malın özellikleri, bedeli, satıcının kimliği gibi hususlarda bilgi sahibi olmadan sözleşme akdetmesinin önüne geçmek ve tüketiciyi korumak amacıyla TKHK., ETDHK., MSY. ve TMK. m.2'de hüküm altına alınan dürüstlük kuralı gereği satıcıya bilgi verme yükümlülüğü yüklenmiştir[13].

Tüketicinin bilgilendirilmesi malın kalitesi, özellikleri, fiyatı vb. hususlarda güncel bilgilerin tüketiciye sunulması anlamına gelmektedir. Bilgi verme yükümlülüğünün yerine getirilmesi sonucunda malın kullanılmasına ilişkin bilgilerin ve malın kullanımı aşamasında doğabilecek tehlikelerin açıklanması yoluyla tüketicinin satın alacağı malı tanımasına imkân tanınmış olur[14].

---

[11] **Keskin**, İnternet Ortamı, s. 82; **Bavafa**, s. 90; **Saraman**, s. 94.

[12] **Sarıakçalı**, s. 142.

[13] **Uzun Kazmacı**, s. 2802; **Yıldırım**, s. 163-164; **Demirbaş**, s. 32-33; **Baş Süzel**, Ece, Mesafeli Sözleşmelerde Tüketicinin Sözleşmenin Kurulmasından Önce Korunması: Ön Bilgilendirme Yükümlülüğü, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Y. 2018, S.2, s. 340.

[14] **Zevkliler/ Özel**, s. 106.

TKHK. m. 48/2'ye göre; *"Tüketici mesafeli sözleşmeyi ya da buna karşılık gelen herhangi bir teklifi kabul etmeden önce ayrıntıları yönetmelikte belirlenen hususlarda ve siparişi onaylandığı taktirde ödeme yükümlülüğü altına gireceği konusunda açık ve anlaşılır şekilde satıcı/sağlayıcı tarafından bilgilendirilir. Tüketicinin bilgilendirildiğine dair ispat yükü satıcıya veya sağlayıcıya aittir."*

MSY. m. 5 ila 8 arasında da ön bilgilendirme yükümlülüğü düzenlenmiştir. MSY. m. 5'te satıcının yapacağı ön bilgilendirmenin içeriğinden bahsedilmiştir. Buna göre satıcı, tüketiciyi mesafeli sözleşmenin kurulmasından ya da buna karşılık gelen herhangi bir teklifi kabul etmeden önce; sözleşme konusu mal ve hizmetlerin temel nitelikleri, satıcı veya sağlayıcının kimlik ve iletişim bilgileri, mal veya hizmetin tüm vergiler dahil toplam fiyatı, uzaktan iletişim aracı kullanımının getirdiği ilave maliyetler, tüm nakliye, teslim ve benzeri ek masraflar, ödeme, teslimat ve ifaya ilişkin bilgiler, şikayetlere ilişkin çözüm yöntemleri, cayma hakkına ilişkin genel bilgiler, cayma bildiriminin yapılacağı adres veya elektronik posta bilgileri, varsa depozitolar veya diğer mali teminatlar ve bunlara ilişkin şartlar, varsa dijital içerik ile ilgili bilgiler ve uyuşmazlık halinde başvurulacak makamlar hakkında bilgilendirmek zorundadır.

Ön bilgilendirme yükümlülüğünün yöntemi ise MSY. m. 6'da ; *"Tüketici, 5 inci maddenin birinci fıkrasında belirtilen tüm hususlarda, kullanılan uzaktan iletişim aracına uygun olarak en az on iki punto büyüklüğünde, anlaşılabilir bir dilde, açık, sade ve okunabilir bir şekilde satıcı veya sağlayıcı tarafından yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı*[15] *ile bilgilendirilmek zorundadır."* şeklinde düzenlenmiştir. Ön bilgilendirmenin yöntemi sözleşmenin kurulduğu uzaktan iletişim aracının türüne göre değişiklik gösterir[16].

İnternet üzerinden özellikle web siteleri vasıtası ile mal satın alacak olan tüketici satın alma işlemini bir an önce gerçekleştirebilmek için genellikle gerekli

---

[15] Kalıcı veri saklayıcısı kavramı, MSY.'nin Tanımlar başlıklı 4. maddesine göre; *" Tüketicinin gönderdiği veya kendisine gönderilen bilgiyi, bu bilginin amacına uygun olarak makul bir süre incelemesine elverecek şekilde kaydedilmesini ve değiştirilmeden kopyalanmasını sağlayan ve bu bilgiye aynen ulaşılmasına imkân veren kısa mesaj, elektronik posta, internet, disk, CD, DVD, hafıza kartı ve benzeri her türlü araç veya ortamı"* ifade eder.

[16] **Karakocalı/Kurşun**, s. 159-160.

açıklamaları okumadan onay kutularını işaretlemektedir. Tüketicinin sözleşme kurulmadan önce bir kez daha düşünmesini sağlamak ve tüketiciyi tekrar uyarmak amacıyla internet yoluyla kurulan sözleşmelerde satıcılara MSY. m. 6/2 ile ek bilgilendirme yükümlülüğü yüklenmiştir[17]. Buna göre satıcı, tüketicinin ödeme yükümlülüğü altına girmesinden hemen önce mala ilişkin temel niteliklere, toplam fiyata, ek masraflara ve cayma hakkının kullanılmasına ilişkin bilgileri bir bütün olarak açıkça ve ayrıca göstermek ve en geç tüketici siparişini vermeden önce herhangi bir gönderim kısıtlamasının uygulanıp uygulanmadığını, hangi ödeme araçlarının kabul edildiğini açık ve anlaşılabilir bir şekilde belirtmek zorundadır.

Mesafeli sözleşmelerin sesli iletişim araçları vasıtasıyla kurulması halinde ise satıcı, tüketiciyi sipariş vermeden hemen önce mala ilişkin temel niteliklere, toplam fiyata, ek masraflara ve cayma hakkının kullanılmasına ilişkin hususlarda açık ve anlaşılır bir şekilde bilgilendirmekle yükümlüdür (MSY. m. 6/3).

Satıcı ön bilgilendirme ve ek bilgilendirme yükümlülüklerini tamamladıktan sonra tüketicinin MSY. m. 6'da belirtilen yöntemlerle bu bilgileri edindiğini teyit etmesini sağlamak zorundadır. Satıcının bu teyidi yapmaması halinde sözleşme kurulmamış sayılır (MSY. m. 7). Bu sebeple özellikle web siteleri vasıtası ile kurulan elektronik satış sözleşmelerinde sipariş verilmeden önce alıcıdan *"Ön bilgilendirme formunu okudum"* gibi seçeneklerle formu okuduklarına dair bir beyan alınmaktadır[18]. Satıcının ön bilgilendirme konusundaki son yükümlülükleri MSY. m. 8'de düzenlenmiştir. Buna göre satıcı, tüketici siparişini onaylamadan hemen önce verdiği siparişin aynı zamanda ödeme yükümlülüğü anlamına geldiği konusunda tüketiciyi açık ve anlaşılır biçimde bilgilendirmediği sürece tüketici verdiği sipariş ile bağlı olmaz (MSY. m. 8/1). Bu yükümlülüğü yerine getirmek amacıyla bazı web sitelerinde *"Siparişi onayla seçeneğine tıklayarak x TL tutarında ödeme yapmayı kabul etmiş olacaksınız"* gibi açıklamalar yer almaktadır[19].

Özellikle eş zamanlı iletişim kanalları vasıtaları ile kurulan sözleşmelere ilişkin olarak getirilen MSY. m. 8/2 hükmü gereği, tüketici mesafeli sözleşme kurulması

[17] **Uzun Kazmacı**, s. 2804-2805; **Keskin**, İnternet Ortamı, s. 87; **Sarıakçalı**, s. 148.
[18] **Bayram**, s. 357, dn. 66; **Uzun Kazmacı**, s. 2805, dn. 45.
[19] **Baş Süzel**, s. 349.

amacıyla satıcı tarafından telefonla aranıyorsa satıcı her görüşmenin başında görüşmenin ticari amacını, kendi kimliğini, bir başkası adına veya hesabına arıyorsa o kişinin kimliğini tüketiciye açıklamak zorundadır.

Bilgilendirme yükümlülüğüne ilişkin diğer bir düzenleme ETDHK. m.3/1'de yer almaktadır. Buna göre*, "Hizmet sağlayıcı, elektronik iletişim araçlarıyla bir sözleşmenin yapılmasından önce; a) Alıcıların kolayca ulaşabileceği şekilde ve güncel olarak tanıtıcı bilgilerini, b) Sözleşmenin kurulabilmesi için izlenecek teknik adımlara ilişkin bilgileri, c) Sözleşme metninin sözleşmenin kurulmasından sonra, hizmet sağlayıcı tarafından saklanıp saklanmayacağı ile bu sözleşmeye alıcının daha sonra erişiminin mümkün olup olmayacağı ve bu erişimin ne kadar süreyle sağlanacağına ilişkin bilgileri, ç) Veri girişindeki hataların açık ve anlaşılır bir şekilde belirlenmesine ve düzeltilmesine ilişkin teknik araçlara ilişkin bilgileri, d) Uygulanan gizlilik kuralları ve varsa alternatif uyuşmazlık çözüm mekanizmalarına ilişkin bilgileri"* sunmakla yükümlüdür. Maddenin (a) bendinde yer alan yükümlülük aslında yeni bir yükümlülük olmayıp, MSY. m. 5/1,a-b'de yer alan yükümlülükler burada belirtilen yükümlülüğü de kapsar niteliktedir[20]. Ancak maddenin (b) bendinde belirtilen yükümlülük tamamen yeni bir yükümlülük olup yalnızca ETDHK.'da düzenlenmiştir[21]. Tüketicinin teknik adımlara ilişkin hususlarda bilgilendirilmesi TMK. m. 2'de düzenlenen dürüstlük kuralının gereğidir[22].

Hizmet sağlayıcıların bilgi verme yükümlülüklerine ilişkin iki önemli istisna vardır. Bunlardan ilki ETDHK. m. 3/3'te düzenlenmiştir. Buna göre, tarafların tüketici olmadığı hallerde hizmet sağlayıcının ve diğer tarafın ETDHK. m. 3/1'de belirtilen bilgi verme yükümlülüğüne ilişkin hükümlerin aksini kararlaştırmaları mümkündür. Kanun koyucu burada tarafların, -ikisinin de tüketici olmaması şartıyla- anlaşarak bilgi verme yükümlülüğünü kaldırabileceklerini hüküm altına almıştır. Ancak taraflardan birinin bile tüketici olması halinde, taraflar anlaşarak dahi bilgi verme yükümlülüğünü ortadan kaldıramazlar[23].

---

[20] **Baş Süzel**, s. 350.
[21] **Baş Süzel**, s. 351.
[22] **Demirbaş**, s. 39; **Keskin**, İnternet Ortamı, s. 88.
[23] **Bayram**, s. 342.

İkinci istisna ETDHK. m. 3/5'te düzenlenmiş olup, buna göre yalnızca elektronik posta yoluyla veya bireysel iletişim araçlarıyla (kısa mesaj, video konferans, telefon vb.) kurulan sözleşmelerde hizmet sağlayıcının ETDHK. m. 3/1'de belirtilen bilgileri sunma yükümlülüğü yoktur. Kanunun gerekçesinde başka herhangi bir elektronik iletişim aracı kullanılmaksızın sadece elektronik posta yoluyla kurulan elektronik sözleşmeler ile bireysel iletişim araçlarıyla kurulan sözleşmelerde tarafların sözleşme şartları üzerinde tartışma ve doğrudan haberleşme imkânına sahip olması nedeniyle bahsedilen bilgilendirme yükümlülüklerine gerek olmadığı ifade edilmiştir[24].

ETDHK'da bilgi verme yükümlülüğüne ilişkin hükümler hizmet sağlayıcılar bakımından getirilmiş olsa da, hizmet sağlayıcıların elektronik satış faaliyetlerini aracı hizmet sağlayıcıların sanal pazar yeri kurdukları web siteleri üzerinden gerçekleştirmeleri halinde ETDHK m.3'te belirtilen yükümlülüklerin aracı hizmet sağlayıcılar bakımından da geçerli olduğunun kabulü gerekir[25]. Zira bu tür web sitelerinde hizmet sağlayıcıların sitenin içeriğine, hazırlanan bilgilendirme metinlerine hatta satış sözleşmesine müdahale imkânı olmadığı gibi bunların alıcıya sunumu da hizmet sağlayıcı tarafından değil, aracı hizmet sağlayıcı tarafından gerçekleştirilir.

Elektronik iletişim araçları ile verilen siparişlerde siparişin onay aşamasında ve alıcının ödeme bilgilerini girmesinden önce hizmet sağlayıcı, sözleşmenin şartlarının ve sipariş sonucunda ödeyeceği toplam bedelin alıcı tarafından açıkça görülmesini sağlamakla yükümlüdür (ETDHK. m. 4/1,a). Böylelikle alıcının siparişi onaylamadan önce sözleşmenin şartlarını açıkça görerek bilgilenmesi ve son bir değerlendirme yapması sağlanır. Hizmet sağlayıcı ayrıca siparişi aldığını gecikmeksizin elektronik iletişim araçlarıyla teyit etmekle yükümlüdür (ETDHK. m. 4/2,b). Elbette tıpkı sözleşmeye ilişkin hususlarda olduğu gibi siparişe ilişkin hususlarda da bilgilendirme yükümlülükleri yalnızca hizmet sağlayıcılar için geçerli olmayıp, aracı hizmet sağlayıcıların da bu yükümlülükleri yerine getirmesi

[24] **Bayram**, s. 342; **Keskin**, İnternet Ortamı, s. 89. Kanunun gerekçesi için bkz., http://www2.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0488.pdf (ET.: 17.05.2019).

[25] **Keskin**, İnternet Ortamı, s. 89.

gerekmektedir[26]. Uygulamada birçok hizmet sağlayıcı ve aracı hizmet sağlayıcı belirtilen bu yükümlülükleri yerine getirmek için sipariş verildikten sonra alıcıya elektronik posta veya kısa mesaj yoluyla siparişin içeriğini, bedelini ve tahmini teslimat süresini gösteren bilgilendirme metinleri göndermektedir.

TKHK.'da ve MSY.'de yer alan yükümlülükler taraflardan birinin tüketici olduğu sözleşmeler bakımından geçerli iken, ETDHK.'da yer alan yükümlülükler taraflardan birinin tüketici olup olmadığına bakılmaksızın elektronik ortamda kurulan tüm sözleşmeler için geçerli yükümlülüklerdir.

II- TÜKETİCİNİN CAYMA HAKKI

A) GENEL OLARAK CAYMA HAKKI KAVRAMI VE HUKUKİ NİTELİĞİ

Mesafeli sözleşmelerde, satıcıya yüklenen bilgilendirme yükümlülüğü sayesinde tüketicinin satıcıya ve sözleşmeye ilişkin hususlarda bilgi sahibi olması sağlanarak tüketicinin daha sağlıklı bir karar vermesi ve böylece tüketicinin korunması amaçlanmaktadır. Bunun yanında tüketicinin sözleşme kurulmadan önce satın aldığı malı görememesi, malın içeriğine ve kalitesine ilişkin hususlarda yeterince bilgi edinememesi ve elektronik araçlarla gerçekleştirilen sözleşmelerde tüketicinin genellikle aceleci ve hızlı davranması gibi nedenlerle tüketicinin korunmasına yönelik getirilen bir diğer düzenleme tüketciye tanınan cayma hakkıdır[27]. Cayma hakkı sayesinde tüketici satın aldığı malı test edebilme, malın istediği özelliklere sahip olup olmadığını değerlendirebilme ve bu doğrultuda tam anlamıyla bir karar verebilme imkânına sahip olur[28]. Cayma hakkı, tüketicinin tek taraflı bir irade beyanı ile sözleşme ilişkisini sona erdirmesini sağlayan, bozucu yenilik doğuran bir haktır[29]. Bu sebeple tüketicinin cayma hakkını kullanması sonucunda kurulmuş ve sonuçlarını doğurmaya başlamış olan sözleşme, geriye etkili

---

[26] **Keskin**, İnternet Ortamı, s. 91.

[27] **Uzun Kazmacı**, s. 2806; **Sarıakçalı**, s. 154; **Siller**, s. 79; **Yücedağ Göztepe**, Nafiye, Mesafeli Sözleşmelerde Tüketicinin Cayma Hakkı, TAAD., S. 27, Y. 7, 2016, s. 669; **İnal**, Tüketici Hukuku, s. 430-431.

[28] **Sarıakçalı**, s. 154; **Keskin**, İnternet Ortamı, s. 91; **Yıldırım**, s. 223.

[29] **Sarıakçalı**, s. 156; **Gezder**, s. 228; **Uzun Kazmacı**, s. 2806.

olarak sona erer[30]. İcap ve kabul beyanlarının geri alınmasını düzenleyen hallerin yanında Kanun koyucu tüketicinin korunması amacıyla tüketiciye de cayma hakkı ile irade beyanını geri alma imkânı tanımıştır[31]. Cayma hakkı sayesinde tüketici sözleşmenin kurulmasına yönelik irade beyanını geri alarak sözleşmenin kurulmamış sayılmasını sağlamaktadır[32]. Tüketici cayma hakkını kullanana kadar veya cayma hakkını kullanmaması halinde tüketiciye tanınan cayma hakkının süresi dolana kadar tüketici ile karşı taraf arasındaki sözleşme askıda geçerli haldedir[33]. Bu sebeple taraflar bu süre dolana kadar dahi sözleşmenin ifasını birbirlerinden talep edebilirler[34].

Her ne kadar Kanunda cayma hakkı ifadesi kullanılmış olsa da aslında tüketiciye tanınan hakkın bir geri alma hakkı olduğunu söylemek daha doğru olur[35]. Zira cayma hakkı bozucu yenilik doğuran bir hak olup, sözleşmeyi ileriye dönük biçimde sona erdiren bir haktır. Geri alma hakkı ise hak sahibi olan tarafın karşı tarafın menfaatinden daha yüksek bir menfaate sahip olması nedeniyle tanınmış bir hak olup, sözleşmeyi geriye dönük bir biçimde sona erdirir[36]. Dolayısıyla gerek TKHK.'da gerekse MSY.'de cayma hakkı kavramının değil, geri alma hakkı kavramının kullanılması daha doğru olacaktır.

B) CAYMA HAKKININ KULLANILMASI VE SÜRESİ

Tüketici cayma hakkını on dört gün içinde kullanabilir ayrıca tüketicinin cayma hakkını kullanabilmesi için herhangi bir gerekçe göstermesi gerekmediği gibi cezai şart ödemesi de gerekmez (TKHK. m. 48/4, MSY. m. 9/1). Tüketici paketi açılmamış bir mal için cayma hakkını kullanabileceği gibi aynı ürünü daha düşük bir

---

30 **Yıldırım**, s. 215-216; **Keskin**, İnternet Ortamı, s. 92; **Gümgüm**, s. 97.
31 **Siller**, s. 79; **Yıldırım**, s. 213-214; **İnal**, E-Ticaret, s. 186.
32 **Karakocalı/Kurşun**, s. 85.
33 Bu husus Yargıtay 13. HD.'nin 06.05.2003 tarih ve 2003/1605 E., 2003/5635 K. sayılı kararında; *"Sözleşmenin taraflarca imzalanması ile cayılıp cayılmayacağının bildirilmesi arasında süresinde sözleşme henüz hükümlerini doğurmaz. Sözleşmenin hükümleri bu aşamada askıda olup, tüketici bu süre içinde caymazsa sözleşme başladığından itibaren hükümlerini doğurur, cayması halinde başlangıcından itibaren hüküm doğurmaz."* şeklinde ifade edilmiştir (Kazancı İçtihat Programı, ET.: 17.09.2019).
34 **Sarıakçalı**, s. 156; **Yıldırım**, s. 224-225.
35 **Karakocalı/Kurşun**, 86; **Uzun Kazmacı**, s. 2806; **Yıldırım**, s. 211; **Gümgüm**, s. 96; **İnal**, E-Ticaret, s. 186.
36 **Karakocalı/Kurşun**, 86; **Uzun Kazmacı**, s. 2806; **Yıldırım**, s. 212.

fiyatla bulduğu için de cayma hakkını kullanabilir. Böyle durumlarda tüketicinin dürüstlük kuralına aykırı davrandığı söylenemez[37].

Cayma hakkının süresi, mal teslimine ilişkin sözleşmelerde tüketicinin veya tüketici tarafından belirlenen üçüncü kişinin malı teslim aldığı gün başlar[38]. Ancak tüketici, sözleşme kurulduktan sonra ve malın tesliminden önce de cayma hakkını kullanabilir (MSY. m. 9/2). Belirtmek gerekir ki, malın tüketiciye teslim edilmesi amacıyla taşıyıcıya teslim edilmesi tüketiciye yapılmış bir teslim olarak kabul edilemeyeceği için malın taşıyıcıya teslimi cayma hakkı süresini başlatmaz (MSY. m. 9/4).

Ancak tüketici cayma hakkı konusunda bilgilendirmemişse bahsedilen bu on dört günlük süreyle bağlı olmaz ve bu süreden sonra da cayma hakkını kullanabilir[39]. Bu sebeple satıcı, tüketicinin cayma hakkı konusunda gerektiği gibi bilgilendirildiğini ispat etmekle yükümlüdür. Tüketici, cayma hakkını her halükarda cayma hakkını kullanma süresinin bittiği tarihten itibaren bir yıl içinde kullanabilir. Bu süreden sonra cayma hakkının kullanılması mümkün olmayacaktır. Satıcının, tüketiciyi bu bir yıllık süre içinde cayma hakkı konusunda bilgilendirmesi halinde bilgilendirmenin yapıldığı tarihten itibaren on dört günlük süre işlemeye başlar (TKHK. m. 48/4, MSY. m. 10). Elbette tüketicinin satıcı tarafından cayma hakkı konusunda bilgilendirilmemesine rağmen cayma hakkına ilişkin bilgisinin olduğu durumlarda, cayma hakkını kullanabileceğinin kabulü gerekir[40].

---

37 **Siller**, s. 80; **Yücedağ Göztepe**, s. 671.

38 Cayma hakkının süresinin belirlenmesinde ; *"a)Tek sipariş konusu olup ayrı ayrı teslim edilen mallarda, tüketicinin veya tüketici tarafından belirlenen üçüncü kişinin son malı teslim aldığı gün, b) Birden fazla parçadan oluşan mallarda, tüketicinin veya tüketici tarafından belirlenen üçüncü kişinin son parçayı teslim aldığı gün, c) Belirli bir süre boyunca malın düzenli tesliminin yapıldığı sözleşmelerde, tüketicinin veya tüketici tarafından belirlenen üçüncü kişinin ilk malı teslim aldığı gün"* esas alınır (MSY. m. 9/3).

39 Bu husus Yargıtay 13. HD.'nin 25.01.2018 tarih ve 2015/25017 E., 2018/556 K. sayılı kararında; *"Somut olayda, internet üzerinden davacı tarafından satın alma için onaylanan sözleşmede cayma hakkının sözleşme tarihinden itibaren 14 gün içerisinde yapılabileceği belirtilmiş olup gerek 6502 Sayılı Kanun'un 48/4 maddesi gerekse ilgili yönetmeliğin 9/2 maddesi gereğince, ilgili bildirim yapıldığından, davacının cayma hakkının sözleşme tarihinden itibaren kullanabileceği anlaşılmaktadır. Davacı ise bu hakkını yasal sürede kullanmamış olup bu sebeple davanın reddi gerekirken, hizmetten henüz yararlanılmadığından bahisle davanın kabulü usul ve yasaya aykırı olup, bozma sebebidir."* şeklinde ifade edilmiştir (Kazancı İçtihat Programı, ET.: 17.09.2019).

40 **Siller**, s. 81; **Yücedağ Göztepe**, s. 673.

Tüketicinin cayma hakkını içeren beyanını belirtilen süreler içinde yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı ile satıcıya yöneltmesi yeterlidir. Kanunun gerekçesinde belirtildiği üzere cayma hakkına ilişkin bildirimin süresi içinde satıcıya yöneltilmesi yeterli olup, bu bildirimin satıcıya ulaşması veya satıcı tarafından öğrenilmesi şart değildir[41]. Tüketici bu beyanı açıklarken MSY.'nin ekinde yer alan formu da kullanabilir. Tüketicinin cayma beyanını satıcıya, yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı yoluyla bildirmemiş olması bu beyanın geçersiz olması sonucunu doğurmaz. Zira Kanunda cayma hakkının şekli bakımından bir şart öngörülmemiş iken tüketicinin cayma hakkını kullanımını sınırlayacak biçimde yönetmelik hükmü ile yazılı şekil şartı getirilmesi mümkün değildir. Bu sebeple cayma beyanının yazılı olarak bildirilmesinin bir ispat şekli olarak kabul edilmesi gerekir[42].

İnternet üzerinden kurulan sözleşmelerde tüketicinin cayma beyanını gönderebilmesi veya bu formu doldurabilmesi için hizmet sağlayıcı veya aracı hizmet sağlayıcı tarafından internet sitesi üzerinden çeşitli seçenekler de sunulabilir. İnternet sitelerinde tüketicilere bu imkânın sunulması halinde hizmet sağlayıcı veya aracı hizmet sağlayıcı, tüketicinin ilettiği cayma beyanlarının kendisine ulaştığını tüketiciye derhal bildirmekle yükümlüdür (MSY. m. 11/1-2).

C) CAYMA HAKKININ KULLANILAMAYACAĞI HALLER

Tüketicinin cayma hakkını kullanamayacağı sözleşme türleri MSY. m. 15'de tek tek sayılmıştır. Buna göre taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça tüketici, *"a) Fiyatı finansal piyasalardaki dalgalanmalara bağlı olarak değişen ve satıcı veya sağlayıcının kontrolünde olmayan mal veya hizmetlere ilişkin sözleşmeler,*

b) Tüketicinin istekleri veya kişisel ihtiyaçları doğrultusunda hazırlanan mallara ilişkin sözleşmeler,

c) Çabuk bozulabilen veya son kullanma tarihi geçebilecek malların teslimine ilişkin sözleşmeler,

---

[41] **İnal**, E-Ticaret, s. 188; **Aslan**, s. 277; **Yıldırım**, s. 230; **Yücedağ Göztepe**, s. 673; **Zevkliler/Özel**, s. 329. Kanunun gerekçesi için bkz., https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/kanunmaddeleri?pkanunlarno=131054&pkanunnumarasi=6502 (ET.: 17.04.2019).

[42] **Yücedağ Göztepe**, s. 674.

ç) Tesliminden sonra ambalaj, bant, mühür, paket gibi koruyucu unsurları açılmış olan mallardan; iadesi sağlık ve hijyen açısından uygun olmayanların teslimine ilişkin sözleşmeler,

d) Tesliminden sonra başka ürünlerle karışan ve doğası gereği ayrıştırılması mümkün olmayan mallara ilişkin sözleşmeler,

e) Malın tesliminden sonra ambalaj, bant, mühür, paket gibi koruyucu unsurları açılmış olması halinde maddi ortamda sunulan kitap, dijital içerik ve bilgisayar sarf malzemelerine ilişkin sözleşmeler,

f) Abonelik sözleşmesi kapsamında sağlananlar dışında, gazete ve dergi gibi süreli yayınların teslimine ilişkin sözleşmeler,

g) Belirli bir tarihte veya dönemde yapılması gereken, konaklama, eşya taşıma, araba kiralama, yiyecek-içecek tedariki ve eğlence veya dinlenme amacıyla yapılan boş zamanın değerlendirilmesine ilişkin sözleşmeler,

ğ) Elektronik ortamda anında ifa edilen hizmetler veya tüketiciye anında teslim edilen gayrimaddi mallara ilişkin sözleşmeler,

h) Cayma hakkı süresi sona ermeden önce, tüketicinin onayı ile ifasına başlanan hizmetlere ilişkin sözleşmeler " bakımından cayma hakkını kullanamaz.

Cayma hakkının kullanılamayacağı sözleşme türleri tüketicinin cayma hakkını kullanmasının satıcı için orantısız güçlükler doğuracağı ve tüketicinin gereğinden fazla korunmasına sebep olabilecek sözleşmelerdir. Zira dikkat edilirse bu tür sözleşmelerde tüketicinin cayma hakkını kullanması halinde iade edilecek olan mal satıcı için bir anlam ifade etmeyecektir[43].

Burada konumuzla bağlantılı olarak üzerinde durulması gereken husus maddenin (ğ) bendinde bahsedilen sözleşmelerdir. Elektronik ortamda internet üzerinden tüketiciye anında teslim edilebilecek gayrimaddi mallar dijital ürün satışını konu edinen sözleşmelerin konusunu oluşturur. Bu tür sözleşmeler bakımından tüketicinin cayma hakkını kullanması sınırlandırılmasının, internet üzerinden dijital

[43] **Karakocalı/Kurşun**, s. 164; **Aslan**, s. 279.

ürün satışına ilişkin sözleşmelerde sözleşme konusu ürünlerin tüketiciye gönderildiği anda doğrudan kopyalanma ihtimali olduğu düşünüldüğünde isabetli bir düzenleme olduğu söylenebilir[44]. Bununla birlikte (ğ) bendinde geçen *'anında teslim edilen'* ifadesi karşısında tüketicinin satın aldığı dijital ürünü indirmeden veya indirmeye başlamakla indirme işlemi tamamlanmadan cayma hakkını kullanabileceğinin kabulü gerekir[45].

Tüketiciye teslim edilen malın ayıplı bir mal olması halinde tüketici, malın tesliminden itibaren on dört günlük süre içinde cayma hakkını kullanabileceği gibi TKHK. m. 11'de[46] kendisine tanınan (sözleşmeden dönme, satış bedelinden indirim, ücretsiz onarım ve ayıpsız misli ile değişim) seçimlik haklardan birini de kullanabilir[47]. Ayıp, alıcıya teslim edilen malda alıcının dürüstlük kurallarına göre beklediği veya satıcının bildirdiği niteliklerin bulunmaması nedeniyle alıcının satın aldığı maldan gereği gibi faydalanmasını engelleyen bozukluklar ve eksiklikler olarak tanımlanabilir[48]. Ayıplı mal ise TKHK. m. 8/1'de; *"Tüketiciye teslimi anında, taraflarca kararlaştırılmış olan örnek ya da modele uygun olmaması ya da objektif olarak sahip olması gereken özellikleri taşımaması nedeniyle sözleşmeye aykırı olan mal"* olarak tanımlanmıştır. Ayrıca TKHK. m. 8/2 gereği; *"Ambalajında, etiketinde, tanıtma ve kullanma kılavuzunda, internet portalında ya da reklam ve ilanlarında yer alan özelliklerinden bir veya birden fazlasını taşımayan; satıcı tarafından bildirilen veya teknik düzenlemesinde tespit edilen niteliğe aykırı olan; muadili olan malların kullanım amacını karşılamayan, tüketicinin makul olarak beklediği faydaları azaltan veya ortadan kaldıran maddi, hukuki veya ekonomik eksiklikler içeren mallar da ayıplı olarak kabul edilir."*

---

44 **Uzun Kazmacı**, s. 2809; **Gezder**, s. 223; **Sarıakçalı**, s. 159.

45 **Uzun Kazmacı**, s. 2809; **Sarıakçalı**, s. 158.

46 TKHK. m. 11; *"Malın ayıplı olduğunun anlaşılması durumunda tüketici; a) Satılanı geri vermeye hazır olduğunu bildirerek sözleşmeden dönme, b) Satılanı alıkoyup ayıp oranında satış bedelinden indirim isteme, c) Aşırı bir masraf gerektirmediği takdirde, bütün masrafları satıcıya ait olmak üzere satılanın ücretsiz onarılmasını isteme, ç) İmkân varsa, satılanın ayıpsız bir misli ile değiştirilmesini isteme, seçimlik haklarından birini kullanabilir. Satıcı, tüketicinin tercih ettiği bu talebi yerine getirmekle yükümlüdür."*

47 **Siller**, s. 82; **Yücedağ Göztepe**, s. 674.

48 **Zevkliler/Gökyayla**, s. 112-113; **Gümüş**, Cilt I, s. 68; **Aydoğdu/Kahveci**, s. 146; **Aral/Ayrancı**, s. 117.

Ayıplı mala ilişkin düzenlemeler TKHK. m. 8-12 arasında, taşınır mal satışını konu edinen sözleşmelerdeki ayıptan sorumluluk ise TBK. m. 219-231 arasında düzenlenmiştir. Mesafeli sözleşmelerde taraflardan birinin tüketici olması nedeniyle ayıplı mala ilişkin olarak TKHK. hükümleri uygulama alanı bulacaktır. Uygulamada oldukça az karşılaşılsa da mesafeli sözleşme niteliği taşımayan elektronik satış sözleşmeleri bakımından ise ayıplı mala ilişkin olarak TBK. hükümleri uygulama alanı bulur.

Malın ayıplı olması halinde tüketicinin sözleşmeden dönmesi herhangi bir şarta bağlı olmasa da her türlü ayıp bakımından sözleşmeden dönme hakkının kullanılması mümkün değildir. Zira bu halde TKHK.'nın 83. maddesindeki[49] atıf gereği TBK. m. 227/4 hükmü[50] uygulama alanı bulacaktır. Buna göre, tüketici malın ayıplı olduğu hallerde sözleşmeden dönme hakkını kullansa dahi durumun bunu haklı göstermemesi halinde hâkimin satış bedelinden indirim yapılmasına veya malın ücretsiz onarılmasına karar vermesi mümkündür. Tüketicinin cayma hakkını kullanması (sözleşmeden dönmeden farklı olarak) durumun bunu haklı göstermesine bağlı değildir[51]. Tüketicinin cayma hakkını kullanamadığı sözleşmelerden birinde tüketiciye teslim edilen malın ayıplı olması halinde ise tüketici yalnızca TKHK. m. 11'de düzenlenmiş olan seçimlik haklarını kullanabilir[52].

D) CAYMA HAKKININ KULLANILMASININ SONUÇLARI

Cayma hakkının kullanılması sonucunda satıcının ve tüketicinin yerine getirmesi gereken bazı yükümlülükler vardır. Cayma hakkının kullanılması sonucunda satıcının yükümlülükleri MSY. m. 12'de düzenlenmiştir. Buna göre, tüketicinin cayma hakkını kullandığına ilişkin bildirimin satıcıya ulaştığı tarihten itibaren on dört gün içinde satıcı, malın tüketiciye teslimi için yapılmış masraflar da dahil olmak üzere tüketiciden tahsil ettiği tüm ödemeleri, tüketicinin malı satın alırken kullanmış olduğu ödeme araçlarına uygun biçimde ve ayrıca tüketiciye hiçbir ek masraf veya yükümlülük yüklemeden tek seferde tüketiciye iade etmekle

---

49 TKHK. m. 83; *"Bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde genel hükümler uygulanır."*

50 TBK. m. 227/4; *"Alıcının, sözleşmeden dönme hakkını kullanması hâlinde, durum bunu haklı göstermiyorsa hâkim, satılanın onarılmasına veya satış bedelinin indirilmesine karar verebilir."*

51 **Siller**, s. 82; **Yücedağ Göztepe**, s. 674.

52 **Uzun Kazmacı**, s. 2810; **Keskin**, İnternet Ortamı, s. 98.

yükümlüdür (MSY. m. 12/1-2). Örneğin, internet üzerinden web siteleri vasıtasıyla kurulan bir satış sözleşmesinde tüketici ödemeyi kredi kartı ile yapmışsa satıcı bedel iadesi için gereken tüm masraflara katlanarak bu iadeyi yine tüketicinin kredi kartına yapmakla yükümlüdür. MSY. m. 12/3'e göre ise; *"Cayma hakkının kullanımında, 5 inci maddenin birinci fıkrasının (g) bendi*[53] *kapsamında, satıcının iade için belirttiği taşıyıcı aracılığıyla malın geri gönderilmesi halinde, tüketici iadeye ilişkin masraflardan sorumlu tutulamaz. Satıcının ön bilgilendirmede iade için herhangi bir taşıyıcıyı belirtmediği durumda ise, tüketiciden iade masrafına ilişkin herhangi bir bedel talep edilemez. İade için ön bilgilendirmede belirtilen taşıyıcının, tüketicinin bulunduğu yerde şubesinin olmaması durumunda satıcı, ilave hiçbir masraf talep etmeksizin iade edilmek istenen malın tüketiciden alınmasını sağlamakla yükümlüdür."* Madde hükmünden de anlaşıldığı üzere taraflar arasındaki sözleşmede taşıma masraflarının tüketici tarafından ödeneceği kararlaştırılsa bile, cayma hakkının kullanılması neticesinde ortaya çıkacak taşıma masrafları satıcı tarafından karşılanacaktır[54]. Örneğin, internet üzerinden eş zamanlı iletişim kanalları ile kurulan bir satış sözleşmesi ile çanta alan bir tüketicinin ürünü beğenmeyip cayma hakkını kullanarak ürünü satıcıya geri göndermesi halinde kargo masrafları satıcıya ait olur.

Cayma hakkının kullanılması sonucunda tüketicinin yükümlülükleri ise MSY. m. 13'te düzenlenmiştir. Tüketici, cayma hakkını kullandığına dair bildirimi satıcıya yönelttiği tarihten itibaren on gün içinde malı, satıcıya veya satıcının yetkilendirmiş olduğu kimseye göndermekle yükümlüdür. Ancak satıcının malı, tüketicinin göndermesine gerek kalmadan kendisinin geri alacağını bildirmesi halinde bu yükümlülükten bahsedilemez. Tüketici cayma süresi içinde malı teknik özelliklerine ve kullanım talimatlarına uygun bir şekilde kullanabilir. Bu kullanım sonucu malda meydana gelen değişikliklerden veya bozulmalardan tüketici sorumlu tutulamaz (MSY. m. 13). Doktrinde, tüketicinin malın niteliklerini anlamak amacıyla kullanımından sorumlu tutulamayacağı ancak malın etiketinin çıkartılması veya

---

[53] Satıcının sözleşme öncesi tüketiciyi bilgilendirme yükümlülüğünün düzenlendiği MSY. m. 5'in (g) bendine göre satıcı, *'cayma hakkının olduğu durumlarda, bu hakkın kullanılma şartları, süresi, usulü ve satıcının iade için öngördüğü taşıyıcıya ilişkin bilgiler'* hususunda tüketiciyi bilgilendirmekle yükümlüdür.

[54] **Sarıakçalı**, s. 156; **Gümgüm**, s. 106.

ayakkabının kullanılması gibi olağan gözden geçirmeyi aşan durumlarda meydana gelen değişiklik ve bozulmalardan tüketicinin sorumlu olması gerektiği ifade edildiği gibi[55], böyle bir durumun tüketici bakımından cayma hakkının kullanımını zorlaştıracağı ve mala zarar verecek kullanımlar dışında olağan kullanımlar bakımından malda meydana gelen değişiklik ve bozulmalardan tüketicinin sorumlu olmaması gerektiği de ifade edilmektedir[56]. Avrupa Hukukunda ise, tüketicinin cayma hakkı konusunda satıcı tarafından bilgilendirilmediği hallerde malın olağan kullanımı dışındaki kullanımlardan doğan zararlardan dahi sorumlu tutulamayacağı ifade edilmektedir[57].

III- DİĞER DÜZENLEMELER

Mesafeli sözleşmelerde bilgilendirme yükümlülüğü ve cayma hakkı dışında tüketiciyi koruyan düzenlemeler MSY. m. 16 ila 20 arasında düzenlenmiştir. Bu düzenlemelerin başında sözleşmenin ifası ve teslimata ilişkin hükümler gelmektedir. MSY.'nin *'Sözleşmenin İfası ve Teslimat'* başlıklı 16. maddesine göre; *"Satıcı veya sağlayıcı, tüketicinin siparişinin kendisine ulaştığı tarihten itibaren taahhüt ettiği süre içinde edimini yerine getirmek zorundadır. Mal satışlarında bu süre her halükarda otuz günü geçemez. Satıcı veya sağlayıcının birinci fıkrada yer alan yükümlülüğünü yerine getirmemesi durumunda, tüketici sözleşmeyi feshedebilir."*[58]

Madde hükmünde her ne kadar ifanın zamanında gerçekleşmemesi halinde tüketicinin sözleşmeyi feshedebileceği belirtilmişse de ani edimli sözleşmelerde[59]

---

[55] **İnal**, E-Ticaret, s. 190; **Yıldırım**, s. 258; **Gümgüm**, s. 104; **Yücedağ Göztepe**, s. 679. Tüketicinin, malı gözden geçirme ve olağan kullanım sınırlarını aşan kullanımı halinde de cayma hakkını kullanabileceği ancak böyle bir durumda satıcının zararını tazmin hakkı olduğu ve tüketicinin sorumluluğuna gidilebileceği görüşü için bkz., **Sarıakçalı**, s. 156-157; **Siller**, s. 84-85; **İnal**, Tüketici Hukuku, s. 929.

[56] **Keskin**, İnternet Ortamı, s. 95.

[57] **Tang**, p. 16.

[58] Yönetmelikte yer alan bu düzenleme ile paralel bir düzenleme de TKHK. m. 48/3'te yer almaktadır. Madde hükmüne göre; *"Satıcı veya sağlayıcı, tüketicinin siparişinin kendisine ulaştığı andan itibaren taahhüt edilen süre içinde edimini yerine getirir. Mal satışlarında bu süre her hâlükârda otuz günü geçemez. Satıcı veya sağlayıcının bu süre içinde edimini yerine getirmemesi durumunda tüketici sözleşmeyi feshedebilir."*

[59] Ani edim, borçlunun borcu ifasını bir an içinde gerçekleştirmesini, borçlunun edimini tek bir davranış ile yerine getirmesini ifade eder. Sürekli edim ise, borç ilişkisi devam ettiği sürece edim yükümlülüğünün de devam etmesi ve bu nedenle borçlunun borcunu zaman içinde devamlı olarak ve sürekli bir davranışla ifa etmesini ifade eder (**Oğuzman/Öz**, s. 10-12; **Kılıçoğlu**, s. 6; **Eren**, s. 107-108; **Ayan**, s. 50).

sözleşmenin sona erdirilmesi bakımından sözleşmenin feshi değil, sözleşmeden dönme söz konusu olduğundan[60] ani edimli sözleşme türü olan satış sözleşmelerinde bu ifadenin sözleşmeden dönme olarak yorumlanması gerekir[61].

Satıcının otuz gün içinde edimini ifa etmemesi halinde şayet tüketici sözleşmeden dönme hakkını kullanmaz ise satıcı temerrüde düşmüş olacaktır. Satıcının temerrüde düşmesi halinde tüketici satıcıya TBK. m. 123 gereği uygun bir süre verebilir ve bu sürenin sonunda da satıcının borcunu ifa etmemesi halinde TBK. m. 125[62] gereği kendisine tanınan seçimlik haklardan birini (aynen ifa ve gecikme tazminatı, müspet zararın tazmini, sözleşmeden dönme ve menfi zararın tazmini) kullanabilir.

Tüketicinin sözleşmeyi feshetmesi halinde satıcı, teslimat masrafları da dahil olmak üzere tüketiciden tahsil edilen tüm ödemeleri fesih bildiriminin kendisine ulaştığı tarihten itibaren on dört gün içinde kanuni faizi ile birlikte tüketiciye geri ödemek zorunda olduğu gibi, elinde tüketiciyi borç altına sokan bütün belgeleri ve kıymetli evrakı da tüketiciye iade etmek zorundadır (MSY. m. 16/3). Sözleşme konusu edimin ifasının imkânsızlaşması halinde satıcı, durumu öğrendiği tarihten

---

60 Bu husus Yargıtay 19. HD.'nin 24.11.2016 tarih ve 2016/4563 E., 2016/15079 K. sayılı kararında; *"Mahkemece toplanan delillere göre, taraflar arasında 15.05.2012 tarihinde davalıya ait maden arama ruhsatının devri konusunda sözleşme yapıldığı, taraflar arasında ani edimli bir satış sözleşmesi bulunmakta olup ani edimli sözleşmelerde feshin söz konusu olmayacağı, dosyada sözleşmenin sona ermesine yol açtığı ileri sürülen sebebin borçlu temerrüdüne dair olduğu, buna göre davalının ruhsatın devri için vekalet vermemesinin borç ihlali niteliğinde kabul edilmesi gerektiği, ilişkinin artık yürütülemeyeceği borçların ifasının faydasız kaldığı ve dürüstlük kuralı çerçevesinde ihtar yahut mehil şartlarının aranmaması gerekiği ve bu durumda davacının ödediği ve kendisine iade edilmeyen peşinatın davacıya iadesi gerektiği gerekçesiyle davanın kabulü ile, İstanbul 26. İcra Müdürlüğü 2013/99 esas sayılı dosyasındaki itirazın iptaline, takibin aynı şartlarla devamına, asıl alacağın % 20'si oranında icra inkar tazminatına karar verilmiş, hüküm davalı vekilince temyiz edilmiştir. Dosyadaki yazılara kararın dayandığı delillerle gerektirici sebeplere, delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına göre, davalı vekilinin yerinde görülmeyen bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun bulunan hükmün ONANMASINA, aşağıda yazılı onama harcının temyiz edenden alınmasına, 24/11/2016 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.*" şeklinde ifade edilmiştir (Kazancı İçtihat Programı, ET.: 28.09.2019).

61 **Uzun Kazmacı**, s. 2810, dn. 66; **Keskin**, İnternet Ortamı, s. 97; dn. 355.

62 TBK. m. 125; *"Temerrüde düşen borçlu, verilen süre içinde, borcunu ifa etmemişse veya süre verilmesini gerektirmeyen bir durum söz konusu ise alacaklı, her zaman borcun ifasını ve gecikme sebebiyle tazminat isteme hakkına sahiptir. Alacaklı, ayrıca borcun ifasından ve gecikme tazminatı isteme hakkından vazgeçtiğini hemen bildirerek, borcun ifa edilmemesinden doğan zararın giderilmesini isteyebilir veya sözleşmeden dönebilir. Sözleşmeden dönme hâlinde taraflar, karşılıklı olarak ifa yükümlülüğünden kurtulurlar ve daha önce ifa ettikleri edimleri geri isteyebilirler. Bu durumda borçlu, temerrüde düşmekte kusuru olmadığını ispat edemezse alacaklı, sözleşmenin hükümsüz kalması sebebiyle uğradığı zararın giderilmesini de isteyebilir."*

itibaren üç gün içinde tüketiciye yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı ile bildirmek ve tüketiciden teslimat masrafları da dahil tahsil edilen tüm ödemeleri durumu bildirdiği tarihten itibaren en geç on dört gün içinde tüketiciye iade etmek zorundadır. Malın stokta bulunmaması, satıcının edimini yerine getirmesinin imkânsızlaşması olarak kabul edilmez (MSY. m. 16/4).

Mesafeli sözleşmelerde tüketiciyi koruyan düzenlemelerden bir diğeri MSY.'nin *'Zarardan Sorumluluk'* başlıklı 17. maddesidir. Madde hükmü gereği, malın tüketiciye veya tüketicinin (taşıyıcı dışında) malın teslim edilmesi için belirlediği üçüncü kişiye teslimine kadar oluşan kayıp ve hasarlardan satıcı sorumludur (MSY. m. 17/1). Tüketicinin malın satıcının belirlediği taşıyıcı haricinde bir başka taşıyıcı ile gönderilmesini talep etmesi halinde satıcı, malın bu taşıyıcıya tesliminden sonra oluşacak kayıp ve hasarlardan sorumlu tutulamaz (MSY. m. 17/2).

Uzaktan iletişim araçları ile kurulan mesafeli sözleşmelerde sözleşmenin kurulmasından sonra tüketicinin satıcı ile elektronik posta, internet veya eş zamanlı iletişim kanalları vasıtası ile iletişime geçmesi mümkün olduğu gibi telefon vasıtası ile iletişime geçmesi de mümkündür. Böyle bir durumda satıcı tarafından tahsis edilen telefon hattının kullanım ücretleri bakımından tüketicinin korunmasını amaçlayan MSY. m. 18'e göre, tüketicinin kurulan sözleşme ile ilgili olarak satıcı ile iletişime geçmesi için satıcı tarafından telefon hattı tesis edilmesi halinde bu telefon hattı için satıcının olağan ücret tarifesinden daha yüksek bir tarife seçmesi mümkün değildir.

Tüketicinin özellikle internet üzerinden web siteleri vasıtası ile kuracağı sözleşmelerde fark etmeden kabul edebileceği ek ödeme talepleri bakımından korunmasını amaçlayan MSY. m. 19 hükmüne göre; *"Sözleşme kurulmadan önce, sözleşme yükümlülüğünden kaynaklanan ve üzerinde anlaşılmış esas bedel dışında herhangi bir ilave bedel talep edilebilmesi için tüketicinin açık onayının ayrıca alınması zorunludur. Tüketicinin açık onayı alınmadan ilave ödeme yükümlülüğü doğuran seçeneklerin kendiliğinden seçili olarak sunulmuş olmasından dolayı tüketici bir ödemede bulunmuş ise, satıcı veya sağlayıcı bu ödemelerin iadesini derhal yapmak zorundadır."*

Tüketiciyi koruyan düzenlemelerden bir diğeri bilgi ve belgelerin saklanmasına ilişkin yükümlülüklerdir. Satıcı bilgilendirme yükümlülüğüne, tüketicinin cayma hakkına, teslimata ve diğer hususlara ilişkin yükümlülüklerini yerine getirdiğine dair her bir işlemle alakalı belge ve bilgileri üç yıl saklamakla yükümlüdür (MSY. m. 20/1). Bilgi ve belgelerin saklanmasına ilişkin diğer bir yükümlülük TKHK. m. 48/5'te düzenlenmiştir. TKHK. m. 48/5 hükmü gereği uzaktan iletişim araçlarını kullanmak veya bu araçları kullandırmak suretiyle oluşturdukları bir sistem çerçevesinde satıcı adına mesafeli sözleşme kurulmasına aracılık eden kimseler satıcı ile yapılan işlemlere ilişkin kayıtları tutmak ve bu kayıtları talep halinde ilgililere vermekle yükümlüdür. Madde hükmünün uygulanmasına ilişkin olarak MSY. m. 20/2'de mesafeli sözleşme kurulmasına aracılık eden bu kimseler için Yönetmelik kapsamında satıcı ile yapılan işlemlere ilişkin kayıtları üç yıl boyunca saklama yükümlülüğü getirilmiştir.

Madde gerekçesinde de belirtildiği üzere mesafeli sözleşme kurulmasına aracılık eden bu kişiler satıcının mallarının tüketicilere ulaşmasına aracılık eden ve aynı zamanda satıcı adına tüketiciden malın bedelini tahsil eden kişilerdir[63]. Dolayısıyla bedel tahsil etmeden yalnızca satıcı ve tüketicinin iletişime geçmesini sağlayan web sitelerinin[64] kayıt tutma yükümlülükleri yoktur.

[63] Yukarıda ayrıntılı olarak açıklandığı üzere bu kişiler aracı hizmet sağlayıcı olarak adlandırılır.

[64] Bu tür web sitelerini işleten kişiler de aracı hizmet sağlayıcı olarak adlandırılsa da, web sitesi üzerinden satış yapılmayan ve hizmet sağlayıcıların ilanlar vasıtası ile ürünlerini sergiledikleri (ancak satış sözleşmesinin fiziken kurulduğu) web sitelerinin TKHK. m. 48/5 ve MSY. m. 20/2'de düzenlenen kayıt tutma ve talep halinde ilgililere bilgi verme yükümlülükleri yoktur.

SONUÇ

Tarihsel süreçte öncelikle askeri amaçlarla kullanılan zamanla da akademik dünyada yaygınlaşan internet, 1980'li yıllarda sivil kullanıma açılmıştır. Sivil kullanım, world wide web (www.) sisteminin geliştirilmesi ile tüm dünyada oldukça hızlı yayılmıştır. Önceleri bir lüks olarak görülen internet, günümüz sosyal, ekonomik ve iş hayatının vazgeçilmez bir unsuru olmuştur. İnternetin, ticari faaliyetlere hızlılık, kolaylık ve ucuzluk gibi katkılar sağlaması, ticari faaliyetleri bir nevi dönüştürmüş, elektronik ticaret kavramının ortaya çıkması ile de hukukta elektronik sözleşme çalışmalarına başlanmıştır. Bununla birlikte bu iki kavram sadece internet üzerinden yapılan elektronik ticareti ve dolayısıyla elektronik sözleşmeleri ifade etmemektedir. Zira elektronik ticaretin internet dışında da mail, faks gibi çeşitli araçları bulunmaktadır. Kaldı ki elektronik ticaretin yalnızca internet üzerinden gerçekleştirileceğinin kabulü, yeni teknolojik gelişmeler neticesinde ortaya çıkacak elektronik araçların elektronik ticaret kapsamı dışında kalmasına neden olacaktır.

Elektronik ticaret faaliyetlerinin hukuki zeminini oluşturan elektronik sözleşmeler, tarafların karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarını elektronik iletişim araçları yardımıyla açıklamaları ile kurulan sözleşmeler olarak tanımlanabilir. Türk Hukukunda doğrudan elektronik sözleşmelere ilişkin hükümler içeren bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu durum; elektronik ortamda kurulan sözleşmelere hangi hükümlerin uygulanacağı ve taraflar arasında uyuşmazlık çıkması halinde çözümün ne olacağı konusunda tartışma yaratmaktadır. Elektronik sözleşmelerin Borçlar Hukuku anlamındaki klasik sözleşmelerden ayırt edici unsuru sözleşmenin kuruluşunda kullanılan araçlardır. Bu sebeple TBK.'nın genel hükümlerinin elektronik sözleşmeler bakımından da uygulama alanı bulacağı açıktır.

Doktrinde elektronik iletişim araçlarından hangilerinin elektronik sözleşme kapsamına girdiği hususunda görüş birliği bulunmasa da kanaatimizce elektronik sözleşme kavramı, tüm elektronik araçlar ile kurulan sözleşmeleri kapsar. Bununla birlikte belirtmek gerekir ki elektronik sözleşmelerin kurulmasında en yaygın kullanılan araç internettir ve elektronik sözleşmelerin büyük bir kısmı web siteleri

aracılığı ile kurulmaktadır. Elektronik sözleşmelerin hangi elektronik araçlar vasıtası ile kurulduğu, sözleşmenin kurulduğu an ile hüküm ve sonuçlarını doğurduğu anın tespiti bakımından oldukça önemlidir.

Sözleşmenin kurulma anı ile hüküm ve sonuçlarını doğurma anı, sözleşmenin hazırlar arasında/hazır olmayanlar arasında kurulup kurulmamasına göre değişiklik gösterir. Telgraf, teleks, faks, elektronik posta ve web siteleri vasıtasıyla kurulan elektronik sözleşmeler, taraflar arasında kesintisiz bir iletişimden bahsedilemeyeceğinden, hazır olmayanlar arasında kurulan sözleşmeler olarak nitelendirilir. Telefon veya internet telefonu, görüntülü konuşma gibi internet üzerinden eş zamanlı iletişim kanalları vasıtası ile kurulan sözleşmeler ise taraflar arasında kesintisiz, araya herhangi bir zaman dilimi girmeden, iletişim kurma imkânı sağlaması nedeniyle hazırlar arasında kurulan sözleşmeler olarak nitelendirilir. İnternet vasıtasıyla gerçekleştirilen mesajlaşmalarda ise sözleşmenin niteliği tarafların çevrimiçi olup olmadığına göre değişiklik gösterecektir. Tarafların çevrimiçi olarak kesintisiz iletişim kurma imkânına sahip olması halinde hazırlar arasında yapılan bir sözleşmeden bahsedilirken, tarafların çevrimiçi olmadan internet üzerinden mesajlaşarak kurdukları sözleşmeler bakımından hazır olmayanlar arasında kurulan bir sözleşmeden bahsedilir.

Elektronik sözleşme kavramı ile mesafeli sözleşme ve mesafeli satış sözleşmesi kavramları da birbirleriyle karıştırılmaktadır. Mesafeli sözleşme taraflardan birinin tüketici olduğu, mal veya hizmetlerin uzaktan pazarlanmasını sağlayan bir sistem çerçevesinde sözleşmenin görüşme aşamaları da dahil olmak üzere uzaktan iletişim araçlarıyla kurulduğu ve bu sebeple tarafların fiziken bir araya gelmediği sözleşmeleri ifade eder. Ayrıca, özellikle web siteleri vasıtası ile kurulan sözleşmelerin mesafeli sözleşme niteliği taşıdığı söylenebilir. Ancak alıcının gidip malı görerek beğenmesi ve sonradan taraflar arasında elektronik araçlar vasıtasıyla bir sözleşme kurulması halinde bu elektronik sözleşmenin mesafeli sözleşme olduğu söylenemez.

Mesafeli satış sözleşmesi ise, sözleşmenin ifa edilebilmesi amacıyla satılan malın bir yerden başka bir yere naklinin söz konusu olduğu sözleşmelerdir. Mesafeli

satış sözleşmesinin belirleyici unsuru satılanın teslimi için nakledilmesidir. Doktrinde TBK. m. 208'de yer alan *"Satıcı alıcının isteği üzerine satılanı ifa yerinden başka bir yere gönderirse…"* ifadesinden yola çıkarak mesafeli satış sözleşmeleri, genellikle, satılanın ifa yerinden başka bir yere gönderildiği sözleşmeler olarak tanımlanmakta ve elektronik sözleşmelerin mesafeli satış sözleşmeleri niteliği taşıdığından bahsedilmektedir. Kanaatimizce mesafeli satış sözleşmelerinin bu şekilde tanımlanması doğru değildir, bu sebeple çalışmamızda da bu tanım kullanılmamıştır. Zira böyle bir tanımın benimsenmesi halinde elektronik sözleşmelerin mesafeli satış sözleşmesi olduğundan bahsetmek mümkün değildir. Elektronik satış sözleşmelerinin kuruluş aşamasında, alıcı genellikle malın teslim edilmesini istediği adresi belirtir ve alıcı ile satıcı malın teslim edileceği yer konusunda anlaşırlar. TBK. m. 89 gereği tarafların malın teslim edilmesi hususunda anlaştığı yerin ''borcun ifa yeri'' olarak kabul edilmesi daha doğru olur. Dolayısıyla bu tür sözleşmelerde malın ifa yerinden başka bir yere gönderilmesi değil, ifa yerinin satılan şeyin bulunduğu yerden başka bir yer olarak kararlaştırılması ve satılanın nakli söz konusudur.

Elektronik sözleşmelerin yaygınlaşması ile bu sözleşmelerden doğacak hukuki problemlerin tespit edilmesi ve bu alanda ülke uygulamaları arasında yeknesaklık sağlanması amacıyla gerek uluslararası gerekse ulusal alanda çeşitli hukuki düzenlemeler yapılmıştır. Uluslararası düzenlemelerden Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret Hukuku Komisyonu (UNCITRAL) tarafından hazırlanmış olan Elektronik Ticaret Model Kanunu ve Avrupa Birliği tarafından hazırlanan Elektronik Ticaret Yönergesi, Elektronik İmza Yönergesi, Mesafeli Sürüm Yoluyla Kurulan Sözleşmelerde Tüketicinin Korunmasına İlişkin Yönerge bu düzenlemelerden en önemli olanlarıdır.

Türk Hukukunda ise, elektronik sözleşmelere ilişkin doğrudan düzenleme içeren bir mevzuat bulunmamaktadır. 39.3 milyon kişinin internet üzerinden alışveriş yaptığı ülkemizde özellikle web siteleri vasıtasıyla kurulan elektronik satış sözleşmelerine ilişkin bir mevzuat bulunmaması önemli bir eksikliktir. Bununla birlikte hukukumuzda elektronik sözleşmeler bakımından niteliğine uygun düştüğü

ölçüde uygulama alanı bulan hükümler içeren bazı düzenlemeler mevcuttur. Bunlar; 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu, 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu, Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği, Elektronik Ticarette Hizmet Sağlayıcı ve Aracı Hizmet Sağlayıcılar Hakkında Yönetmelik'tir. Yine de elektronik sözleşmelerin, sadece bu sözleşmelerin ele alındığı kanuni bir temelde düzenlenmesi gerektiği açıktır.

Alıcının internet üzerinden elektronik posta, eş zamanlı iletişim kanalları veya yalnızca kendi ürünlerini satan bir web sitesi vasıtası ile herhangi bir mal satın alması halinde, ortada tarafları alıcı ile satıcı olan tek bir sözleşmesel ilişki vardır ve bu ilişki elektronik satış sözleşmesi olarak adlandırılır. Günümüzde internet üzerinden alışverişin gerek alıcıya gerekse satıcıya sağladığı kolaylıklar, birçok satıcıya ürünlerini satma/satışa sunma imkânı sağlayan, sanal pazar yeri olarak nitelendirilebilecek web sitelerinin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Sanal pazar yeri sağlayan web sitelerini işleten kişiler, *"başkalarına ait iktisadi ve ticari faaliyetlerin yapılmasına elektronik ticaret ortamı sağlayan gerçek ve tüzel kişiler"* olduklarından aracı hizmet sağlayıcı olarak, bu web siteleri üzerinden ürünlerini satarak veya satışa sunarak *"elektronik ticaret faaliyetinde bulunan gerçek veya tüzel kişiler"* ise hizmet sağlayıcı olarak adlandırılırlar (ETDHK. m. 2).

Aracı hizmet sağlayıcıların işlettikleri web sitelerinden bir mal satın alınması halinde aracı hizmet sağlayıcı, hizmet sağlayıcı ve alıcı olarak üç taraf ve dolayısıyla bu taraflar arasında ayrı ayrı meydana gelecek üç farklı sözleşmesel ilişkiden bahsedilir. Taraflar arasındaki bu ilişkilerin tümü satışı konu edinen ilişkilerdir. Örneğin, aracı hizmet sağlayıcı ile hizmet sağlayıcı arasında kurulacak olan sözleşme, hizmet sağlayıcının ürünlerini, aracı hizmet sağlayıcının işlettiği web sitesi üzerinden satışa sunması amacıyla kurulan bir sözleşmedir.

Taraflar arasındaki sözleşmelerin özellikleri aracı hizmet sağlayıcının işlettiği web sitesi üzerinden satışın mümkün olup olmamasına göre değişiklik gösterir. Zira bazı web sitelerinde alıcının doğrudan site üzerinden ürün satın alması mümkün iken bazı web sitelerinde aracı hizmet sağlayıcılar yalnızca alıcıların ilanlar yoluyla

ürünlerini satışa sunan satıcılara ulaşmasını sağlarlar. Bu tür web siteleri üzerinden ürün satın alınması mümkün olmayıp alıcı ile satıcı arasındaki sözleşme fiziken kurulur.

Aracı hizmet sağlayıcılar ile hizmet sağlayıcılar arasındaki sözleşmenin tipe ilişkin özelliklerini belirleyebilmek için satışı konu edinen sözleşmelerin ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekir.

Değerlendirilmesi gereken ilk sözleşme türü komisyon sözleşmesidir. Zira aracı hizmet sağlayıcılar, genellikle hizmet sağlayıcılardan belirli bir komisyon alarak karşılığında sanal pazar yeri sağlamaktadırlar. Ancak komisyon sözleşmesinin taraflarından biri olan komisyoncu, faaliyetlerini kendi adına ve vekalet veren hesabına yürütür ve üçüncü kişilerle yapılan sözleşmenin de tarafıdır. Web siteleri üzerinden kurulan elektronik satış sözleşmeleri ise hizmet sağlayıcı ile alıcı arasında kurulur ve aracı hizmet sağlayıcı hiçbir şekilde bu satış sözleşmesinin tarafı değildir. Dolayısıyla bu sözleşmenin komisyon sözleşmesi olarak nitelendirilmesi mümkün değildir.

Taraflar arasındaki sözleşmenin niteliği bakımından değerlendirilmesi gereken bir diğer sözleşme türü ise pazarlamacılık sözleşmesidir. Ancak pazarlamacılık sözleşmesinde pazarlamacı, ticari işletme sahibi işveren hesabına hareket eder. Aracı hizmet sağlayıcının faaliyetinin pazarlamacılık olduğu düşünülebilirse de hizmet sağlayıcının her zaman ticari işletme sahibi olduğunu söylemek mümkün değildir. Ticari işletmesi olmayan herhangi bir kişinin de hizmet sağlayıcı sıfatıyla web siteleri üzerinden satış yapması mümkündür. Bunun yanında pazarlamacılık sözleşmesinin temel unsuru olan bağımlılık unsurunun, hizmet sağlayıcıya karşı güçlü konumda olan aracı hizmet sağlayıcı bakımından kabulü de mümkün değildir.

Aracı hizmet sağlayıcı ile hizmet sağlayıcı arasındaki sözleşmenin tek satıcılık sözleşmesi olduğu da söylenemez; zira tek satıcılık sözleşmesinde yapımcı, ürünlerini, satması için belirli bir bedel karşılığında tek satıcıya gönderir. Alıcının web sitesi üzerinden herhangi bir ürün sipariş etmesi halinde ise aracı hizmet sağlayıcının kurduğu sistem üzerinden bu sipariş, hizmet sağlayıcıya bildirilir. Ürünün satışını yapan aracı hizmet sağlayıcı değil, hizmet sağlayıcıdır.

Taraflar arasındaki ilişkinin acentelik sözleşmesi bakımından değerlendirilmesi halinde ilk olarak belirtilmesi gereken husus acentelik sözleşmesinin taraflarının tacir ve acente olmasıdır. Hizmet sağlayıcıların tacir olması şart olmadığı gibi tacir olmayan bir esnaf işletmesi veya tüketiciler de hizmet sağlayıcı olarak, aracı hizmet sağlayıcının imkân sağladığı platform üzerinden elektronik ticaret faaliyetinde bulunabilir. Hizmet sağlayıcının tacir olduğu hallerde, aracı hizmet sağlayıcı ile hizmet sağlayıcı arasındaki hukuki ilişkinin, acentelik sözleşmesinin bağımsızlık, meslek edinme ve tacirin sözleşmelere aracılık etme gibi pek çok unsurunu barındırdığı söylenebilir. Ancak aracı hizmet sağlayıcıların, acentenin sahip olduğu tekel hakkına sahip olduğu söylenemez. Zira aracı hizmet sağlayıcılar faaliyetlerini internet ortamı üzerinden gerçekleştirdiklerinden, aracı hizmet sağlayıcıların, sadece belirli bir müşteri çevresinde veya belirli bir bölgede faaliyet göstermeleri söz konusu değildir.

Aracı hizmet sağlayıcı ile hizmet sağlayıcı arasındaki hukuki ilişki bakımından son olarak simsarlık sözleşmesinin değerlendirilmesi gerekir. Aracı hizmet sağlayıcıların amacı tıpkı simsarların amacı gibi birbirlerini tanımayan veya farklı yerlerde bulunan tarafların birbirleriyle sözleşme kurmasını sağlamaktır. Bu yönüyle aracı hizmet sağlayıcının faaliyetlerinin simsarlık faaliyeti olabileceği düşünülse de simsarlık sözleşmesinin esas unsuru olan ücret unsurunun tüm aracı hizmet sağlayıcılar bakımından mevcut olduğu söylenemez. Aracı hizmet sağlayıcıların işlettikleri web sitesi üzerinden satış yapılmasının da mümkün olduğu ve satış sözleşmesinin web sitesi üzerinden kurulduğu hallerde, aracı hizmet sağlayıcılar hizmet sağlayıcıdan genellikle satış bedeli üzerinden hesaplanan bir komisyon alırlar. Dolayısıyla bu tür web sitelerini işleten aracı hizmet sağlayıcılar ile hizmet sağlayıcılar arasındaki sözleşmelerin simsarlık sözleşmesi olarak nitelendirilmesi mümkündür. Ancak aracı hizmet sağlayıcıların işlettikleri web siteleri üzerinden satış yapılmasının mümkün olmadığı ve hizmet sağlayıcıların yalnızca web sitesi üzerinden ilanlar aracılığıyla ürünlerini satışa arz ettikleri web sitelerinde aracı hizmet sağlayıcılar reklam temelli bir gelir politikası izleyerek hizmet sağlayıcılardan herhangi bir komisyon almamaktadırlar. Bu tür web sitelerinde ilanların önemli olması nedeniyle, hizmet sağlayıcılara ücretli olarak sunulan çeşitli ilan öne çıkarma

hizmetleri mevcut olsa da, bu hizmetlerin isteğe bağlı olması ve ücretin simsarın (sözleşme kurulmasına aracılık etme) faaliyeti neticesinde değil, ilanların öne çıkartılması amacıyla ödenmesi nedeniyle aracı hizmet sağlayıcı ile hizmet sağlayıcı arasındaki sözleşmenin simsarlık sözleşmesinin temel unsuru olan ücret unsurunu barındırdığı söylenemez. Bu sebeple bahsedilen nitelikteki web sitelerini işleten aracı hizmet sağlayıcılar ile hizmet sağlayıcılar arasındaki sözleşmenin simsarlık sözleşmesi olarak nitelendirilmesi de mümkün değildir.

Hizmet sağlayıcıların satış yapmasına değil yalnızca ürünlerini satışa sunmalarına imkân sağlayan web sitelerini işleten aracı hizmet sağlayıcı ile hizmet sağlayıcı arasındaki sözleşmenin, ücret unsuru dışında simsarlık sözleşmesine ilişkin diğer unsurları bünyesinde barındırması nedeniyle eksik sözleşme olduğu iddia edilebilir. Eksik sözleşme, kanunda düzenlenmiş olan sözleşmelerin bir veya birkaç unsurunu taşımayan sözleşmedir. Ancak Federal Mahkeme kararıyla ortaya çıkmış olan eksik sözleşme kavramı, Federal Mahkemenin bu kararından dönmesi nedeniyle doktrinde çoğunluk tarafından kabul görmemektedir. Kanaatimizce de eksik sözleşme kavramının kabulü isimsiz sözleşme türleri bakımından kavram karmaşasına yol açabilecektir, bu nedenle bu tür sözleşmelerin eksik sözleşme olarak nitelendirmesi doğru olmaz. Komisyon almadan faaliyet gösteren aracı hizmet sağlayıcı ile hizmet sağlayıcı arasındaki sözleşmenin, unsurlarının bir kısmı veya tamamı isimli sözleşme türlerinde bulunmayan ve kendilerine özgü unsurlar içeren bir sözleşme olması nedeniyle kendisine özgü yapısı olan sözleşmeler olarak nitelendirilmesi gerekir.

Aracı hizmet sağlayıcı ile alıcı arasındaki sözleşmenin de aracı hizmet sağlayıcının işlettiği web sitesi üzerinden satış yapılmasının mümkün olup olmamasına göre ikiye ayrılarak incelenmesi gerekir.

Hizmet sağlayıcıların yalnızca ürünlerini ilanlar vasıtası ile satışa sundukları ve bu ürünlerin web sitesi üzerinden satışının mümkün olmadığı (alıcının web sitesindeki ilanlar sayesinde hizmet sağlayıcıya ulaşması sonucu taraflar arasındaki satış sözleşmesinin fiziken kurulduğu) hallerde, web sitelerini işleten aracı hizmet sağlayıcılar ile alıcılar arasındaki sözleşme yalnızca alıcının bu web sitesindeki

hizmetlerden yararlanma şartlarını düzenleyen abonelik sözleşmesi benzeri bir üyelik sözleşmesidir.

Hizmet sağlayıcıların satışa sundukları ürünlerin web sitesi üzerinden satışının mümkün olduğu hallerde ise aracı hizmet sağlayıcıların, alıcıların ürün değişimi ve bedel iadesi gibi taleplerinin yerine getirilmesini sağlamakla yükümlü olması nedeniyle aracı hizmet sağlayıcı ile alıcı arasındaki sözleşmelerin teminat borcu doğuran sözleşmelerden olduğu söylenebilir. Bu sebeple taraflar arasındaki sözleşmenin kefalet sözleşmesi ve garanti sözleşmesi bakımından değerlendirilmesi gerekir.

Kefalet sözleşmesi, TBK.'da sıkı şekil şartlarına tabi tutulmuştur. Kefalet sözleşmesinden bahsedebilmek için kefalet tarihinin ve kefilin sorumlu olduğu miktarın kefilin el yazısıyla yazılması şarttır. Ayrıca EİK. m. 5 gereği kefalet sözleşmelerinin güvenli elektronik imzayla imzalanması mümkün değildir. Aracı hizmet sağlayıcı ile onun işlettiği web sitesi üzerinden mal alan alıcı arasındaki sözleşmenin elektronik ortamda kurulması nedeniyle bu sözleşmenin kefalet sözleşmesi olduğunun kabulü mümkün değildir. Zira taraflar arasındaki bu sözleşme kefalet sözleşmesi için aranan emredici şekil şartlarını taşımaz. Aracı hizmet sağlayıcıların gerçek kişi olması halinde taraflar arasındaki sözleşmenin garanti sözleşmesi olarak nitelendirilmesi de mümkün değildir. Garanti verenin gerçek kişi olması halinde garanti sözleşmesi, kefalet sözleşmesinde bulunması gereken şekli şartları taşımadıkça geçerli olmaz. Aracı hizmet sağlayıcıların tüzel kişi olması halinde ise, aracı hizmet sağlayıcı, bedel iadesi talep eden alıcıya yaptığı ödemeleri (web sitesinin çalışma yöntemine göre) bazı hallerde hizmet sağlayıcıya rücu etme hakkına sahiptir. Ancak alıcıya bedel iadesi sağlamak dışında hizmet sağlayıcının edimini ifa etmemesi halinde doğacak zarar tehlikesini, aracı hizmet sağlayıcının garanti etmesi gibi bir durum söz konusu değildir. Her iki nedenle de aracı hizmet sağlayıcı ile alıcı arasındaki sözleşmenin garanti sözleşmesi olarak nitelendirilmesi mümkün değildir. Taraflar arasındaki bu sözleşmenin de kendisine özgü yapısı olan sözleşmeler olarak nitelendirilmesi gerekir.

Alıcı ile hizmet sağlayıcı arasında elektronik posta, eş zamanlı iletişim kanalları veya satışa sunulan ürünlerin site üzerinden satışının mümkün olduğu web siteleri vasıtası ile kurulan sözleşmeler, elektronik araçlarla kurulan bir satış sözleşmesi olduğundan elektronik satış sözleşmesi olarak adlandırılır. Alıcının, aracı hizmet sağlayıcıların sanal pazar yeri sağladıkları web sitesi üzerinden hizmet sağlayıcıların satışa arz ettikleri bir ürünü satın almasının mümkün olmadığı hallerde ise alıcı, hizmet sağlayıcıya web sitesindeki ilanlar sayesinde ulaşır ve satış sözleşmesi tarafların fiziken bir araya gelmeleri sonrasında kurulur. Bu halde taraflar arasında klasik bir satış sözleşmesi mevcuttur. Ancak galericilik veya emlakçılık gibi mesleklerle uğraşan kimseler başkalarına ait malları web sitelerinde ilanlar yoluyla satışa sunarak hizmet sağlayıcı olarak nitelendirilseler de malın maliki olmadıklarından satıcı ve alıcı arasında kurulan klasik satış sözleşmesinin tarafı değildirler.

Elektronik satış sözleşmesi, klasik satış sözleşmelerinden yalnızca kurulmasını sağlayan araçlar yönünden farklılık gösterdiğinden, elektronik satış sözleşmelerinin kurulması Borçlar Hukuku anlamında sözleşmenin kurulmasını düzenleyen genel hükümlere tabidir. Elektronik satış sözleşmeleri de tıpkı klasik satış sözleşmeleri gibi tarafların icap ve kabul beyanlarını açıklamaları ile kurulur. Elektronik satış sözleşmesinin elektronik posta ve eş zamanlı iletişim kanalları vasıtasıyla kurulması halinde satıcının sözleşme kurulması yönündeki irade beyanının, beyanın içeriği ve durumun gereklerine göre değerlendirilmesi gerekir. Bu beyan sözleşmenin tüm esaslı unsurlarını içeriyor ve bağlanma iradesi taşıyorsa icap olarak nitelendirilebilir. Elektronik satış sözleşmesinin web siteleri vasıtası ile kurulması halinde ise satıcının ürünlerini web sitesi üzerinden satışa sunmasının icap olarak mı icaba davet olarak mı nitelendirilmesi gerektiği konusunda doktrinde görüş birliği yoktur. Kanaatimizce, elektronik sözleşmelerin nitelikleri ve TBK. m. 8/2 hükmü göz önünde bulundurularak, web sitesi üzerinden satışa sunulan ürüne ilişkin tüm bilgilerin belirtilmesi ve alıcının ürünü satın almak istemesi halinde kabul beyanı ile doğrudan sözleşme kurulması imkanının olduğu hallerde satıcının web sitesi üzerinden ürünlerini sergileyerek satışa sunmasının icap olarak nitelendirilmesi gerekir. Ancak web sitesi üzerinden satışa sunulan ürüne ilişkin gerekli bilgilerin

satıcı tarafından belirtilmemesi veya ürünün sergilenmesinin bağlayıcı olmadığı yönünde ifadelerin bulunması halinde satıcının doğrudan sözleşme kurma iradesinin varlığından bahsetmek mümkün olmayacağından satıcının web sitesi üzerinden yaptığı bu beyanın icaba davet olarak nitelendirilmesi gerekir.

Web siteleri vasıtasıyla kurulan elektronik satış sözleşmelerinde kabul beyanı; ürünlerin web sitesi üzerinden satışa sunulmasının icap olarak nitelendirilmesi halinde web sitesinin sunduğu seçeneklere göre alıcının kabul ediyorum butonuna tıklaması veya mevcut boşluklara kabule ilişkin beyanını yazarak web sitesi üzerinden göndermesi ile açıklanmış olur. Ürünlerin web sitesi üzerinden satışa sunulmasının icaba davet olarak nitelendirilmesi halinde ise alıcının icaba davet beyanını görmesi sonucunda satıcıya ileteceği icap beyanına karşılık, satıcının web sitesi üzerinden kabule ilişkin beyanını alıcıya göndermesi ile açıklanmış olur.

Elektronik satış sözleşmelerinde satıcının borcu malın alıcıya teslimi, alıcının borcu ise malın bedelinin satıcıya ödenmesidir. Elektronik satış sözleşmelerinde alıcı borcunu kapıda ödeme gibi klasik ödeme yöntemleri ile veya eft, havale, mail order gibi elektronik ödeme sistemleri ile ifa edebilir. Satıcının borcunu ifa şekli ise doğrudan ve dolaylı elektronik ticaret faaliyetlerine göre değişiklik gösterir. Doktrinde doğrudan elektronik ticaret faaliyetlerinde satıcının edimini ifa yerinin alıcının bilgisayarının bulunduğu yer olarak kabul edilmesi gerektiği yönünde görüşler mevcut olsa da, böyle bir kabul gerek sözleşmenin sonuçlarının öngörülebilirliğini gerek tarafların sözleşme ilişkisine olan güvenini zedeler. Bu konuya ilişkin olarak Elektronik Ticaret Model Kanunu m. 15/4'ten yola çıkılarak, doğrudan elektronik ticaret faaliyetlerinin kullanıldığı sözleşmelerde sözleşmenin ifa yerinin maldan yararlanacak olan kişinin tacir olması halinde işyerinde, tacir olmaması halinde de yerleşim yerinde ifa edilmiş sayılması gerektiği kabul edilmiştir. Kanaatimizce doğrudan elektronik ticaret faaliyetlerinin kullanıldığı sözleşmelerde ifa yerinin bu şekilde belirlenmesi isabetlidir. Zira Türkiye'de ikamet eden bir kişinin birkaç günlüğüne Amerika'da bulunduğu sırada, Almanya'da ikamet eden bir satıcıdan elektronik kitap satın alması halinde ifa yerinin alıcının bilgisayarının bulunduğu yer olarak kabul edilmesi halinde ifa yeri Amerika olarak

kabul edilecektir ki bu durum taraflar bakımından sözleşmenin öngörülebilirliğini zedeler.

Dolaylı elektronik ticaret faaliyetlerinin uygulandığı, dolayısıyla sözleşmeden doğan edimlerin fiziksel yollarla ifa edildiği sözleşmelerde ise ifa yerinin konuya ilişkin özel bir hukuki düzenleme bulunmaması nedeniyle TBK. m. 89'daki genel hükümlere göre belirlenmesi gerekir. Ancak bu durum internetin sağladığı kolaylıklardan faydalanarak satın aldığı ürünün bulunduğu yere kadar gelmesini amaçlayarak internet üzerinden alışveriş yapan alıcının internet üzerinden elektronik satış sözleşmesi akdettikten sonra satılanı gidip satıcının ikametgâhından veya malın bulunduğu yerden teslim almasını gerektirir. Böyle bir durum elektronik satış sözleşmesinin niteliği ile bağdaşmayacağı gibi uygulamada da taraflar alıcının elektronik satış sözleşmesi ile satın aldığı malın alıcının belirttiği adreste teslim edilmesi gerektiği hususunda anlaşırlar. Elektronik sözleşmelere ilişkin kanuni bir düzenleme bulunmaması konusundaki eksiklik burada da karşımıza çıkmaktadır. Zira elektronik sözleşmelere TBK.'nın genel hükümlerinin uygulanması gerekmekte ise de, TBK. m. 89'da ifa yerini belirleyen hüküm gibi ihtiyaçları karşılamayan ve elektronik sözleşmelerin niteliği ile bağdaşmayan hükümler mevcut olabilmektedir. Yalnızca uygulamada taraflar arasındaki anlaşmalarla durumun aksinin kabulü yerine elektronik sözleşmelere ilişkin detaylı düzenlemeler içeren bir mevzuatın kabulü günümüzde gerek elektronik sözleşmelerin bu denli yaygınlaşması gerekse uluslararası hukuk sistemlerinde yasal zemini olan bu konunun ülkemizde herhangi bir Kanunla düzenlenmemiş olması karşısında zorunludur.

İnternet üzerinden satışı konu edinen elektronik sözleşmelerde tüketici, satıcının tanıtımı kadar bilgi sahibi olduğundan, mutlak olarak korunma ihtiyacı içindedir. Türk Hukukunda TKHK. ve MSY. ile mesafeli sözleşmelerde tüketiciyi koruyan düzenlemeler, ETDHK. ile elektronik sözleşmelere ilişkin çeşitli koruyucu düzenlemeler yer alsa da elektronik sözleşmelerin mesafeli sözleşmelerden farklı niteliklere sahip olması ve internet üzerinden satışı konu edinen elektronik sözleşmelerle ilgili tüketiciyi koruyucu düzenlemelerin henüz yapılmamış olması nedeniyle, niteliğine uygun düşen mesafeli sözleşmelere ilişkin koruyucu

düzenlemeleri dikkate almak gerekmektedir. Bu kapsamda mevzuatta; tüketicinin sahip olduğu haklara detaylıca yer verilmiş, sözleşmenin kurulmasından önce sözleşmenin içeriği ve tüketicinin hakları konusunda satıcıya bilgilendirme yükümlülüğü getirilmiş ve bu yükümlülüğünde belirli şekil şartları içerisinde yapılması aranmıştır. Yine tüketicinin cayma hakkı, bu hakkını kullanma süresi ve sonuçları da düzenlenmiş, tüketici mümkün olduğunca korunmaya çalışılmıştır. Satıcının edimlerini gereği gibi yerine getirmemesi durumunda, tüketicinin sahip olduğu seçimlik haklara yer verilmiş, ayrıca kayıp ve hasarın varlığı halinde zarardan kimin sorumlu olduğuna ilişkin düzenlemeler yapılmıştır. Tüketicinin farkında olmadan kabul edeceği ek ödemelerden de korunması için, tüketicinin açıkça kabul ettiği esas bedel dışındaki bedellerden açıkça onayı bulunmadıkça sorumlu olamayacağı düzenlenmiştir. Yine satıcı; bilgilendirmeye, tüketicinin cayma hakkına ve diğer hususlara ilişkin yükümlülüklerini yerine getirdiğini gösteren belge ve bilgileri üç yıl saklamakla yükümlü tutulmuştur. Ancak satışın kurulmasına aracılık eden web sitelerinin kayıt tutma yükümlülüğü bulunmamaktadır.

Her ne kadar elektronik satış sözleşmelerinde tüketiciyi koruyucu düzenlemeler bulunmaması nedeniyle, taraflarından birinin tüketici olduğu elektronik satış sözleşmelerine mesafeli sözleşmelerde tüketiciyi koruyan düzenlemelerin kıyasen uygulanması gerektiği düşünülse de, nadiren de olsa sözleşmenin tarafının tüketici niteliğine haiz olmaması ancak yine de elektronik sözleşmelerin niteliği gereği korunmaya muhtaç olması karşısında elektronik satış sözleşmeleri bakımından alıcıyı/tüketiciyi koruyucu özel düzenlemelere ihtiyaç vardır.

KAYNAKÇA [*]

AKDENİZ, Umut: Pazarlamacılık Sözleşmesi, GÜHFD., C.17, S. 4, Y. 2013, s. 1-34.

AKINCI, Şahin: Borçlar Hukuku Bilgisi Genel Hükümler, 7. Baskı, Konya 2013.

AKINTÜRK, Turgut / **ATEŞ,** Derya: Borçlar Hukuku Genel Hükümler Özel Borç İlişkileri, 26. Baskı, İstanbul 2017.

AKKURT, Sinan Sami: Elektronik Ortamda Hizmet Sunumu ve Buna İlişkin Sözleşmelerin Hukuki Özellikleri, AÜHFD., C. 60, S. 1, 2011, s. 19-46, (**Akkurt,** Elektronik Ortam).

AKKURT, Sinan Sami: Sosyal Medyada Gerçekleşen İhlâller Karşısında Kişilik Hakkının Korunması, 1. Baskı, Ankara 2019, (**Akkurt**, Sosyal Medya).

AKKURT, Sinan Sami/ **ERDOĞAN**, Kemal/ **TOKAT**, Hüseyin: Borçlar Hukuku, 2. Baskı, Ankara 2019.

ARAL, Fahrettin / **AYRANCI**, Hasan: Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 11. Baskı, Ankara 2015.

ARKAN, Sabih: Ticarî İşletme Hukuku, 22. Bası, Ankara 2016.

ARSLAN, Aziz Serkan: Tek Satıcılık Sözleşmelerinin Rekabet Kanunu Çerçevesinde Değerlendirilmesi ve Muafiyete Aykırı Tek Satıcılık Sözleşmelerine Uygulanacak Usul Hükümleri, GÜHFD., C.7, S.1-2, Y.2008, s. 3-37.

ASLAN, İ. Yılmaz: Tüketici Hukuku Dersleri, 6. Baskı, Bursa 2016.

[*] Aynı yazarın birden çok eserine yapılan atıflarda kullanılan kısaltmalar ilgili kaynağın sonunda parantez içinde gösterilmiştir.

ATAMER, İlker: Toplu İnternet Kullanımı Sağlayanların Hukuki Yükümlülükleri ve Sorumlulukları, http://www.turkhukuksitesi.com/makale_737.htm .

ATAOĞLU, Sinem: Türk Borçlar Kanunu'na Göre Genel İşlem Koşulları, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2017.

AYAN, Mehmet: Borçlar Hukuku (Genel Hükümler), 11. Baskı, Ankara 2016.

AYDIN, Hüseyin: Taşıma İşleri Komisyonculuğu Sözleşmesine Acentelik Sözleşmesi Hükümlerinin Uygulanması, 1. Baskı, Ankara 2019.

AYDOĞDU, Murat / **KAHVECİ**, Nalan: Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 2. Baskı, Ankara 2014.

BAŞ, Kadir: Online Platformların Acentelik Niteliği ve Bu Platformlar Özelinde Türk Ticaret Kanunu'nun Acenteliğe İlişkin Hükümlerinin Uygulanması, BATİDER., C.33, S.4, 2017, s. 115-153.

BAŞ SÜZEL, Ece: Mesafeli Sözleşmelerde Tüketicinin Sözleşmenin Kurulmasından Önce Korunması: Ön Bilgilendirme Yükümlülüğü, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Y. 2018, S.2, s. 339-369.

BAVAFA, Yashar: Elektronik Ticaret ve E-Sözleşmelerde Tüketicinin Korunması, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2014.

BAYRAM, Aziz Erman: Güncel Gelişmeler Işığında Elektronik Sözleşmelerin Kurulması, TBBD., Y. 28, S. 119, 2015, s. 331-366.

BONE, Robert, G.: Bağlanma (Linking) Toplama (Aggregating) ve Buluş Yapma (Innovating): Web sitelerine ve Site İçeriklerine Erişimin Düzenlenmesinde Mülkiyet, Sözleşme ve Haksız Fiil Prensiplerinin Rolü, (Çev., Akkayan

Yıldırım, Ayça), Uluslararası İnternet Hukuku Sempozyumu, 21-22 Mayıs 2001, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayını, İzmir 2002.

BOZBEL, Savaş: İnternet Üzerinden Yapılan Hukuki İşlemler ve Bu Konudaki 97/7 Sayılı AB Yönergesi ile Almanya ve İsviçre'deki Düzenlemeler, http://www.turkhukuksitesi.com/makale_40.htm .

BOZKURT, Tamer: Türk Hukukunda ve Uygulamada Telâllık, Ankara 2007.

BOZKURT YÜKSEL, Armağan Ebru: Elektronik Para, Sanal Para, Bitcoin ve Linden Doları'na Hukuki Bir Bakış, İÜHFM, C.LXXIII, S.2, Y.2015, s. 173-220.

BUCAKLI, Ali Tamer: Elektronik Ticaret, Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2007.

CAN, Mustafa: Elektronik Sözleşmeler, Ankara 2004.

CANPOLAT, Ferhat / **TOPUZ**, Seçkin: Kefalet İle Garanti Ayırımının Önemi ve Ayırımda Kullanılacak Kıstaslar, TBBD., S. 78, 2008, s. 53-76.

CENGİZ, Ali: Acente Kavramı ve Acentelik Sözleşmesinden Doğan Hak ve Borçları, HHFD., C.1, S. 2, Y. 2011, s. 140-165.

ÇARKACIOĞLU, Abdurrahman: Kripto-Para Bitcoin, Sermaye Piyasası Kurulu Araştırma Raporu 2016.

ÇELİK, Aytekin: Ticaret Hukuku, 7. Baskı, Ankara 2017.

DEMİR, Mehmet: Mesafeli Sözleşmelerin İnternet Üzerinden Kurulması, Ankara 2004.

DEMİRBAŞ, Harun: 6563 Sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun Kapsamında Hizmet Sağlayıcıları ve Aracı Hizmet Sağlayıcılarının Yükümlülükleri, 1. Baskı, Ankara 2015.

DENİZ ÇAKMAKLI, Hande: Alım veya Satım Konusunda Komisyon Sözleşmesi, 1. Baskı, Ankara 2018.

DOĞAN, Merve: Elektronik Ticaretin Gelişim Süreci ve Türkiye'de İşletmeden Tüketiciye (B2C) Elektronik Ticaret Üzerine Bir Araştırma, Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2018.

DOĞANER, Murat: Elektronik Ticaret Türkiye'de Elektronik Ticaretin Gelişimi ve İşletmeden Tüketiciye Elektronik Ticaret Üzerine Bir Araştırma, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2007.

EREN, Fikret: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 16. Baskı, Ankara 2014.

ERTEN, Alev: Türk ve Alman Hukukunda Mesafeli Sözleşmeler (Avrupa Topluluğu Mesafeli Sözleşmeler Direktifi İle Karşılaştırılmalı Olarak), Ankara 2009.

ERSOY, Zeynep: Ticaret Noktaları ve Elektronik Ticaret, (Der., Bozkurt, Veysel), Elektronik Ticaret, 1. Baskı, İstanbul 2000.

ERZURUMLUOĞLU, Erzan: Sözleşmeler Hukuku, 7. Baskı, Ankara 2017.

FALCIOĞLU, Mete Özgür: Türk Hukukunda Elektronik Satım Sözleşmesi ve Kuruluşu, Ankara 2004.

GAZİOĞULLARI, Adem: Elektronik Ticaret ve Elektronik Ticaretin Gümrük Mevzuatı Bakımından Değerlendirilmesi, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin 2014.

GEZDER, Ümit: Mukayeseli Hukuk Açısından İnternette Akdedilen Sözleşmelerde Tüketicinin Korunması, İstanbul 2004.

GÖÇER, Ahmet Alpaslan: Tüketicinin Korunması Kapsamında Mesafeli Sözleşmeler, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale 2005.

GÜÇ, Selda: Kefalet Sözleşmesinin Temel Özellikleri, Çeşitleri ve Benzer Hukuki İlişkilerden Farkı, Yaşar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2015.

GÜMGÜM, Behice Bengi: Elektronik Sözleşmelerin Tüketicinin Korunması Açısından Değerlendirilmesi, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2010.

GÜMÜŞ, Mustafa Alper: Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Cilt I, 3. Bası, İstanbul 2013, (**Gümüş**, Cilt I).

GÜMÜŞ, Mustafa Alper: Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Cilt II, 3. Bası, İstanbul 2014, (**Gümüş**, Cilt II).

HAKSEVER, Güneş: İnternet ve Çok-Paydaşlı Yönetişimi, İstanbul Bilgi Üniversitesi Lisansüstü Programlar Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2018.

HAMAMCIOĞLU, Esra: Elektronik Ticaretin Hukuksal Boyutu, KOSBED., S. 35, 2018, s. 43-72.

HELVACI, İlhan: Hukukî Mütalaalar, Cilt II, 1. Baskı, İstanbul 2017.

HIZIR, Fatma: Türk Borçlar Kanunu Kapsamında Alım ve Satım Komisyoncusunun Temsil Yetkisi, AÜHFD., C.65, S.4, 2016, s. 2867-2890.

HİLL, Jennifer E.: The Future of Electronic Contracts in International Sales: Gaps and Natural Remedies under the Unted Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, Northwestern Journal of Technology and Intellectual Property, Vol. 2, Nmb. 1, Fall 2003, pp. 1-34.

İNAL, Emrehan: E-Ticaret Hukukundaki Gelişmeler ve İnternette Sözleşmelerin Kurulması, İstanbul 2005, (**İnal**, E-Ticaret).

İNAL, H. Tamer: Tüketici Hukuku, 3. Baskı, Ankara 2014, (**İnal**, Tüketici Hukuku).

KABAY, M. E.: Identification, Authentication and Authorization On The World Wide Web, 1997, http://www.mekabay.com/infosecmgmt/iaawww.pdf .

KARAKOCALI, Ahmet / **KURŞUN**, Ali Suphi: Tüketici Hukuku, 1. Bası, İstanbul 2015.

KAYA, Gaye: Tek Satıcılık Sözleşmesi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya 2018, (**Kaya**, Tek Satıcılık).

KAYA, Mine: Elektronik Ortamda (Elektronik Haberleşme- İnternet- Soya Medya) Kişilik Hakkının Korunması, 1. Baskı, Ankara 2015, (**Kaya**, Elektronik Ortam).

KAYAR, İsmail: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Hukuku, 5. Baskı, Ankara 2018.

KAYIHAN, Şaban: Türk Hukukunda Acentelik Sözleşmesi, Ankara 2011.

KEPENEK, Yakup: Ekonomik Yönleriyle Elektronik Ticaret, (Der.,Bozkurt, Veysel), Elektronik Ticaret, 1. Baskı, İstanbul 2000.

KESER, Aşkın: Küreselleşen Dünyanın Yeni Gerçeği Elektronik Ticaret, (Der.,Bozkurt, Veysel), Elektronik Ticaret, 1. Baskı, İstanbul 2000.

KESER BERBER, Leyla: İnternet Üzerinden Yapılan İşlemlerde Elektronik Para ve Dijital İmza, Ankara 2002.

KESKİN, Fırat: Avrupa Birliği Hukukunda Elektronik Ticaret ve Türkiye'deki Gelişmeler, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2008, (**Keskin,** Elektronik Ticaret).

KESKİN, Hatice Gamze: İnternet Ortamında Kurulan Sözleşmeler, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2019, (**Keskin**, İnternet Ortamı).

KILIAN, Wolfgang: Dijital İletişim ve Sözleşme Hukuku, (Çev., Akkayan Yıldırım, Ayça), Uluslararası İnternet Hukuku Sempozyumu, 21-22 Mayıs 2001, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayını, İzmir 2002.

KILIÇ, Nurettin: İnternet Ortamında Kişilik Haklarına Saldırıdan Doğan Hukuki Sorumluluk, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2018.

KILIÇOĞLU, Ahmet M.: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 18. Bası, Ankara 2014.

KİRUBAKARAN, Mahendran / **LOO PUAİ KEONG**, Warren / **EU CHİN**, Ong / **A/L PRAFULLA JOSHİ**, Jingyasu: The Evolution of E-commerce: A Case Study on AMAZON, Seminar In Managing Technology And Decision Making, December 2016, https://www.academia.edu/30175817/Evolution_of_E-Commerce_Amazon_case_study .

KOÇ, Derviş: Pazarlamacılık Sözleşmesi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2014.

KORKMAZ, Ezgi / **YAVUZER**, M. Fatih: 6563 Sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'a İlişkin Değerlendirme, GSI Articletter, Part 1, 2015,https://www.goksusafiisik.av.tr/Articletter/2015_Summer/GSI_Articletter_2015_Summer_Article1.pdf .

KORKMAZ, Yakup: Türk Borçlar Kanununa Göre Satış Sözleşmesinde Hasarın Geçişi, SÜHFD., C.23, S.1, Y. 2015, s. 231-253.

KORUN, Yusuf: Acentenin Hak ve Borçları, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2013.

KÖKER, Nilüfer: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Acentelik Sözleşmesinin Sona Ermesi ve Sona Ermenin Sonuçları, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2015.

KÜÇÜKPEHLİVAN, Olcay: Sözleşmelerin İnternet Aracılığı İle Kurulması ve Geçerliliği, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2006.

LUKASİK, Stephen: Why The Arpanet Was Built, IEEE Annals of the History of Computing, Vol. 33, Issue 3, March 2011, pp. 4-21, https://ieeexplore.ieee.org/document/5432117 .

MUTLU, Arif Koray: Acentelik Sözleşmesinde Tarafların Hakları ve Borçları, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya 2012.

MÜLAZIMOĞLU, Mehmet: Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlar ve Genel İşlem Koşullarının Denetimi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta 2014.

NEACŞU, Nicoleta Andreea: Consumer Protection In Electronic Commerce, Bulletin of the Transilvania University of Braşov, No:1, Vol. 9, 2016, pp. 301-308.

NOMER, Haluk Nami: Sözleşmedeki Esaslı Bir Nokta, Özellikle Karşılıklı Borç Doğuran Akitlerde İvazın Miktarı Belirlenmeksizin Sözleşme Kurulabilir

mi?, Yaşar Üniversitesi Elektronik Dergisi, Prof. Dr. Aydın Zevkliler'e Armağan, C.8, Özel Sayı, 2013, s. 2053-2074.

OĞUZ, Habip: İnternet Ortamında Kişilik Haklarının İhlâli ve Korunması, 2. Baskı, Ankara 2012.

OĞUZMAN, Kemal / **ÖZ**, Turgut: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. I, 14. Bası, İstanbul 2016.

OHENE-DJAN, James: Electronic Commerce, Study Guide, 2008, https://london.ac.uk/sites/default/files/study-guides/electronic-commerce.pdf .

ÖCAL APAYDIN, Bahar: İsviçre ve Türk Hukukunda Aracı Simsarlık Sözleşmesi Bakımından Çifte Simsarlık Faaliyeti Yürütülmesinin Hüküm ve Sonuçları, YBHD., S. 2018/2, Y. 3, s. 143-173.

ÖNDER BALAMAN, Semiha: Milletlerarası Özel Hukukta Elektronik Sözleşmeler, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta 2016.

ÖZDEMİR KOCASAKAL, Hatice: Elektronik Sözleşmelerden Doğan Uyuşmazlıkların Çözümünde Uygulanacak Hukukun ve Yetkili Mahkemenin Tespiti, 1. Bası, İstanbul 2003.

ÖZDİLEK, Ali Osman: İnternet ve Hukuk, 1. Baskı, İstanbul 2002.

ÖZSUNAY, Ergun: Uluslararası Çalışmaların ve Bazı Ulusal Düzenlemelerin Işığında Elektronik Ticaret ve E-Sözleşmelerin Temel Sorunları,Uluslararası İnternet Hukuku Sempozyumu, 21-22 Mayıs 2001, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayını, İzmir 2002.

PEKCANITEZ, Hakan: Elektronik Ticaretin Türk İspat Hukukuna Getirdiği Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Uluslararası İnternet Hukuku Sempozyumu, 21-22 Mayıs 2001, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayını, İzmir 2002.

POROY, Reha / **YASAMAN**, Hamdi: Ticari İşletme Hukuku, 15. Bası, İstanbul 2015.

REMZİ, Mehmet/ **AYDIN,** Sezer: Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 6. Bası, İstanbul 2014.

RİTTER, Jeffrey B. / **GLİNİECKİ**, Judith Y.: International Electronic Commerce and Administrative Law: The Need for Harmonized National Reforms, Harvard Journal of Law & Technology, Vol. 6, Spring 1993, pp. 263-285.

RÜSSMANN, Helmut: İnternette Hukuki İşlemler: Hukuki Geçerliliği ve İspat (Alman Hukukuna Göre), (Çev.,Özekes, Muhammet), Uluslararası İnternet Hukuku Sempozyumu, 21- 22 Mayıs 2001, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayını, İzmir 2002.

RÜZGAR, Eser: Yeni Türk Ticaret Kanunu Işığında Acentelik Sözleşmeleri, TAAD., C.1, S.5, Y.2, 2011, s. 419-450.

SAĞLAM, İpek: Elektronik Sözleşmeler, 1. Baskı, İstanbul 2007.

SANRI, Peren: Türk ve Avrupa Birliği Rekabet Hukuku Kuralları Çerçevesinde Tek Satıcılık Sözleşmesi, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2009.

SARAMAN, Deniz: İnternet Üzerinden Akdedilen Sözleşmelerde Tüketicinin Korunması, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2012.

SARIAKÇALI, Turgay: İnternet Üzerinden Akdedilen Sözleşmeler, 1. Baskı, Ankara 2008.

SARIASLAN, Damla: Satım Sözleşmesinde Hasarın Geçişi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2014.

SAVAŞ, Abdurrahman: İnternet Ortamında Yapılan Sözleşmeler ve Bunların Hukuki Sonuçları, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Konya 2005.

SİLLER, Nahide: 6502 Sayılı Tüketici Korunması Hakkındaki Kanun Kapsamında Web Sitesi Vasıtasıyla Sözleşmelerin Kurulması, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2017.

SÖZER, Bülent: Elektronik Sözleşmeler, 1. Baskı, İstanbul 2002.

ŞAHİN, Turan: Elektronik Sözleşmelerin Kuruluşuna İlişkin İrade Beyanları ve Bu Beyanların Geri Alınması, TBBD., S. 95; 2011, s. 331-376.

ŞERMET, Beyza: 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Mesafeli Satım Sözleşmeleri, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2018.

TANDOĞAN, Haluk: Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri Cilt I, 6. Basım, İstanbul 2008.

TANG, Soop-Tzi: The Statutory Right of Withdrawal in E-Commerce Comparative Study of European Law and Swiss Law, Master Thesis, Neuchâtel-Swiss 2015.

TOPÇUOĞLU, Metin: Yeni Tacir Yardımcısı Pazarlamacı, SDÜHFD., C. 1, S.2, Y. 2011, s. 27-70.

TOPUZ, Murat: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Uyarınca Pazarlamacılık Sözleşmesi, MÜHF-HAD., C. 19, S. 1, Y. 2013, s. 293-356.

TUNCAY, A. Can: Pazarlamacılık (Ticari Gezgin) Sözleşmesi ve Düşündürdükleri, Çimento İşveren Dergisi, C.26, S.2, 2012, s. 4-17.

TURAN, Gamze: Elektronik Sözleşmeler ve Elektronik Sözleşmelere Uygulanacak Hukukun Tespiti, TBBD., S.77, 2008, s. 87-119, (**Turan**, Elektronik Sözleşmeler).

TURAN, Gamze: Garanti ve Kefalet Sözleşmeleri Arasındaki Farklar ve Banka Kredi Kartı Sözleşmelerindeki Şahsi Teminatın Niteliği, TBBD., S.66, 2006, s. 27-50, (**Turan**, Garanti ve Kefalet).

TURAN, Mehmet / **POLAT**, Fahrettin: E-Ticaret Programcılığı ve E-Ticaretin Türkiye'deki Uygulamaları, Çukurova Üniversitesi İİBF. Dergisi, C. 13, S. 2, 2009, s. 55-71.

TÜMERDEM, Murat: İnternette Kişilik Hakkı İhlâlinden Kaynaklanan Manevi Tazminat, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2013.

ULUTAŞ ÇELİK, Esra: Garanti Sözleşmeleri, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2014.

UYUMAZ, Alper: Elektronik Sözleşmelerin Web Siteleri Aracılığıyla Kurulması ve Bu Sözleşmelerin İfası, DEÜHFD., Özel Sayı, C. 9 , 2007, s. 907-930.

UZUN KAZMACI, Özge: İnternet Ortamında Kurulan Mesafeli Sözleşmelerde Tüketicinin Korunması, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Prof. Dr. Cevdet Yavuz'a Armağan, Özel Sayı, C. 22, S. 3, III. Cilt, İstanbul 2016, s. 2791-2818.

ÜNAL GÖKER, Selcan: Acentelik Sözleşmesi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2015.

YAVUZ, Cevdet / **ACAR**, Faruk / **ÖZEN**, Burak: Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 10. Baskı, İstanbul 2014.

YILDIRIM, Abdulkerim: Mesafeli Sözleşmelerde Tüketicinin Korunması, 1. Baskı, İstanbul 2009.

YILMAZ, Süleyman: İnternet Aracılığı İle Yapılan Satım Sözleşmesi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2000.

YÜCEDAĞ GÖZTEPE, Nafiye: Mesafeli Sözleşmelerde Tüketicinin Cayma Hakkı, TAAD., S. 27, Y. 7, 2016, s. 667-690.

ZENGİN, İbrahim Çağrı: Pazarlamacılık Sözleşmesi, 1. Baskı, İstanbul 2013.

ZEVKLİLER, Aydın / **GÖKYAYLA**, K. Emre: Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 17. Bası, Ankara 2017.

ZEVKLİLER, Aydın / **ÖZEL**, Çağlar: Tüketicinin Korunması Hukuku, 1. Baskı, Ankara 2016.

ZORLU, Süheyla: İnternet Yoluyla Kişilik Hakkının İhlali ve Korunması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2010.

ZÖHRE, Nuran: Elektronik Sözleşme, http://www.turkhukuksitesi.com/makale_782.htm

İNTERNET KAYNAKLARI

https://home.cern/science/computing/birth-web (ET.: 01.03.2019).

https://wearesocial.com/blog/2018/01/global-digital-report-2018 (ET.: 02.03.2019).

https://wearesocial.com/global-digital-report-2019 (ET.: 02.03.2019).

https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/bey4_e.htm (ET.: 05.03.2019).

https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=4721 (ET.: 05.03.2019).

https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/tr/pdf/2017/07/the-truth-about-online-consumers.pdf (ET.: 10.03.2019).

https://bkm.com.tr/pos-atm-kart-sayilari/ (ET.: 14.03.2019).

https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/emoneyen.pdf (ET.: 16.03.2019).

https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/virtualcurrencyschemes201210en.pdf (ET.: 16.03.2019).

https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/virtualcurencyshemesen.pdf (ET.: 16.03.2019).

https://eba.europa.eu/documents/10180/657547/EBA-OpOpinion+on+Virtual+Currencies.pdf (ET.: 16.03.2019).

https://bitcoin.org/bitcoin.pdf?source=post_page (ET.: 20.03.2019).

http://www.spk.gov.tr/SiteApps/Yayin/YayinGoster/1130 (ET.: 20.03.2019).

https://bitcoin.org/tr/nasil-calisir (ET.: 21.03.2019).

https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/kanunmaddeleri?pkanunlarno=60358&pkanunnumarasi=6098 (ET.: 15.04.2019).

https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/kanunmaddeleri?pkanunlarno=131054&pkanunnumarasi=6502 (ET.: 17.04.2019).

https://www.eticaret.com/e-ticaret-sozlugu/indirme-download-nedir/ (ET.: 22.04.2019).

https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/19-04970_ebook.pdf (ET.: 28.04.2019).

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32000L0031&from =EN (ET.:29.04.2019).

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31999L0093&qid= 1566642154419&from=EN (ET.: 02.05.2019).

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31997L0007&from =EN (ET.: 02.05.2019).

http://www2.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0488.pdf (ET.: 17.05.2019).

https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss333m.htm (ET.: 17.05.2019).

http://www.hurriyet.com.tr/gundem/internette-acilan-ilk-alisveris-siteleri-ne-zaman-faaliyete-basladi-41015497 (ET.: 23.05.2019).

https://www.miva.com/blog/the-history-of-ecommerce-how-did-it-all-begin/ (ET.: 23.05.2019).

http://eticaretcagi.com/2017/05/05/satici-alicilarin-bulusma-noktasi-online-pazar-yerleri (ET.: 27.05.2019).

https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/electcom/05-89450_Ebook.pdf (ET.: 01.09.2019).

https://en.wikipedia.org

http://tr.wikipedia.org

https://www.kazanci.com.tr